

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Vývoj místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou

Bc. Lukáš Nový

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lukáš Nový

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vývoj místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou

Název anglicky

The Development of Local Government in the Municipality of Kralupy nad Vltavou

Cíle práce

Cíl práce spočívá ve zjištění faktorů ovlivňujících charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou (okres Mělník). Dílčími cíli práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele města a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb od roku 1994.

Metodika

Při vypracovávání práce bude využit výzkumný přístup, jenž zohledňuje odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých kategorií. Práce bude mít charakter případové studie, takže bude použita kombinace technik kvalitativního a kvantitativního výzkumu. V teoretické části se předpokládá zpracování rešerše literatury na základě studia odborné literatury a výstupů z podobných výzkumů týkajících se daného tématu. V praktické části budou shromážděny sekundární data kvantitativního charakteru z veřejně dostupných databází a kvalitativního charakteru na základě studia relevantních dokumentů a dotazování reprezentantů místní samosprávy. Pro zpracování dat a interpretaci výsledků výzkumu se využijí standardní metodické postupy komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60 str.

Klíčová slova

Kralupy nad Vltavou, místní samospráva, komunální volby, volební strany, lokální stranický systém, komunální koalice.

Doporučené zdroje informací

- Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2908-4.
- Bernard, J.; Kostelecký, T.; Illner, M.; Vobecká, J. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011, ISBN 978-80-7419-069-8.
- Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010, ISBN 978-80-247-3061-5.
- Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-87197-00-4.
- Jüptner, P. et al. Local Governance between Democracy and Efficiency: V4 comparative case study. Novo Mesto: Faculty of Organisation Studies, 2014.
- Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.
- Müller, K. Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace? Praha: SLON, 2018, ISBN 978-80-7419-271-5.
- Ryšavý, D.; Šaradín, P. Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě. Praha: SLON, 2011, ISBN: 978-80-7419-042-1.
- Vobecká, J.; Kostelecký, T. (eds.) Politické důsledky suburbanizace: Analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN: 978-80-7330-129-3.
-

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Václav Bubeníček, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 3. 6. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci "Vývoj místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 17. 03. 2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval především vedoucímu své diplomové práce Ing. Václavu Bubeníčkovi, Ph.D. za odborné rady, věcné připomínky a vstřícný přístup. Poděkování rovněž patří všem dotazovaným zastupitelům za jejich čas a ochotu poskytnout mi potřebné informace k dokončení práce. Na závěr bych chtěl poděkovat i své rodině a nejbližším, kteří mi byli po celou dobu studia velkou oporou.

Vývoj místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá lokálním politickým systémem ve městě Kralupy nad Vltavou. Zaměřuje se především na problematiku vývoje místní samosprávy a nalezení faktorů ovlivňujících charakter politického rozhodování jejích orgánů. Práce je případovou studií a je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny pojmy týkající se daného tématu, konkrétně tedy samosprávy, obecního zřízení, volebních systémů, lokálního politického stranictví, teorie koalic a tak dále. Praktická část práce je rozdělena na tři kapitoly. První obsahuje základní informace o městu včetně vybraných socioekonomických ukazatelů. Druhá kapitola se zabývá jednotlivými volebními obdobími od roku 1994 a zahrnuje analýzu volebních výsledků, kontinuity kandidatur místních politických subjektů a také rozbor povolebních koaličních jednání a průběhu jednotlivých období. V poslední kapitole praktické části jsou následně výsledky výzkumu interpretovány prostřednictvím komparativní analýzy dílčích zjištění za jednotlivá období. V závěru práce jsou zjištění konfrontována s teoretickými východisky a zároveň jsou zde definovány hlavní faktory, které ovlivňují charakter lokálního politického prostředí.

Klíčová slova: Kralupy nad Vltavou, místní samospráva, komunální volby, volební strany, lokální stranický systém, komunální koalice

The Development of Local Government in the Municipality of Kralupy nad Vltavou

Abstract

This diploma thesis deals with the local political system in the municipality of Kralupy nad Vltavou. It focuses mainly on the development of local government and finding the factors influencing the nature of political decision-making of its bodies. The thesis is a case study and is divided into theoretical and practical part. The theoretical part defines the concepts related to the topic, namely local government, municipal system, electoral systems, local political partisanship, coalition theory and so on. The practical part of the thesis is divided into three chapters. The first contains basic information about the city, including selected socio-economic indicators. The second chapter deals with the individual electoral periods since 1994 and includes an analysis of the electoral results, the continuity of the candidacies of local political subjects, as well as an analysis of the post-election coalition negotiations and the course of each period. The last chapter of the practical section then interprets the research results through a comparative analysis of the partial findings for each period. The thesis concludes by confronting the findings with the theoretical background, while defining the main factors that influence the nature of the local political environment.

Keywords: Kralupy nad Vltavou, local government, municipal elections, political parties, local party system, municipal coalition

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Veřejná správa.....	15
3.1.1 Státní správa.....	15
3.1.2 Samospráva	16
3.1.2.1 Územní samospráva v historickém kontextu.....	17
3.2 Obec a obecní zřízení	19
3.2.1 Typy obcí	19
3.2.2 Působnost.....	21
3.2.3 Funkce.....	22
3.2.4 Orgány obce.....	22
3.2.4.1 Zastupitelstvo obce.....	22
3.2.4.2 Rada obce	24
3.2.4.3 Starosta	25
3.2.4.4 Obecní úřad	27
3.2.4.5 Výbory a komise.....	28
3.3 Volby a volební systémy	29
3.3.1 Funkce voleb.....	29
3.3.2 Klasifikace volebních systémů	31
3.3.3 Prvky volebního systému.....	33
3.3.3.1 Volební obvod	33
3.3.3.2 Forma kandidatury.....	34
3.3.3.3 Struktura hlasu.....	35
3.3.3.4 Volební formule.....	35
3.3.3.5 Uzavírací klauzule	36
3.3.4 Volby do zastupitelstev obcí v ČR	37
3.3.4.1 Volební právo	37
3.3.4.2 Volební kampaň.....	38
3.3.4.3 Komunální volební systém z hlediska hlavních proměnných	38
3.4 Lokální politické stranictví	42
3.4.1 Úloha politických stran.....	42
3.4.2 Politické strany v lokálním politickém prostoru.....	43
3.4.3 Fenomén politické nezávislosti v komunální politice.....	45

3.4.4	Lokální stranické systémy a jejich analýza.....	47
3.4.4.1	Měření plurality lokálních politických spekter.....	48
3.5	Dobré vládnutí a jeho aktéři	51
3.6	Politické důsledky suburbanizace	53
3.7	Koalice a koaliční vztahy	57
3.7.1	Teorie koalic	57
3.7.1.1	Americká tradice.....	58
3.7.1.2	Evropská tradice	58
3.7.2	Studium koalic dle Stanislava Balíka.....	59
3.7.2.1	Minimální vítězná ideově propojená koalice.....	61
3.7.2.2	Minimální vítězná ideově nepropojená koalice.....	61
3.7.2.3	Velká koalice	61
3.7.2.4	Nadměrná ideově propojená koalice	62
3.7.2.5	Nadměrná ideově nepropojená koalice.....	62
3.7.2.6	Široká koalice	63
3.7.2.7	Všestranická koalice	63
3.7.3	Studium koalic dle Petra Jüptnera.....	64
3.7.3.1	Nejmenší obce	65
3.7.3.2	Obce menší střední velikosti.....	66
3.7.3.3	Obce větší střední velikosti.....	67
3.7.3.4	Největší obce	67
4	Praktická část	69
4.1	Charakteristika města Kralupy nad Vltavou	69
4.1.1	Historie města	70
4.1.2	Demografické a socioekonomické ukazatele.....	72
4.1.2.1	Vývoj počtu obyvatel.....	72
4.1.2.2	Věková struktura.....	74
4.1.2.3	Národnostní struktura	77
4.1.2.4	Vzdělanost	80
4.1.2.5	Ekonomická aktivita	82
4.1.2.6	Nezaměstnanost	86
4.1.2.7	Vyjíždějící do zaměstnání a do školy	87
4.1.3	Občanská vybavenost.....	87
4.1.3.1	Kultura, sport a volný čas	87
4.1.3.2	Školství, zdravotnictví a sociální péče.....	89

4.1.3.3	Doprava	90
4.2	Analýza lokálního politického prostředí	91
4.2.1	Volební období 1994-1998	91
4.2.1.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	91
4.2.1.2	Průběh volebního období	93
4.2.2	Volební období 1998-2002	94
4.2.2.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	94
4.2.2.2	Průběh volebního období	98
4.2.3	Volební období 2002-2006	99
4.2.3.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	99
4.2.3.2	Průběh volebního období	103
4.2.4	Volební období 2006-2010	104
4.2.4.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	104
4.2.4.2	Průběh volebního období	108
4.2.5	Volební období 2010-2014	110
4.2.5.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	110
4.2.5.2	Průběh volebního období	114
4.2.6	Volební období 2014-2018	115
4.2.6.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	115
4.2.6.2	Průběh volebního období	120
4.2.7	Volební období 2018-2022	121
4.2.7.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	121
4.2.7.2	Průběh volebního období	125
4.2.8	Volební období od roku 2022	127
4.2.8.1	Výsledek voleb a povolební vyjednávání	127
4.2.8.2	Plánované projekty	132
5	Výsledky provedené analýzy	133
5.1	Vývoj volební účasti	133
5.2	Kandidáti a zastupitelé	135
5.2.1	Hledisko věku	135
5.2.2	Hledisko pohlaví	138
5.2.3	Hledisko stranické příslušnosti	140
5.3	Kontinuita kandidatury	142
5.4	Způsob sestavování koalic	146
5.5	Lokální stranický systém	149

6 Závěr.....	152
7 Seznam použitých zdrojů.....	155
7.1 Odborná literatura.....	155
7.2 Internetové zdroje.....	157
7.3 Vysokoškolské kvalifikační práce.....	162
7.4 Judikatura	162
7.5 Rozhovory s místními politickými aktéry	163
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	164
8.1 Seznam obrázků	164
8.2 Seznam tabulek.....	164
8.3 Seznam grafů.....	165
8.4 Seznam použitých zkratk.....	166

1 Úvod

Zkoumání politiky na komunální úrovni bylo v českém prostředí dlouhou dobu opomíjeno, přitom ale právě způsob politického rozhodování na komunální úrovni výraznou měrou ovlivňuje každodenní životy občanů. Ještě v nedávné době byla totiž pozornost politického výzkumu směřována především na témata národní politiky. Situace se však změnila a přibližně na konci 90. let se zřejmě i v souvislosti s reformou systému veřejné správy začala část české politologické obce výzkumem politiky na lokální úrovni postupně zabývat. Studium české komunální politiky obecně nabízí širokou škálu možných témat k výzkumu, což je způsobeno výraznou diverzitou sídelní struktury a velkým počtem samosprávných municipalit. Každá obec se vyznačuje specifickým politickým prostředím, z čehož plyne, že nalézt jednotné rysy na nejnižší úrovni vládnutí je velmi problematické. I přes to je ale důležité komunální politiku zkoumat.

Tématem této diplomové práce je analýza vývoje místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou. Aby bylo možné zjistit faktory ovlivňující charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy, tak je nejdříve nutné seznámit se s teoretickými východisky, která jsou s tímto tématem spojena. Teoretická část práce se proto zaměřuje na problematiku obecního zřízení, voleb, lokálního stranictví a teorie koalic. Praktická část se již soustředí na analýzu lokálního politického systému ve městě Kralupy nad Vltavou. V této části jsou uvedeny základní informace o městu a charakterizovány jeho hlavní socioekonomické ukazatele. Nedílnou součástí práce je především analýza jednotlivých volebních období od roku 1994, jež obsahuje identifikaci místních politických aktérů a jejich vzájemných vztahů, rozbor volebních výsledků a povolebního vyjednávání včetně vytváření koalic a také popis průběhu jednotlivých období. V závěru práce jsou na základě provedené analýzy definovány faktory, které ovlivňují podobu místní politické scény a tedy i charakter lokálních koaličních vztahů.

Kralupy nad Vltavou se během své existence musely potýkat s mnoha nepříznivými situacemi, ať už to byl tragický nálet či ničivé povodně, ale vždy se s nimi dokázaly vyrovnat. V posledních letech toto město prochází až nebývale rychlým rozvojem a jeho tvář se tak postupně mění. Na této skutečnosti má velký podíl místní samospráva, na kterou se tato práce zaměřuje. Téma bylo zvoleno z důvodu zájmu o politiku a pochopení fungování místní samosprávy v místě autorova bydliště. Výsledná práce může posléze sloužit jako zdroj informací o kralupském politickém prostředí.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této diplomové práce je definovat faktory, které ovlivňují charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou. Pod tento hlavní stanovený cíl spadají tři cíle dílčí. Prvním z nich je charakteristika hlavních socioekonomických ukazatelů města a následné vyhodnocení jejich možného vlivu na vývoj a fungování místní samosprávy. Druhý dílčí cíl spočívá v identifikaci aktérů místního politického prostředí a analýze jejich vzájemných vztahů. Těmito aktéry mohou být lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty atd. Posledním dílčím cílem je definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb od roku 1994.

Při vypracovávání diplomové práce byl využit výzkumný přístup, jenž zohledňuje odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých kategorií. Práce má charakter případové studie, takže kombinuje techniky kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Hlavním použitým metodologickým postupem je komparace.

Teoretická část práce byla zpracována na základě studia odborné literatury, legislativních dokumentů a výstupů z podobných výzkumů týkajících se daného tématu, především tedy samosprávy, obecního zřízení, volebních systémů, lokálního stranicí a v neposlední řadě teorie koalic. Úvodní kapitola praktické části, která se zabývá charakteristikou města a jeho hlavních socioekonomických ukazatelů, byla vypracována na základě informací uvedených na oficiálních webových stránkách města a dat z veřejně dostupných databází ČSÚ. Zbývající část práce, která se soustředí na analýzu lokálního politického systému, vychází hned z několika různých zdrojů. Důležité informace byly získány prostřednictvím osobního dotazování formou polostrukturovaných rozhovorů s reprezentanty místní samosprávy, jejichž přepisy jsou k dispozici v odděleném souboru příloh. Další data kvalitativního charakteru byla pro tuto část práce získána ze zápisů ze zasedání městského zastupitelstva, z článků místních periodik a také z televizního vysílání Kralupy TV. Pro získání informací o volbách byla opět využita databáze ČSÚ.

Diplomová práce svým obsahem zároveň navazuje na autorovu bakalářskou práci¹, přičemž ji rozšiřuje o další témata a zvětšuje rozsah zahrnutých volebních období. Předkládaná práce tedy představuje výsledek zhruba tříletého výzkumu lokálního politického prostředí.

¹ NOVÝ, L. *Proces rozhodování místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou*. 2021

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejná správa

Veřejná správa představuje komplexní pojem, který je možné definovat a chápat mnoha odlišnými způsoby. V literatuře se lze často setkat s tvrzením, že se jedná o jeden z nástrojů veřejné moci, jejímž hlavním nositelem je stát. Veřejná moc je pak schopnost státu autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech různých subjektů. Tato moc může však být vykonávána i subjekty, které své oprávnění odvozují právě od státu. Pokud je veřejná moc realizována mimo moc zákonodárnou nebo soudní, tak se jedná o veřejnou správu.²

Rozlišují se především dva pohledy na veřejnou správu, konkrétně tedy materiální a formální. Z hlediska materiálního pojetí je na ni nahlíženo jako na určitý druh činnosti neboli spravování. Jinými slovy řečeno se jedná o souhrn všech správních činností státních nebo jiných orgánů veřejné moci vykonávaných ve veřejném zájmu. Formální pojetí naopak na veřejnou správu nahlíží spíše jako na organizační jednotku či instituci, jež správu vykonává. Dušan Hendrych to ve své knize vysvětluje následovně: „*Ve formálním pojetí správy se klade důraz nikoli na činnost, ale na organizace, kterým je svěřena působnost řešit určité veřejné úkoly, pokud nejsou svěřeny zastupitelským sborům nebo soudům.*“³ Zde je důležité si uvědomit, že tyto dva pohledy na veřejnou správu nestojí zcela proti sobě, ale liší se pouze v tom, jaké kritérium vnímají jako to rozhodující. Pro materiální pojetí je to druh činnosti a pro formální pojetí spíše povaha organizace a úkoly, jež má plnit.⁴

Podle české legislativy je veřejná správa tvořena dvěma základními subsystémy – státní správou a samosprávou. Každý z těchto subsystémů má své charakteristické znaky, které jsou shrnuty níže.

3.1.1 Státní správa

Státní správa je nejčastěji vymezena jakožto činnost, jež je vykonávána přímo státními orgány nebo jinými orgány, na které byl výkon státní správy v určitém rozsahu přenesen. Jedná se o subsystém veřejné správy, který je uskutečňován zejména státem a jehož podstatou je realizace výkonné moci státu. Prostřednictvím státní správy stát tedy realizuje státní politiku v mezích pravidel zakotvených právními předpisy.⁵

² KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 15-17

³ HENDRYCH, D. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 2014, s. 12

⁴ Tamtéž, s. 9-13

⁵ KLÍMA, K. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 2003, s. 35-38

Výkon státní správy má na starost soustava státních orgánů, přičemž každý jednotlivý orgán funguje jako relativně samostatná organizační jednotka. Soustava orgánů státní správy je tvořena ústředními orgány, územními orgány a ostatními státními orgány. Zatímco působnost ústředních orgánů státní správy se vztahuje na celé území státu, působnost územních orgánů státní správy se vždy vztahuje jen k danému území.

V současné době nejsou státy většinou schopny zajišťovat veřejnou správu pouze skrze centrální orgány, takže její zbývající část v některých případech v příslušném rozsahu svěřují subjektům nestátního charakteru, tedy veřejnoprávním korporacím, což mohou být například obce, kraje či profesní komory. Tyto subjekty tak vykonávají svěřené úkony státní správy v rámci tzv. přenesené působnosti.⁶

3.1.2 Samospráva

Druhým základním subsystémem veřejné správy je samospráva, která představuje, jak již napovídá její samotný název, formu správy v rámci níž si konkrétní subjekt spravuje své záležitosti samostatně. Je vykonávána pod vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastními prostředky. Hlavní funkce samosprávy spočívá ve spravování záležitostí daného společenství a současně ve vyjadřování zájmů tohoto společenství. Územně či jinak organizované společenství rozhoduje o svých záležitostech autonomně, a to buď přímo (např. referendem) nebo nepřímo prostřednictvím volených orgánů. Právě vytváření těchto orgánů na základě volby je jedním z charakteristických znaků samosprávy. Koudelka ve svém díle dodává, že jedním z typických znaků samosprávy je také převaha kolegiálního řízení nad řízením individuálním.⁷

Samospráva se v České republice dále dělí na územní a zájmovou. Do zájmové samosprávy se řadí například profesní komory (Česká lékařská komora, Česká advokátní komora, Česká komora architektů atd.) či veřejné vysoké školy. Zpravidla se jedná o společenství občanů, které spojuje nějaký společný zájem.⁸ Pro potřeby této diplomové práce je však mnohem významnější samospráva územní, která je ukotvena v hlavě sedmé Ústavy České republiky. Dle článku 99 Ústavy, se ČR rozděluje na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.⁹

⁶ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 25-26

⁷ Tamtéž, s. 19-22

⁸ HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 2016, s. 115

⁹ Zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky

V České republice funguje tzv. smíšený model veřejné správy, což znamená, že na orgány územní samosprávy jsou v určitém rozsahu přeneseny také určité úkoly státní správy. V těchto úkolech jsou samosprávné orgány podřízeny orgánům státním. Tento model je využíván zejména ve střední Evropě, jelikož se rozvinul v německém prostoru. Dochází zde tedy ke kombinaci státní správy a samosprávy. Balík to ve svém díle odůvodňuje následovně: „*Moderní státy obvykle nejsou schopny zajišťovat výkon veřejné moci pouze prostřednictvím centrálních státních orgánů, potřebují mít úřady pro výkon veřejné moci rozprostřeny po celém území.*“¹⁰

Lze tvrdit, že samospráva funguje na principu partnerského vztahu veřejnoprávních korporací, jakožto subjektů samosprávy, a státu. Jelikož mají státní správa a samospráva stejný cíl, tedy sloužit občanům a plnit jejich potřeby, měly by být v praxi navzájem komplementární. Dle Průchy by se tyto dva základní subsystemy veřejné správy měly zkrátka doplňovat a ne si vzájemně konkurovat.¹¹ Balík ve své knize však zmiňuje skutečnost, že vztah státu a samosprávy může být v některých případech konfliktní, protože již samotná existence samosprávy vede k pluralitě mocí a omezuje vládní byrokracii.¹²

I přes to, že samosprávné orgány plní určité úkoly státní správy v rámci přenesené působnosti, je samospráva na státu převážně nezávislá. Ústřední státní orgány totiž nemohou za normálních okolností ukládat pokyny ani vstupovat do činnosti samosprávných orgánů (pouze pokud to vyžaduje ochrana zákona). Samospráva je výsledkem decentralizace veřejné správy a je taktéž podpořena tzv. principem subsidiarity, což je delegace rozhodování na co nejnižší možnou úroveň správy. Tento princip zajišťuje, aby byla rozhodnutí přijímána co možná nejbližše občanům.¹³

3.1.2.1 Územní samospráva v historickém kontextu

Vznik samosprávy v českých zemích je velmi úzce spjat zejména s revolučním rokem 1848. Před tímto rokem byla role samosprávy výrazně omezena, jelikož se na území rakouského císařství uplatňovala tzv. vrchnostenská správa, což byla správa feudální vrchnosti vykonávaná vůči poddaným. V roce 1848 však došlo ke zrušení poddanství a vrchnostenské správy, přičemž nedlouho poté, konkrétně tedy v březnu roku 1849, byla vydána vůbec první právní úprava obecního zřízení (Stadionův obecní řád), která dokonce

¹⁰ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 12

¹¹ PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část*. 2003, s. 36-37

¹² BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 12

¹³ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 34-36

již rozeznávala dvojí působnost obcí. Jakmile v roce 1850 zahájily svou činnost nové státní politické úřady, tak již nic nebránilo uskutečnění prvních voleb do obecních výborů. Právě toto období výrazných změn tedy bylo klíčové pro vznik územní samosprávy.¹⁴

Po pádu Bachova absolutismu v roce 1859 nastal zlatý věk české samosprávy, který Čmejrek, Bubeníček a Čopík shrnují následovně: „*Půlstoletí po pádu Bachova absolutismu bylo charakteristické upevňováním ústavnosti, snahami o rozšíření volebního práva, stále rostoucí individuální svobodou, rozvojem české občanské společnosti i budováním politických stran.*“¹⁵ Pro další rozvoj lokální demokracie a samosprávy bylo v tomto období důležité především sílící politické stranictví. Na přelomu 19. a 20. století se politické strany totiž začaly měnit v masové organizace a začaly se zapojovat i do politiky na místní úrovni.

K dalším významným změnám došlo po vzniku Československé republiky v roce 1918. Důležitý byl zejména nový volební zákon č. 75/1919 Sb., jehož prostřednictvím bylo zajištěno všeobecné a rovné volební právo, které získaly i ženy. Také došlo ke změně názvů obecních orgánů. Z výboru a představenstva se staly zastupitelstvo a rada. Další zásadní vývoj nastal v souvislosti s Mnichovskou dohodou a následným vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava. V této době došlo defacto k zániku samosprávy a demokratického režimu jako takového, což ve svém díle popisuje Valeš: „*Samospráva je [...] jakýmsi lakmusovým papírkem demokratičnosti daného politického režimu. Nástup totalitních a autoritářských režimů se totiž projevuje mj. právě likvidací principů samosprávy, v prvé řadě na úrovni obecní. Příkladem v českých zemích mohou být události po září 1938, a zejména po únoru 1948.*“¹⁶ Samosprávné obecní zřízení nebylo bohužel obnoveno ani s koncem války.

V roce 1945 začaly fungovat národní výbory, které nahradily samosprávné obecní zřízení. Národní výbory byly založeny na hierarchickém principu, tedy nadřazenosti a podřízenosti jednotlivých úrovní. Obce fakticky vykonávaly jen přenesenou působnost. K obnovení obecní samosprávy došlo až v souvislosti s událostmi po revolučním roce 1989. V roce 1990 byl totiž obnoven dvojkolejný systém veřejné správy (tj. rozlišení státní správy a samosprávy). Národní výbory byly zrušeny a základem územní samosprávy se znovu staly obce. V roce 1997 byl rovněž přijat zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Poté, co tento zákon nabyl k 1. lednu 2000 účinnosti, vzniklo v České republice 14 samosprávných krajů.¹⁷

¹⁴ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 19-21

¹⁵ Tamtéž, s. 22

¹⁶ VALEŠ, L. *Politologické aspekty veřejné správy*. 2006, s. 31

¹⁷ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 41-58

3.2 Obec a obecní zřízení

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)¹⁸ definuje obec jakožto základní územní samosprávné společenství občanů a veřejnoprávní korporaci, která disponuje vlastním majetkem. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a taktéž o potřeby svých občanů, přičemž při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem. V právních vztazích vystupuje pod svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.¹⁹

Základním znakem každé obce je její území, které je vymezeno jedním nebo více katastrálními územími. Obce, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Obec se rovněž může na základě dohody připojit k jiné obci. Nová obec může vzniknout oddělením části obce, popřípadě změnou nebo zrušením vojenského újezdu. Část obce, která se chce oddělit však musí splnit určité podmínky – po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů a musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem, přičemž toto území musí tvořit souvislý územní celek. Každá obec má taktéž svůj název a může mít i svou vlajku a znak.²⁰

Obec má samozřejmě i své občany, což jsou fyzické osoby, které jsou státními občany České republiky a jsou v obci hlášeni k trvalému pobytu. Občané, kteří dosáhli věku 18 let pak mají určitá práva, jako například volit a být volen do zastupitelstva obce a vyjadřovat se na jeho zasedání, hlasovat v místním referendu, nahlížet do rozpočtu a závěrečného účtu obce či podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty.²¹

Obce jednají navenek a spravují záležitosti prostřednictvím svých orgánů. V zákonu o obcích jsou tyto orgány rozděleny na zastupitelstvo obce, radu obce, starostu, obecní úřad, výbory a komise. Názvy těchto orgánů se pak mohou v závislosti na typu obce lišit.²²

3.2.1 Typy obcí

Základní samosprávné jednotky jsou na základě české legislativy rozlišovány na obce, města, městyse, statutární města a hlavní město Praha. U obcí, měst a městysů nelze nalézt žádný rozdíl v jejich pravomocích, takže se defacto jedná pouze o rozdílná označení. Jedinou podmínkou pro to, aby se obec mohla stát městem, je skutečnost, že musí mít alespoň 3 000

¹⁸ Dále jen jako zákon o obcích

¹⁹ § 1-2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²⁰ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 61-64

²¹ § 16 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²² Hlava IV-V zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

obyvatel. Po splnění této podmínky se obec může stát městem, pokud tak tedy na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Dalším rozdílem je pak jiné označení orgánů. V případě města to je zastupitelstvo města, rada města, starosta, městský úřad, výbory a komise.

Městys je obec se zvláštním statusem, který jí byl v minulosti přidělen panovníkem. Původně se jednalo o sídla s právem pořádat týdenní a dobytčí trhy a zároveň povinností plnit spádovou roli pro okolní vesnice. Od roku 1949 však přestal být tento status používán. Na základě novely zákona o obcích z roku 2006 je ovšem možné toto označení znovu používat. Zákon o obcích konkrétně stanovuje, že obec, která byla městysem (či městem) přede dnem 17. května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny, a ten tak stanoví. Obec se může stát městysem i nově, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.²³

Určité odlišnosti, co se týče pravomocí, lze pozorovat až u tzv. statutárních měst²⁴, protože se jejich území může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Územně členěná statutární města upravují své vnitřní poměry ve věcech správy prostřednictvím statutu, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky. Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městský obvod (či městská část) statutárního města je pak spravována vlastními orgány.²⁵ Dle Balíka spočívá hlavní smysl institutu statutárního města právě v možnosti upravit si svou vnitřní organizaci statutem.²⁶

Hlavní město Praha má na rozdíl od všech výše popsaných typů obcí výjimečné postavení, které je upraveno zvláštním zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Podle něj je Praha současně hlavním městem České republiky, krajem i obcí. Hlavní město Praha je samostatně spravováno zastupitelstvem hlavního města Prahy; dalšími orgány jsou rada hlavního města Prahy, primátor hlavního města Prahy, Magistrát hlavního města Prahy, zvláštní orgány hlavního města Prahy a městská policie hlavního města Prahy. Hlavní město se zároveň dále člení na městské části. Úkoly patřící do samosprávy městských částí si plní městské části samostatně v rozsahu stanoveném zákonem a statutem.²⁷

²³ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 20-22

²⁴ Statutárními městy jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Frýdek-Místek, Děčín, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec

²⁵ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 38-39

²⁶ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 22-23

²⁷ § 1-3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

3.2.2 Působnost

V rámci své působnosti daný subjekt veřejné správy uplatňuje svou pravomoc. Působnost lze definovat jakožto oblast činnosti subjektu veřejné správy v rámci určitých společenských vztahů, vůči určitým osobám, na konkrétním území v určitý čas. Působnost územních samosprávných celků je tradičně členěna do dvou skupin, a to na působnost samostatnou (přirozenou) a na působnost přenesenou.²⁸

Mezi záležitosti samostatné působnosti řadíme ty, které jsou obci, tedy subjektu veřejné správy „vlastní“. Jedná se o záležitosti vykonávané pod vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, jež jsou v zájmu obce a jejích občanů. Výkon samostatné působnosti je subjektivním právem obcí, přičemž stát může do územní samostatné působnosti zasahovat pouze v případě, vyžaduje-li to ochrana zákona. Do samostatné působnosti obce patří například hospodaření s obecním majetkem, zakládání a zřizování právnických osob a organizačních složek, vnitřní organizace obce (tj. organizace místního referenda, zřizování obecních orgánů, obecní policie atd.), schvalování programu rozvoje obce, vydávání obecně závazných vyhlášek, spolupráce obce s jinými subjekty a tak dále.²⁹

Státní správa, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánům obce, je vykonávána jako přenesená působnost. Ze strany státu se tak jedná o nepřímý výkon státní správy, jelikož záležitosti státu vykonávají v rámci přenesené působnosti orgány územních samosprávných celků. Mezi záležitosti přenesené působnosti patří například evidence obyvatel, vydávání stavebních povolení, cestovních dokladů či občanských a řidičských průkazů. Obec také může v přenesené působnosti vydávat nařízení obce.³⁰

Podle rozsahu výkonu státní správy se obce dále dělí na obce se základním rozsahem přenesené působnosti (obce I. stupně), obce s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně) a obce s rozšířenou působností (obce III. stupně). K tomuto rozdělení obcí došlo v souvislosti s reformou české veřejné správy a zrušením okresních úřadů k 31. 12. 2002. Zatímco obce I. stupně vykonávají přenesenou působnost pouze v základním rozsahu, obce II. a III. stupně ji navíc vykonávají i pro více menších obcí ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností tedy jinými slovy vykonávají pro menší obce ve svém okolí určité správní funkce.³¹

²⁸ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 122-123

²⁹ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a M. LUHANOVÁ. *Politika v regionálním rozvoji*. 2004, s. 36-37

³⁰ Tamtéž, s. 41-43

³¹ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 23-25

3.2.3 Funkce

Podle Balíka by měla každá obec prostřednictvím svých pravomocí plnit několik základních funkcí, které lze rozdělit do sedmi oblastí. První skupina pravomocí patří do velmi důležité politické funkce. Je to například volba a ustavování obecních orgánů, navazování spolupráce s jinými obcemi, udělování čestného občanství či pojmenovávání ulic. Další důležitá funkce je funkce sociální, kam lze řadit zakládání mateřských či základních škol, zdravotnických zařízení, pečovatelských domů nebo sportovišť.

Mezi ekonomické funkce patří zejména sestavování obecního rozpočtu, schvalování závěrečného účtu, zřizování peněžních fondů, hospodaření s majetkem, poskytování a přijímání darů či zakládání a rušení právnických osob a organizačních složek. K funkcím ekologickým lze řadit ty, které se vztahují k zajišťování čistoty obce, tedy například odvádění a čištění odpadních vod či svoz a likvidace odpadu. Pravomoc zřizovat obecní policii se pak vztahuje k funkci bezpečnostní. Poslední dvě kategorie jsou funkce infrastrukturální a prognostické. Infrastrukturální funkce zahrnuje údržbu komunikací, kanalizace či vodovodů. Do prognostické funkce pak patří například schvalování územního plánu nebo programu rozvoje obce.³²

3.2.4 Orgány obce

Obce spravují své záležitosti prostřednictvím několika orgánů. Zákon o obcích tyto orgány rozlišuje na zastupitelstvo obce, radu obce, starostu, obecní úřad a nakonec orgány zastupitelstva a rady obce. Úloha a kompetence těchto orgánů jsou popsány níže.

3.2.4.1 Zastupitelstvo obce

Vrcholným orgánem obce je zastupitelstvo, které je složeno z členů zastupitelstva obce. Zastupitelé jsou voleni přímo občany ve volbách do zastupitelstev obcí, které se konají každé 4 roky. Mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením. Následně musí zvolený zastupitel složit slib, který se skládá na prvním zasedání, kterého se účastní po svém zvolení. „*Mandát vykonává člen zastupitelstva obce osobně a v souladu se svým slibem. Při výkonu mandátu člena zastupitelstva obce není vázán žádnými příkazy.*“³³ Počet členů tohoto orgánu se stanovuje na základě počtu obyvatel dané obce, což ukazuje následující tabulka č.1.³⁴

³² BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 29-32

³³ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 39

³⁴ Tamtéž, s. 38-39

Tabulka 1: Počet volených členů zastupitelstva dle počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 68 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

S výkonem zastupitelské funkce jsou spojena také určitá práva a povinnosti. Koudelka ve své knize konkrétně rozlišuje tři kategorie práv – právo iniciativy, právo interpelace a právo informace. Právo iniciativy opravňuje zastupitele předkládat zastupitelstvu obce, radě obce, výborům a komisím návrhy na projednání. Díky interpelačnímu právu může zastupitel vznášet dotazy, podněty nebo připomínky na radu obce a její jednotlivé členy, na předsedy výborů, na statutární orgány právnických osob, jejichž zakladatelem je obec, a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které obec založila, přičemž musí do 30 dnů obdržet písemnou odpověď. Nakonec právo informace umožňuje zastupiteli požadovat od zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu (i od zaměstnanců právnických osob, které obec založila) informace, které souvisejí s výkonem jejich funkce. Také v tomto případě musí zastupitel požadovanou informaci obdržet nejpozději do 30 dnů.

Jak již bylo zmíněno výše, zastupitelé mají i několik povinností. Zastupitel má povinnost účastnit se zasedání zastupitelstva obce, popřípadě zasedání jiných orgánů obce, je-li jejich členem, plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží, jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce a hájit zájmy občanů. Zastupitel se svým počínáním rovněž musí vyvarovat případnému střetu zájmů.³⁵

Zastupitelstvo obce se schází dle potřeby, nejméně však alespoň jednou za 3 měsíce. Zasedání tohoto orgánu jsou veřejná a svolává a řídí je starosta obce. O místě, době a programu zasedání musí občany informovat obecní úřad, který tuto informaci zveřejňuje na úřední desce nejméně 7 dní před zasedáním. O průběhu zasedání se rovněž pořizuje zápis, který musí být následně uložen na obecním úřadu veřejně k nahlédnutí.³⁶

³⁵ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 178-180

³⁶ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 37-38

Zastupitelstvo je usnášeníschopné pouze v případě přítomnosti nadpoloviční většiny všech jeho členů. K platnému usnesení, rozhodnutí či volbě je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů. Jestliže zastupitelstvo na začátku své schůze není usnášeníschopné, je toto zasedání předsedajícím ukončeno a nejdéle do 15 dnů je konáno náhradní zasedání. Pakliže se zastupitelstvo nesejde v usnášeníschopné podobě po dobu delší než 6 měsíců, tak je Ministerstvem vnitra ČR rozpuštěno. Do okamžiku zvolení nového zastupitelstva následně přebírá jeho funkci rada obce. Pokud však není rada obce zvolena, tak pravomoc připadá starostovi obce.³⁷

Podle § 84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti. Jedině zastupitelstvu je vyhrazeno schvalovat program rozvoje obce, územní plán, rozpočet obce a závěrečný účet. Může také zřizovat a rušit příspěvkové organizace, organizační složky obce a obecní policii. Dále rozhoduje o založení a rušení právnických osob, vydává obecně závazné vyhlášky, navrhuje změny katastrálních území uvnitř obce, rozhoduje o vyhlášení místního referenda atd.³⁸

Důležité kompetence má zastupitelstvo také v majetkoprávní oblasti. Rozhoduje totiž například o nabytí a zcizení nemovitostí, bytů a nebytových prostor, zastavení nemovitostí a zřízení věcného břemena. Dále rozhoduje o vkladech do právnických osob, uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo půjčky, o poskytnutí dotace či o převzetí dluhu.³⁹

Zastupitelstvu rovněž připadá důležitá pravomoc volit ze svých řad starostu, místostarosty a radní, přičemž je může z této funkce i odvolávat. Dále stanovuje počet členů rady obce, zřizuje a ruší výbory, volí jejich členy a předsedy a může je taktéž odvolávat z funkce. *„Zastupitelstvo obce jako orgán, který má přímý mandát od voličů, ovlivňuje rozhodujícím způsobem podobu dalších orgánů obce a přenáší tak na ně svou legitimitu.“*⁴⁰

3.2.4.2 Rada obce

Výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti je rada obce, která je tvořena starostou, místostarostou (místostarosty), a dalšími radními, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady je vždy lichý, konkrétně musí mít rada 5, 7, 9 nebo 11 členů, přičemž celkový počet radních nesmí nikdy přesahovat jednu třetinu počtu zastupitelů. V obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů, se pak rada obce vůbec

³⁷ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 42

³⁸ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 36-37

³⁹ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 70-71

⁴⁰ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 42

nevolí a její pravomoci tak připadají starostovi dané obce. S tímto stavem se lze většinou setkat v malých obcích. „*Poklesne-li v průběhu funkčního období počet členů rady obce pod 5 a na nejbližším zasedání zastupitelstva obce nebude doplněn alespoň na 5, vykonává od tohoto okamžiku její pravomoc zastupitelstvo obce, které může rozhodování o některých záležitostech svěřit zcela nebo zčásti starostovi.*“⁴¹ V případě, že je rada obce odvolána, tak vykonává svou pravomoc až do okamžiku zvolení nové rady.⁴²

Rada obce se na rozdíl od zastupitelstva nemusí scházet pravidelně, ale schází se podle aktuální potřeby. Dalším rozdílem je pak skutečnost, že schůze rady nejsou veřejné. Rada si však může k jednotlivým bodům jednání přizvat i jiné osoby. Rada obce, stejně jako zastupitelstvo, pořizuje ze své schůze zápis, kde je vždy nutné uvést počet přítomných členů rady obce, schválený pořad schůze, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis musí být pořízen do 7 dnů od jejího konání a posléze musí být uložen u obecního úřadu k nahlédnutí všem členům zastupitelstva obce. Rada obce je schopna se usnášet pouze za přítomnosti nadpoloviční většiny všech jejích členů. Souhlas nadpoloviční většiny je zapotřebí také k přijetí jakéhokoli usnesení.⁴³

V rámci své působnosti rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení, vydává nařízení obce, zabezpečuje hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, provádí rozpočtová opatření, projednává a řeší návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi, stanovuje rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizuje a ruší oddělení a odbory obecního úřadu, zřizuje a ruší komise, jmenuje a odvolává z funkce jejich předsedy a členy, stanovuje celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a organizačních složkách atd. Za výkon své činnosti se rada obce zodpovídá zastupitelstvu.⁴⁴ Svým charakterem a vykonávanými činnostmi lze radu obce podle Jüptnera, Svobody a Hudáka přirovnat k tzv. obecní vládě.⁴⁵

3.2.4.3 Starosta

Nejvýraznějším představitelem obce bývá v mnoha případech její starosta, který ji reprezentuje a zastupuje navenek. Starosta je, stejně jako místostarosta (místostarostové), do funkce volen z řad zastupitelů, kterým se následně za výkon své funkce zodpovídá.

⁴¹ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 38

⁴² BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 72-73

⁴³ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 43-45

⁴⁴ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 195-199

⁴⁵ JÜPTNER, P., J. SVOBODA a J. HUDÁK. *Komunální politické systémy*. 2003, s. 10

Starosta i místostarosta jsou zároveň členy rady obce. Na rozdíl od řadového zastupitele musí být starosta s místostarostou občanem České republiky. Místostarosta má za úkol zastupovat starostu v době jeho nepřítomnosti. Místostarosta také vykonává pravomoc starosty, pokud se starosta své funkce vzdal nebo byl odvolán, a to až do doby zvolení nového starosty.⁴⁶

Jednou z nejdůležitějších kompetencí starosty je zcela jistě pravomoc řídit zasedání zastupitelstva a rady obce, jelikož může například stanovit pořadí jednotlivých bodů a zároveň má možnost určovat agendu, o níž se bude primárně jednat. Starosta také odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu, zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není funkce tajemníka zřízena, podepisuje právní předpisy a zápisy z jednání zastupitelstva a rady, může dle svého uvážení pozastavit výkon usnesení rady v samostatné působnosti, pokud se mu jeví jakožto nesprávné a plní i další úkoly stanovené zákonem.⁴⁷

Balík ve své knize i přes výše popsané kompetence uvádí, že ačkoliv je starosta nejviditelnějším orgánem a zastupuje obec navenek, tak je defacto orgánem bez pravomocí, což tedy vytváří určitý paradox. Balík to odůvodňuje následovně: „*Vzhledem k tomu, že [starosta] není statutárním orgánem, musí úkony vyžadující schválení zastupitelstvem nebo radou činit až po jejich schválení. V opačném případě jsou neplatné, a starosta se dokonce vystavuje nebezpečí trestněprávní i občanskoprávní odpovědnosti.*“⁴⁸ I přes toto tvrzení lze však s jistotou říct, že role starosty je oproti řadovým zastupitelům velmi výrazná, a to především v malých obcích, kde je při absenci rady obce jediným představitelem exekutivní moci. V tomto případě je tedy jednoznačně dominantním aktérem územní samosprávy.⁴⁹

Podle Bernarda lze starostu, zejména tedy v menších obcích, označit jako lokálního leadera. Na základě toho, jak starosta jedná a jak se chová lze určit jeho tzv. vůdcovský styl. Pro určení vůdcovského stylu jsou dle Bernarda důležité především dvě základní dimenze, konkrétně tedy postoj vůči výkonu moci a orientace leadershipu (tj. predispozice k výkonu moci). Postoj vůči moci může být buď autoritářský nebo naopak kooperativní. Zatímco autoritářští vůdci spoléhají zejména na vlastní kompetence a preferují hierarchický styl řízení, kooperativní vůdci spoléhají na podporu ostatních a jsou otevření vůči politické participaci. V rámci predispozice k výkonu moci se pak rozlišuje orientace strategická

⁴⁶ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 45-46

⁴⁷ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 199-205

⁴⁸ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 74

⁴⁹ BERNARD, J., T. KOSTELECKÝ, M. ILLNER a J. VOBECKÁ. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011, s. 27-28

a reproduktivní. „Strategičtí vůdci usilují o dosažení změny, mají tendenci stanovovat dlouhodobé cíle a strategii k jejich dosažení. Naproti tomu reproduktivní vůdci usilují spíše o udržení statu quo.“⁵⁰ Na základě těchto dvou dimenzí lze následně klasifikovat typologii vůdcovských stylů starostů, která je graficky znázorněna na obrázku níže.⁵¹

Obrázek 1: Typologie vůdcovských stylů starostů

Výkon moci	Kooperativní	Vizionář	Facilitátor konsenzu
	Autoritářský	„City boss“	Protektor
		Strategický leadership	Reproduktivní leadership
Orientace leadershipu			

Zdroj: BERNARD, J. a kol. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011, s. 29

V rámci této typologie se rozlišují celkem 4 odlišné vůdcovské styly – vizionář, facilitátor konsenzu, „city boss“ a protektor. Vizionáři jednají velmi strategicky a zároveň svým kooperativním postojem vyzývají ostatní aktéry k účasti. Facilitátoři konsenzu jsou taktéž charakterističtí svým kooperativním postojem, ale na rozdíl od vizionářů postrádají strategické myšlení a nestanovují si ani dlouhodobější cíle. Pro vůdcovský styl s názvem „city boss“ je charakteristická kombinace autoritářského řízení a strategického uvažování. Protektoři pak preferují hierarchický styl řízení a spoléhají zejména sami na sebe, přičemž nevytvářejí vize ani strategie pro další rozvoj.⁵²

3.2.4.4 Obecní úřad

Dalším orgánem místní samosprávy je obecní úřad, který je tvořen starostou, místostarostou (místostarosty), zaměstnanci obce zařazenými do obecního úřadu a nakonec tajemníkem, pokud je tedy tato funkce zřízena. Obecní úřad vykonává zejména státní správu v oblasti přenesené působnosti s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce. Obecní úřad však vykonává i jisté činnosti v oblasti samostatné působnosti, například plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo nebo rada obce, a taktéž pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. Pokud je to zapotřebí, tak rada obce může zřídit pro jednotlivé

⁵⁰ Tamtéž, s. 28

⁵¹ Tamtéž, s. 27-30

⁵² Tamtéž, s. 27-31

úseky činnosti obecního úřadu odbory a oddělení. V obcích, kde není rada obce zřízena, má tuto pravomoc zastupitelstvo obce. V čele tohoto orgánu stojí starosta.⁵³

V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností je nutné zřídit funkci výše zmíněného tajemníka, který je zaměstnancem obce. Obce se základním rozsahem přenesené působnosti mohou tuto funkci však také zřídit. Tajemník obecního úřadu zajišťuje výkon přenesené působnosti, plní úkoly, které mu byly uloženy zastupitelstvem, radou či starostou obce, vydává spisový řád, skartační řád a pracovní řád obecního úřadu, stanovuje platy zaměstnancům obce, kteří jsou zařazeni do obecního úřadu a také se účastní zasedání zastupitelstva a schůzí rady obce s tzv. poradním hlasem. Za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti je tajemník odpovědný starostovi. Není-li funkce tajemníka v obci zřízena, tak jeho úkoly plní právě starosta obce.⁵⁴

3.2.4.5 Výbory a komise

Jednou z pravomocí zastupitelstva je možnost zřizovat své iniciativní a kontrolní orgány v podobě výborů. V rámci své činnosti plní výbor úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo obce. Své návrhy a stanoviska předkládají výbory právě zastupitelstvu, kterému jsou za svou činnost zároveň zodpovědné. Výbor se schází dle potřeby a má vždy lichý počet členů, přičemž jeho předsedou je člen zastupitelstva, což neplatí, jde-li o předsedu osadního výboru. K platnému usnesení výboru je zapotřebí souhlas nadpoloviční většiny všech jeho členů. Usnesení výboru se vyhotovuje písemně a podepisuje jej předseda výboru.⁵⁵

Zastupitelstvo obce musí ve všech případech zřídit finanční výbor a kontrolní výbor. Tyto výbory mají nejméně tři členy, přičemž členem nemůže být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoba zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. Finanční výbor provádí především kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky dané obce a také plní další úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo. V gesci kontrolního výboru je pak zejména kontrola plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, kontrola dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem a plnění dalších úkolů, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo.⁵⁶

Pokud v územním obvodu dané obce žije více než 10 % občanů jiné národnosti než české, tak zastupitelstvo zřizuje tzv. výbor pro národnostní menšiny (pokud o to písemně

⁵³ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 39-40

⁵⁴ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 47

⁵⁵ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 40

⁵⁶ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 78

požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny). „Členy tohoto výboru jsou i zástupci národnostních menšin, pokud je deleguje svaz utvořený podle zvláštního zákona; vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“⁵⁷ Zastupitelstvo má rovněž možnost zřídit v částech obce osadní nebo místní výbory, které mohou následně předkládat návrhy týkající se rozvoje dané části obce. Osadní výbor má minimálně tři členy, kteří musí být přihlášení k trvalému pobytu v části obce, pro kterou byl osadní výbor zřízen.⁵⁸

Obdobně jako má zastupitelstvo pravomoc zřizovat výbory, rada obce může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise. Komise předkládá radě svá stanoviska a náměty a rovněž může být výkonným orgánem, pokud jí tedy byl svěřen výkon přenesené působnosti. Jestliže je komise výkonným orgánem, tak může být jejím předsedou pouze osoba s odbornou způsobilostí v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Koudelka ve svém díle uvádí, že k tomuto dochází například v případě přestupkové komise. Předsedou této komise totiž může být pouze osoba s právnickým vzděláním či osoba se zkouškou zvláštní odborné způsobilosti.⁵⁹ Podobně jako jsou výbory odpovědné zastupitelstvu, komise se za svou činnost zodpovídají radě.⁶⁰

3.3 Volby a volební systémy

Jedním ze základních stavebních kamenů každé demokratické společnosti jsou zejména pravidelně pořádané svobodné volby. Jedná se o proces výběru osob, které na základě získaného mandátu následně rozhodují o rozvoji konkrétního teritoria (např. obce, kraje, státu atd.), na kterém se volilo. Volby plní ve společnosti několik významných funkcí a jsou s nimi spojeny další důležité pojmy jako například volební právo či volební systém.⁶¹

3.3.1 Funkce voleb

Volby jsou základem pro fungování zastupitelské demokracie. Jedná se o mechanismus, který umožňuje převádět aktuální priority dané společnosti do podoby legitimních politických a správních orgánů. Prostřednictvím voleb si totiž mohou občané vybírat mezi dostupnými politickými alternativami v podobě konkrétních kandidátů a politických stran.

⁵⁷ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 48

⁵⁸ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 78-79

⁵⁹ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. 2007, s. 214-215

⁶⁰ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 41

⁶¹ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 13

Zvolení kandidáti získávají od občanů určité pravomoci, které mohou následně uplatňovat v ustavených orgánech. Z toho vyplývá, že právě díky volbám mají občané možnost nepřímo ovlivňovat chod své obce, kraje, státu atd.⁶² Chytilek, Šedo, Lebeda a Čaloud ve svém díle uvádí: „V současnosti jsou [volby] nejrozšířenějším způsobem legitimace zákonodárné moci, byť v řadě zemí jsou zneužívány k potvrzování legitimacy režimu a jejich základní funkce, totiž možnost výběru reprezentantů, je silně limitovaná až nulová.“⁶³

Podle Čmejřka, Bubeníčka a Čopíka plní volby tři základní funkce, konkrétně tedy kontrolní, legitimizační a integrační. Kontrolní funkce spočívá v tom, že občané mají v případě nespokojenosti s řízením ustavených orgánů možnost díky pravidelně se opakujícím volbám změnit politickou reprezentaci. S kontrolní funkcí je velmi úzce spjata funkce legitimizační. Prostřednictvím voleb totiž zvolený orgán získává potřebnou legitimitu, na jejímž základě může fungovat. Legitimními se tak mohou stát i další orgány, které svou legitimitu posléze získávají skrze zvolený zastupitelský orgán. Díky volbám také dochází k integraci různých, v některých případech dokonce velmi odlišných, politických zájmů, cílů a priorit. Zároveň dochází i k integraci společnosti jako takové. Volby proto taktéž plní integrační funkci.⁶⁴

Aby mohly volby plnit výše popsané funkce, tak musí existovat politická pluralita a svoboda volby. Volič zkrátka nesmí být vystaven jakémukoliv nátlaku, který by mohl jeho volbu ovlivnit. Jinými slovy nesmí být volič nucen hlasovat pro konkrétní stranu či konkrétního kandidáta. Volič zároveň musí mít možnost volby mezi různými politickými subjekty. S tím souvisí skutečnost, že volič by měl mít možnost získat o kandidujících subjektech potřebné informace, aby si o nich mohl vytvořit svůj vlastní úsudek a mohl tak volit dle svého nejlepšího vědomí.⁶⁵

Další podmínkou správného fungování voleb je zajištění principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Pod pojmem všeobecnost si lze představit aktivní a pasivní volební právo, neboli právo volit a být volen, kterým by měli disponovat všichni občané po dosažení určité věkové hranice. V ČR mají aktivní volební právo občané, kteří dosáhli věku 18 let. Pasivní volební právo se pak v závislosti na typu voleb liší.⁶⁶ Rovnost volebního

⁶² ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 51

⁶³ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 13

⁶⁴ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 51-52

⁶⁵ Tamtéž, s. 51-52

⁶⁶ V ČR je pasivní volební právo ve volbách do obecních a krajských zastupitelstev stanoveno na 18 let, ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a ve volbách do Evropského parlamentu na 21 let a ve volbách do Senátu Parlamentu ČR a v prezidentských volbách na 40 let.

práva spočívá v tom, že všichni voliči mají stejný počet hlasů a zároveň má jejich hlas stejnou váhu. Přímost volby pak znamená, že volič hlasuje přímo pro jednotlivé kandidáty, nikoliv přes prostředníky.⁶⁷

3.3.2 Klasifikace volebních systémů

Konečný výsledek voleb se z velké části odvíjí zejména od volebního systému, který Chytilík, Šedo, Lebeda a Čaloud popisují jako „... *konkrétní způsob, kterým je vůle vyjádřená voliči transformována do konečné podoby voleného sboru.*“⁶⁸ Dle Čmejřka, Bubeníčka a Čopíka lze však na volební systém nahlížet dvěma různými způsoby. V užším slova smyslu se jedná pouze o princip převádění hlasů voličů na mandáty. V tom širším slova smyslu lze ovšem volební systém chápat jako komplexní volební mechanismus skládající se z jednotlivých komponent, kterými jsou volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, uzavírací klauzule a volební formule.⁶⁹

Zkoumání volebních systémů a jejich klasifikace je značně problematická záležitost a ve skutečnosti se jedná o samostatnou politologickou disciplínu. Volební systém totiž obsahuje hned několik prvků, které ovlivňují průběh a výsledek voleb, a právě z tohoto důvodu existuje mnoho různých komplexních klasifikací.⁷⁰ Pro účely této práce však bude dostatečné rozlišení dvou hlavních modelů volebních systémů, kterými jsou většinový volební systém a systém poměrného zastoupení.

Většinový volební systém a systém poměrného zastoupení, někdy též označovaný jako proporcionální, se liší především konstrukcí volebních obvodů. Ve většinovém volebním obvodu získává mandát na úrovni volebního obvodu pouze jeden kandidát. Jinými slovy lze říct, že většinový volební systém je založen na jednomandátových volebních obvodech, v rámci kterých voliči hlasují pro jednotlivé kandidáty a ten, který získá většinu hlasů, získá v daném obvodu mandát. Proporcionální volební systém se naopak vyznačuje vícemandátovými volebními obvody, v rámci kterých se mandáty rozdělují v takovém poměru, jenž odpovídá poměru platných hlasů odevzdaných jednotlivým kandidátním listinám (tj. dle procenta získaných hlasů). V systému poměrného zastoupení tedy voliči

⁶⁷ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 51-52

⁶⁸ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 13

⁶⁹ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 52

⁷⁰ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 20

nevybírají mezi jednotlivými kandidáty, ale mezi kandidátními listinami, což jsou v praxi nejčastěji politické strany a jiná uskupení kandidátů.⁷¹

Hlavní výhodou většinového volebního systému je jednoznačně jeho jednoduchost. Mezi jeho další přednosti lze pak zařadit úzkou vazbu mezi voličem a zvoleným kandidátem a také vysokou personalizaci volby. Nevýhodou může naopak být poměrně vysoká disproporcionalita volebních výsledků, což může vést ke znevýhodnění slabších a nově vzniklých stran oproti stranám silným. Jelikož se v tomto systému nerozdělují hlasy poměrně, tak Čmejrek, Bubeníček a Čopík upozorňují na skutečnost, že „... *většinové volební systémy nedostatečně odrážejí rozložení politických sil v daném politickém prostoru a selhávají tak v tom, co je hlavním úkolem voleb.*“⁷² Podle zásad většinového systému se konají v České republice volby do Senátu Parlamentu ČR a volba prezidenta ČR.

Proporcionální volební systém se oproti většinovému systému vyznačuje mnohem větší spravedlivostí. Toho je docíleno tím, že politické subjekty získávají takový počet mandátů, který se velmi blíží poměru počtů hlasů získaných od voličů. Tento systém tedy mnohem více odhaluje aktuální rozložení politických sil ve společnosti. S tím se však pojí hlavní nevýhoda tohoto systému, což je složitost, která je způsobena obtížným přepočítáváním hlasů na mandáty pomocí různých metod. V tomto systému se také do zastupitelského orgánu mnohdy dostane větší počet politických subjektů s různými zájmy a názory, což vede k poměrně obtížnému formování většiny a exekutivní koalice. Určitou nevýhodou pak může být i závislost kandidátů na politických stranách, které zde mají silnou úlohu. K posílení personalizace voleb se proto využívají tzv. preferenční hlasy, díky kterým může volič ve větší míře podpořit konkrétní kandidáty. Podle zásad poměrného zastoupení se konají v ČR volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, zastupitelstev krajů a obcí a také do Evropského parlamentu.⁷³

Každý z těchto systémů má tedy své výhody i nevýhody a je velmi obtížné říct, který je ten lepší. Čmejrek, Bubeníček a Čopík ve svém díle zmiňují, že „... *základní problém volebních systémů spočívá v nutnosti nalézt kompromis mezi spravedlivostí a proporcionalitou systému na jedné straně a jeho efektivitou na straně druhé.*“⁷⁴

⁷¹ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 25

⁷² ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 53

⁷³ Tamtéž, s. 52-54

⁷⁴ Tamtéž, s. 53

3.3.3 Prvky volebního systému

Volební systém lze charakterizovat prostřednictvím pěti základních komponent. Mezi tyto komponenty patří volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební formule a uzavírací klauzule.

3.3.3.1 Volební obvod

První a podle mnoha odborníků zároveň i nejvýznamnější komponentou každého volebního systému je volební obvod, který představuje ohraničené území, v němž lze v rámci voleb získat určitý počet mandátů.⁷⁵ Jednou z rozhodujících vlastností volebního obvodu je především jeho velikost, která se měří počtem mandátů, jež jsou v daném obvodu přidělovány. Tuto skutečnost ve své knize potvrzují i Chytilík, Šedo, Lebeda a Čaloud: „Velikost volebních obvodů je klíčovou a ve většině případů rozhodující proměnnou, která nejvýznamněji ovlivňuje celkový charakter a vlastnosti volebního systému.“⁷⁶ V té nejobecnější rovině lze rozlišit dva základní typy volebních obvodů, konkrétně tedy jednomandátové a vícemandátové.⁷⁷

Jednomandátové volební obvody se využívají ve výše popsáných většinových volebních systémech a kandidáti v nich soupeří pouze o jediný mandát. Vytoužený mandát získá nakonec ten kandidát, který obdrží většinu hlasů. Druhým typem jsou vícemandátové volební obvody, k jejichž využití dochází v poměrných volebních systémech. Zde kandidující politické subjekty soupeří o více mandátů, které jsou následně rozděleny poměrně, tedy podle procenta získaných hlasů. Balík ve svém díle dodává, že vícemandátové obvody lze pak dále dělit na tři velikostní kategorie – nízkou (2 až 4 mandáty), střední (5 až 9 mandátů) a vysokou (10 a více mandátů). Právě velikost obvodu má výrazný vliv na proporcionalitu voleb. Čím větší obvod je, tím je volební výsledek proporcionalnější.⁷⁸

V souvislosti s volebními obvody se v některých případech využívá také technika tzv. gerrymanderingu (volební geometrie). Tato technika se používá pro dosažení lepšího volebního výsledku, čehož je dosaženo díky manipulaci hranic volebního obvodu na základě znalosti volebních preferencí voličů v daném území. Čmejrek, Bubeníček a Čopík ve své knize uvádí, že v ČR lze s volebními obvody manipulovat pouze na lokální úrovni.⁷⁹

⁷⁵ CABADA, L. a M. KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2007, s. 267-268

⁷⁶ CHYTILÍK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 185

⁷⁷ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 54-55

⁷⁸ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 92

⁷⁹ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 55

3.3.3.2 Forma kandidatury

Od typu volebního obvodu se rovněž odvíjí forma kandidatury, v rámci které se rozlišuje kandidatura personální a listinná. Personální kandidatura se používá v jednomandátových volebních obvodech. V tomto případě volič hlasuje pro jednotlivé kandidáty a volba má tedy značně personalizovaný charakter. Listinná kandidatura se naopak používá ve vícemandátových volebních obvodech. Zde hrají hlavní úlohu kandidátní listiny, které jsou voličům předkládány politickými subjekty.⁸⁰ Dle Chytilka, Šeda, Lebedy a Čalouda je existence kandidátních listin základním definičním rysem listinných poměrných systémů.⁸¹

Česká terminologie rozlišuje tři základní typy kandidátních listin. Prvním z nich jsou přísně vázané kandidátní listiny, v rámci kterých nemá volič možnost ovlivnit, která osoba z kandidátky bude zvolena. Volič zkrátka nemá možnost jakkoliv měnit pořadí osob na kandidátce a ani nemůže hlasovat pro kandidáty z různých listin. Mandáty jsou tak kandidátům přidělovány na základě pořadí, které je kandidující stranou předem určeno. Dle Balíka „... tento systém umožňuje kandidujícím stranám silnou kontrolu výběru svých budoucích reprezentantů.“⁸² V praxi to vypadá tak, že pokud strana získá ve volbách například pět mandátů, tak se do voleného orgánu dostane za danou stranu prvních pět uvedených kandidátů.⁸³

Druhým typem jsou vázané kandidátní listiny, které fungují takovým způsobem, že volič může díky tzv. preferenčním hlasům měnit pořadí kandidátů na listině a může tak alespoň částečně ovlivnit, který kandidát bude nakonec zvolen. Pořadí kandidátů na listině tedy stále určuje politický subjekt, ale volič může ovlivnit jeho konečnou podobu. Preferenční hlasy však může v tomto případě udělovat pouze v rámci jedné strany.⁸⁴

Nejflexibilnější způsob hlasování nabízí voličům poslední typ kandidátních listin, které jsou označovány jakožto volné. U tohoto typu listin se volič nemusí omezovat pouze na jednu kandidátní listinu, protože má možnost udělit preferenční hlasy kandidátům z různých stran. Volné kandidátní listiny do jisté míry posilují personalizaci voleb a zároveň oslabují roli politických stran při výběru svých budoucích reprezentantů.⁸⁵

⁸⁰ Tamtéž, s. 55

⁸¹ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 205

⁸² BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 95

⁸³ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 34, 209

⁸⁴ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 95

⁸⁵ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 34, 209-210

3.3.3.3 Struktura hlasu

S formou kandidatury je velmi úzce spojena také struktura hlasu, resp. způsob hlasování. Volební hlas představuje ten nejcennější nástroj voliče, protože jeho prostřednictvím vyjadřuje svůj politický názor. Podle formy kandidatury může volič disponovat buď hlasem jediným nebo vícenásobným.⁸⁶

Jediný hlas mají voliči k dispozici v jednomandátových volebních obvodech u personální kandidatury. V praxi lze tento způsob hlasování popsat tak, že volič přiděluje jeden hlas jednomu konkrétnímu kandidátovi. Tato struktura hlasu se rovněž používá ve vícemandátových volebních obvodech s přísně vázanými kandidátními listinami.⁸⁷

Vícenásobným hlasem pak voliči disponují ve vícemandátových volebních obvodech s otevřenými kandidátními listinami. V rámci tohoto způsobu hlasování má volič počet hlasů odpovídající velikosti volebního obvodu. Volič tedy disponuje tolika hlasy, kolik se volí v daném obvodu kandidátů (počet hlasů odpovídá počtu přidělovaných mandátů). Vícenásobný hlas v kombinaci s otevřenými kandidátními listinami tak umožňuje voliči hlasovat pro více kandidátů z různých politických stran.⁸⁸

3.3.3.4 Volební formule

Další důležitou proměnnou volebního systému jsou volební formule, které lze definovat jako matematické operace sloužící k převádění hlasů voličů na mandáty. Jsou to pravidla pro přidělování mandátů, která mají vždy podobu konkrétního vzorce. V rámci volebních formulí lze pak rozlišit dva hlavní způsoby přepočtu hlasů na mandáty, a to prostřednictvím volební kvóty nebo volební dělitele.⁸⁹

Volební kvóta představuje minimální počet hlasů, který musí daná kandidátní listina získat, aby jí byl přidělen jeden mandát. U tohoto typu volební formule se však lze často setkat s problémem, jelikož volební kvóty často nejsou schopny na základě prvního výpočtu přidělit všechny mandáty a musí tak následovat komplikovaná procedura, v jejímž rámci se rozdělují zbylé mandáty. Mezi používané volební kvóty patří například Imperialiho kvóta, Hagenbach-Bischoffova kvóta, Hareova kvóta, Droopova kvóta atd.⁹⁰

⁸⁶ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a M. LUHANOVÁ. *Politika v regionálním rozvoji*. 2004, s. 97

⁸⁷ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 56

⁸⁸ Tamtéž, s. 56-57

⁸⁹ LEBEDA, T. Hlavní proměnné proporčních volebních systémů. *Sociologický časopis* [online]. 2001, s. 430-431. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2001/04/03.pdf>

⁹⁰ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 101

Volební dělitel je řada čísel, kterými se dělí zisky jednotlivých stran. Výsledné podíly jsou posléze seřazeny dle velikosti a mandát je vždy přidělen straně s nejvyšším podílem. Volební dělitele tedy přidělují mandáty postupně na základě toho, který subjekt má aktuálně nejvyšší průměr získaných hlasů na mandát. Tím je eliminován problém s nepřidělenými mandáty, protože jsou mandáty přidělovány postupně až do naplnění potřebného počtu. Volebních dělitelů existuje hned několik a v zásadě se od sebe liší použitou posloupností dělitelů. Je to například dělitel d'Hondtův, upravený d'Hondtův, Sainte-Laguë, Dánský, Huntingtonův a mnoho dalších. V ČR je nejpoužívanější d'Hondtův volební dělitel, který funguje tak, že se celkový počet získaných hlasů polických subjektů postupně dělí posloupností dělitelů 1, 2, 3, ..., n (n = počet přidělovaných mandátů) a následně jsou mandáty přiděleny subjektům s aktuálně nejvyššími výslednými podíly.⁹¹

3.3.3.5 Uzavírací klauzule

Významným technickým prostředkem, který se ve volbách běžně využívá, je uzavírací klauzule. Jedná se o zákonem stanovené procento hlasů, které musí strana minimálně získat, aby se následně mohla účastnit procesu rozdělování mandátů. Je to tedy jakýsi práh, který je nutné překročit pro vstup do zastupitelského orgánu. Volební klauzule se využívá zejména v systémech poměrného zastoupení, aby nedocházelo k nadměrnému tříštění politického spektra ve voleném orgánu. Toto tvrzení ve svém díle potvrzuje i Balík: „*Vhodně nastavená klauzule může znamenat mimořádně účinný nástroj proti reprezentaci malých politických stran a nežádoucí fragmentaci zákonodárského sboru.*“⁹² Lze tedy tvrdit, že uzavírací klauzule plní v rámci volebního systému jakousi redukční funkci.⁹³

V České republice se volební klauzule používá ve všech volbách, jež jsou založeny na proporčním systému. Jedná se o volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Evropského parlamentu a do zastupitelstev obcí a krajů. Ve všech těchto volbách je uzavírací klauzule stanovena na úroveň 5 % hlasů. Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se ještě do roku 2021 používala i tzv. aditivní klauzule. To v praxi znamenalo, že samostatně kandidující strana nebo hnutí musely pro vstup do skrutinia získat alespoň 5 % hlasů, koalice dvou stran však musely získat 10 %, tři stran 15 % a čtyř a více stran 20 % hlasů. Ústavní soud České republiky však tuto aditivní klauzuli pro koalice zrušil.⁹⁴

⁹¹ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 38, 195-196

⁹² BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 98

⁹³ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 57-58

⁹⁴ Volební klauzule. *Psp.cz* [online]. ©2022. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=304>

3.3.4 Volby do zastupitelstev obcí v ČR

Od roku 1990 platily na území České republiky celkem čtyři zákony, které upravovaly průběh komunálních voleb. V současné době jsou volby do zastupitelstev obcí upraveny zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Tento zákon kromě výkonu volebního práva a celkové organizace voleb upravuje rovněž rozsah soudního přezkumu pro tyto volby. Na základě tohoto zákona se volby do zastupitelstev obcí konaly poprvé v roce 2002.⁹⁵

Volby do zastupitelstev obcí se v ČR konají pravidelně, konkrétně tedy jednou za čtyři roky. Volby probíhají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním dle zásad poměrného zastoupení a vyhlašuje je prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volby se konají ve 2 dnech, tedy v pátek a v sobotu, přičemž první den začíná hlasování ve 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Druhý den voleb pak začíná hlasování v 8.00 hodin a končí ve 14.00 hodin. Volby se samozřejmě konají ve všech obcích a městech.⁹⁶

3.3.4.1 Volební právo

Aktivní volební právo, jinými slovy právo volit, má ve volbách do zastupitelstev obcí občan obce, který je státním občanem České republiky a je v dané obci přihlášen k trvalému pobytu. Další podmínkou je pak dosažení věku 18 let. Nynější verze zákona však umožňuje účast v komunálních volbách i občanům jiných států, tedy pokud jsou starší 18 let a mají-li trvalé bydliště na území dané obce. Právo volit občanům jiných států přiznává mezinárodní úmluva, kterou musí Česká republika respektovat.⁹⁷

Právo být volen do zastupitelstva obce má každý občan, který splňuje výše uvedené podmínky popsané v předchozím odstavci. S pasivním volebním právem je však v tomto případě spojena neslučitelnost funkcí. Funkce člena obecního zastupitelstva je totiž neslučitelná s funkcí vykonávanou zaměstnancem dané obce zařazeným do obecního úřadu této obce, krajského úřadu nebo finančního úřadu. Neslučitelnost však platí pouze tehdy, když zaměstnanec vykonává přímo státní správu vztahující se k územní působnosti příslušné obce nebo pokud jde o zaměstnance, který byl jmenován starostou (primátorem). Zastupitelská funkce je rovněž neslučitelná s výkonem státní služby dle služebního zákona.⁹⁸

⁹⁵ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 85

⁹⁶ § 2-3 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

⁹⁷ OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 17

⁹⁸ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 86

3.3.4.2 Volební kampaň

Důležitou roli hraje v komunálních volbách samozřejmě i volební kampaň, prostřednictvím které se kandidující politické subjekty snaží informovat voliče o svém politickém programu a zároveň se snaží získat jejich hlas. Volební kampaň může mít hned několik různých podob. V současné době politické subjekty stále často využívají kampaň v podobě letáků s politickým programem a také billboardy, kde jsou nejčastěji zobrazeni hlavní představitelé daného subjektu. Další formou pak může být tzv. kontaktní kampaň, v rámci které se kandidáti setkávají s lidmi osobně, například na různých akcích. V posledních letech však politické subjekty zintenzivňují svou přítomnost také v online prostředí, především tedy na sociálních sítích, kde mohou využívat moderní nástroje, jako například krátká videa a tak podobně.

Problematika volební kampaně je upravena volebním zákonem. S tím, jak se tento zákon v průběhu let měnil, se měnila i opatření týkající se volební kampaně. Zákon z roku 1990 například obsahoval ustanovení o délce volební kampaně, konkrétně ji tedy určil na dobu počínající 25. dnem a končící 48 hodin před zahájením voleb. Zákon z roku 1994 dokonce stanovil začátek kampaně až na 10. den před volbami. Toto časové vymezení kampaně bylo ze zákona odstraněno až v roce 2001.⁹⁹ Podle této verze zákona o volbách do zastupitelstev obcí, která platí i v současné době, může starosta obce pro volební kampaň vyhradit plochu pro vylepení volebních plakátů, a to nejméně 16 dnů přede dnem voleb. Tuto plochu obec poskytne k využití bezplatně. Dále je ve dny voleb zakázána volební agitace a propagace v místě, kde je umístěna volební místnost. Zákon rovněž stanovuje, že v době počínající třetím dnem před dnem voleb až do ukončení hlasování nesmí být zveřejněny výsledky předvolebních průzkumů.¹⁰⁰

3.3.4.3 Komunální volební systém z hlediska hlavních proměnných

Podle zákona č. 491/2001 Sb. jsou volby do zastupitelstev obcí v České republice založeny na volebním systému poměrného zastoupení. Jak již bylo zmíněno výše, tak jednou z hlavních proměnných proporcionálních volebních systémů je velikost volebního obvodu. V rámci komunálních voleb tvoří každá obec jeden volební obvod, přičemž zastupitelstvo obce také disponuje pravomocí vytvořit více volebních obvodů. V souvislosti s možností vytvoření několika volebních obvodů Balík dodává, že: „*V případě dělení obce na obvody*

⁹⁹ OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 27-29

¹⁰⁰ § 30 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

*může jít jednak o snahu těsněji svázat voliče a jejich reprezentanty (ideálem jsou v takovém případě jednomandátové obvody), jednak ale také může jít o projev gerrymanderingu.*¹⁰¹ V obcích do 10 000 obyvatel je konkrétně možné vytvořit volební obvody takovým způsobem, aby se v každém z nich volilo alespoň 5 členů zastupitelstva obce. V obcích s počtem obyvatel od 10 001 do 50 000 mohou pak být vytvořeny volební obvody tak, aby se v každém obvodu volilo nejméně 7 zastupitelů a v obcích nad 50 000 obyvatel minimálně 9 zastupitelů. V Praze a statutárních městech pak může být městská část nebo městský obvod součástí pouze jednoho volebního obvodu.¹⁰²

Analýza velikosti volebních obvodů v komunálních volbách je dle Outlého značně problematická záležitost. Hlavním důvodem je skutečnost, že velikost volebního obvodu si obce určují na základě zákona samy (viz tabulka č. 2). Zákon tedy dává obcím v tomto ohledu značnou flexibilitu. Důvodů pro to existuje hned několik. V těch nejmenších obcích je například mnohdy problém již samotné sestavení kandidátní listiny, takže je pro tyto obce lepší volit menší počet zastupitelů. Větší města se naopak přiklání k většímu počtu zastupitelů, aby kupříkladu mohla vytvořit více volebních obvodů. Výsledkem je však taková situace, že v různě velikých obcích má jeden mandát odlišnou „sílu“ (liší se počet obyvatel na 1 mandát), což ukazuje třetí sloupec v následující tabulce.¹⁰³

Tabulka 2: Počet obyvatel na mandát v obcích různé velikosti

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva	Počet obyvatel na mandát
do 500 obyvatel	5 až 15	< 56
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15	72 až 200
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25	273 až 400
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35	667 až 1 429
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45	2 000 až 3 333
nad 150 000 obyvatel	35 až 55	4 286 <

Zdroj: OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 30

Na základě výše popsaných důvodů lze tvrdit, že velikost volebních obvodů je ve volbách do zastupitelstev obcí extrémně rozkolísaná. Outlý ve svém díle uvádí, že: *„Nejde o volební jednotky, z nichž by vzešel jeden zákonodárný sbor (jako je tomu například u sněmovních voleb), ale o soubor obvodů, které slouží ke zvolení tisíců zastupitelstev.*¹⁰⁴

¹⁰¹ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 94

¹⁰² § 27 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

¹⁰³ OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 29-34

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 34

Kandidátní listinu mohou ve volbách do zastupitelstev obcí předložit registrované politické strany a politická hnutí, jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, přičemž každý kandidát může samozřejmě kandidovat pouze na jedné kandidátní listině. Nezávislí kandidáti a jejich sdružení musí na rozdíl od politických stran a hnutí ke kandidátní listině připojit také petici podepsanou voliči. Potřebný počet podpisů se odvíjí od velikosti obce či daného volebního obvodu.¹⁰⁵

Kandidující subjekt může na kandidátní listině uvést maximálně takový počet kandidátů, který odpovídá velikosti příslušného volebního obvodu (tj. počtu volených zastupitelů). Současný volební zákon však umožňuje kandidujícím subjektům v nejmenších obcích uvést na kandidátní listině vyšší počet kandidátů. S touto situací se lze setkat v obcích, kde se volí 7 a méně zastupitelů. V tomto případě může být počet míst na kandidátní listině oproti počtu volených zastupitelů zvýšen až o jednu třetinu. Pořadí svých kandidátů na kandidátní listině pak určuje daný kandidující subjekt.¹⁰⁶

Volič má v komunálních volbách k dispozici vícenásobný hlas a může tedy volit takový počet kandidátů, který odpovídá počtu volených zastupitelů ve volebním obvodu. Díky otevřeným kandidátním listinám a možnosti využití preferenčních hlasů pak může volič provést volbu hned třemi různými způsoby. Zaprvé může na hlasovacím lístku označit pouze jednu volební stranu. V takovém případě dává dané straně tolik hlasů, kolik má kandidátů, a to až do celkového počtu volených zastupitelů. Druhou možností pro voliče je hlasování pro jednotlivé kandidáty z různých volebních stran, což je mnohdy označováno pojmem panašování. Volič má i zde k dispozici počet hlasů odpovídající velikosti volebního obvodu. V rámci posledního způsobu hlasování se pak může volič přiklonit ke kombinaci obou předchozích postupů. Volič má totiž možnost označit jednu volební stranu a také může zároveň označit i jednotlivé kandidáty z různých stran. Tímto způsobem volí přednostně jednotlivé označené kandidáty a dále takové množství kandidátů označené volební strany, kolik zbývá do počtu volených zastupitelů po odečtení jednotlivě označených kandidátů. Tito kandidáti z označené volební strany jsou voleni v pořadí, v němž jsou uvedeni na kandidátní listině.¹⁰⁷

¹⁰⁵ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 60-61

¹⁰⁶ OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 35

¹⁰⁷ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 95-97

Uzavírací klauzule je ve volbách do zastupitelstev obcí zavedena od roku 2001. Její zavedení však nebylo úplně jednoduchou a přímočarou záležitostí, protože zde byla celá řada jejích kritiků, ale i zastánců. Po dlouhé a intenzivní debatě byla klauzule nakonec zavedena v relativní výši, která zohledňuje počet kandidátů každé volební strany. To, jak uzavírací klauzule v komunálních volbách funguje, vysvětluje Outlý následovně: „... *subjekt musí získat alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů v dané obci, vyděleného počtem členů voleného zastupitelstva a vynásobeného počtem kandidátů strany.*“¹⁰⁸

Ve volbách do zastupitelstev obcí je tedy uzavírací klauzule snižována volebním stranám, které mají na kandidátní listině menší počet kandidátů než je volený počet zastupitelů. Stanovená procentuální hranice se tak v praxi snižuje úměrně k počtu nominovaných kandidátů. Klauzule byla tímto způsobem zavedena z toho důvodu, že volební strana může od voliče dostat nejvíce tolik hlasů, kolik nominovala kandidátů. Lze to vysvětlit tak, že pokud by daná strana zaplnila kandidátní listinu pouze z poloviny, tak by mohla obdržet jen polovinu voličových hlasů a při zachování stejné 5% klauzule pro všechny strany by pro ni tedy bylo dvakrát obtížnější stanovenou hranici překročit. Ještě více by pak byli znevýhodněni například samostatně kandidující nezávislí kandidáti.¹⁰⁹

Mandáty jsou mezi strany a ostatní subjekty rozdělovány pomocí d'Hondtovy volební formule. Celý proces přidělování mandátů probíhá tak, že platné hlasy, které strana obdrží jako celek, se sčítají s hlasy, které obdrželi její jednotliví kandidáti. Tento celkový počet platných hlasů se následně dělí čísly 1, 2, 3, ..., n (n = počet kandidátů na listině). Tyto výsledné podíly se posléze seřadí od nejvyššího k nejnižšímu a vznikne tak řada tolika podílů, kolik se v daném volebním obvodu rozděluje mandátů. Za každý podíl v této řadě pak získá strana jeden mandát. Po rozdělení mandátů mezi jednotlivé strany přichází na řadu druhá fáze, kdy se mandáty přidělují konkrétním kandidátům. Mandáty se v tomto případě přidělují na základě pořadí na kandidátní listině. Zde však do hry vstupují preferenční hlasy, protože pokud některý z kandidátů strany získal alespoň o 10 % hlasů více, než je průměrný počet hlasů na jednoho kandidáta v rámci jeho strany, posouvá se na první místo. Pokud je těchto kandidátů více, tak jsou seřazeni dle obdrženého počtu hlasů, přičemž v případě rovnosti hlasů pak rozhoduje jejich původní pořadí na listině.¹¹⁰

¹⁰⁸ OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 38

¹⁰⁹ LEBEDA, T. *Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. *Acta Politologica* [online]. 2009, s. 334.

Dostupné z: https://tarantula.ruk.cuni.cz/ACPO-23-version1-006_Lebeda_US_merged.pdf

¹¹⁰ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 63-64

3.4 Lokální politické stranictví

Problematika stranických systémů a politického stranictví jednoznačně patří mezi nejpropracovanější a nejvíce zkoumané oblasti politologické teorie a zabývá se jí hned celá řada autorů. Není se čemu divit, jelikož právě politické stranictví hraje v politice jako takové významnou roli a zároveň se jedná o neodmyslitelnou součást zastupitelské demokracie.

Čmejrek ve svém díle uvádí, že lokálnímu politickému stranictví nebyla v ČR dlouhou dobu věnována patřičná pozornost, protože se mnohem většímu zájmu těšilo stranictví na národní (parlamentní) úrovni politiky. Příčin to dle Čmejrka mělo hned několik, například přežívající centralistický přístup k politickým vztahům, náročnost terénního výzkumu či menší mediální atraktivnost. S příchodem nového tisíciletí se však situace začala postupně měnit. Důvodem byla zejména pokračující reforma veřejné správy, příprava na vstup do Evropské unie a také první volby do krajských zastupitelstev v roce 2000. Právě v této době se objevily první pokusy o aplikaci teorií stranických systémů na komunální politiku.¹¹¹

3.4.1 Úloha politických stran

Jednou z nejdůležitějších součástí liberálně-demokratických režimů jsou zcela jistě politické strany, které jsou hlavním zprostředkujícím článkem mezi občany a politickou mocí. V současné době existuje několik různých definic politických stran a jednou z nich je například, dnes již klasická, definice Josepha La Palombary a Myrona Weinerja, která je založena na čtyřech základních kritériích. Podle těchto autorů je politická strana organizací, jejíž očekávaná délka života nezávisí na délce života jejích současných vůdců. Dále se jedná o dobře zařízenou a zjevně trvalou místní organizaci, udržující pravidelné vztahy na celostátním měřítku. Třetím kritériem je rozhodná vůle místních a celostátních vůdců dané organizace dosáhnout a vykonávat moc, buď samostatně nebo v koalici, nikoliv pouze moc ovlivňovat. Posledním kritériem je pak snaha organizace vyhledávat lidovou podporu ve volbách nebo jiným způsobem.¹¹²

Dle Nováka však výše uvedená definice opomíjí důležité kritérium prosazování ideálů. Pokud by toto ideologické kritérium bylo do definice zahrnuto, tak lze politickou stranu popsat jakožto: „... *trvalou organizaci, uspořádanou od celostátní až k místní úrovni, která*

¹¹¹ ČMEJREK, J. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR*. 2003, s. 271 - 272

¹¹² LA PALOMBARA, J. a M. WEINER. *Political Parties and Political Development. (SPD-6)*. 1966, s. 3-7

*se ve jménu určitého ideologického programu (projektu) snaží sama nebo v rámci koalice dobýt a vykonávat moc, a za tím účelem vyhledává lidovou podporu.*¹¹³

V tomto smyslu začaly politické strany vznikat až v 19. století, nejprve ve Spojených státech amerických a ve Velké Británii. K největšímu rozkvětu politického stranictví následně došlo v rozvinutých zemích na přelomu 19. a 20. století, kdy se do politického prostředí začalo zapojovat čím dál tím více občanů, kteří prosazovali různé demokratické reformy. V této době došlo k zavedení všeobecného volebního práva, což samozřejmě změnilo celou situaci, a politické strany se této skutečnosti musely přizpůsobit. Velkému úspěchu se začaly těšit zejména masové politické strany s rozvětvenou organizační strukturou. Zhruba od druhé poloviny 20. století lze v rámci stranických systémů pozorovat určitý posun, protože se začaly více uplatňovat strany elitní a všelidové. V současné době však dochází k redukcí počtu politických stran a oslabování jejich členských základů.¹¹⁴

Politické strany plní hned několik významných funkcí. Jak již bylo zmíněno výše, strany představují především hlavní zprostředkující proměnnou mezi veřejným míněním a politickou mocí. Mezi jejich další funkce v pluralitních systémech dle Nováka patří rekrutování, výběr a střídání řídicích pracovníků či kontrola, koordinace a stabilizace vládních orgánů.¹¹⁵ V politických stranách se sdružují politicky aktivní občané s podobnými názory, postoji, zájmy a cíli a jejich prostřednictvím se mohou zapojit do politického dění a demokratického procesu. Politické strany mezi sebou ve volbách soupeří a ucházejí se o přízeň občanů, jelikož chtějí získat co největší podíl na státní moci a ve veřejné správě, aby následně mohly obhajovat zájmy svých stoupenců. Lze tak tvrdit, že politické strany plní také funkci integrační a mobilizační.¹¹⁶

3.4.2 Politické strany v lokálním politickém prostoru

Jedním ze subjektů, které mohou být volební stranou v komunálních volbách jsou registrované politické strany, politická hnutí a jejich koalice. Lze je charakterizovat jako subjekty s určitou vývojovou kontinuitou a organizační stabilitou. Jejich role, jakožto aktérů v lokálním politickém prostoru, je však v odborné literatuře hodnocena víceznačně. Počet politických stran a jejich postavení je totiž výrazně ovlivněno velikostí dané obce.¹¹⁷

¹¹³ NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. 1997, s. 23

¹¹⁴ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 57-59

¹¹⁵ NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. 1997, s. 41-43

¹¹⁶ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 65

¹¹⁷ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 2008, s. 58-62

Obecně lze postavení politických stran v lokální politice popsat tak, že s velikostí obce zároveň roste význam politických stran. Touto problematikou se podrobně zabývá například Jaroslav Čmejrek, který poukazuje na to, že jakousi kritickou hranicí je v tomto ohledu zhruba 2 000 obyvatel v obci. Stranická spektra v obcích nad 2 000 jsou totiž ve většině případů úplná, což znamená, že zde působí všechny či téměř všechny parlamentní strany. Oproti tomu v menších obcích do 2 000 obyvatel jsou stranická spektra neúplná a působí zde tedy pouze některé parlamentní strany. V nejmenších obcích do 1 000 obyvatel pak často nepůsobí dokonce žádné strany zastoupené v poslanecké sněmovně a kandidují zde pouze nezávislí kandidáti a jejich sdružení.¹¹⁸

Ve velkých městech je úloha politických stran velmi podobná jako v politickém procesu na národní úrovni, protože většinu mandátů zde získávají právě strany, které mají zastoupení v poslanecké sněmovně. V těchto městech hraje v rozhodování voličů významnou roli už i hledisko stranických preferencí. V těch nejmenších obcích je však situace úplně odlišná a role politických stran je tu téměř nulová, což dokládá skutečnost, že zde strany často nemají ani své organizace. Voliči se v menších obcích navíc z důvodu úzkého sociálního prostoru při hlasování řídí spíše osobními sympatiemi ke kandidátovi než podle jeho stranické příslušnosti, takže je celkem logické, že zde mnohem větší úlohu mají nezávislí kandidáti.¹¹⁹

Ryšavý a Šaradín ve své knize popisují kromě velikosti obce i další faktory, které v postkomunistických zemích střední Evropy mohou ovlivňovat postavení politických stran v lokálním politickém prostoru. Mezi tyto faktory patří kupříkladu nízký počet členů stran či případně jejich postupný úbytek, dále nízká důležitost připisovaná členství představitelů obcí v politických stranách a také nedůvěra v politické strany obecně, která je v kontrastu s poměrně vysokou důvěrou v obecní zastupitelstva. Určitým faktorem pak může být i skutečnost, že politické strany v menších obcích nejsou považovány za nezbytné pro demokracii jako takovou.¹²⁰

Pro českou komunální politiku je typické, že parlamentní strany v menších městech a neměstských obcích z důvodu slabé členské základny často na své kandidátní listiny zařazují i nezávislé kandidáty bez politické příslušnosti, a to z toho důvodu, že je pro ně vzhledem k nastavení volebního systému výhodnější mít zcela zaplněnou kandidátní listinu. Podle Čmejrka, Čopíka a Bubeníčka však může být důvodem i skutečnost, že se strany:

¹¹⁸ ČMEJREK, J. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR*. 2003, s. 272-275

¹¹⁹ OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. 2003, s. 20-21

¹²⁰ RYŠAVÝ, D. a P. ŠARADÍN. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. 2011, s. 61-63

„snaží vylepšit si image, neboť v lokálním politickém prostoru jsou oceňovány více osobnosti než politické ideje a programy.“¹²¹ Toto zařazování na kandidátní listiny parlamentních stran však vyhovuje i nezávislým kandidátům, kteří díky tomu nemusí získávat petici s podpisy.¹²²

Kromě parlamentních stran působí v lokálním politickém prostoru v menší míře také lokální politické strany, k jejichž zakládání přispěla zejména změna zákona o volbách do zastupitelstev obcí z roku 1994. Zákon nově upravil množství potřebných podpisů, které museli nezávislí kandidáti a jejich sdružení získat pro umožnění kandidatury. Konkrétně došlo ke změně pevně dané hranice podpisů na jejich relativní počet dle počtu obyvatel dané obce. Změna vedla k tomu, že ve městech nad 14 500 obyvatel je pro kandidáty jednodušší založit politickou stranu, jelikož k jejímu založení je nutné předložit pouze 1 000 podpisů.¹²³

3.4.3 Fenomén politické nezávislosti v komunální politice

Jedním z typických rysů politického procesu na lokální úrovni je početné zastoupení nezávislých kandidátů a jejich sdružení. Nezávislí kandidáti mohou sami vytvářet kandidátní listiny a kandidovat jakožto jednotlivci pod svým vlastním jménem nebo ve formě neformálních uskupení (tj. sdružení). Sdružení NK se na rozdíl od politických stran ve většině případů nevyznačují organizační stabilitou a kontinuitou působení. Dalším rozdílem je skutečnost, že se nezávislí kandidáti nemusí registrovat u Ministerstva vnitra ČR. V případě kandidatury nezávislého kandidáta nebo sdružení NK je však ke kandidátní listině nutné připojit petici podepsanou voliči, přičemž potřebný počet podpisů se odvíjí od velikosti obce či daného obvodu. U sdružení NK byl tento počet zákonem stanoven na 7 % obyvatel obce či obvodu a u samostatně kandidujících NK se počet potřebných podpisů pohybuje v rozmezí 0,5 až 5 % obyvatel dle velikosti obce či obvodu. Právě z tohoto důvodu je pro NK ve větších obcích mnohem snazší založit politickou stranu.¹²⁴

Nezávislí kandidáti jsou úspěšní zejména v menších obcích, kde je postavení politických stran výrazně slabší. Jelikož se sídelní struktura České republiky vyznačuje velkým množstvím právě těchto malých obcí (k 1.1. 2021 bylo v ČR z celkového počtu 6 258 obcí celkem 4 763 obcí s méně než 1 tisícem obyvatel, tj. 76 %)¹²⁵, tak lze jednoznačně tvrdit, že zdejší politické prostředí je pro nezávislé kandidáty velmi vyhovující. Dle Čmejrka

¹²¹ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 70

¹²² Tamtéž, s. 68-72

¹²³ BALÍK, S. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností*. 2008, s. 56

¹²⁴ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 73-75

¹²⁵ Malý lexikon obcí České republiky - 2021. ČSÚ [online].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2021>

NK v těch nejmenších obcích často dokonce představují jedinou formu politického zapojení. Ve větších obcích a městech již úloha nezávislých kandidátů není tak významná a většinou zde pouze doplňují stranické spektrum.¹²⁶

Skutečnost, že se s rostoucí velikostí obce výrazně snižuje zastoupení a úloha nezávislých ve své analýze zcela jasně potvrzují například Ryšavý a Šaradín. Tito autoři konkrétně zkoumali typy zastupitelů na kandidátních listinách z hlediska stranické příslušnosti. Zastupitele rozlišili na tři hlavní typy – členy stran, bezpartijní a nezávislé. Bezpartijními se rozumí zastupitelé, kteří byli jakožto nestraníci zvoleni na kandidátních listinách parlamentních stran a nezávislí představují zastupitele bez politické příslušnosti, kteří byli zvoleni na kandidátních listinách SNK či jiných uskupeníh lokálního charakteru. Průzkum ukázal, že v obcích s 3 až 5 tisíci obyvateli poměrně jasně převažují nestraníci, kteří jsou zastoupeni z více než 60 %. Podíly členů politických stran a nestraníků se začínají vyrovnávat až ve městech s 10 až 20 tisíci obyvateli. V největších městech však členové stran tvoří více než 80 % zastupitelů, zatímco nezávislí kandidáti a bezpartijní dohromady pouze necelých 20 %.¹²⁷

Zejména ve větších obcích a městech nezávislí kandidáti často využívají možnost kandidatury za parlamentní strany, které se bez nich například z důvodu slabé členské základny zkrátka neobejdou. Podle Čmejrek však může být přítomnost NK na kandidátní listině politické strany dokonce i chytrým taktickým krokem, který se může projevit jako výhoda při povolebním koaličním vyjednávání.¹²⁸

Při hodnocení výsledků komunálních voleb však nezávislí představují poměrně velký problém, což Čmejrek odůvodňuje následovně: „*Někdy jde skutečně o osobnosti, jež nejsou spojeny s žádnou politickou stranou, dost často se ale za nezávislostí na stranách skrývá takticky kalkul.*“¹²⁹ Objevily se totiž i případy, kdy sdružení NK bylo pouze jakousi záložní kandidátní listinou dané politické strany. Dle Petra Jüptnera není totiž kandidatura za politické strany, zejména tedy v menších obcích, voliči vnímána příliš pozitivně, je tomu spíše naopak: „*Politické strany jsou v malých obcích chápány jako zdroj nesvárů a politikaření, nezávislé osobnosti oproti tomu představují „pracovitost“ a „schopnost spolupráce“.*“¹³⁰

¹²⁶ ČMEJREK, J. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR.* 2003, s. 277-280

¹²⁷ RYŠAVÝ, D. a P. ŠARADÍN. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě.* 2011, s. 67-68

¹²⁸ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor.* 2008, s. 64-67

¹²⁹ ČMEJREK, J. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR.* 2003, s. 278

¹³⁰ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely.* 2004, s. 85

3.4.4 Lokální stranické systémy a jejich analýza

Analýza lokálních stranických systémů je velmi důležitou součástí studia komunálního politického prostředí. Aplikace pojmů jako politická strana či stranický systém však může být na lokální (komunální) politické úrovni, především tedy v malých obcích, poměrně problematická záležitost, protože se zdejší politické aktivity mohou v určitých případech prolínat s činnostmi běžného komunitního života. Ani při rozboru lokálního politického prostředí se však těmto pojmům nelze úplně vyhnout.¹³¹

Kubát se při definici stranického systému v rámci lokálního politického prostředí odkazuje na pojetí Antoszewskiho a Herbuta, kteří ho popisují jako: „... *na jedné straně konfiguraci politických stran v rámci politického systému, na straně druhé soubor vzájemných vztahů mezi politickými stranami a schémat chování, která jsou důsledkem mezistranické rivality determinované především bojem o hlasy voličů, a v případě většího počtu stran nutností hledání eventuálních partnerů připravených účastnit se procesu formování vládních koalic.*“¹³²

Tím nejdůležitějším kritériem pro určení formátu stranického systému je bezesporu počet stran, jež působí na konkrétní politické scéně. Podoba stranického systému je tedy velmi úzce provázána s mírou plurality daného politického spektra. Pro porovnávání politického prostředí menších obcí je však použití defacto kterékoli klasifikace stranických systémů irelevantní. To platí dokonce i pro klasické rozdělení na systém jedné strany (tj. monopartismus), systém dvou stran (tj. bipartimus) a systém více než dvou stran (tj. multipartimus). Bubeníček to ve svém díle odůvodňuje následovně: „*V malých venkovských obcích se totiž občas setkáváme s jednočlennými kandidátními listinami, což znesnadňuje identifikaci formátu daného stranického systému, a tedy i případnou komparaci s politickým prostředím jiné malé obce. Vezmeme-li navíc v úvahu rozlišení stranického systému na volební úrovni a úrovni zastupitelského orgánu, problém se komplikuje ještě výrazněji.*“¹³³ Lze se například setkat s případy, kdy se bipartimus na volební úrovni následně transformuje na monopartismus na úrovni zastupitelského orgánu. Tato problematika pak velmi úzce souvisí s otázkami štěpení v lokálních politických spektrech, komunálních koalic a úlohou NK.¹³⁴

¹³¹ BUBENÍČEK, V. *Lokální modely demokracie v malých obcích v ČR*. 2010, s. 45-46

¹³² CABADA, L. a M. KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2007, s. 231

¹³³ BUBENÍČEK, V. *Lokální modely demokracie v malých obcích v ČR*. 2010, s. 47

¹³⁴ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, 106-108

3.4.4.1 Měření plurality lokálních politických spekter

Mezi známé metody, jež se používají pro výzkum dynamiky vývoje stranického systému patří kupříkladu měření ideologické vzdálenosti stran (tj. polarizace) a měření roztržitosti systému (tj. fragmentace). Aplikace výzkumných metod a politologických teorií na úroveň komunální politiky však může být mnohdy poměrně nejistou záležitostí, protože většina těchto metod a teorií vychází z praxe zkoumání politiky na vyšších úrovních, jako např. parlamentní. Výsledky měření plurality lokálního politického prostředí tak mohou být do jisté míry zkreslené. Důvodů je zde hned několik, například nízká úroveň ideologizace komunální politiky, velké zastoupení NK či nejasná role politických stran.¹³⁵

Pluralitu lokálních politických prostředí je možné charakterizovat prostřednictvím výše zmíněného měření roztržitosti stranického systému. Mezi nejpoužívanější metody pro měření fragmentace patří například tzv. Laakso-Taageperaův index efektivního počtu stran. Na základě tohoto indexu lze identifikovat velikost daného stranického systému dle relativní velikosti volebních stran, a to buď prostřednictvím získaných hlasů či počtu získaných mandátů.¹³⁶ Index efektivního počtu stran (i_{eps}) lze vypočítat podle následujícího vzorce:

Obrázek 2: Vzorec pro výpočet indexu efektivního počtu stran

$$i_{eps} = \frac{1}{\sum_{i=1}^n p_i^2}$$

Zdroj: BUBENÍČEK, V. *Lokální modely demokracie v malých obcích v ČR*. 2010, s. 48

Ve výše uvedeném vzorci n = počet stran/subjektů a p_i = podíl získaných hlasů či mandátů danou stranou/subjektem. Čmejrek, Bubeníček a Čopík ve svém díle uvádí, že index efektivního počtu stran vyjadřuje: „... obrácenou hodnotu pravděpodobnosti, že dva náhodně vybraní zastupitelé patří do stejného politického subjektu (...) nebo že dva náhodní voliči hlasují pro stejné politické uskupení.“¹³⁷ Zatímco minimální hodnota tohoto indexu je 1, tak na opačném pólu je jeho hodnota limitována počtem stran zkoumaného stranického systému. Pokud by výsledná hodnota indexu dosahovala 1, tak by se jednalo o zcela nepluralitní systém, neboli systém jedné strany. V tomto případě by však museli všichni zastupitelé kandidovat za jedinou stranu, nebo by případně museli všichni voliči hlasovat

¹³⁵ BUBENÍČEK, V. *Lokální modely demokracie v malých obcích v ČR*. 2010, s. 48

¹³⁶ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a M. LUHANOVÁ. *Politika v regionálním rozvoji*. 2004, s. 113-114

¹³⁷ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 109

pro tentýž politický subjekt. Čím vyšší hodnoty index efektivního počtu stran dosahuje, tím více je pak daný stranický systém roztržštěn.¹³⁸

Roztržštěnost politické scény lze zkoumat také prostřednictvím tzv. indexu fragmentace systému stran, který zavedl Douglas Rae. Tento index konkrétně měří pravděpodobnost, podle níž dva náhodně vybraní aktéři (např. zastupitelé) patří k různým politickým subjektům.¹³⁹ Na rozdíl od indexu efektivního počtu stran se výsledná hodnota indexu fragmentace pohybuje pouze v intervalu 0 až 1. Pokud je tedy výsledná hodnota tohoto indexu rovna hodnotě 0, tak to znamená, že v daném systému existuje pouze jeden politický subjekt a všichni aktéři jsou zároveň členem tohoto subjektu. Pokud je naopak hodnota 1, tak je každý aktér jediným představitelem daného politického subjektu, jiným slovy řečeno existuje tolik politických subjektů, kolik je aktérů.¹⁴⁰ Pokud tento index nabývá hodnoty menší než 0,5, tak v daném stranickém systému působí dominantní politický subjekt. V případě výsledné hodnoty v intervalu 0,5 až 0,67 lze daný stranický systém označit jako bipartismus. O multipartismu lze hovořit tehdy, pokud je výsledná hodnota indexu fragmentace vyšší než 0,7.¹⁴¹

Komunální politický systém ČR, zejména tedy v menších obcích, se však často vyznačuje neúplností kandidátních listin a vysokým počtem nezávislých kandidátů, kteří mají navíc možnost kandidovat samostatně. Právě kvůli těmto skutečnostem mohou být výsledky měření plurality lokálních stranických systémů, např. prostřednictvím výše popsaného indexu efektivního počtu stran, který měří pluralitu pouze na základě množství a velikosti politických subjektů a nikoli dle počtu kandidátů na listině, zkreslené. Podle Bubeníčka se tedy nabízí otázka, zda by za hlavní faktor plurality systému neměl být považován spíše celkový počet kandidátů všech volebních stran. Podíl počtu kandidátů na počtu volených zastupitelů dle Bubeníčka totiž představuje mnohem přesnější indikátor pro určení skutečného formátu lokálního stranického systému. Počet kandidátů připadající na jedno místo v zastupitelstvu lze vypočítat prostřednictvím tzv. indexu plurality (i_p).¹⁴²

Pokud je celkový počet kandidátů vyšší než počet volených zastupitelů, tak lze daný systém považovat za pluralitní. V tomto případě totiž index plurality překročí hodnotu 1. V určitých situacích lze tedy jako pluralitní označit také systém, kde se vyskytuje pouze

¹³⁸ Tamtéž, s. 113-114

¹³⁹ NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. 1997, s. 130

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 130

¹⁴¹ CABADA, L. a M. KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2007, s. 245-246

¹⁴² BUBENÍČEK, V. *Lokální modely demokracie v malých obcích v ČR*. 2010, s. 49-50

jedna volební strana, která má více kandidátů než je počet volených zastupitelů, což defacto odporuje klasické teorii stranických systémů. Pro správnou interpretaci plurality lokálních stranických systémů je každopádně velmi důležitá znalost místního politického prostředí.¹⁴³

V souvislosti se zkoumáním stranického systému lze rovněž analyzovat jejich stabilitu, resp. nestabilitu, což se provádí například prostřednictvím měření volatility. Pro výpočet míry volatility se používá tzv. Pedersenův index volatility, který podle Šeda spočívá v součtu absolutních rozdílů procent hlasů jednotlivých politických subjektů ve dvou po sobě jdoucích volbách dělený hodnotou dvě, přičemž součet absolutních rozdílů sčítá jak nárůst procent hlasů, tak i jejich pokles.¹⁴⁴ Kubálek a Bubeníček k tomu dodávají následující: „Míra volatility měřená Pedersenovým indexem volatility naznačuje vývoj lokálního stranického systému z hlediska jeho stability, respektive stability voličské podpory stran a tedy schopnosti reprodukce samotného stranického systému.“¹⁴⁵ Výpočet Pedersenova indexu volatility (V) zobrazuje následující vzorec:

Obrázek 3: Vzorec pro výpočet indexu volatility

$$V = \frac{1}{2} \sum |p_{it} - p_{it-1}|$$

Zdroj: CHYTILEK, R. a kol. *Volební systémy*. 2009, s. 90

Ve výše uvedeném vzorci p_{it} = získaný počet hlasů daného politického subjektu ve volbách a p_{it-1} = získaný počet hlasů stejného politického subjektu ve volbách předcházejících. Index může nabývat hodnot v intervalu od 0 do 100. V případě nulové hodnoty indexu zůstává podpora politických subjektů zcela nezměněna. Pokud by byla výsledná hodnota indexu 100, tak došlo ke kompletní proměně stranického spektra.¹⁴⁶

V rámci analýzy lokálního stranického systému lze dále zkoumat např. rozptýlenost preferenčních hlasů u jednotlivých kandidátních listin. Jedná se v podstatě o míru personalizace volby. Rozptýlenost preferenčních hlasů na kandidátních listinách lze srovnávat na základě koeficientu variace.¹⁴⁷

¹⁴³ ČMEJREK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, 110-111

¹⁴⁴ ŠEDO, J. *Vybrané problémy kvantitativního výzkumu stability stranických systémů a jejich možná řešení*. 2011, s. 63-74

¹⁴⁵ KUBÁLEK, M. a V. BUBENÍČEK. Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru. *Acta Politologica* [online]. 2012, s. 294-295 Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>

¹⁴⁶ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUK. *Volební systémy*. 2009, s. 90

¹⁴⁷ KUBÁLEK, M. a V. BUBENÍČEK. Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru. *Acta Politologica* [online]. 2012, s. 296-297 Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>

3.5 Dobré vládnutí a jeho aktéři

Tato kapitola vychází z práce Karla B. Müllera s názvem *Dobré vládnutí a jeho aktéři v postkomunistickém happyvillu aneb jak rozhodovat v zájmu těch, kteří nejsou slyšet*. V rámci tohoto výzkumu, který byl časově ohraničen na období let 2002 až 2016, se Müller snažil porozumět příčinám, formám a důsledkům politických změn (včetně charakteristik politických aktérů prosazujících tyto změny), které vedly k nastolení tzv. dobrého vládnutí, což je ve zkratce důraz na politické změny posilující odpovědnost, transparentnost a efektivitu vládnutí. Základním předpokladem dobrého vládnutí je aktivní občanská veřejnost, která vytváří jakousi bariéru před koncentrací a zneužíváním politické moci.

Výzkum vycházel z komplementární teorie občanské společnosti a Giddensova pojetí institucionální změny. Do výzkumu byly zařazeny tři menší města s počtem obyvatel od 5 do 15 tisíc, konkrétně tedy Černošice, Semily a Hrádek nad Nisou. Tyto municipality byly vybrány z toho důvodu, že nabízely velké množství dat pro porozumění fenoménu dobrého vládnutí a zároveň obdržely dobré hodnocení od různých organizací monitorujících kvalitu správy a vládnutí. Vybraná města rovněž dle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění vykazovala vysokou míru osobní spokojenosti občanů se životem v dané municipalitě, která je v Evropě pozitivně korelována právě s dobrým vládnutím. Samotný výzkum byl pak založen na polostrukturovaných rozhovorech s politickými aktéry z daných municipalit a také na dotazníkovém šetření.¹⁴⁸

Ve všech těchto městech došlo v průběhu zkoumaného období k zásadním změnám politických poměrů, přičemž hlavními nositeli těchto změn byla ve všech případech sdružení nezávislých kandidátů (Věci černošické, Volba pro Semily a Hrádek potřebuje změny!). Hlavním spouštěčem politické mobilizace byla dle dotazovaných zastupitelů dlouhodobá krize místních politických poměrů, k čemuž Müller dodává: „*Nepřiměřený rozvoj soukromé sféry a zanedbávání veřejného sektoru se propojily s projevy politické nekompetence, arogance, klientelismu a vážnými podezřeními z korupce, což vytvořilo komplex předpokladů, ze kterého vznikla tři zkoumaná SNK.*“¹⁴⁹ Všechna výše uvedená hnutí lze proto dle Müllera označit za protestně-reformní.

¹⁴⁸ MÜLLER, Karel B. Dobré vládnutí a jeho aktéři v postkomunistickém happyvillu aneb jak rozhodovat v zájmu těch, kteří nejsou slyšet. *Acta Politologica* [online]. 2018, s. 57-62

Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/001503.pdf>

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 63

Společným znakem všech oslovených zastupitelů byl rozvinutý smysl pro pluralitu zájmů, jinými slovy řečeno pozitivní vztah k opozici a diskusi. Zde je však nutné rozlišovat konstruktivní opozici od negativně vnímaného politikaření. I přes to, že většina zastupitelů politikaření odsoudila, tak někteří z nich poukázali na skutečnost, že i politikaření může mít v některých případech pozitivní vliv na kvalitu rozhodování, jelikož se kvůli němu musí političtí aktéři důkladněji připravovat na zdůvodňování svých rozhodnutí. Dle Müllera lze oslovené zastupitele bezpochyby označit za příznivce deliberativní demokracie.¹⁵⁰

Co se týče participace veřejnosti, tak se většina zastupitelů shodla, že velmi aktivní a někdy i „náročnou“ skupinou obyvatel jsou tzv. novousedlíci. Zejména v Černošicích tento názor převládal, jelikož se jedná o suburbánní lokalitu, která se s fenoménem nově přichozích obyvatel potýká v největší míře. Dalším aktivním občanským segmentem jsou pak podle zastupitelů především rodiny s dětmi, kterým mnohem více záleží na kvalitě veřejného prostoru. Převládajícím typem participace veřejnosti byla podle výpovědi zastupitelů příležitostná vzdorovitá participace, jež bývá motivována ochranou vlastních zájmů. Tento typ participace v duchu „ne na mém dvorečku“ však není vnímán zastupiteli příliš pozitivně, jelikož občané mnohdy začnou vzdorovat až ve chvíli, kdy dané rozhodnutí nelze zvrátit. Občané jsou obecně ve většině případů pasivní a vůči lokální politice si udržují odstup. Aktivní jsou pouze v záležitostech, které se jich bezprostředně dotýkají, a to navíc ve smyslu odmítání či kritizování přijatých rozhodnutí, zároveň ovšem nenabízejí vlastní řešení. Převážná pasivita občanů navíc posiluje vliv „křičící“ menšiny, která se na rozdíl od „mlčící“ většiny na konkrétní projednávání dostaví. Zastupitelé jsou pak dle jejich slov v nelehké situaci, kdy musí prosazovat veřejný zájem bez dostatečné podpory veřejnosti. Jedinou zpětnou vazbou jsou pak pro ně defacto volby, jež pro oslovené zastupitele dopadly téměř vždy dobře. Na základě provedené analýzy tedy spíše nelze tvrdit, že by prosazování dobrého vládnutí vedlo k výraznějšímu nárůstu občanské participace.¹⁵¹

I přes převládající názor, že politické stranictví hraje v lokální politice stále menší roli, byl na základě rozhovorů se zastupiteli ze tří zvolených municipalit prokázán jeho klíčový význam, což Müller vysvětluje následovně: „*Všechna tři politická hnutí představovala platformu jak politické socializace a rekrutování aktivistů, tak mechanismus generování a re/produkování specifických politických kompetencí i politické kultury.*“¹⁵² Další zajímavé

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 67-68

¹⁵¹ Tamtéž, s. 69-76

¹⁵² Tamtéž, s. 81

zjištění provedeného výzkumu se týká vztahu vzdělání a dobrého vládnutí. Výzkum totiž ukazuje, že vzdělání jako takové nemusí být klíčovým stabilizátorem demokratizace. Vzdělání je sice jednou z hlavních determinant občanské participace, ale současně vypovídá málo o její povaze, respektu k pravidlům, odlišným názorům atd. Müllerův výzkum dokonce nastiňuje hypotézu, že se vysokoškolské vzdělávání v ČR projevuje jakožto mocnitél sebezájmu a následně zde převládá tzv. kultura protestu, která sice brání nástupu autoritářských režimů, ale nemusí už představovat dostatečnou podmínku rozvoje a udržitelnosti dobrého vládnutí. Podle Müllera: „*Vysokoškolské vzdělání jistě posiluje občanské sebevědomí a asertivitu, nikoli však schopnost sebeomezení, tu jako kdyby opticky – pohledem politických elit, ale i veřejnosti samé – spíše snižovalo.*“¹⁵³

Výzkum taktéž naznačuje, že budování politické reputace může být do jisté míry komplikovanější v suburbánním prostoru (Černošice), nežli v prostředí maloměsta (Semily, Hrádek nad Nisou), což má hned několik důvodů. Tím nejviditelnějším je zejména vyšší náročnost černošické veřejnosti, která se projevuje intenzivnější vzdorovitostí výše zmiňovaných „křičících“ menšin, což může vést k postupnému otrávení a následnému vyhoření zdejších politických aktérů. Dalším důvodem může být i nadměra negativních zpětných vazeb ze strany občanů. Určitou roli hraje i vyšší míra mobility a anonymity. Jelikož se Černošice nachází v těsné blízkosti hlavního města, tak zdejší veřejnost zkrátka vnímá lokální politiku prizmatem pražské či dokonce centrální politiky.¹⁵⁴

3.6 Politické důsledky suburbanizace

Tato kapitola se zabývá procesem suburbanizace a jeho politickými důsledky. První část této kapitoly se konkrétně zaměřuje na samotný pojem suburbanizace a druhá část pak vychází z práce Jany Vobecké a Tomáše Kosteleckého s názvem *Politické důsledky suburbanizace: analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna*.

Aby bylo možné popsat politické důsledky suburbanizace, je nejprve nutné pochopit podstatu a okolnosti vzniku tohoto procesu. Podle Ouředníčka je možné vnímat suburbanizaci jakožto součást procesu vývoje měst, tj. procesu urbanizace.¹⁵⁵ Právě

¹⁵³ Tamtéž, s. 81

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 78-79

¹⁵⁵ OUŘEDNÍČEK, M. Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis* [online]. 2003, s. 235
Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/02/06.pdf>

urbanizace a další významné procesy, jako například industrializace, suburbanizaci předcházely. Urbanizace, jejíž počátky lze pozorovat zhruba v době průmyslové revoluce, vedla v posledních stoletích k významným společenským změnám. Jedná se o proces, kdy dochází k nárůstu podílu městského obyvatelstva a zároveň se tak zvyšuje role měst ve všech sférách života společnosti. Urbanizace byla po dlouhou dobu defacto jednosměrným procesem, protože docházelo ke stěhování obyvatelstva z venkovských oblastí do rychle se rozrůstajících měst. Časem se však nárůst městského obyvatelstva začal pomalu snižovat a v těch nejvyspělejších zemích se začaly migrační toky dokonce částečně obracet. Lidé se však z centrálních částí měst nestěhovali zpět do venkovských oblastí, ale začali se přesouvat do příměstských rezidenčních komunit budovaných v zázemí velkých měst. Objevil se tak zcela nový proces – tzv. suburbanizace.¹⁵⁶

Suburbanizace je dle Ouředníčka „... *jedním z druhů urbanizačních procesů, při kterém se obyvatelstvo a některé jeho aktivity stěhují z jádra města do zázemí.*“¹⁵⁷ Proces suburbanizace začal v nejvyspělejších zemích, např. v USA, již po druhé světové válce a byl podpořen i rozvojem automobilismu. Na přelomu 70. a 80. let 20. století již byla suburbanizace typickým znakem vývoje měst ve všech vyspělých zemích. V zemích střední a východní Evropy ovládaných komunistickými režimy byl však tento proces přibrzděn, což lze ukázat na příkladu České republiky, kde se lidé začali stěhovat z centrální části metropolitních oblastí až od poloviny 90. let, tedy až po pádu komunistického režimu.¹⁵⁸

Suburbanizace je každopádně komplexní společenský proces, což zdůrazňuje i Ouředníček: „*Na suburbanizaci nelze pohlížet pouze jako na růst počtu obyvatelstva zázemí měst, ale i jako na změnu funkčního využití území, proměnu architektury a infrastruktury a výraznou změnu sociální struktury obyvatelstva.*“¹⁵⁹ Nelze se proto divit, že má suburbanizace vliv také na lokální politiku. V České republice však nebylo těmto politickým aspektům doposud věnováno příliš mnoho pozornosti, což je zapříčiněno i tím, že se jedná o relativně nový proces. Jednou z mála prací, které se touto problematikou zabývají, je výše zmíněná studie Jany Vobecké a Tomáše Kosteleckého z roku 2007. Jejich práce je součástí širšího výzkumného projektu, jež zkoumá socioekonomické, demografické a politické změny v suburbánních obcích. Práce Vobecké a Kosteleckého se pak konkrétně

¹⁵⁶ VOBECKÁ, J. a T. KOSTELECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace*. 2007, s. 11

¹⁵⁷ OUŘEDNÍČEK, M. Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis* [online]. 2003, s. 236
Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/02/06.pdf>

¹⁵⁸ VOBECKÁ, J. a T. KOSTELECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace*. 2007, s. 11-12

¹⁵⁹ OUŘEDNÍČEK, M. Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis* [online]. 2003, s. 236
Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/02/06.pdf>

zaměřuje na politické důsledky suburbanizace v pěti vybraných lokalitách v zázemí a okrajových městských částech Prahy a Brna. Autoři vypracovali několik případových studií sledujících politický vývoj, občanskou participaci, politická témata a aktéry v daných lokalitách, přičemž dospěli k zajímavým zjištěním.

Vobecká s Kosteckým došli k závěru, že určité změny v lokální politice jsou se suburbanizací skutečně spojeny. Jednou z nejvýznamnějších změn je jednoznačně růst počtu přistěhovalých obyvatel: „... nově přistěhovalí jsou většinou obyvatelé v mladším a středním věku, často rodiny s malými dětmi. Jejich ekonomický status, profese i vzdělání je obecně vyšší než u starousedlíků.“¹⁶⁰ Na základě toho se v suburbánních lokalitách zvyšuje podíl lidí s vyšším vzděláním a zároveň zde dochází k poklesu průměrného věku. Tito novousedlíci se pak mnohdy zapojují do místní politiky, a to buď z důvodu nespokojenosti s dosavadním vedením nebo mají zájem podílet se na rozvoji obce a chtějí mít přístup k informacím. V důsledku příchodu novousedlíků do lokálního politického prostředí může rovněž docházet ke vzniku nových politických uskupení a rychlejší generační obměně.¹⁶¹

Se suburbanizací souvisí také změna hlavních témat komunální politiky v daných lokalitách. Je to vcelku logické, jelikož se novousedlíci mnohdy vyznačují odlišným životním stylem, takže mají kupříkladu zájem o jiné volnočasové aktivity. Důležitým tématy se stávají i ochrana přírody, výsadba nové zeleně, budování turistických cest atd. To je způsobeno tím, že nově přistěhovalí mají určitou představu o podobě krajiny v dané lokalitě a zkrátka nechtějí, aby se ztratila idea čistého a klidného prostoru k životu, za níž se přistěhovali z rušného velkoměsta. Jelikož jsou mezi novousedlíky často rodiny s dětmi, tak je důležitou otázkou také navyšování kapacit či přímo výstavba nových mateřských a základních škol. Suburbanizace tak přináší jakousi nezbytnost v podobě revitalizace infrastruktury a nutnosti výstavby v dané lokalitě.¹⁶²

Suburbanizace je dále jedním z hlavních faktorů, který má vliv na pokles míry občanskosti. Je to způsobeno zejména tím, že lidé ze suburbánních lokalit často dojíždí za prací do centrálních částí měst, takže tráví výrazně menší množství času v místě svého bydliště. Tato skutečnost společně se zvyšujícím se počtem bohatších a vzdělanějších se rovněž projevuje posunem politických preferencí obyvatel suburbánních lokalit směrem doprava a postupným úpadkem levicově zaměřených subjektů. „*Pokles podpory tradičním*

¹⁶⁰ VOBECKÁ, J. a T. KOSTECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace*. 2007, s. 46-47

¹⁶¹ Tamtéž, s. 47-48

¹⁶² Tamtéž, s. 48

*levicovým politickým programům zdůrazňujícím solidaritu, kolektivismus a přerozdělování se často dává do souvislosti se zvětšujícím se počtem příslušníků středních a vyšších společenských vrstev, kteří se přestěhováním do prostorově separovaných suburbánních oblastí z velké části vyhnou přímému kontaktu s chudými a sociálně problémovými lidmi, a tím ztrácejí zájem o jejich problémy.*¹⁶³ Vobecká s Kosteckým v této souvislosti poukazují na to, že po volbách v roce 2006 nebyl v žádném ze zastupitelstev studovaných obcí ani jeden zástupce KSČM a ČSSD. Poměrně zajímavé zjištění se pak týká politické stranickosti. Zatímco celostátním trendem je pokles stranickosti, tak ve zkoumaných suburbánních lokalitách je situace spíše opačná, a to zejména v případě ODS, která ve sledovaném období v daných lokalitách posílila své postavení i členskou základnu.¹⁶⁴

Případové studie dále prokázaly, že politická polarizace mezi starousedlíky a novousedlíky není až tak výrazná, jak by se mohlo zdát. V žádné ze studovaných obcí se neobjevilo politické uskupení, které by se profilovalo jakožto strana hájící pouze zájmy starousedlíků nebo novousedlíků. Zájmy těchto dvou skupin obyvatel nemusí být vždy zcela shodné, ale zároveň nejsou ani v přímém protikladu. Na základě provedených studií lze rovněž tvrdit, že suburbanizace nevedla k poklesu zájmu o lokální politiku, k čemuž často dochází v jiných zemích. Volební účast byla ve zkoumaných lokalitách dokonce vyšší, než průměr v lokalitách stejného typu patřících do téhož regionu.¹⁶⁵

Celkově lze tedy konstatovat, že suburbanizace politické prostředí ve zkoumaných lokalitách zcela jistě ovlivnila, což samozřejmě potvrzují i samotní autoři: „*Nová, mnohdy masová rezidenční výstavba a příchod nových obyvatel svým sociálním statusem, vzděláním a i věkem výrazně odlišných od starousedlíků vnesly do lokální politiky nová témata, ale i nové aktéry.*“¹⁶⁶ Mezi ty nejvýznamnější politické důsledky suburbanizace patří zejména zvýšená podpora pravicových stran, posilování stranickosti lokálních politických reprezentací a vznik nových politických uskupení.¹⁶⁷

¹⁶³ Tamtéž, s. 13

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 49-50

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 50

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ Tamtéž

3.7 Koalice a koaliční vztahy

Pojem koalice v té nejobecnější rovině označuje alianci dvou a více subjektů, které se spojily za účelem dosažení nějakého cíle. V rámci politologie se pak tento termín nejčastěji používá k označení aliance dvou a více politických stran, které mají zastoupení v příslušném exekutivním orgánu.¹⁶⁸ Dle Balíka vznikají exekutivní koalice ze zcela prostého důvodu: „*Ve chvíli, kdy žádný subjekt není dostatečně silný na to, aby bez pomoci jiných formoval exekutivní orgán, musí začít proces spolupráce několika subjektů, které tvoří tzv. exekutivní koalici.*“¹⁶⁹ S těmito koalicemi se lze nejčastěji setkat ve volebních systémech poměrného zastoupení, kde na politické moci participuje více stran a je zde tedy obtížné získat nadpoloviční většinu hlasů potřebnou k vládnutí. Exekutivní koalice se pak uplatňují jak na celostátní, tak i na komunální úrovni politiky.¹⁷⁰

Problematika exekutivních koalic již dlouhou dobu stojí v centru zájmu politické vědy. Koalicemi a koaličními vztahy se zhruba od poloviny 20. století zabývá tzv. teorie koalic.

3.7.1 Teorie koalic

Teorie koalic vychází z teorie her, což je matematicko-ekonomická disciplína, která se zabývá problematikou rozhodování a rozhodovacích situací, kde vystupuje více hráčů. Teorie her je založena na podmínce, že se každý hráč chová racionálně, jinými slovy se snaží maximalizovat užitek při vynaložení co nejmenších nákladů. Na základě toho lze chování jednotlivých hráčů do jisté míry předvídat. Teorie koalic tedy navazuje na teorii her a rozebírá příčiny a pohnutky, jež vedou hráče, tj. politické subjekty, ke spolupráci. Nezbytným předpokladem pro aplikaci této teorie je účast alespoň tří hráčů.¹⁷¹ Jüptner však upozorňuje na to, že účast tří a více hráčů není jediným důležitým předpokladem: „*Významným předpokladem teorie koalic je také pojetí politických stran jako unitárních aktérů, podle kterého není koaliční jednání politických stran významnějším způsobem ovlivňováno jejich vnitřní strukturou a dle nějž strany navenek vystupují jednotně.*“¹⁷²

V rámci teorie koalic se rozlišují dvě rozdílné tradice, které se od sebe navzájem odlišují svým přístupem ke studiu koalic. Jedná se o tradici americkou a evropskou.¹⁷³

¹⁶⁸ ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. 2000, s. 119-120

¹⁶⁹ BALÍK, S. *Typologie exekutivních koalic v českém prostředí*. 2006, s. 53

¹⁷⁰ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 187

¹⁷¹ ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. 2000, s. 117-120

¹⁷² JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 80

¹⁷³ ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. 2000, s. 120

3.7.1.1 Americká tradice

Pomyslným zakladatelem americké tradice studia koalic je politolog William H. Riker, který jako první aplikoval výše popsanou teorii her na oblast politického prostředí. Zásadním bylo v tomto ohledu jeho dílo z roku 1962 s názvem *The Theory of Political Coalitions*, v němž se pokoušel charakterizovat herní situace, v nichž o zisk, tj. posty ve vládě, soupeří minimálně tři hráči, což jsou v tomto případě politické strany. Riker do teorie koalic přenesl nejen koncept hráčů jakožto unitárních aktérů, ale i koncept racionality.

Racionální chování politických subjektů spočívá ve snaze získat co největší podíl na výkonné moci. Podíl na vládě jako hlavní cíl politické soutěže bývá v zahraniční literatuře označován spojením *office-seeking theory*. Dle tohoto přístupu politické strany vystupují jakožto unitární aktéři a snaží se pouze získat co nejvíce mandátů v daném úřadu. Zisk každého politického subjektu se tu odvíjí zejména od jeho schopnosti navázat spolupráci s jiným subjektem a vytvořit tak co nejvýhodnější koalici, která zajistí většinové postavení. Koaliční spojení pak tedy není vlastně ničím jiným než důsledkem racionálního chování.¹⁷⁴

„Za nejracionalnější – tudíž ty, které s největší pravděpodobností vzniknou – jsou pokládány ty koalice, jež jsou pro své členy nejméně nákladné, tj. zajišťují členům co nejmenší, avšak dostatečnou většinu při hlasování a současně každému z členů co největší počet ministerských křesel, která mohou, alespoň teoreticky, za daných okolností získat (odpovídá tedy tzv. „minimax“ strategii).“¹⁷⁵

Problémem americké tradice studia koalic je skutečnost, že je ve velké míře vystavěna na zjednodušených matematických modelech teorie her, které vždy nemusí úplně odpovídat realitě, a proto se mnohdy stává terčem kritiky ze strany představitelů evropské tradice.¹⁷⁶

3.7.1.2 Evropská tradice

Představitelé evropské tradice studia koalic kladou velký důraz na empirický výzkum. Tato tradice je založena především na získávání detailních informací o jednotlivých koalicích, které následně zobecňuje a jejich prostřednictvím hodnotí modely, které předkládají stoupenci americké tradice. Klíčová je zde snaha o rozpoznání všech celospolečenských faktorů, které mohou tvorbu koalic ovlivnit. Evropská tradice zahrnuje do svého studia koalic například význam politické kultury, historickou perspektivu a bere

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 120, 125-126

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 120

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 121

v úvahu i politické tradice. Do teorie koalic tak v tomto případě zasahují i politické vazby mezi jednotlivými politickými subjekty. „*Díky tomu jsou politologové schopni interpretovat i neochotu některé politické strany podílet se na vládě, která v kontextu americké tradice odporuje konceptu racionality.*“¹⁷⁷ V evropské tradici lze rovněž pozorovat snahu zkoumat koaliční vazby i na lokální úrovni politiky.¹⁷⁸

Evropská tradice se od americké liší i co se týče samotného cíle politických subjektů při tvorbě koalic, což ve svém díle popisuje Jüptner: „*Zatímco v americké tradici je za cíl považován zisk exekutivního postu, podle evropské tradice je neméně důležitým cílem prosazení politického programu.*“¹⁷⁹ Snahu o prosazování vlastního politického programu jakožto cíle politického soupeření zahraniční literatura označuje jako *policy-seeking theory*. Skutečnost, že se tento přístup uplatňuje právě v evropské tradici studia koalic je poměrně logický, protože evropské politické strany vznikaly převážně na ideologickém podkladě.¹⁸⁰

Představitelé evropské tradice jsou vůči svým americkým kolegům mnohdy kritičtí, protože pokládají jejich koncepty za velmi zjednodušené a empiricky zpochybnitelné. Americká tradice založená na matematických modelech podle nich totiž nebere v úvahu mnoho politicko-společenských faktorů, které hrají při tvorbě koalic důležitou roli. Jedním z těchto faktorů je i charakter vnitrostranického prostředí.¹⁸¹

3.7.2 Studium koalic dle Stanislava Balíka

Klasická teorie koalic se zabývá defacto pouze koalicemi na celostátní úrovni politiky a navíc rozlišuje jen dvě hlavní kategorie koalic, tedy minimální vítězné a velké. V minimální vítězné koalici nefiguruje žádný nadbytečný člen. Pokud by se tedy od této koalice jeden z koaličních partnerů odpojil, tak by koalice automaticky ztratila většinu. Velká koalice má naopak alespoň jednoho nebo více nadbytečných členů. To znamená, že pokud by se nadbytečný koaliční partner z nějakého důvodu odpojil, tak by koalice většinu v tomto případě udržela. Tato kategorizace však poskytuje pouze informaci o počtu členů koalice, resp. o počtu mandátů. Toto jednoduché rozdělení nedokáže odpovědět na otázky spojené s charakterem politické kultury a neříká ani nic o fungování koalic, na což upozorňuje Balík: „*Zkoumáme-li tedy typy koalic, nezajímají nás nikdy samy o sobě, ale*

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 121

¹⁷⁸ Tamtéž

¹⁷⁹ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 80

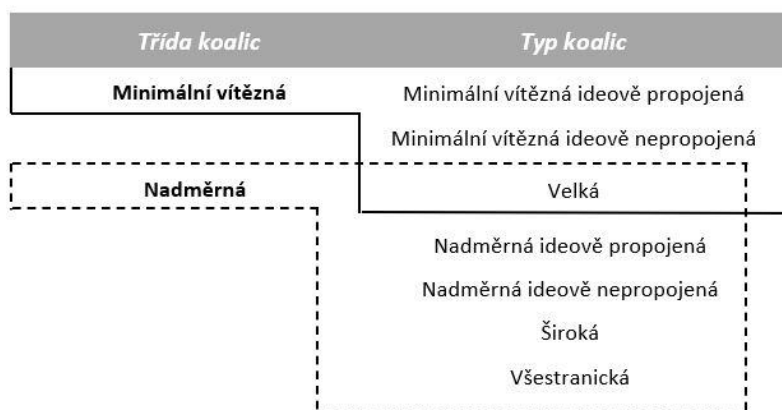
¹⁸⁰ ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. 2000, s. 128-130

¹⁸¹ Tamtéž, s. 121-122

právě v kontextu, v němž vznikly a fungují; jsou výpovědí o politickém systému, resp. jeho politické kultuře.“¹⁸² Stanislav Balík vnímá výše popsanou kategorizaci jako nedostačující, a proto vytvořil svou vlastní typologii koalic, v rámci které třídí koalice dvouúrovňově.¹⁸³

Balíkova typologie vychází z původního rozdělení koalic na minimální vítězné a velké, ale je rozšířena o druhou úroveň. První úroveň Balíkovy typologie koalic konkrétně tvoří tzv. třída koalic, která rozděluje koalice dle počtu členů, resp. počtu mandátů, na minimální vítězné a nadměrné (v klasické teorii označovány nepřesně jako velké). Obě třídy jsou pak spojeny s jednotlivými typy koalic, které představují druhou úroveň jeho modelu vycházející z ideové vzdálenosti prvků uvnitř systému. Ke třídě minimální vítězné koalice lze tedy přiřadit typ minimální vítězné ideově propojené a ideově nepropojené koalice. Nadměrné koalice jsou obdobně rozlišeny na nadměrné ideově propojené, ideově nepropojené, široké a všestranné. Speciálním typem koalice je pak velká koalice, kterou lze přiřadit k oběma třídám. Balíkova typologie je znázorněna na níže přiloženém schématu.¹⁸⁴

Obrázek 4: Typologie koalic dle Stanislava Balíka

Zdroj: Vlastní zpracování dle BALÍK, S. *Komunální politika*. 2009, s. 189

Důležité je zmínit, že aplikace jakékoli typologie koalic na českou komunální politiku je značně problematická záležitost, protože zde působí hned několik faktorů, které výzkum v této oblasti komplikují. I přes to je ale Balíkova typologie koalic jedním z mála nástrojů, prostřednictvím kterého lze politickou kulturu české komunální politiky zkoumat v jakémsi souhrnnějším pohledu.¹⁸⁵

¹⁸² BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 188

¹⁸³ BALÍK, S. *Typologie exekutivních koalic v českém prostředí*. 2006, s. 54-57

¹⁸⁴ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 188-189

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 196-199

3.7.2.1 Minimální vítězná ideově propojená koalice

Prvním typem koalice v Balíkově typologii je minimální vítězná ideově propojená koalice, která zahrnuje tolik členských subjektů, resp. mandátů, kolik je zapotřebí k vytvoření většiny. Pokud by se tedy jeden subjekt rozhodl koalici opustit, tak by automaticky ztratila většinu. Subjekty uvnitř koalice jsou si v tomto případě ideově blízké. Z pohledu teorie racionální volby je tento typ koalice tou nejlogičtější možností, protože aktéři vytvářející tuto koalici maximalizují politický vliv s vynaložením co nejmenší energie.¹⁸⁶

3.7.2.2 Minimální vítězná ideově nepropojená koalice

V pořadí druhým typem Balíkovy typologie koalic je minimální vítězná ideově nepropojená koalice, která stejně jako předchozí typ zahrnuje nejmenší možný počet členů potřebný k vytvoření většiny. Tuto koalici však na rozdíl od té předchozí tvoří subjekty z opačných pólů politického spektra a koaliční partneři tedy nejsou ideově propojeni. Opozici v této situaci tvoří více politických subjektů. Od velkých koalic se tento typ odlišuje tím, že neobsahuje současně dva hlavní reprezentanty ideového spektra. Minimální vítězné ideově nepropojené koalice jsou poměrně neobvyklým typem koalice, který dle Balíka vzniká nejčastěji ve dvou situacích. První situací je nevytvoření ideově propojené koalice z personálních důvodů. Ve druhém případě pak vítěz voleb nemá možnost vytvořit minimální vítěznou ideově propojenou koalici, protože zkrátka není s kým. V tomto případě je lepší spojit se s menší ideově vzdálenou stranou, jejíž pozice nebude tak významná, nežli s hlavním představitelem opačného spektra ve velké koalici.¹⁸⁷

3.7.2.3 Velká koalice

Jediným typem koalice, který je možné zařadit k oběma třídám koalic, tedy k minimálním vítězným i nadměrným, jsou tzv. velké koalice. Jedná se o spolupráci dvou dominantních politických subjektů, které jsou ideově nepropojené či dokonce protikladné. Za určitých okolností mohou tyto dva nejsilnější subjekty spolupracovat i s dalšími menšími, středovými subjekty. Aby bylo možné koalici označit za velkou, tak je každopádně nutné, aby v opozici figurovaly nejméně dva další ideologicky nepropojené subjekty. Tento typ koalice mnohdy vzniká z důvodu zmenšení počtu členů koalice a marginalizace opozice. Druhým důvodem může být předpoklad dlouhodobé spolupráce mezi koaličními partnery,

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 190

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 191

který přesahuje jedno volební období. K vytvoření velké koalice však může dojít i kvůli tzv. touze po bezpečí, což znamená, že se koaliční partneři snaží minimalizovat sílu opozice. Velká koalice často vzniká v situaci, kdy lze vytvořit i minimální vítěznou ideově propojenou koalici, k čemuž však kupříkladu z personálních důvodů nedojde.¹⁸⁸

3.7.2.4 Nadměrná ideově propojená koalice

V nadměrné ideově propojené koalici musí být přítomen nejméně jeden nadbytečný člen, po jehož případném odpojení by daná koalice neztratila potřebnou většinu. Zároveň musí mezi jednotlivými členy koalice existovat ideová propojenost, jinými slovy řečeno nesmí být mezi koaličními subjekty výrazná vzdálenost na politicko-ideové škále. Tento typ koalice mnohdy bývá upřednostňován před minimální vítěznou koalici. Koaliční partneři k sobě totiž raději přiberou jeden nebo více menších ideově blízkých subjektů, které jim zaručí větší počet mandátů a silnější postavení. Tento krok může rovněž sloužit jako pojistka proti jednotně vystupující opozici. Větší počet subjektů v koalici by z důvodu jejich vzájemné ideové blízkosti neměl ani představovat překážku proti fungující komunikaci a rozhodování uvnitř koalice. Dalším důvodem vzniku tohoto typu koalice může být skutečnost, že nejsilnější strana k sobě raději přibere více menších ideově blízkých subjektů, čímž eliminuje případné riziko vydírání jediným koaličním partnerem. Pokud by totiž dominantní strana uzavřela koalici pouze s jedním menším subjektem, tak by mu podle Balíka zaručila exkluzivní pozici, kterou by mohl tento menší subjekt následovně zneužít.¹⁸⁹

3.7.2.5 Nadměrná ideově nepropojená koalice

Koalice nadměrná ideově nepropojená je velmi podobná předchozímu typu koalice s tím rozdílem, že ji tvoří ideově vzdálené subjekty. Svými charakteristickými znaky se podobá minimální vítězné ideově nepropojené koalici, ale musí se v ní nacházet alespoň jeden nadbytečný člen. I v tomto případě musí opozici tvořit více politických subjektů a alespoň jeden z nich se zároveň musí na ideovém spektru nacházet mezi dvěma koaličními subjekty. Pokud by byl v opozici pouze jeden subjekt, tak by se jednalo o koalici širokou. Motivy k vytvoření tohoto typu koalice jsou téměř stejné jako u nadměrné ideově propojené koalice. Jediným rozdílem je dle Balíka to, že cena za spolupráci s ideově vzdáleným

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 191-192

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 192-193

koaličním partnerem může být nižší než při spolupráci s ideově blízkými subjekty, které mohou mít kupříkladu větší požadavky.¹⁹⁰

3.7.2.6 Široká koalice

Široká koalice, někdy také označována jako koalice duhová, v sobě v podstatě spojuje téměř všechny politické subjekty. V opozici zde většinou z ideologických důvodů zůstává pouze jeden politický subjekt nebo jeden politický proud. Jedná se o typ nadměrné koalice, která musí být tvořena více než dvěma koaličními partnery a navíc v ní musí existovat ideová nesourodost. Tento typ koalice často vzniká jakožto projev snahy o zapojení co možná největšího počtu politických subjektů do společné zodpovědnosti. Velký rozdíl spočívá v tom, zda byla široká koalice uzavřena „proti“ onomu jedinému subjektu v opozici nebo jen „bez něj“. V prvním případě může onen jediný vyloučený subjekt představovat jakéhosi společného nepřítele a široká koalice tak vzniká defacto z důvodu ochrany před ním. Právě zmíněný motiv společného nepřítele je mnohem významnější než ideová vzdálenost koaličních partnerů. Pokud však široká koalice vzniká pouze „bez“ tohoto subjektu, tak je zde velká pravděpodobnost, že se v následujícím období subjekt ke koalici připojí.¹⁹¹

3.7.2.7 Všestranická koalice

V pořadí posledním typem koalice v Balíkové typologii je tzv. všestranická koalice. Tato koalice, jak již napovídá její samotný název, se vyznačuje tím, že v sobě sdružuje všechny relevantní politické síly. Žádný politický subjekt se tedy nenachází v opozici. Zde se nabízí otázka, proč by vůbec měl tento typ koalice vzniknout. Může se například jednat o strategický tah ze strany vítězných politických subjektů, které se rozhodnou pro upřednostnění konsenzuální všestranické spolupráce a zároveň se tak pojistí proti možnému neúspěchu v nadcházejících volbách, jelikož předpokládají, že jim bude toto chování následně oplaceno. Dalším důvodem může být snaha zabránit vzniku opozice. Již samotná existence opozice totiž může vést ke vzniku konfliktů během volebního období. Některé subjekty se však snaží těmto politickým sporům a svárům předcházet a proto se uchýlí ke spolupráci všech politických subjektů. V tomto případě se tedy jedná opět o výše zmíněnou touhu po bezpečí ze strany koaličních subjektů.¹⁹²

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 194

¹⁹¹ Tamtéž, s. 194-195

¹⁹² Tamtéž, s. 195-196

3.7.3 Studium koalic dle Petra Jüptnera

Dalším českým politologem, který se podrobně zabývá problematikou koalic na lokální úrovni politiky je Petr Jüptner. Ten ve svém díle poukazuje na skutečnost, že se koalice na lokální úrovni řídí odlišnými zákonitostmi, než které panují na vyšších stupních politického systému, a proto je aplikace teorie koalic na lokální politické prostředí velmi problematická záležitost. Česká komunální politika je totiž velmi specifická a od té celostátní se v mnoha ohledech odlišuje. Jüptner se proto ve svém díle zaměřil na konfrontaci základních předpokladů teorie koalic s lokální politikou.¹⁹³

Jeden z hlavních problémů při aplikaci teorie koalic na komunální politiku Jüptner spatřuje v pojetí stran jako unitárních aktérů. Tento základní předpoklad teorie koalic je na lokální úrovni dle jeho názoru neplatný, protože ve stranách mnohdy působí různé zájmové a názorové proudy, které prosazují svou vlastní politiku: „*Otazník visící nad tímto předpokladem představuje zejména absence stranických struktur v nejmenších obcích spojená s individualizovaným pojetím politiky.*“¹⁹⁴ Další problém se pak týká předpokladu racionálního chování aktérů usilujících o dosažení cíle. Zatímco v americké tradici je tímto cílem zisk exekutivních postů, tak v evropské tradici je to prosazování politického programu. Političtí aktéři na lokální úrovni však často usilují o dosažení většího množství různých cílů, což opět celou situaci značně komplikuje. Lokální političtí aktéři totiž kromě zastoupení v exekutivě a prosazování programu nezřídka usilují také o prosazování cílů zájmových skupin v dané obci (např. sportovní kluby). Někteří jedinci však cíle ani nemají a vykonávají funkci zastupitele pouze v rámci společenského vyžití či jako čestnou povinnost. Určitým problémem nakonec může být i obtížně rozeznatelná ideová propojenost jednotlivých politických subjektů. Dle Jüptnera se komunální politici často k žádné konkrétní ideologii nehlásí a politické vztahy utváří spíše podle vlastních zájmů a osobních vztahů, takže je pak těžké umístit jednotlivé politické subjekty na pomyslnou ideovou škálu.¹⁹⁵

Jüptner se na základě všech těchto důvodů domnívá, že lokální úroveň politického systému zkrátka vykazuje příliš mnoho odlišných rysů a proto ji nelze zkoumat jako jeden celek. Dle jeho slov se jedná o „tisíce nezávislých mikrosvětů“. Aby bylo možné nějaké jednotné rysy nalézt, je zapotřebí komunální politické systémy rozdělit na několik typů. Toto rozdělení je založeno zejména na velikostním kritériu dané obce, respektive počtu obyvatel

¹⁹³ JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. 2006, s. 109-111

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 112

¹⁹⁵ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 80-82

v obci.¹⁹⁶ Velikostní rozmezí obcí ukazuje následující tabulka č. 3. Zde je důležité dodat, že hranice počtu obyvatel u jednotlivých kategorií nejsou striktně stanoveny.

Tabulka 3: Velikostní rozmezí obcí

Kategorie obcí	Počet obyvatel
Nejmenší obce	cca do 1 700
Obce menší střední velikosti	cca 1 701 až 9 000
Obce větší střední velikosti	cca 9 001 až 45 000
Největší obce	cca nad 45 000

Zdroj: JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. 2006, s. 114

Kromě tohoto velikostního rozdělení je za účelem vytvoření přehledu tvorby lokálních koalic dle Jüptnera nutné definovat také jednotlivé kategorie koalic. K tomu se rozhodl využít výše popsanou Balíkovu typologii koalic. Jüptner však v rámci svého studia rozlišuje pouze minimální vítězné, velké, široké a všestranné koalice.¹⁹⁷

3.7.3.1 Nejmenší obce

První kategorií jsou obce s méně než 1 700 obyvateli. V těchto nejmenších obcích kandidují převážně nezávislí kandidáti a jejich sdružení, přičemž role politických stran je zde poměrně nevýznamná. Pokud nějaká politická strana v takové obci přeci jen působí, tak má často zanedbatelný počet členů a kandidují za ni právě nezávislí kandidáti, kteří se však k dané straně následně ani nehlásí. Politické strany jsou v tomto typu obcí totiž vnímány spíše negativně a kandidatura za ně je chápána jako nutné zlo. Pro obyvatele malých obcí představují politické strany zdroj politikaření a konfliktů. Mínění občanů o nezávislých je naopak mnohem příznivější, protože představují pracovitost a schopnost spolupráce.¹⁹⁸

Tvorba koalic v nejmenších obcích se ve velké míře řídí pravidlem „každý s každým“. Proto zde převládají všestranné koalice zahrnující všechny politické subjekty. V malých venkovských obcích se mezi sebou lidé navzájem znají a chtějí spolu udržovat dobré vztahy. Političtí aktéři proto většinou chtějí táhnout za jeden provaz a místo principu vlády a opozice se přiklání k principu „velké rodiny“. V nejmenších obcích se navíc nevolí rada obce a funkce starosty je neuvolněná, takže zde ani není vyhlídka zisku atraktivní pozice v místní

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 82-83

¹⁹⁷ JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. 2006, s. 113-114

¹⁹⁸ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 83-86

samosprávě, a to může být další důvod, proč zde nevzniká jiný typ koalic. Politický systém je tedy výrazně ovlivněn nejrůznějšími osobními vztahy. Koalice většinou zahrnuje všechny zvolené členy zastupitelstva a opozice tak mnohdy ani neexistuje. Charakter politického systému lze proto popsat jako nesoutěživý.¹⁹⁹

3.7.3.2 Obce menší střední velikosti

Velikost obcí spadající do této kategorie je orientačně stanovena na 1 701 až 9 000 obyvatel. V tomto typu obcí politické strany, včetně těch komunálních a regionálních, začínají dosahovat větších úspěchů než nezávislí kandidáti. Zde je však důležité dodat, že většina zvolených kandidátů politických stran je bezpartijní. Pro zdejší politické prostředí jsou dle Jüptnera typická tzv. „jádra“, která lze popsat jako „... *provázanou či koordinovaně postupující skupinu politických aktérů, která má zpravidla jednociferný počet členů.*“²⁰⁰ Jedná se o politicky aktivní občany, kteří využívají politické strany jako prázdné schránky, prostřednictvím kterých chtějí dosáhnout co největšího volebního zisku. Právě z důvodu maximalizace volebního zisku zařazují tyto aktivisté na kandidátní listiny politických stran tzv. „křoví“, což jsou kandidáti, kteří ve skutečnosti nemají o zisk mandátu zájem a defacto pouze doplňují kandidátní listinu, aby byla plně obsazená a strana zbytečně neztrácela hlasy. Jüptner dále uvádí: „*Jádra se nemusí nutně překrývat s politickými stranami – často jsou tvořena aktivisty kandidujícími za jednotlivé strany, hnutí a sdružení, některá jádra přitom mohou existovat i napříč politickými stranami.*“²⁰¹ Životnost těchto jader může být dokonce delší než životnost politických stran na lokální úrovni.²⁰²

Politický systém v těchto obcích má velmi proměnlivý charakter. Během rozdělování exekutivních postů lze pozorovat prvky soutěživosti a často vzniká neformální široká či velká koalice, ale v průběhu volebního období může politický systém naopak působit jakožto nesoutěživý. Opozice totiž koalici často poskytuje „tichou podporu“ (tj. podporuje koalici během hlasování), takže pak vzniká jakási rozšířená koalice. Pojem opozice je pak poměrně irelevantní a označuje spíše politické aktéry stojící mimo exekutivní koalici než zastánce odlišného politického programu. Velkou roli zde při tvorbě koalic stále hrají spíše osobní vztahy nežli ideologické rozdíly.²⁰³

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 86-87

²⁰⁰ JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou.* 2006, s. 112

²⁰¹ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely.* 2004, s. 91

²⁰² Tamtéž, s. 87-91

²⁰³ JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou.* 2006, s. 114

3.7.3.3 Obce větší střední velikosti

V této kategorii obcí se počet obyvatel pohybuje přibližně v rozmezí od 9 001 do 45 000. Teprve na této úrovni jsou hlavními politickými aktéry funkčně vymezené politické strany, jejichž kandidáti jsou převážně registrovaní členové. Nezávislí kandidáti zde většinou kandidují pod hlavičkou nějaké regionálně-komunální či lokálně-komunální strany. To je způsobeno zejména komplikovaným způsobem kandidatury v případě samostatně kandidujících NK, resp. SNK. Ve větších obcích je totiž podmínka sběru podpisů mnohem náročnější ke splnění, a proto je jednodušší založit lokální politickou stranu. S velikostí obce se rovněž zvyšuje míra koordinace činností v rámci jednotlivých zastupitelských frakcí.²⁰⁴

V obcích větší střední velikosti se lze nejčastěji setkat s polosoutěživým politickým systémem, který se vyznačuje obsazováním exekutivních postů s ohledem na výsledek voleb a sníženou mírou soutěživosti v mezivolebním období. Velký význam hraje především vytváření exekutivních koalic po volbách, protože se na jejich základě volí starosta a členové rady, což jsou ve větších městech již poměrně atraktivní posty. Ve větší míře se zde tedy začíná uplatňovat princip vlády a opozice. Předvolební koalice jsou tu spíše výjimečné.²⁰⁵

Co se týče exekutivních koalic, tak nejčastějším typem jsou v této kategorii obcí velké koalice, které zajišťují výraznou většinu v zastupitelstvu, ale nezahrnují všechny politické subjekty. Ideologická vzdálenost mezi jednotlivými politickými subjekty ani zde není při tvorbě koalic příliš důležitá. Mnohem větší roli hrají v tomto ohledu osobní vztahy a vazby mezi elitami některých stran, které často vedou ke dlouhodobé spolupráci některých subjektů, což Jüptner označuje pojmem politická aliance.²⁰⁶

3.7.3.4 Největší obce

Do poslední velikostní kategorie patří obce s více než 45 000 obyvateli. Jedná se tedy zejména o statutární města. V největších obcích již poměrně jednoznačně dominují politické strany s registrovanými členy (tj. straníky). Bezpartijní kandidáti spíše doplňují kandidátní listiny nebo kandidují za regionálně-komunální politické strany. Průměrně zde předkládá kandidátní listinu 9 až 10 politických stran. Role nezávislých kandidátů a jejich sdružení je v těchto obcích již naprosto minimální.²⁰⁷

²⁰⁴ JÜPTNER, P. et al. *Local Governance between Democracy and Efficiency*. 2014, s. 80-81

²⁰⁵ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 91-94

²⁰⁶ Tamtéž, s. 93-95

²⁰⁷ Tamtéž, s. 95-96

Politické systémy v největších obcích lze jednoznačně charakterizovat jako soutěživé, jelikož fungují na principu vlády a opozice. Tato skutečnost souvisí s tím, že získání mandátu na vysokých postech na radnicích či magistrátech představuje určitý znak politické prestiže. Jedná se o velmi atraktivní posty, kde dochází k přerozdělování velkého množství finančních prostředků. Těm nejúspěšnějším politikům z největších obcí se navíc mnohdy otevrou dveře do politiky na celostátní úrovni.²⁰⁸ Právě tyto velké obce jsou jakýmsi mezistupněm mezi komunální a parlamentní politikou, což popisuje Jüptner: *„Ideologie politiků největších měst zůstává kdesi na půl cesty mezi nepolitickým myšlením „klasických“ komunálních politiků a ideologií některých politiků parlamentních – tento fakt se potom i v největších městech může promítnout do podoby exekutivních koalic.“*²⁰⁹

V největších obcích jsou exekutivní koalice již naprosto běžným jevem. Převažují zde zejména minimální vítězné koalice, ale často se lze setkat i s velkými koalicemi. Ani v této kategorii obcí nehraje kritérium ideologické vzdálenosti při tvorbě koalic zásadní roli, což potvrzuje Jüptner: *„Konstrukci velkých i programově různorodých koalic nebrání ani v největších městech zásadní ideologické bariéry a i vznik minimálních koalic je motivován spíše snahou o koncentraci moci než vůlí prosadit vyhraněný program.“*²¹⁰ Kromě exekutivních koalic jsou zde často utvářeny i koalice předvolební, které rozdělují jednotlivé politické tábory ještě před samotnými volbami.²¹¹

²⁰⁸ Tamtéž, s. 97

²⁰⁹ Tamtéž, s. 98

²¹⁰ Tamtéž, s. 98

²¹¹ Tamtéž, s. 98-100

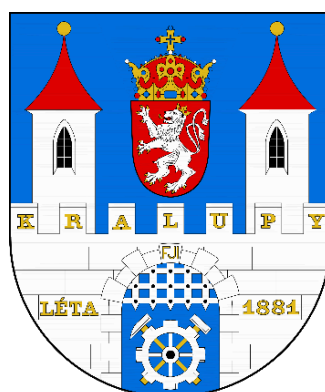
4 Praktická část

4.1 Charakteristika města Kralupy nad Vltavou

Kralupy nad Vltavou se nachází v severní části Středočeského kraje v okrese Mělník. Jedná se o moderní průmyslové město ležící 20 km severně od Prahy, které představuje významný dopravní silniční a železniční uzel s výborným spojením do všech směrů. Kralupy se rozkládají po obou březích řeky Vltavy a jejich celková rozloha činí 2 190 hektarů. Z urbanistického pohledu jsou Kralupy nad Vltavou v současné době poměrně rozsáhlým a neuspořádaným městem, což je způsobeno tím, že se k městu v minulosti připojily některé přilehlé obce. Město dnes konkrétně tvoří celkem 5 městských částí – Kralupy, Lobeček, Minice, Mikovice a Zeměchy.²¹²

Co se týče rozsahu výkonu státní správy, tak jsou Kralupy nad Vltavou obcí s rozšířenou působností a v jejich správním obvodu se nachází 17 obcí. Kralupy nad Vltavou také mají celkem sedm partnerských měst. Nejstarším symbolem města je znak, který byl Kralupům přiznán již v roce 1883. Současná verze znaku je k nahlédnutí na následujícím obrázku. K výročí 100 let města, tedy v roce 2002, byl schválen další symbol, kterým je vlajka tvořená sedmi svislými střídavě modrými a bílými pruhy. Nejnovějším symbolem je pak městské logo schválené v roce 2013, jež zobrazuje dominantu města, tedy most T. G. Masaryka tyčící se nad řekou Vltavou.²¹³

Obrázek 5: Městský znak Kralup nad Vltavou

Zdroj: Symboly. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]

²¹² STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou – 100 let města*. 2002, s. 156-163

²¹³ O městě Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Turistický a informační portál města* [online]. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.infokralupy.cz/o-meste-kralupy-nad-vltavou/ds-1009/archiv=0&p1=1004>

4.1.1 Historie města

Území dnešních Kralup nad Vltavou bylo osídleno již v období pravěku, což dokládají četné nálezy nejrůznějších nádob a dalších předmětů. Nejstarší písemný záznam o Kralupech se však datuje až ke konci 10. století a pochází ze zakládací listiny Břevnovského kláštera. Zde je však nutné dodat, že byl tento záznam několika historiky zpochybněn. Historicky podložená je tedy až zmínka o vesnici Kralupy z darovací listiny českého krále Václava I. z roku 1253. Král tehdy předal několik vesnic včetně Kralup řádu Křižovníků s červenou hvězdou, v jehož majetku zůstaly Kralupy téměř 600 let. Zajímavé jsou také různé teorie o samotném významu a původu názvu města. Podle jedné z nich byl původní název obce Korolupy, což znamenalo ves korolupů, tj. loupačů kůry lesních stromů.²¹⁴

Největší rozvoj obce nastal v polovině 19. století, tedy v době, kdy začala výstavba několika železnic. V období let 1851 až 1865 byly Kralupy prořaty hned třemi důležitými železničními tratěmi a staly se tak významným železničním uzlem, kterým zůstaly dodnes. První byla trať směřující z Prahy do dnešního Děčína, dále to byla tzv. buštěhradská dráha vedoucí z Kladna do Kralup a nakonec ještě turnovsko-kralupská dráha. S tím, jak se zde velmi rychle rozvíjela doprava, se obec začala naprosto měnit. Do Kralup se stěhovalo stále více lidí mezi nimiž byli mnohdy různí obchodníci, dělníci nebo řemeslníci, a začaly zde vznikat první průmyslové závody jako například cukrovar, pivovar či chemický závod Jordánka. V této době zde byla otevřena také první škola a vzniklo zde i několik spolků.²¹⁵

V souvislosti s dynamickým rozvojem a návštěvou císaře Františka Josefa I. byly Kralupy v roce 1881 jmenovány městysem. Tím se jejich vývoj však nezastavil, spíše naopak. Aby mohly být povýšeny na město, potřebovaly Kralupy vlastní kostel. Jeho stavbu umožnil zejména velký finanční dar monsignora Eduarda Tersche. Novogotický kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Václava byl nakonec vysvěcen v říjnu roku 1895 a jeho stavba tak trvala pouze 17 měsíců. Nedlouho poté byl vybudován kralupský hřbitov a také zahájila výrobu velká rafinerie minerálních olejů „Petrolejka“, která v následujících letech zaměstnávala velké množství lidí. Původně malá obec se tak během několika desítek let začala stávat městem, což bylo oficiálně potvrzeno 22. listopadu 1902, kdy byl Kralupům konečně udělen statut města. Hospodářský, demografický a kulturní rozkvět města pokračoval až do první světové války, jež vypukla v roce 1914.²¹⁶

²¹⁴ STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou – 100 let města*. 2002, s. 12-24

²¹⁵ ŠPECINGER, O. *Kralupy nad Vltavou: Devadesát let města*. 1992, s. 7-9

²¹⁶ Tamtéž, s. 21-23

I přes to, že byl rozvoj města válkou přibrzděn, tak se v meziválečném období situace vrátila zpět do starých kolejí a Kralupy začaly opět prosperovat, na čemž měl velkou zásluhu především Josef Vaníček, který byl starostou v letech 1919 až 1939. Právě díky němu došlo k vybudování elektrického osvětlení a zejména stavbě Masarykova mostu, jenž v roce 1928 konečně spojil oba břehy řeky Vltavy. Josef Vaníček se taktéž zasloužil o stavbu kralupského gymnázia, nové radnice a městského muzea.²¹⁷

Nejtěžší zkouškou si Kralupy nad Vltavou prošly během druhé světové války. Město se totiž 22. března 1945 stalo cílem amerického letectva, které chtělo zničit zdejší rafinerii minerálních olejů. Američané se tehdy domnívali, že se v rafinerii stále vyrábí pohonné hmoty využívané německou armádou. Jedna z prvních shozených bomb zasáhla nádrž ropy a celé město proto bylo zahaleno černým kouřem, což ovlivnilo následující průběh náletu. Letadla totiž shazovala bomby naslepo a tím pádem byly zasaženy i obytné čtvrti. Několik stovek domů bylo zničeno a poškozeno bylo také nádraží a další průmyslové objekty. Nejhorší však byly oběti na lidech, protože zde zahynulo 245 lidí. Kralupy se kvůli této tragické události staly nejpostiženějším městem v Čechách během druhé světové války.²¹⁸

Po ničujícím náletu Kralupy dlouhou dobu stagnovaly a výrazná změna přišla až v roce 1963, kdy byl uveden do provozu nově vybudovaný národní podnik Kaučuk. Tento chemický závod, který byl později doplněn o rafinerii ropy, byl jeden z největších podniků v tehdejší Československu. Kaučuk se stal jakýmsi symbolem města a přinesl s sebou příliv nových obyvatel. Proto probíhala mohutná bytová výstavba, kdy byly nejprve postaveny panelové domy v Lobečku a později také rozsáhlá sídliště V Zátíší a Hůrka.²¹⁹

Další změny v Kralupech nastaly po revolučních událostech z listopadu 1989. Jednou z nich byly jednoznačně svobodné volby do zastupitelstva, které se konaly na podzim roku 1990. Prvním porevolučním starostou byl tehdy zvolen Pavel Rynt, který tuto funkci opakovaně vykonával až do roku 2006. Během jeho působení ve funkci starosty byla v blízkosti mostu T. G. Masaryka vybudována souběžně vedoucí lávka pro pěší a cyklisty a byl postaven nový domov pro seniory. Kralupy byly také v letech 2002 a 2013 zasaženy velkými povodněmi, které město značně poškodily.²²⁰ Zejména v posledním desetiletí se však začala tvář města měnit k lepšímu, protože konečně začala přestavba městského centra. Kralupy nad Vltavou se tak i v současné době neustále rozvíjí.

²¹⁷ STUPKA, J. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou*. 2003, s. 37-38

²¹⁸ STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou – 100 let města*. 2002, s. 91-98

²¹⁹ ŠPECINGER, O. *Kralupy nad Vltavou: Devadesát let města*. 1992, s. 27-28

²²⁰ STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou – 100 let města*. 2002, s. 109-121

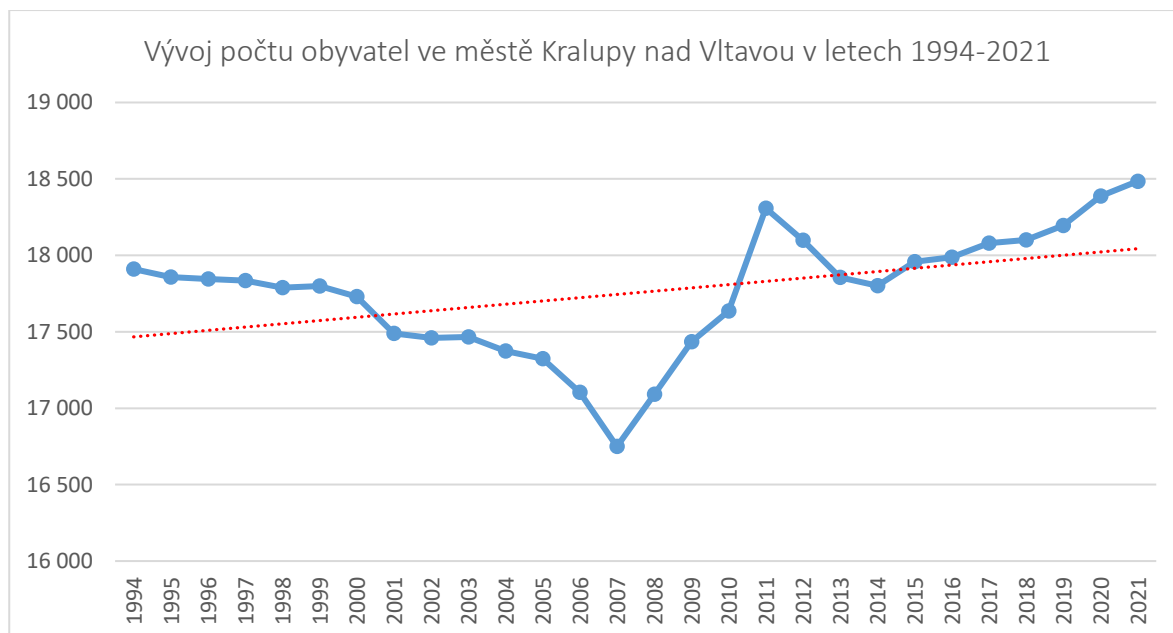
4.1.2 Demografické a socioekonomické ukazatele

Před analýzou lokálního politického prostředí je nutné nejprve charakterizovat hlavní demografické a socioekonomické ukazatele, které mohou mít do jisté míry vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. Mezi tyto ukazatele patří např. vývoj počtu obyvatel a jejich ekonomická aktivita, ale také věková, národnostní či vzdělanostní struktura. Tato část práce vychází z dat Českého statistického úřadu, především tedy z jeho veřejné databáze.

4.1.2.1 Vývoj počtu obyvatel

Základním demografickým ukazatelem je jednoznačně vývoj počtu obyvatel ve městě. Kralupy byly až do poloviny 19. století poměrně malou obcí, jež se rozvíjela velmi pozvolným tempem. S výstavbou železnice se ale situace změnila a do Kralup začalo přicházet velké množství nových obyvatel. K 1.1. 2021 žilo dle dat Českého statistického úřadu v Kralupech nad Vltavou celkem 18 485 obyvatel, což je ve srovnání s rokem 1869 přibližně 5,6x více. Jedná se tedy o poměrně vysoký nárůst, který zapříčinil, že Kralupy nyní patří mezi nejlidnatější obce ve Středočeském kraji.²²¹ Následující graf ukazuje, jak se vyvíjel počet obyvatel v tomto městě v období let 1994 až 2021.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel ve městě Kralupy nad Vltavou, 1994-2021

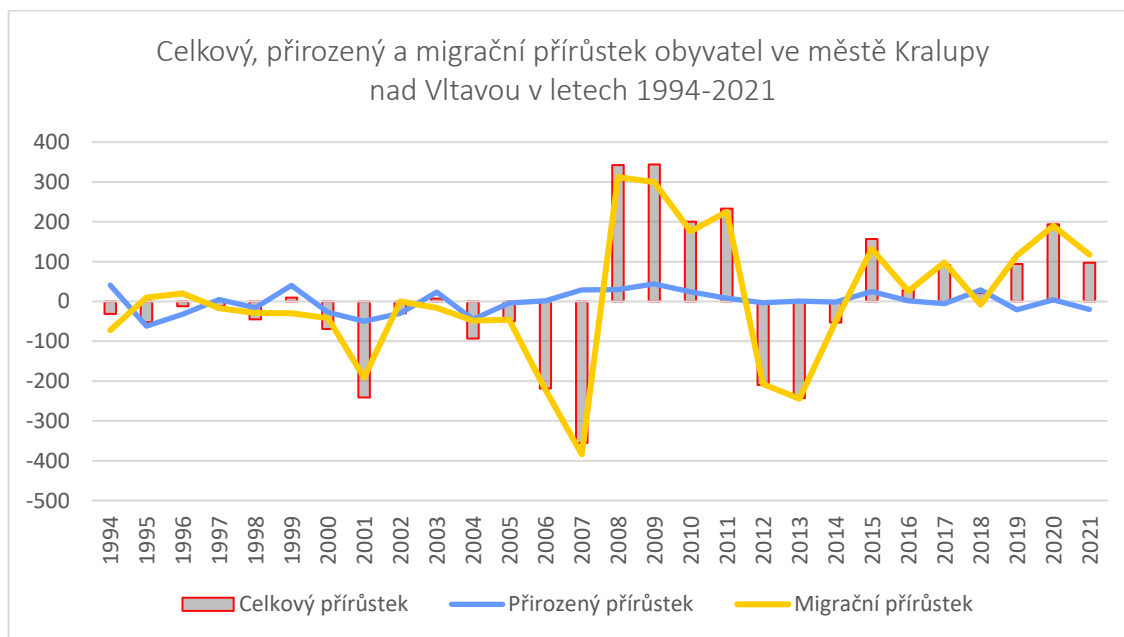
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

²²¹ Databáze demografických údajů za obce ČR. Český statistický úřad [online]. 2021 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demograficky-udaju-za-obce-cr>

Graf č. 1 ukazuje, že ve sledovaném období byl vývoj počtu obyvatel značně kolísavý. V období let 1994 až 2000 se počet obyvatel ve městě téměř neměnil a vždy se pohyboval těsně pod hranicí 18 000 obyvatel. Mezi roky 2000 a 2001 lze pozorovat první výraznější propad. V následujících třech letech počet obyvatel opět stagnoval, ale od roku 2003 začalo docházet k postupnému poklesu, který byl nejvýraznější v letech 2005 až 2007. K největšímu úbytku za celé sledované období konkrétně došlo mezi roky 2006 a 2007, kdy se počet obyvatel snížil o 355. Rok 2007 zároveň představuje jediné období, kdy se počet obyvatel v Kralupech nad Vltavou dostal až pod hranici 17 000. V tomto roce však došlo ke zlomu a počet obyvatel začal velmi výrazně narůstat, a to až do roku 2011. V období let 2007 až 2011 ve městě přibýlo celkem 1 559 obyvatel. Mezi roky 2011 a 2014 se následovně počet obyvatel opět snížil pod hranici 18 000, ale od roku 2014 až do roku 2021 lze pozorovat pozvolný nárůst. Přestože v některých letech počet obyvatel ve městě klesal, tak na základě červeně vyznačené trendové funkce lze jednoznačně tvrdit, že vývoj počtu obyvatel měl za celé sledované období rostoucí tendenci.

Vývoj počtu obyvatel v sobě skrývá další důležité ukazatele, kterými jsou přirozený, migrační a celkový přírůstek (úbytek).²²² Následující graf č. 2 zobrazuje vývoj těchto tří ukazatelů v období let 1994 až 2021.

Graf 2: Celkový, přirozený a migrační přírůstek obyvatel, 1994-2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

²²² Databáze demografických údajů za obce ČR. Český statistický úřad [online]. 2021 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Hned na první pohled je patrné, že křivky přirozeného a migračního přírůstku měly ve sledovaném období kolísavý charakter, což logicky odpovídá předcházejícímu grafu č. 1, který zobrazoval vývoj počtu obyvatel ve stejném časovém úseku. Z grafu č. 2 lze také vyčíst, že celkový počet obyvatel ve městě byl ve sledovaném období mnohem více ovlivněn přírůstkem migračním, nežli přírůstkem přirozeným. To lze poznat na základě toho, jak moc se daná křivka odchyluje od hodnoty 0. V tomto případě dosahoval migrační přírůstek mnohem vyšších (nižších) hodnot než přirozený přírůstek, zejména tedy mezi lety 2006 až 2013. Proto lze tvrdit, že celkový přírůstek či úbytek obyvatel ve městě byl ovlivněn především počtem přistěhovaných a vystěhovaných osob.

Natalita a mortalita byla mezi lety 1994 až 2021 poměrně vyrovnaná, což dokazuje skutečnost, že se modrá křivka na grafu č. 2 příliš neodchyluje od hodnoty 0 ani na jednu stranu. V 15 z celkových 28 let vyobrazených na grafu převažoval počet narozených nad počtem zemřelých. Nejvyšší hodnoty, konkrétně tedy 44, dosáhl přirozený přírůstek v roce 2009. Nejnižší hodnotu lze naopak pozorovat v roce 1995, kdy v Kralupech nad Vltavou zemřelo o 62 osob více než se narodilo. Celkový počet narozených osob dosáhl za celé sledované období hodnoty 4 908 a počet zemřelých dosáhl hodnoty 4 919. Počet zemřelých tedy celkově převyšoval počet narozených o 11 osob.

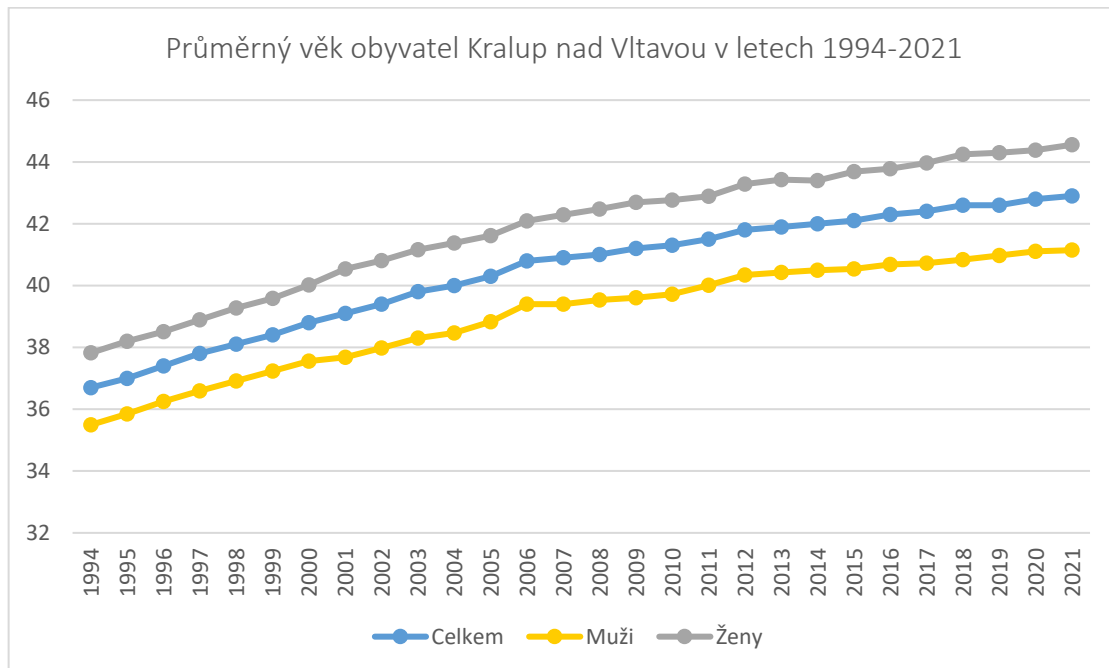
Migrační přírůstek byl ve srovnání s přirozeným ještě více rozkolísaný, což dokazují vysoké výkyvy žluté křivky na grafu č. 2. Z celkových 28 let převažoval počet přistěhovaných nad počtem vystěhovaných pouze ve 12 případech. Nejvyšší hodnoty dosáhl migrační přírůstek v roce 2008, když byl počet přistěhovaných osob o 312 vyšší než počet vystěhovaných osob. Nejnižší hodnotu je naopak možné pozorovat v roce předcházejícím, kdy se z Kralup vystěhovalo o 384 osob více než se přistěhovalo. Celkově se za sledované období přistěhovalo do města 13 302 osob a 13 187 se jich vystěhovalo. Počet přistěhovaných tedy celkově převyšoval počet vystěhovaných o 115 osob.

4.1.2.2 Věková struktura

Další významné demografické ukazatele vychází z věkové struktury obyvatelstva. Prvním tímto ukazatelem je vývoj průměrného věku obyvatel. Na níže přiloženém grafu je

možné vidět, jak se vyvíjel průměrný věk obyvatel Kralup nad Vltavou v období let 1994 až 2021. Zároveň je zde pro porovnání uveden průměrný věk mužů a žen.²²³

Graf 3: Průměrný věk obyvatel Kralup nad Vltavou, 1994-2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Graf č. 3 jasně znázorňuje, že průměrný věk obyvatel Kralup nad Vltavou se od roku 1994 neustále zvyšuje. Zatímco v roce 1994 byl průměrný věk pouze 36,7 let, tak v roce 2021 to bylo už 42,9 let. Během sledovaného období se tedy průměrný věk obyvatel města zvýšil o 6,2 let. Při pohledu na graf je také patrné, že průměrný věk žen byl ve všech letech vyšší než průměrný věk mužů. V roce 1994 byl průměrný věk mužů 35,5 let a žen 37,8 let, což představuje rozdíl 2,3 let. V roce 2021 byl však tento rozdíl již 3,5 let. Na základě této skutečnosti lze tvrdit, že se průměrný věk žen ve sledovaném období zvyšoval rychleji. V souvislosti se stárnutím obyvatel je však nutné zmínit, že Kralupy nejsou výjimkou, protože se jedná o celorepublikový trend.²²⁴

Postupné stárnutí obyvatel Kralup nad Vltavou ukazuje také následující tabulka č. 4. V tabulce je uveden absolutní počet a zároveň procentuální podíl obyvatel v rámci tří

²²³ Časové řady věkového složení obyvatel za vybraná města Středočeského kraje: Kralupy nad Vltavou. Český statistický úřad [online]. 2021 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/casove_rady_vekoveho_slozeni_obyvatel_za_vybrana_mesta_stredoceskeho_kraje

²²⁴ ŠTYGLEROVÁ, T., M. NĚMEČKOVÁ a M. ŠIMEK. Stárnutí se nevyhne. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ea002b5947>

různých věkových skupin v letech 1994, 2007 a 2021. Stárnutí je zřetelně vidět zejména u poslední věkové kategorie „65 let a více“. V roce 1994 tuto věkovou kategorii tvořilo pouze 11,1 % obyvatel, v roce 2007 už 15 % obyvatel a v roce 2021 dokonce 20,5 % obyvatel. U zbylých dvou věkových skupin se podíl obyvatel mezi roky 1994 a 2021 naopak poměrně výrazně snížil.

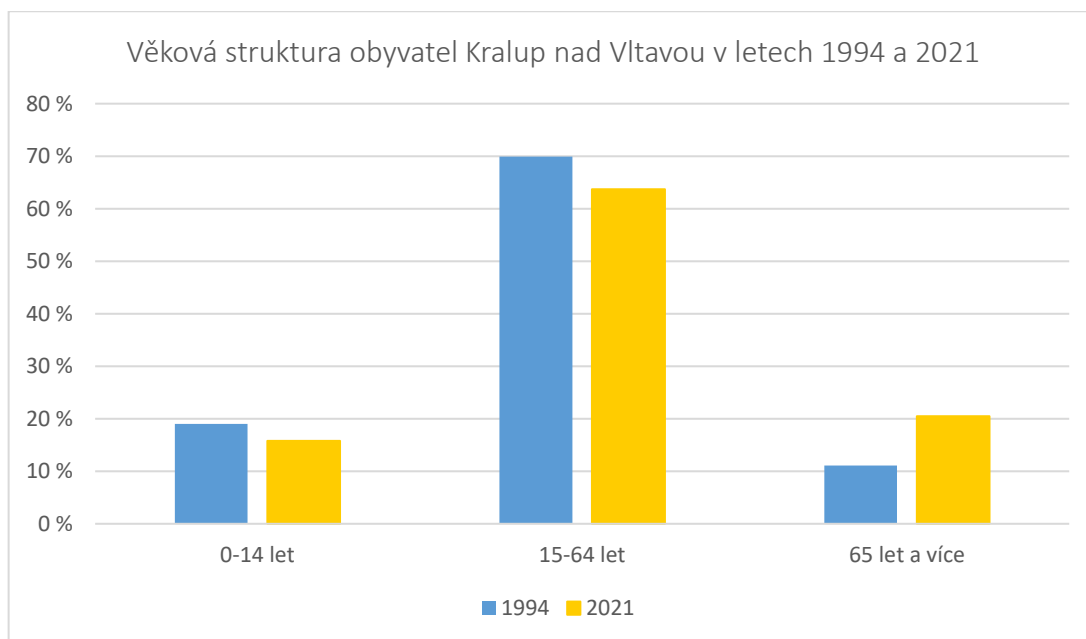
Tabulka 4: Věková struktura obyvatel Kralup nad Vltavou v letech 1994, 2007 a 2021

Věková skupina	1994		2007		2021	
	<i>abs.</i>	<i>v %</i>	<i>abs.</i>	<i>v %</i>	<i>abs.</i>	<i>v %</i>
0 - 14 let	3 404	19,0	2 367	14,1	2 919	15,8
15 - 64 let	12 523	69,9	11 875	70,9	11 782	63,7
65 let a více	1 983	11,1	2 507	15,0	3 784	20,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Rozdílné věkové složení obyvatel Kralup nad Vltavou v letech 1994 a 2021 přehledněji zobrazuje následující graf vycházející z předchozí tabulky č. 4. Graf jasně ukazuje, že v roce 2021 byl podíl obyvatel ve věkových skupinách „0-14 let“ a „15-64 let“ v obou případech nižší než v roce 1994. U nejmladší věkové skupiny se podíl snížil o 3,2 % a ve střední věkové kategorii o 6,2 %. Nejvýraznější rozdíl je však možné pozorovat u nejstarší věkové kategorie, kde je podíl obyvatel v roce 2021 naopak vyšší než v roce 1994. Podíl obyvatel, kterým je 65 let a více se ve sledovaném období konkrétně navýšil o 9,4 %, což je velký nárůst. Na základě grafů č. 3 a 4 lze tvrdit, že obyvatelé Kralup nad Vltavou postupně stárnou, konkrétně se tedy snižuje podíl mladších a naopak se zvyšuje podíl obyvatel v nejstarší věkové kategorii. Zároveň se každým rokem zvyšuje průměrný věk obyvatel.

Graf 4: Věková struktura obyvatel Kralup n. Vlt. v letech 1994 a 2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

4.1.2.3 Národnostní struktura

Následující tabulka č. 5 ukazuje počet obyvatel s českou národností a počet cizinců, kteří žili v Kralupech nad Vltavou v letech 2001, 2011 a 2021. Veškerá uvedená data vychází z výsledků sčítání lidu, domů a bytů, která byla uskutečněna ČSÚ právě v těchto letech. Samozřejmě je zde nutné brát v potaz skutečnost, že značná část obyvatel, konkrétně tedy 5 566 obyvatel v roce 2011 a 6 052 obyvatel v roce 2021, svou národnost neuvedla.

Dle dostupných dat žilo v roce 2001 v Kralupech 97,3 % Čechů a pouze 2,7 % obyvatel s jinou národností (tj. cizinců). V roce 2011 žilo v Kralupech 95,5 % obyvatel s českou národností a pouze 4,5 % cizinců. V roce 2021 byl již podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel o něco vyšší, protože dosahoval hodnoty 6,8 % obyvatel. Během 20 let se tedy podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel Kralup navýšil o 4,1 %. Podíl obyvatel s českou národností se tak naopak logicky snížil o stejnou hodnotu (z 97,3 % na 93,2 %).

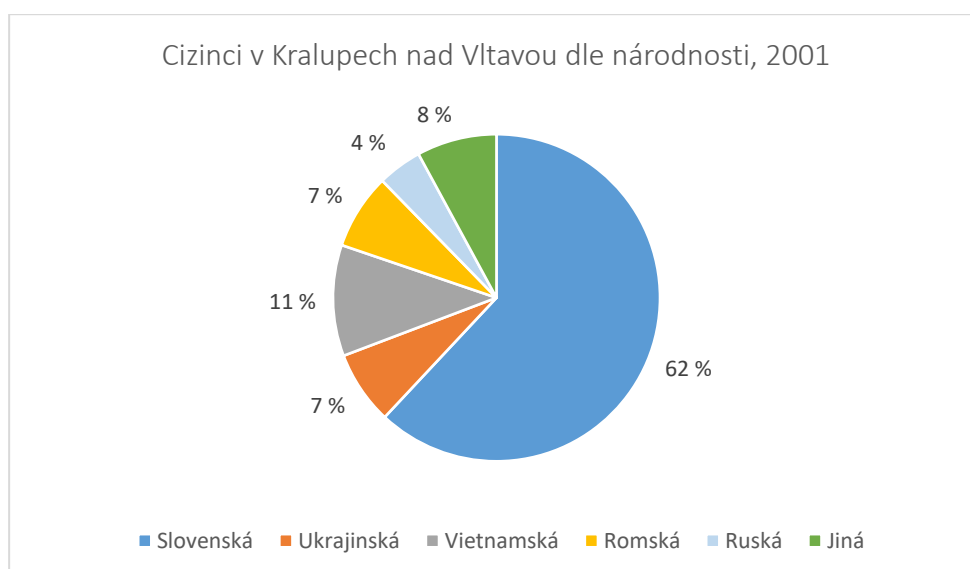
Tabulka 5: Podíl Čechů a cizinců v Kralupech nad Vltavou v letech 2001, 2011 a 2021

Národnost	2001		2011		2021	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Česká	16 639	97,3 %	12 120	95,5 %	11 486	93,2 %
Cizinci	455	2,7 %	572	4,5 %	839	6,8 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Graf č. 5 zobrazuje rozdělení cizinců, kteří v roce 2001 žili v Kralupech nad Vltavou, podle jejich národnosti. Hned na první pohled je jasné, že nejpočetnější skupinou cizinců v tomto roce byli Slováci. Lidé se slovenskou národností konkrétně tvořili 62 % z celkového počtu cizinců. Druhou největší skupinou cizinců ve městě pak byli Vietnamci (11 %). V pořadí třetí nejpočetnější skupinou byli v roce 2001 Romové, kteří tvořili 8 % z celkového počtu cizinců. Menší zastoupení mezi cizinci měli v tomto období lidé s ukrajinskou národností (7 %) a lidé s ruskou národností (4 %). Několik cizinců pak v rámci sčítání lidu, domů a bytů uvedlo jinou národnost. V rámci této skupiny se nejčastěji jednalo o Němce a Poláky.²²⁵

Graf 5: Cizinci v Kralupech nad Vltavou dle národnosti, 2001

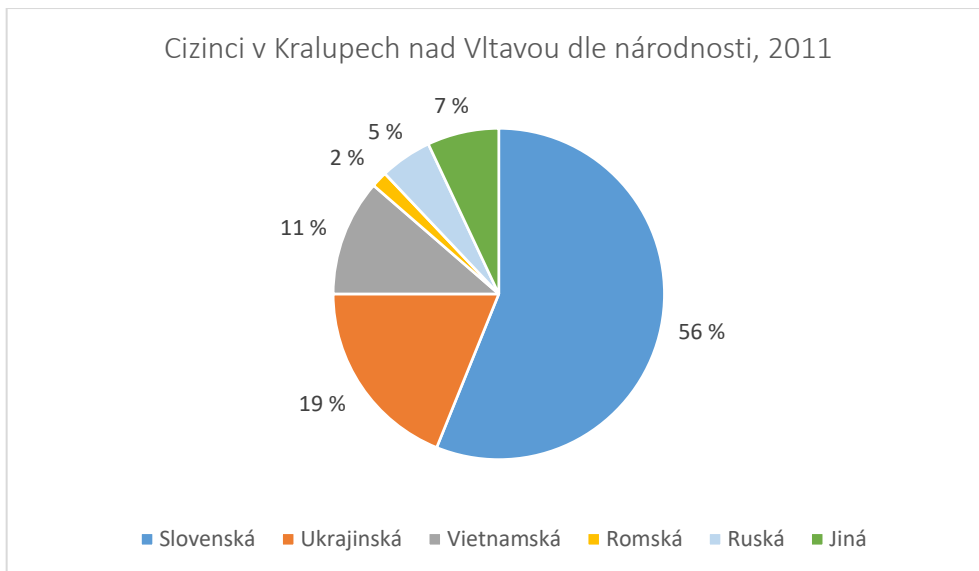
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Níže přiložený graf č. 6 zobrazuje rozdělení cizinců žijících v Kralupech v roce 2011 dle jejich národnosti. Nejpočetnější skupinou cizinců v tomto roce byli opět Slováci. Lidé se slovenskou národností konkrétně tvořili 56 % z celkového počtu cizinců. Druhou nejzastoupenější skupinou byli Ukrajinci, kteří tvořili 19 % cizinců. Výrazný podíl na celkovém počtu cizinců ve městě měli v tomto období také Vietnamci, konkrétně tedy 11 %. Menší zastoupení mezi cizinci měli např. Rusové (5 %) a Romové (2 %). Několik

²²⁵ Národnostní složení obyvatelstva - 2001. Český statistický úřad [online]. 2003 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/narodnostni-slozeni-obyvatelstva-2001-ibndnejapf>

cizinců pak v rámci sčítání lidu, domů a bytů uvedlo jinou národnost. Byli to například Němci, Poláci, Moldavci a další.²²⁶

Graf 6: Cizinci v Kralupech nad Vltavou dle národnosti, 2011

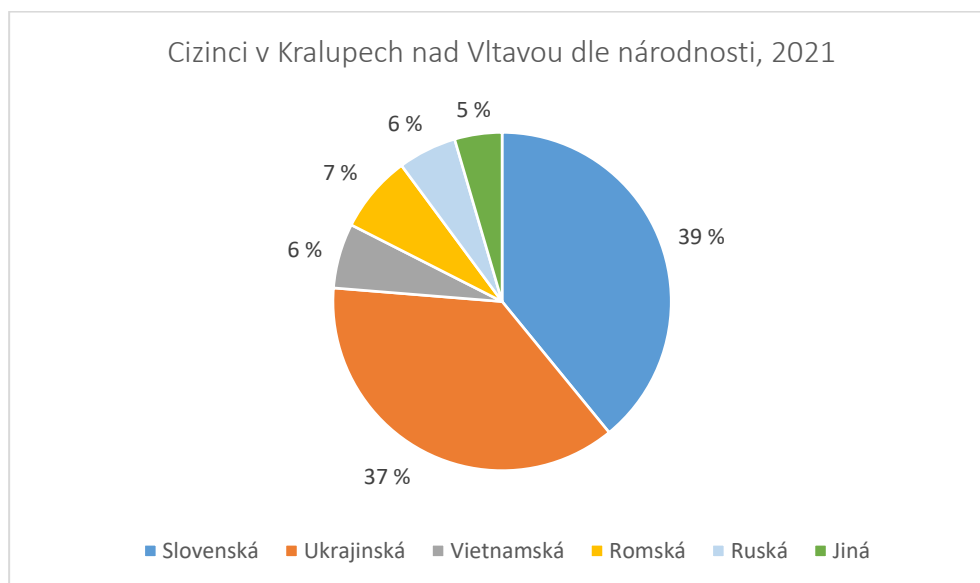
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Následující graf č. 7 ukazuje podíl cizinců žijících v Kralupech nad Vltavou dle jejich národnosti v roce 2021. Nejpočetnější skupinou cizinců byli v tomto roce opět lidé se slovenskou národností. Slováci tentokrát tvořili 39 % z celkového počtu cizinců ve městě. Další velkou skupinou pak byli Ukrajinci, kteří tvořili 37 % cizinců. Třetí nejpočetnější skupinou cizinců v tomto roce již nebyli Vietnamci, ale Romové, kteří tvořili 7 % cizinců. Vietnamců bylo v roce 2021 mezi cizinci pouze 6 %, tedy stejně jako Rusů. Celkem 5 % lidí pak v rámci šetření uvedlo jinou národnost. Opět se jednalo zejména o Poláky a Němce.²²⁷

²²⁶ Obyvatelstvo podle pohlaví a podle druhu pobytu, státního občanství, způsobu bydlení, národnosti a náboženské víry v obci. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OTOB111&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v125_VUZEMI_43_534951

²²⁷ Obyvatelstvo podle vybraných národností a obcí vybraného okresu. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2021 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD210082-OB-OK&z=T&f=TABULKA&skupId=4293&katalog=33522&pvo=SLD210082-OB-OK&pvoK=101&pvoch=40215&evo=v202_SLD21F1008-H2_1

Graf 7: Cizinci v Kralupech nad Vltavou dle národnosti, 2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V letech 2001, 2011 a 2021 měli mezi cizinci v Kralupech nad Vltavou největší zastoupení Slováci. Zatímco v roce 2001 ale lidé se slovenskou národností tvořili více než 60 % z celkového počtu cizinců, tak v roce 2021 tvořili „pouze“ 39 %. Menší zastoupení Slováků mezi cizinci bylo způsobeno především nárůstem počtu obyvatel s ukrajinskou národností. Ukrajinců bylo v roce 2001 mezi cizinci jen 7 %, ale v roce 2021 jich bylo již 37 %. Jedná se tedy o 30% nárůst během 20 let. Poměrně velké zastoupení (11 %) měli mezi cizinci v letech 2001 a 2011 také Vietnamci. Ti však v roce 2021 tvořili již jen 6 % z celkového počtu cizinců. Zajímavý byl také vývoj počtu Romů ve městě, který byl značně kolísavý. V roce 2001 tvořili Romové 8 % cizinců, v roce 2011 se jejich podíl snížil na pouhých 2 % a v roce 2021 jejich počet opětovně narostl na 7 % z celkového počtu cizinců.

4.1.2.4 Vzdělanost

Velmi důležitým socioekonomickým ukazatelem je bezpochyby vzdělanost obyvatel. Následující tabulka č. 6 ukazuje rozdělení obyvatel Kralup nad Vltavou podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání na základě výsledků sčítání lidu, domů a bytů z let 2001, 2011 a 2021. V letech 2001 a 2011 byli nejpočetnější skupinou lidé se středním vzděláním včetně vyučení (tj. bez maturity). V roce 2001 bylo v této skupině celkem 5 772 obyvatel a v roce

2011 celkem 5 177 obyvatel.²²⁸ V roce 2021 však bylo v Kralupech nejvíce lidí s úplným středním a vyšším odborným vzděláním včetně nástavbového, celkově 5 345. Nejméně početnou skupinou pak ve všech letech byli lidé bez vzdělání.²²⁹

Tabulka 6: Vzdělanostní struktura obyvatel Kralup n. Vlt. v letech 2001, 2011 a 2021

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		2001	2011	2021
v	bez vzdělání	52	54	94
tom:	základní vč. neukončeného	3 080	2 566	1 985
	střední vč. vyučení (bez maturity)	5 772	5 177	4 789
	úplné střední (s maturitou) a vyšší odborné vč. nástavbového	4 397	5 132	5 345
	vysokoškolské	1 241	1 664	2 305

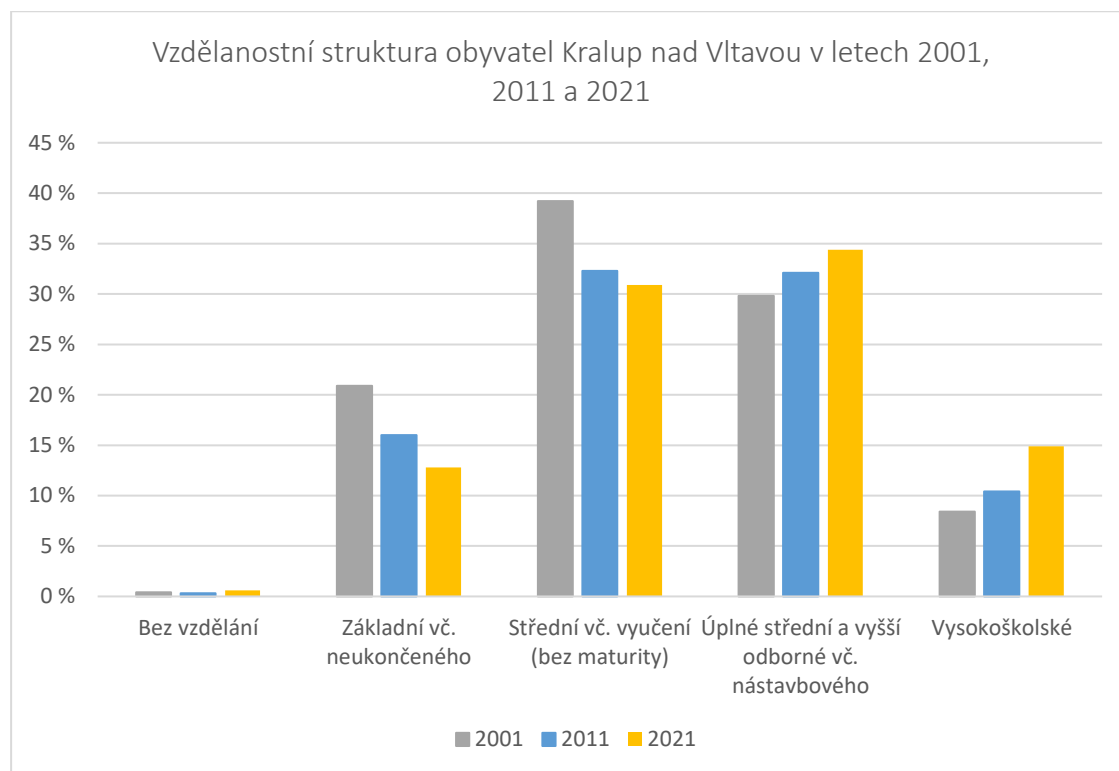
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Níže přiložený graf č. 8 vycházející z tabulky č. 6 zobrazuje srovnání podílů jednotlivých skupin obyvatel dle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání na celkovém počtu obyvatel ve věku 15 let a více v letech 2001, 2011 a 2021. Podíl osob bez vzdělání byl ve všech těchto letech velmi podobný a nikdy nepřekročil 1 %. Podíl lidí se základním vzděláním (včetně neukončeného) se v průběhu let postupně snížil. Zatímco v roce 2001 tvořila tato skupina 20,9 % obyvatel, tak v roce 2021 již pouze 12,8 %. Velmi podobnou situaci lze pozorovat v případě osob se středním vzděláním včetně vyučení (bez maturity). Osoby s tímto stupněm vzdělání tvořili v roce 2001 celkem 39,2 % obyvatel, což bylo vůbec nejvíce, ale jejich podíl se během dvaceti let snížil na 30,9 %. Zastoupení zbývajících dvou skupin se naopak v průběhu sledovaného období navýšilo. Osoby s úplným středním vzděláním (s maturitou) a vyšším odborným vzděláním včetně nástavbového konkrétně tvořili v roce 2001 celkově 29,8 % obyvatel a v roce 2021 dokonce 34,4 % obyvatel. V průběhu let se rovněž navýšil počet vysokoškolských absolventů – těch bylo v roce 2001 pouze 8,4 %, ale v roce 2021 jich bylo již téměř 15 %.

²²⁸ Vše o území: Kralupy nad Vltavou (okres Mělník). *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=32915&u=VUZEMI_43_534951#

²²⁹ Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání a obcí vybraného okresu. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2021 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4292&katalog=33519&pvo=SLD210072-OB-OK&pvoc=101&pvoch=40215>

Graf 8: Vzdelanostní struktura obyvatel Kralup n. Vlt. v letech 2001, 2011 a 2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Na základě výše uvedeného grafu lze tedy tvrdit, že se v Kralupech nad Vltavou v období let 2001 až 2021 postupně navyšoval podíl lidí, kteří dosáhli vyššího stupně vzdělání, což zahrnuje úplné střední, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání. Zcela opačný trend lze pozorovat u podílu lidí s nižším dosaženým stupněm vzdělání.

4.1.2.5 Ekonomická aktivita

Následující tabulka č. 7 zobrazuje obyvatelstvo Kralup nad Vltavou dle pohlaví a vykonávané ekonomické aktivity v letech 2001 a 2011. Uvedená data opět vychází z výsledků sčítání lidu, domů a bytů, které bylo uskutečněno v těchto letech. Data z roku 2021 bohužel nebyla v době zpracování práce doposud zveřejněna. Při pohledu na tabulku je zřejmé, že v obou letech převyšoval počet ekonomicky aktivních osob nad počtem ekonomicky neaktivních. V rámci ekonomicky aktivních v obou případech převažují zástupci mužského pohlaví. V roce 2001 muži tvořili 54,7 % ekonomicky aktivních a v roce 2011 tvořili 53,6 %. Ekonomicky aktivní osoby se dále dělí na zaměstnané a nezaměstnané. V obou sledovaných letech bylo mezi nezaměstnanými více žen než mužů. Celkově pak

nezaměstnaní tvořili v roce 2001 pouze 6,8 % ekonomicky aktivních osob.²³⁰ O deset let později byl podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivních o 1,6 % vyšší, konkrétně tedy 8,4 %. Nejpočetnější skupinou zaměstnaných osob jsou v obou případech jednoznačně zaměstnanci, následují lidé pracující na vlastní účet a nejméně zastoupeni jsou zaměstnavatelé. Mezi ekonomicky neaktivní osoby patří nepracující důchodci a také žáci, studenti, učni a ostatní závislé osoby. Tyto dvě skupiny ekonomicky neaktivních osob měly co se týče velikosti v obou letech podobné zastoupení. V rámci nepracujících důchodců pak poměrně jasně převažují ženy nad muži. Zároveň je důležité dodat, že u několika osob nebyla jejich ekonomická aktivita zjištěna, především tedy v roce 2011.²³¹

Tabulka 7: Obyvatelé Kralup n. Vlt. dle ekonomické aktivity v letech 2001 a 2011

		2001			2011			
		celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
Ekonomicky aktivní		9 470	5 177	4 293	8 968	4 808	4 160	
v tom	zaměstnaní	8 824	4 883	3 941	8 212	4 449	3 763	
	z toho	zaměstnanci	7 418	3 989	3 429	6 601	3 416	3 185
		zaměstnavatelé	315	218	97	251	175	76
		pracující na vl. účet	847	575	272	931	645	286
nezaměstnaní		646	294	352	756	359	397	
Ekonomicky neaktivní		7 909	3 343	4 566	7 865	3 370	4 495	
z toho	nepracující důchodci	3 596	1 323	2 273	3 832	1 488	2 344	
	žáci, studenti a ostatní os.	3 921	1 999	1 922	3 741	1 872	1 869	
Osoby s nezjištěnou aktivitou		127	68	59	1 639	1 089	550	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

S výše uvedenou tabulkou č. 7 souvisí také následující graf č. 9, který znázorňuje ekonomickou aktivitu obyvatel Kralup nad Vltavou dle odvětví vykonávané činnosti. Z celkového počtu 9 470 aktivních osob jich v roce 2001 nejvíce, konkrétně tedy 35 %, pracovalo v odvětví průmyslu. Důvodem tak vysokého počtu osob pracujících v oblasti průmyslu je jednoznačně skutečnost, že se v Kralupech nachází velký chemický podnik SYNTHOS Kralupy a.s. (známější jako Kaučuk), který zaměstnává již řadu let stovky

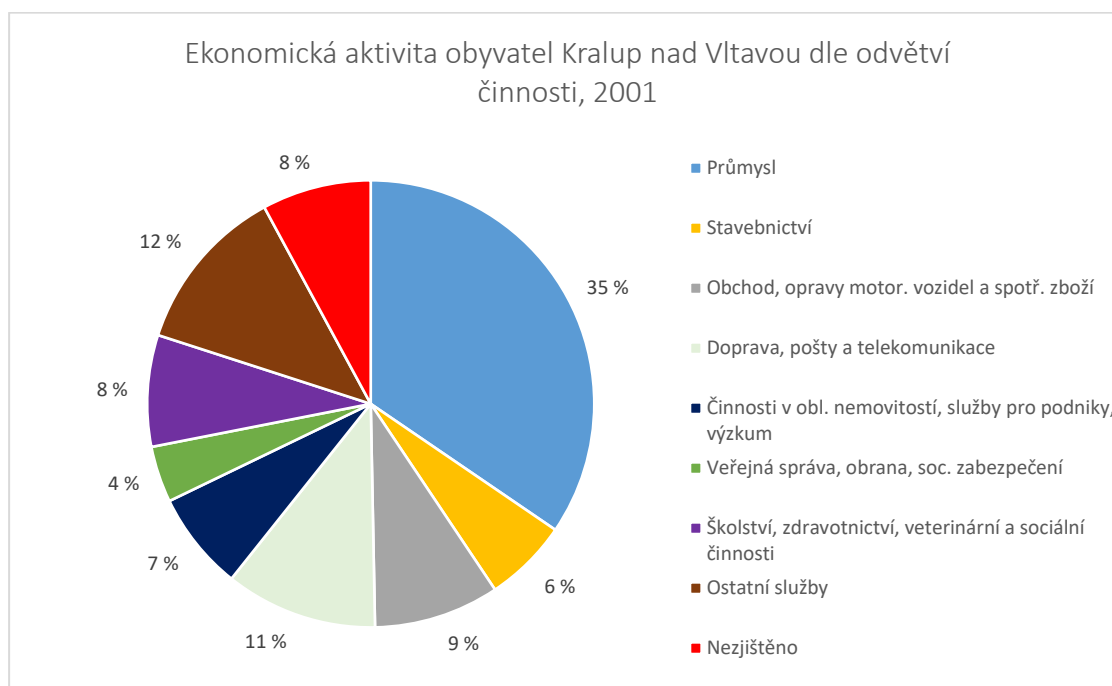
²³⁰ Správní obvody obcí s rozšířenou působností - Středočeský kraj: Kralupy nad Vltavou - Ekonomická aktivita obyvatelstva podle SLDB. *Český statistický úřad* [online]. 2004 [cit. 2022-12-07].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-2104-04--0250>

²³¹ Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Obyvatelstvo podle pohlaví a podle ekonomické aktivity v obci - Kralupy nad Vltavou. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_af=vyhledavani&vyhltext=kralupy&bkvt=a3JhbHVweQ..&katalog=30713

obyvatel. Město je známé svým průmyslovým charakterem právě díky tomuto podniku. Druhým nejzastoupenějším odvětvím byla v roce 2001 doprava, pošta a telekomunikace, kde pracovalo celkem 11 % ekonomicky aktivních osob. Poměrně velké množství lidí dále pracovalo v odvětví obchodu, kam spadají i opravy motorových vozidel a spotřebního zboží, a také v oblasti školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti. Do ostatních služeb byla autorem práce zařazena méně zastoupená odvětví jako například peněžnictví, pojišťovnictví, pohostinství či kulturní a rekreační služby. Do této skupiny služeb spadá i nejméně zastoupené odvětví, kterým bylo v roce 2001 zemědělství, lesnictví a rybolov. V tomto odvětví pracovalo ve sledovaném období pouze 63 osob, což je 0,7 % ekonomicky aktivních. U 8 % ekonomicky aktivních osob pak nebylo odvětví vykonávané činnosti zjištěno.²³²

Graf 9: Ekonomická aktivita obyvatel Kralup n. Vlt. dle odvětví činnosti, 2001

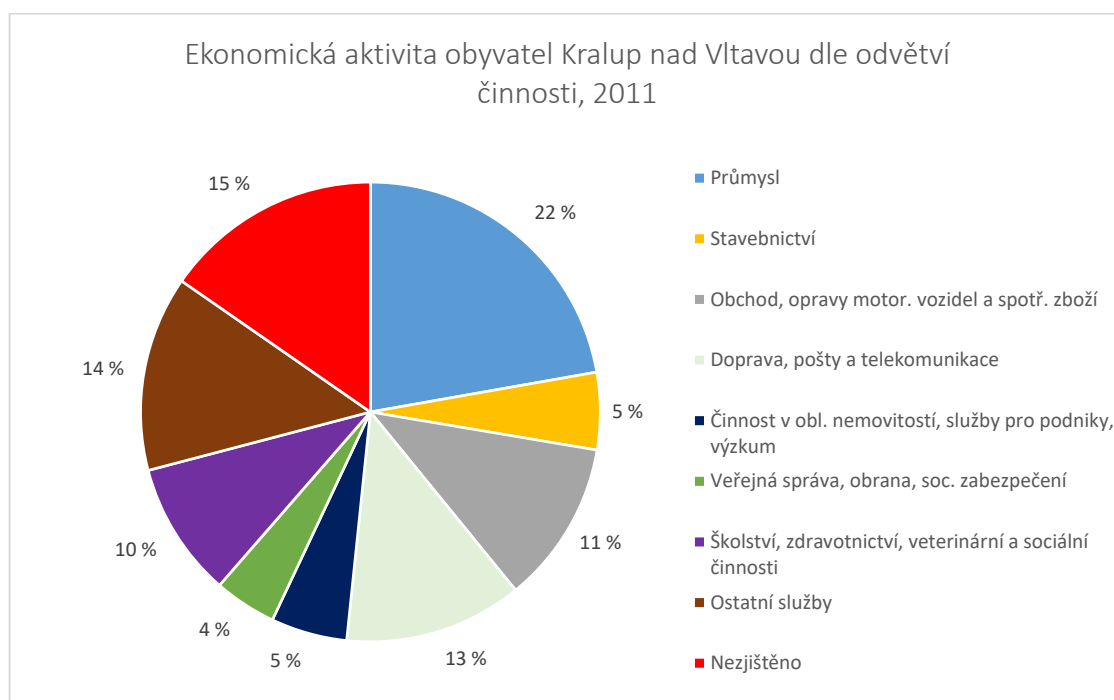
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V pořadí 10. graf opět ukazuje ekonomickou aktivitu obyvatel Kralup nad Vltavou dle odvětví vykonávané činnosti, ale tentokrát pro rok 2011. Nejvíce zastoupeným odvětvím byl i v tomto roce průmysl, kde pracovalo celkem 1 993 osob, což odpovídá 22 % ze všech ekonomicky aktivních. Druhé nejzastoupenější odvětví byla opětovně doprava, pošta

²³² Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Mělník: Kralupy nad Vltavou - Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle pohlaví a odvětví ekonomické činnosti. Český statistický úřad [online]. 2003 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-2136-03--1300>

a telekomunikace – v této oblasti pracovalo 13 % z celkového počtu ekonomicky aktivních. 11 % osob pak pracovalo v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží. Velká část obyvatel Kralup nad Vltavou působila také v oblasti školství a zdravotnictví. Vůbec nejméně zastoupené odvětví činnosti bylo znovu zemědělství, lesnictví a rybolov, které je spolu s dalšími odvětvími zahrnuto v ostatních službách. U 15 % ekonomicky aktivních osob nebylo jejich odvětví činnosti zjištěno.²³³

Graf 10: Ekonomická aktivita obyvatel Kralup n. Vlt. dle odvětví činnosti, 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

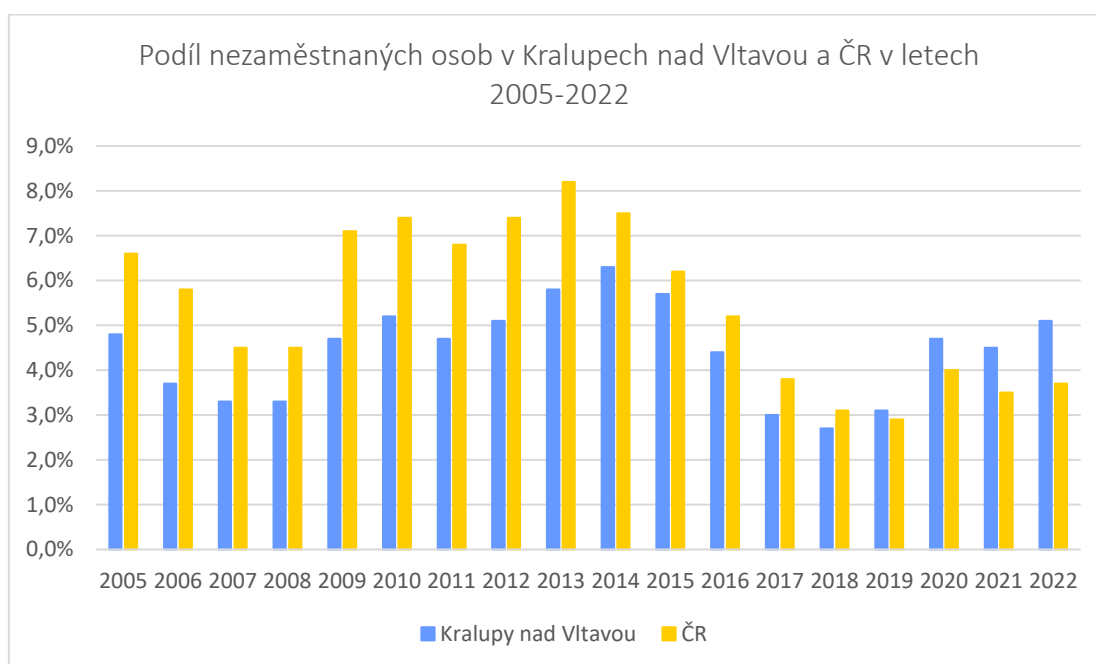
Mezi roky 2001 a 2011 došlo v rámci ekonomické aktivity dle odvětví činnosti k největší změně v oblasti průmyslu. Zatímco v roce 2001 pracovalo v průmyslovém odvětví až 35 % ekonomicky aktivních osob, tak v roce 2011 to bylo pouze 22 % osob. I přes to ale v obou letech v oblasti průmyslu oproti ostatním odvětvím pracovalo mnohem více lidí. U dalších odvětví nelze mezi roky 2001 a 2011 pozorovat tak výrazné změny. Některá odvětví (např. obchod či doprava) zaznamenala mírný nárůst a jiná (např. stavebnictví či činnost v oblasti nemovitostí, služby pro podniky a výzkum) naopak mírný pokles.

²³³ Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Zaměstnaní podle pohlaví a podle odvětví ekonomické činnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v obci - Kralupy nad Vltavou. Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. 2011 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vyhledavani&vyhltext=kralupy&bkvat=a3JhbHVweQ..&katalog=30713>

4.1.2.6 Nezaměstnanost

Dalším důležitým socioekonomickým ukazatelem je bezesporu nezaměstnanost, přesněji tedy podíl nezaměstnaných osob. Hodnota tohoto podílu se vypočte jakožto podíl tzv. dosažitelných uchazečů na celkovém počtu obyvatel daného územního celku ve věku 15-64 let. Následující graf č. 11 ukazuje, jak se měnil podíl nezaměstnaných osob (vždy k 31.12.) v Kralupech nad Vltavou a v rámci celé ČR v období let 2005 až 2022.²³⁴

Graf 11: Podíl nezaměstnaných osob v Kralupech nad Vltavou a ČR, 2005-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Výše příložený graf č. 11 ukazuje, že vývoj podílu nezaměstnaných osob v Kralupech nad Vltavou i v ČR měl v letech 2005 až 2022 značně kolísavý průběh. Nejmenší podíl nezaměstnaných lze v Kralupech pozorovat v roce 2018. Jedná se o jediný rok, kdy podíl klesl pod hodnotu 3 %. Nejvyšší podíl nezaměstnaných v Kralupech byl naopak v roce 2014, kdy dosáhl hodnoty 6,3 %. Z grafu lze také vyčíst, že podíl nezaměstnaných osob byl v rámci celé ČR po většinu sledovaného období vyšší než v Kralupech nad Vltavou. Konkrétně se jednalo o období let 2005 až 2018. V roce 2019 se však situace obrátila a podíl nezaměstnaných v Kralupech začal převyšovat podíl nezaměstnaných v ČR.

²³⁴ Zaměstnanost, nezaměstnanost: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání. Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afz=statistiky&filtr=G%7E M%7E Z%7E R%7E P%7E S%7E U%7E501_null_&katalog=30853

4.1.2.7 Vyjíždějící do zaměstnání a do školy

Kralupy nad Vltavou jsou díky své poloze důležitým dopravním uzlem a zároveň je zde velmi dobré dopravní spojení s okolními městy a obcemi. Z tohoto důvodu značná část obyvatel vyjíždí denně mimo obec do zaměstnání či do školy. Příložená tabulka č. 8 ukazuje, kolik obyvatel Kralup nad Vltavou vyjíždělo do zaměstnání a do školy v roce 2011.²³⁵

Tabulka 8: Vyjíždějící do zaměstnání a do školy, 2011

Vyjíždějící celkem		3 182
z	Zaměstnané osoby vyjíždějící do zaměstnání	2 493
toho	Žáci, studenti a učni vyjíždějící do školy	689

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V roce 2011 vyjíždělo z města celkem 3 182 osob, což je téměř 20 % z celkového počtu obyvatel v daném roce. Většina osob vyjížděla do zaměstnání, ale bylo zde i téměř 700 vyjíždějících studentů. Nejčastější cílovou destinací vyjíždějících osob byla Praha. Do hlavního města dojíždělo celkem 1 920 osob. Celkem 161 osob pak dojíždělo do nedaleké Odoleny Vody, kde se nachází velký průmyslový podnik Aero Vodochody, kam lidé z Kralup dojíždí za prací. Mezi další dojížděkové obce patřily např. Kladno, Mělník, Roudnice nad Labem, Neratovice či Roztoky.

4.1.3 Občanská vybavenost

4.1.3.1 Kultura, sport a volný čas

Kralupy nad Vltavou se mohou v současné době pyšnit opravdu širokou nabídkou kulturního vyžití. Na přípravě kulturního dění ve městě se podílí především Kulturní a společenské středisko (KaSS), které je příspěvkovou organizací města. V budově Kulturního domu Vltava se pravidelně konají divadelní představení, koncerty, plesy atd. Součástí tohoto objektu je rovněž moderní kinosál. Pro milovníky umění je pak ve městě k dispozici Galerie VK37, jež během roku pořádá nejrůznější výstavy, koncerty a vernisáže.²³⁶

²³⁵ Vyjíždějící do zaměstnání a do školy podle pohlaví, věku a podle obce vyjížděky a obce dojížděky. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2023-01-10].

Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20533970/dvok714_40215_melnik.pdf/162536e7-3bef-4c27-8c2c-855f21f536c5?version=1.0

²³⁶ Analýza města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2017 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/analiza-plna-verze.pdf>

Kulturní zázemí města dále zahrnuje např. Městské muzeum Kralupy nad Vltavou, které svým návštěvníkům přibližuje historii města i jeho okolí. V muzeu se nyní nachází 5 stálých expozic a také jsou zde pořádány tematické výstavy, besedy s nejrůznějšími umělci, přednášky a koncerty klasické hudby. Za svými kolegy z muzea a kulturního domu nezaostává ani Městská knihovna Kralupy nad Vltavou, v rámci které je možno navštívit jednak oddělení pro dospělé a pro děti, ale také čítárnu. Knihovna pro čtenáře připravuje i zajímavé akce, jako např. Noc s Andersenem či besedy s autory knih. Významný podíl na kulturním dění ve městě mají také tradiční slavnosti a různé festivaly, kupříkladu slavnosti města Dny Kralup nad Vltavou nebo festival poezie a přednesu Seifertovy Kralupy, hudební festival Bluegrass advent či divadelní festival Tyjátjatra a mnoho dalších.²³⁷

Další důležitou příspěvkovou organizací města je Dům dětí a mládeže, který pro děti, ale i dospělé, nabízí zájmové útvary zaměřené na výtvarné, taneční a sportovní vyžití. Ve městě působí i několik spolků, např. Dvořákův komorní sbor, Junák, Mannaz atd.²³⁸

Na své si ve městě přijdou také sportovci. Kralupy nad Vltavou vlastní a prostřednictvím městské organizace Kralupská sportovní, spol. s r.o. provozují několik sportovišť – zimní stadion, víceúčelovou halu, víceúčelové hřiště, městské koupaliště, plavecký bazén se sportovní halou a hřiště Slavoj v Mikovicích. Kromě toho se ve městě nachází hned celá řada veřejných sportovních hřišť, 3 venkovní posilovny, moderní skateboardové hřiště a celkem 17 dětských hřišť. Na území města se dále nachází několik sportovních areálů v soukromém vlastnictví, přičemž se většinou jedná o fitness centra (Orange Gym, Diamond Gym a City Flex Gym). Do této skupiny patří také tenisové haly či loděnice Kotva.

Oproti jiným podobně velkým městům zde funguje mnoho různých sportovních klubů a oddílů (v současné době více než 40). Za zmínku kromě klasických míčových a bojových sportů stojí například gladiátoři, vodní motoristé nebo vzpěrači. Pro zájemce o sport z řad dětí i dospělých jsou tedy Kralupy ideálním místem. Město také vyhláší od roku 2009 anketu Sportovec roku, v rámci které jsou oceňováni nejtalentovanější sportovci a týmy v různých kategoriích.²³⁹

²³⁷ Kultura a volný čas. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/kultura-a-volny-cas/>

²³⁸ Spolky ve městě. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/kultura-a-volny-cas/spolky-ve-meste/>

²³⁹ Analýza města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2017 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/analyza-plna-verze.pdf>

4.1.3.2 Školství, zdravotnictví a sociální péče

Město Kralupy nad Vltavou je zřizovatelem tří mateřských škol (z toho 1 je zřízena při ZŠ), které jsou rozmístěny v 6 různých budovách. V Kralupech se nachází i 4 ZŠ s ročníky od 1. třídy do 9. třídy, 1 ZŠ s ročníky od 1. do 5. třídy a 1 speciální ZŠ pro žáky s mentálním postižením. V současné době jsou téměř všechny objekty MŠ i ZŠ zrekonstruovány. Veškeré tyto projekty se v posledních letech podařilo zastupitelstvu realizovat prostřednictvím dotací z Evropské unie. Určitý problém představuje v tomto ohledu nedostačující kapacita MŠ (578 žáků), která bude muset být v budoucích letech v souvislosti s nárůstem počtu obyvatel zcela jistě navýšena. Ve městě jsou dále situovány 2 střední školy, konkrétně tedy Dvořákovo gymnázium a střední odborná škola ekonomická a Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Kralupy. Zřizovatelem těchto škol je však Středočeský kraj.²⁴⁰

Mezi ostatní školské organizace lze dále zařadit výše zmíněný DDM a také Základní uměleckou školu, která je příspěvkovou organizací města. V ZUŠ se vyučují celkem čtyři obory - hudební, literárně-dramatický, taneční a výtvarný. Ve městě působí i instituce poskytující soukromé vzdělávání. Jedná se například o Čtyřlístek či AZ školku.²⁴¹

V oblasti zdravotnictví město v současné době postrádá nemocnici a obyvatelé tedy musí být hospitalizováni v nemocnicích okolních, např. ve Slaném nebo v Praze. Nemocnice v Kralupech nad Vltavou je totiž od roku 2013 v soukromém vlastnictví společnosti RHG, která v objektu provozuje léčebnu dlouhodobě nemocných. V Kralupech se pak nenachází ani zubní pohotovost. Ve městě však alespoň působí některé další společnosti, které zde provozují odborné ambulance, lékárny a polikliniky.²⁴² Město chce do budoucna v rámci svého strategického plánu navýšit počet lékařů.²⁴³

Město dále zřizuje příspěvkovou organizaci s názvem Sociální služby města Kralupy nad Vltavou, jež potřebným lidem poskytuje terénní pečovatelskou službu nejen na území města, ale i v okolních obcích. Občanům jsou také k dispozici dva moderní domy s pečovatelskou službou s celkovou kapacitou 117 bytů. V blízkosti domů se nachází

²⁴⁰ Školství. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/skolstvi/>

²⁴¹ Analýza města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2017 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/analyza-plna-verze.pdf>

²⁴² Tamtéž

²⁴³ Strategický plán města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2018 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/strategicky-plan.pdf>

zahrádka, kde klienti zařízení mohou využívat krytý altánek vhodný k posezení a také množství cvičebních prvků. Byty jsou žadatelům přidělovány radou města.²⁴⁴

4.1.3.3 Doprava

Pokud existuje v Kralupech nad Vltavou nějaký větší problém, tak je to právě situace v silniční dopravě. Intenzita silniční dopravy ve městě je značná, což je dané jednak tím, že kralupský most TGM je vůbec prvním mostem přes Vltavu severně od hlavního města, a dále dopravou související s místními obchodními centry, které jsou situovány převážně v Lobečku. Na pátevní komunikační síti, která vede přes zmiňovaný most, se proto pravidelně v ranní a odpolední dopravní špičce pracovních dnů vytvářejí rozsáhlé kolony. Ke zpomalení dopravy přispívají i železniční přejezdy, kterých je na území města celkově 7. Odlehčení dopravy lze dosáhnout defacto pouze prostřednictvím výstavby obchvatu, který by odvedl tranzitní dopravu mimo město. Vybudování obchvatu je jedním z hlavních zdejších politických témat již řadu let. Celý tento projekt, který má na starost Středočeský kraj ve spolupráci s Ministerstvem dopravy ČR, je však značně komplikovanou a nákladnou záležitostí a jeho uskutečnění je stále v nedohlednu. Určitý problém pak představuje také nedostatek parkovacích míst, zejména na sídlištích. Tento problém se však město snaží průběžně řešit, což dokazuje např. nově vybudovaný parkovací dům u nádraží.²⁴⁵

V Kralupech rovněž funguje městská autobusová doprava a je zde dobré autobusové spojení s Kladnem, Mělníkem, Prahou, Neratovicemi a většinou okolních obcí. Zajižďejí sem linky Pražské integrované dopravy a ČSAD Střední Čechy. Velmi důležitou roli má pak zejména doprava železniční. Kralupy totiž představují významný železniční uzel. Nejvytíženější je trať vedoucí z Ústí nad Labem směrem do Prahy, kam vyjíždí mnoho obyvatel za prací nebo do školy. Vlakové nádraží, v jehož těsné blízkosti byl v roce 2022 vystavěn zcela nový autobusový terminál, leží přímo v centru města. Na území města se nachází i stanice Kralupy nad Vltavou - předměstí a zastávky Kralupy nad Vltavou - Minice a Zeměchy. Ve městě a jeho blízkém okolí je dále možné k dopravě využít mnoho různých cyklostezek a cyklotras.²⁴⁶

²⁴⁴ Kdo jsme. *Sociální služby města Kralupy nad Vltavou* [online]. © 2021 [cit. 2023-01-11].

Dostupné z: <https://www.dpskralupy.cz/o-nas/kdo-jisme>

²⁴⁵ Analýza města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2017 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/analyza-plna-verze.pdf>

²⁴⁶ Doprava. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/doprava/>

4.2 Analýza lokálního politického prostředí

Tato kapitola se zabývá analýzou lokální politické situace a místní samosprávy od roku 1994 až do současnosti. Kapitola tedy pokrývá celkem 8 volebních období. Součástí této kapitoly je především rozbor volebních výsledků a identifikace místních politických aktérů. V rámci každého volebního období je zde rovněž přiblíženo jednání o vytvoření koalice a nechybí ani stručný popis průběhu jednotlivých období.

4.2.1 Volební období 1994-1998

4.2.1.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

Vůbec první volby do zastupitelstev obcí se v samostatné České republice uskutečnily ve dnech 18. a 19. listopadu 1994. V Kralupech nad Vltavou svůj hlas tehdy odevzdalo 7 403 z celkových 13 743 zapsaných voličů, takže výsledná volební účast činila 53,89 %. Ze všech sledovaných volebních období se jednalo o nejvyšší účast v komunálních volbách v tomto městě, a to velmi výrazným rozdílem. V porovnání s většími územními celky jako například okres Mělník, Středočeský kraj nebo ČR byla však volební účast v Kralupech nižší. Ve Středočeském kraji v roce 1994 hlasovalo dokonce 66 % občanů.

V Kralupech předložilo kandidátní listinu celkem 6 politických subjektů. Konkrétně se jednalo o Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD), Občanskou demokratickou stranu (ODS), Občanskou demokratickou alianci (ODA), koalici Demokratické unie (DEU) a Liberální strany národně sociální (LSNS), Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM) a nakonec koalici Klubu angažovaných nestraníků (KAN), Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL) a Strany podnikatelů, živnostníků a rolníků České republiky (SPŽR).

Tyto politické subjekty v Kralupech nad Vltavou soupeřily o 21 míst v zastupitelstvu, takže každý z nich mohl mít na své kandidátní listině právě 21 kandidátů. Zcela zaplněnou kandidátní listinu však měla pouze KSČM a koalice KDU-ČSL, KAN a SPŽR. Celkově se o zastupitelská křesla v roce 1994 ucházelo v Kralupech 112 kandidátů. Index plurality, vyjadřující počet kandidátů připadající na jedno místo v zastupitelstvu, tak dosahoval v tomto roce hodnoty 5,33. Kandidovalo zde celkem 22 žen a 90 mužů. Ženy tak tvořily pouze necelých 20 % z celkového počtu kandidátů. Průměrný věk kandidátů byl 48,3 let.

Nejúspěšnějším politickým subjektem se nakonec stala ODS, která ve volbách získala téměř 29 % hlasů a tím si vysloužila celkem 6 mandátů. Velmi dobrého výsledku dosáhla

také KSČM, jež získala pouze o jeden mandát méně. Na třetím místě se umístila koalice KDU-ČSL, KAN a SPŽR, která získala 4 místa v zastupitelstvu. 3 mandáty pak získala ODA, 2 mandáty získala koalice DEU a LSNS a poslední mandát připadl ČSSD. Do městského zastupitelstva se tak po překonání uzavírací klauzule dostaly všechny kandidující subjekty. Kompletní výsledky voleb v roce 1994 ukazuje tabulka č. 9.²⁴⁷

Tabulka 9: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 1994

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Občanská demokratická strana	38 730	28,84 %	19	6
Komunistická strana Čech a Moravy	29 198	21,74 %	21	5
Koalice KDU-ČSL, KAN, SPŽR	23 497	17,49 %	21	4
Občanská demokratická aliance	19 832	14,77 %	20	3
Koalice DEU, LSNS	13 968	10,40 %	20	2
Česká strana sociálně demokratická	9 084	6,76 %	11	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Zajímavé je sledovat také rozptýlenost preferenčních hlasů na kandidátních listinách prostřednictvím koeficientu variace. Následující tabulka řadí jednotlivé politické subjekty podle tzv. míry personalizace volby. Nižší míra rozptýlenosti hlasů naznačuje především podporu programu daného subjektu či větší loajálnost voličů vůči straně. Vyšší míra je naopak typická u stran „jednoho muže“, resp. indikuje kandidaturu známějších osobností. V roce 1994 lze nižší míru rozptýlenosti pozorovat u levicově smýšlejících subjektů. Větší množství preferenčních hlasů naopak obdrželi spíše kandidáti z koalice DEU a LSNS.

Tabulka 10: Míra personalizace volby, 1994

Strana	Variabilita	Personalizace
Komunistická strana Čech a Moravy	15,6 %	
Česká strana sociálně demokratická	17,0 %	
Koalice KDU-ČSL, KAN, SPŽR	19,4 %	
Občanská demokratická aliance	19,7 %	
Občanská demokratická strana	23,0 %	
Koalice DEU, LSNS	26,1 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Do městského zastupitelstva se dostali pouze 4 kandidáti bez politické příslušnosti a 17 straníků, konkrétně tedy 6 z ODS, 4 z KSČM, 2 z KDU-ČSL, 2 z KAN, 1 z LSNS,

²⁴⁷ Volby.cz [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

1 z ČSSD a 1 z ODA. Mandát získalo celkem 17 mužů a 4 ženy, což zhruba odpovídá rozdělení kandidátů z hlediska pohlaví. Průměrný věk zastupitelů byl 48,8 let.

Koaliční jednání bylo v tomto případě poměrně rychlé, protože defacto došlo ke spojení všech pravicově orientovaných politických subjektů. Hlavní slovo při vyjednávání měla koalice KDU-ČSL, KAN a SPŽR spolu s ODS. Spojení těchto dvou subjektů by zajišťovalo 10 z 21 mandátů, takže bylo nutné přibrat ještě alespoň jeden další politický subjekt. ODS byla personálně napojena na ODA, jelikož tyto dvě strany vzešly z původního Občanského fóra. Logicky se tak nabízelo přibrat do koalice právě tento subjekt, k čemuž nakonec také došlo. Při dohodě těchto 3 uskupení by měla koalice k dispozici 13 z 21 mandátů, což by samozřejmě stačilo, ale z důvodu pojištění proti jednotně vystupující opozici ve formě KSČM a ČSSD byla do budoucího vedení města zahrnuta také koalice DEU a LSNS. Koaliční dohodu tedy nakonec uzavřely celkem 4 politické subjekty, které měly v držení 15 z 21 mandátů. Jelikož se zároveň jednalo o ideově blízké subjekty, tak lze tuto koalici dle Balíkovy typologie označit jako nadměrnou ideově propojenou.

Na ustavujícím zasedání zastupitelstva byl starostou zvolen Pavel Rynt (KAN), který tuto funkci vykonával již od roku 1990. Do pozic místostarostů byli zvoleni dva představitelé ODS, konkrétně tedy Rudolf Kasseckert a Pavla Hettychová. Zbylá místa v městské radě získali Ladislav Košťák (ODS), Pavel Marek (LSNS), Stanislav Síla (ODA) a Jindra Holeková (KDU-ČSL).²⁴⁸

4.2.1.2 Průběh volebního období

V období let 1994 až 1998 došlo v Kralupech nad Vltavou hned k několika významným změnám. Ve městě i nadále pokračovalo postupné odstraňování bývalého vlivu komunistické moci. Došlo k přejmenování několika kralupských ulic. Z ulice, která nesla jméno Klementa Gottwalda, se např. opět stala ulice Přemyslova. Zároveň pokračovala i privatizace městského bytového fondu. V roce 1995 se pak prostřednictvím kabelové televize začalo vysílat Kralupské televizní zpravodajství. Důležitým projektem byla zejména výstavba zcela nového domova pro seniory, který byl otevřen na podzim roku 1995. Penzion čítající 56 bytových jednotek stál celkem 62 milionů korun, ale stát na něj městu poskytl dotaci ve výši 40 milionů. Zastupitelé také odsouhlasili odkoupení areálu kralupského pivovaru za 30 milionů korun, což byl strategický tah do budoucna.²⁴⁹

²⁴⁸ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

²⁴⁹ STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou – 100 let města*. 2002, s. 114-119

Jelikož Masarykův most vedoucí přes řeku Vltavu nutně vyžadoval rozsáhlejší opravu, tak město rozhodlo o vybudování nové železobetonové lávky pro pěší a cyklisty. Tato 200 metrů dlouhá lávka, která byla umístěna hned vedle zmiňovaného mostu, byla slavnostně otevřena v prosinci roku 1996. Stavba lávky město vyšla na více než 25 mil. Kč. Jednalo se o první větší investiční akci bez poskytnutých dotací, takže návrh tehdy v zastupitelstvu prošel pouze těsnou většinou.²⁵⁰ V tomtéž roce došlo také k náročné rekonstrukci, dostavbě a adaptaci budovy městského muzea, ve kterém byly nově zřízeny muzejní expozice.²⁵¹

4.2.2 Volební období 1998-2002

4.2.2.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

Komunální volby se v roce 1998 konaly ve dnech 13. a 14. listopadu. Volební účast se v Kralupech nad Vltavou oproti předchozím volbám výrazně snížila, protože svůj hlas odevzdalo pouze 5 459 z 14 070 zapsaných voličů. Účast ve volbách se ve srovnání s rokem 1994 snížila téměř o 15 %. Tentokrát se totiž vyšplhala pouze na hodnotu 38,93 %. Volební účast se však snížila i v ostatních územních celcích. V rámci okresu Mělník, Středočeského kraje a celé ČR však byla účast stále vyšší nežli v Kralupech.

V roce 1998 kandidovalo do kralupského zastupitelstva celkem 10 politických subjektů. Opět kandidovala Občanská demokratická strana (ODS), Občanská demokratická aliance (ODA), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) a Česká strana sociálně demokratická (ČSSD). Znovu, i když tentokrát samostatně, kandidoval také Klub angažovaných nestraníků (KAN) a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL). Celkem 4 subjekty pak kandidovaly poprvé, konkrétně tedy Unie svobody (US), koalice Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ) a Sdružení důchodců České republiky (SDČR), Sdružení nezávislých kandidátů „Za nemocnici“ (SNK) a nezávislý kandidát Vincenc Patócs.

Většina z výše uvedených politických subjektů měla na svých kandidátních listinách maximální možný počet kandidátů, tedy 21. Možnost zcela zaplnit svou kandidátku nevyužila pouze koalice SPR-RSČ a SDČR. Zcela samostatně pak kandidoval NK Vincenc

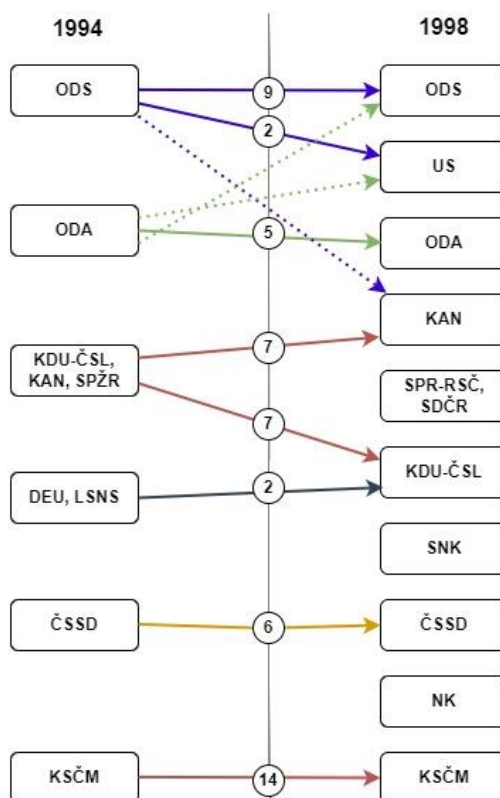
²⁵⁰ Ze dne na den jsem opustil žáky a přijal nové poslání. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 18.1.2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2023/01/18/ze-dne-na-den-jsem-opustil-zaky-a-prijal-nove-poslani/>

²⁵¹ Historie muzea. *Muzeum Kralupy* [online]. Muzeum Kralupy, © 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <http://muzeumkralupy.cz/historie-muzea/>

Patócs. Celkově se tak o křesla v zastupitelstvu ucházelo 175 kandidátů (116 mužů a 59 žen). Šance jednotlivých kandidátů na získání mandátu se oproti roku 1994 snížila, protože index plurality narostl na hodnotu 8,33. Průměrný věk kandidátů se zvýšil na 49,8 let.

Mezi jednotlivými volbami lze dále sledovat tzv. kontinuitu kandidatury, která může kromě jiného identifikovat původ nově vzniklých volebních stran či případně odhalit přízvěňnost jednotlivých politických subjektů. Šipky v následujícím schématu zobrazují údaj o počtu pokračujících kandidátů mezi dvěma volbami. Pokud je šipka přerušovaná, tak se jednalo o přesun jediného kandidáta mezi danými subjekty. Mezi lety 1994 a 1998 byly jednotlivé politické subjekty spíše izolovány a k žádným výraznějším přesunům kandidátů napříč nimi tak nedocházelo. Původní koalice KDU-ČSL, KAN a SPŽR se rozdělila, přičemž 7 kandidátů přešlo do KAN a 7 pak do KDU-ČSL. K lidovcům se rovněž připojili 2 kandidáti z koalice DEU a LSNS. Celkem 2 kandidáti pak přešli z ODS do nově kandidující Unie svobody. Zbývající přechody se již týkali pouze jednotlivců. Jednoznačně největší stabilitu členské báze lze pak v tomto období pozorovat u KSČM, která měla hned 14 stejných kandidátů.

Obrázek 6: Kontinuita kandidatury mezi lety 1994-1998

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Vítězství ve volbách nakonec obhájila ODS, která získala 4 mandáty. Zde je však nutné dodat, že tentokrát pro tuto stranu hlasovalo o téměř 10 % voličů méně. Výsledky v pořadí následujících tří subjektů pak byly velmi vyrovnané, což dokazuje skutečnost, že všechny z nich získaly 3 mandáty. Jednalo se o SNK „Za nemocnici“, ČSSD a KSČM, která se oproti roku 1994 v celkovém pořadí mírně propadla o 2 místa. ČSSD si naopak výrazně přilepšila, protože oproti předchozím volbám získala o 2 mandáty více. Zbývající 4 politické subjekty, které se dostaly v roce 1998 do zastupitelstva, získaly shodně po 2 mandátech. Konkrétně se jednalo o KAN, US, ODA a KDU-ČSL. Ani jedno místo v zastupitelstvu pak nedokázala získat koalice SPR-RSČ a SDČR. Přes uzavírací klauzuli se nedostal ani NK Vincenc Patócs. Mandáty tedy byly v roce 1998 rozděleny mezi 8 politických subjektů. Zajímavá je v tomto ohledu skutečnost, že se do zastupitelstva dostaly všechny subjekty, které měly zcela zaplněné kandidátní listiny. Výsledek voleb podrobně ukazuje následující tabulka.²⁵²

Tabulka 11: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 1998

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Občanská demokratická strana	20 040	19,28 %	21	4
SNK „Za nemocnici“	16 031	15,42 %	21	3
Česká strana sociálně demokratická	15 223	14,65 %	21	3
Komunistická strana Čech a Moravy	14 926	14,36 %	21	3
Klub angažovaných nestraníků	11 270	10,84 %	21	2
Unie svobody	11 260	10,83 %	21	2
Občanská demokratická aliance	7 029	6,76 %	21	2
Křesť.demokr.unie - Čs.str.lid.	6 946	6,68 %	21	2
Koalice SPR-RSČ, SDČR	769	0,74 %	6	0
Nezávislí kandidáti	435	0,42 %	1	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Ve srovnání s rokem 1994 lze v roce 1998 pozorovat mnohem vyšší rozptýlenost preferenčních hlasů. Zejména u ODA a KDU-ČSL byla personalizace volby skutečně vysoká. Nejnižší variabilitu naopak i tentokrát vykazovala KSČM, což lze odůvodnit větší loajlností voličů vůči této straně. Míru personalizace volby detailně ukazuje tabulka č. 12.

²⁵² Volby.cz [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Tabulka 12: Míra personalizace volby, 1998

Strana	Variabilita	Personalizace
Komunistická strana Čech a Moravy	16,7 %	 nízká vysoká
Občanská demokratická strana	19,6 %	
Česká strana sociálně demokratická	23,1 %	
Klub angažovaných nestraníků	27,6 %	
SNK „Za nemocnici“	29,2 %	
Unie svobody	36,5 %	
Koalice SPR-RSČ, SDČR	42,3 %	
KDU-ČSL	50,8 %	
Občanská demokratická aliance	60,2 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Do městského zastupitelstva se v roce 1998 dostalo 5 kandidátů bez politické příslušnosti a 16 straníků (4 z ODS, 3 z KSČM, 3 z ČSSD, 2 z ODA, 2 z KDU-ČSL a také 2 z KAN). Mezi zastupiteli bylo tentokrát 16 mužů a 5 žen, přičemž průměrný věk zastupitelů činil přesně 49 let.

Během koaličních jednání měla nejlepší výchozí pozici ODS se 4 mandáty. Tato strana se snažila navázat na spolupráci z předchozího volebního období, takže oslovila své bývalé kolegy z původního Občanského fóra v podobě ODA a také tentokrát samostatně kandidující KAN a KDU-ČSL. Spojení těchto 4 politických subjektů by však zajišťovalo pouze 10 hlasů v zastupitelstvu, takže bylo nutné oslovit s nabídkou spolupráce ještě alespoň 1 další subjekt. První možností byla nově utvořená Unie svobody a druhou SNK „Za nemocnici“, které bylo tvořeno zejména lékaři, kteří se tehdy snažili zabránit privatizaci kralupské nemocnice. Jelikož se ale v této době někteří představitelé US vyhrazovali proti tehdejšímu vedení města, tak byla nabídka nakonec učiněna právě zmiňovanému SNK. Lékaři z tohoto sdružení však měli podmínku, že se vládnoucí koalice musí snažit zamezit privatizaci nemocnice. Představitelům minulého vedení nezbývalo nic jiného než na tento požadavek přistoupit.²⁵³

Po řadě jednání a konzultací zástupců jednotlivých politických uskupení byla nakonec vzhledem k volebním programům, politickým postojům i konkrétním osobám utvořena koalice zahrnující 5 subjektů – KAN, ODS, ODA, KDU-ČSL a SNK „Za nemocnici“. Opozici pak tvořily KSČM, ČSSD a Unie svobody. Koalice měla v tomto složení k dispozici 13 z 21 mandátů. Koaliční členy lze v tomto případě označit za ideově blízké. Dle Balíkovy typologie se tedy opět jedná o nadměrnou ideově propojenou koalici.

²⁵³ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

Na ustavujícím zasedání zastupitelstva byl starostou opět zvolen Pavel Rynt (KAN). Pozice místostarostů připadly Evženu Listíkovi a Rudolfu Kasseckertovi (oba z ODS). Ostatními členy městské rady pak byli zvoleni Miloš Kasalický (ODS), Jindřiška Holeková (KDU-ČSL), Stanislav Síla (ODA) a Arnošt Řeňč (SNK). V radě tedy měly ve výsledku zastoupení všechny koaliční subjekty. Nejvíce postů, konkrétně tedy 3, získala stejně jako v roce 1994 vítězná ODS. Zbývající koaliční partneři získali pouze 1 místo v radě.²⁵⁴

4.2.2.2 Průběh volebního období

Koaliční spolupráce v tomto období fungovala a městu se dařilo i nadále investovat v různých oblastech. V roce 1999 např. proběhly rozsáhlé rekonstrukce ZUŠ a Domu dětí a mládeže. Město rovněž investovalo do oprav městských komunikací a údržby školských zařízení. Došlo také k přestavbě kotelny V Zátiší na středisko pro mládež. Nemocnice s poliklinikou prošla v této době restrukturalizací a byla přeměněna na léčebnu dlouhodobě nemocných, a to i přes velkou snahu o její zachování v původním rozsahu. Ve druhé polovině volebního období proběhla dlouho očekávaná rekonstrukce kina Vltava, bylo vystavěno 56 bytových jednotek v lokalitě Na Hrádku a došlo i k zastřešení malé ledové plochy. Zastupitelé a všichni občané se pomalu připravovali na velké oslavy, protože se blížilo 100. výročí od povýšení Kralup na město. Nikdo ale nemohl čekat, že se ještě předtím bude město muset vypořádat s další tragédií.²⁵⁵

V srpnu roku 2002 byly Kralupy nad Vltavou podobně jako další obce v ČR zasaženy ničivou povodní, která zdevastovala velkou část města. Příčinou události byly především velké dešťové srážky, kdy přesycená půda zkrátka již nedokázala vodu absorbovat, což vedlo k tomu, že hladina Vltavy stoupla o 7,5 metrů. Pod vodou se tehdy ocitl celý střed města, ale i jeho další části, do kterých se rozlil Zákolanský potok. Na náměstí tehdy sahala hladina vody zhruba do výšky 2 metrů. Kralupy se staly jedním z nejvíce poškozených měst. Kvůli velké vodě muselo své domovy opustit na 6 700 občanů a kromě domů a bytů byla zničena i celá řada městských zařízení (ZUŠ, ZŠ Komenského, gymnázium, plavecký bazén, knihovna, muzeum a mnoho dalších). Odstraňování následků probíhalo dlouhou dobu.²⁵⁶

²⁵⁴ O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

²⁵⁵ Tamtéž

²⁵⁶ Povodně 2002. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/povodne-2002-2/>

4.2.3 Volební období 2002-2006

4.2.3.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

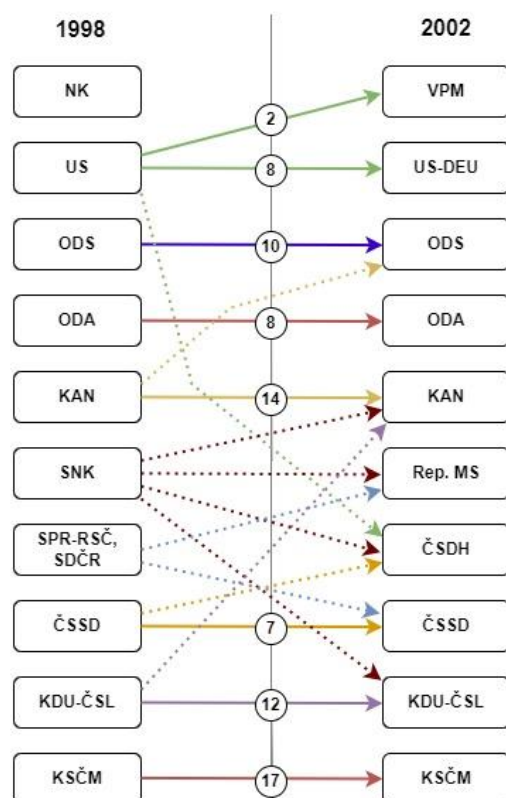
V roce 2002 občané volili své zastupitele ve dnech 1. a 2. listopadu. Z celkového počtu 14 213 zapsaných voličů jich svůj hlas tentokrát v Kralupech odevzdalo 5 686, takže volební účast se vyšplhala na 40,02 %. Oproti roku 1998 tak účast ve volbách narostla o 1,09 %. V rámci celé ČR činila účast 45,51 % a ve Středočeském kraji dokonce 50,54 %.

O hlasy voličů se v Kralupech nad Vltavou opět ucházelo 10 politických subjektů, přičemž 7 z nich kandidovalo i v minulých volbách. Byla to Občanská demokratická strana (ODS), Občanská demokratická aliance (ODA), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), Unie svobody-Demokratická unie (US-DEU), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) a Klub angažovaných nestraníků (KAN). Nově kandidátní listinu předložily Volba pro město Kralupy (VPM), České sociálně demokratické hnutí (ČSDH) a Republikáni Miroslava Sládka (RMS).

Kromě ODA, ČSDH a RMS měly všechny politické subjekty na svých kandidátních listinách maximální možný počet kandidátů. V Kralupech se o místo v zastupitelstvu tedy ucházelo celkem 193 kandidátů. Šance každého kandidáta na zisk zastupitelského postu proto byla opět o něco nižší, protože index plurality vzrostl na hodnotu 9,19. Mezi kandidáty bylo 135 mužů a 53 žen, což je, alespoň co se procentuálního zastoupení týče, velmi podobná situace jako v roce 1998. Průměrný věk kandidátů se pak snížil na 48 let.

Mnohem zajímavější již v tomto období byla kontinuita kandidatury, zejména tedy přesuny jednotlivců napříč různými politickými subjekty. SNK „Za nemocnici“ se rozpadlo a někteří jeho kandidáti přešli k ČSDH, KDU-ČSL, KAN a RMS. Podobný osud potkal také koalici SPR-RSČ a SDČR, jež také znovu nekandidovala, přičemž 1 její kandidát se připojil k ČSSD a 1 pak k RMS. Důležité přesuny lze pak pozorovat u původní Unie svobody, protože 8 kandidátů této strany v roce 2002 kandidovalo za US-DEU, 2 přešli k nově kandidující VPM a 1 se připojil k ČSDH. Tradiční parlamentní strany jako KSČM, ČSSD, ODS či KDU-ČSL zůstaly opět spíše izolované. Nejstabilnější členskou bází měla opětovně KSČM se 17 stejnými kandidáty. V tomto ohledu však příliš pozadu nezůstal ani KAN, který měl v letech 1998 a 2002 hned 14 stejných kandidátů, viz schéma níže.

Obrázek 7: Kontinuita kandidatury mezi lety 1998-2002

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Vítězem voleb se již po třetí za sebou stala ODS, která si oproti roku 1998 přilepšila o 1 mandát. Oproti předcházejícím volbám dosáhla lepšího výsledku také KSČM, která se vyšvihla zpět na druhé místo a, stejně jako ODS, získala o 1 mandát více. Velkého úspěchu se dočkala zejména US-DEU, která tentokrát získala více než 17 % hlasů, čímž si zajistila hned 4 zastupitelská křesla. ČSSD se sice v celkovém pořadí o místo propadla, ale počet mandátů si udržela. KAN i tentokrát skončil na pátém místě a znovu získal 2 mandáty. Jedno zastupitelské křeslo pak získaly ještě 3 politické subjekty, konkrétně tedy VPM, KDU-ČSL a ODA. Sečteno podtrženo, do zastupitelstva se stejně jako v roce 1998 probjovalo 8 politických subjektů. Pětiprocentní hranici tentokrát nepřekročili Republikáni Miroslava Sládka společně s ČSDH. Kompletní výsledky voleb ukazuje následující tabulka č. 13.²⁵⁷

²⁵⁷ Volby.cz [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Tabulka 13: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2002

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Občanská demokratická strana	19 337	18,96 %	21	5
Komunistická strana Čech a Moravy	18 559	17,65 %	21	4
Unie svobody-Demokratická unie	18 264	17,37 %	21	4
Česká strana sociálně demokratická	14 229	13,53 %	21	3
Klub angažovaných nestraníků	10 348	9,84 %	21	2
Volba pro město Kralupy	6 842	6,51 %	21	1
Křesť.demokr.unie - Čs.str.lid.	6 562	6,24 %	21	1
Občanská demokratická aliance	6 158	5,86 %	18	1
České sociálně demokratické hnutí	3 556	3,38 %	17	0
Republikáni Miroslava Sládka	712	0,68 %	11	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V roce 2002 lze hned u několika subjektů pozorovat velmi vysokou míru personalizace volby. Jako stranu „jednoho muže“ lze jednoznačně označit Republikány Miroslava Sládka, kde MUDr. Vladimír Veselý dostal oproti svým kolegům mnohonásobně více hlasů. Vyšší míru personalizace vykazovalo také ČSDH, v rámci kterého obdrželi velké množství preferenčních hlasů MUDr. Jan Tomaier a František Bělohubý. Vyšší míru personalizace lze pozorovat také u ODA, KDU-ČSL a VPM. U tradičních parlamentních stran jako KSČM, ODS či ČSSD byla naopak variabilita poměrně nízká, z čehož lze usuzovat, že občané volili tyto strany spíše kvůli jejich programu, viz tabulka č. 14.

Tabulka 14: Míra personalizace volby, 2002

Strana	Variabilita	Personalizace
Komunistická strana Čech a Moravy	11,4 %	<div style="text-align: center;"> nízká vysoká </div>
Občanská demokratická strana	13,3 %	
Česká strana sociálně demokratická	20,1 %	
Klub angažovaných nestraníků	26,9 %	
Unie svobody-Demokratická unie	27,8 %	
Volba pro město Kralupy	44,6 %	
KDU-ČSL	59,3 %	
Občanská demokratická aliance	71,2 %	
České sociálně demokratické hnutí	93,0 %	
Republikáni Miroslava Sládka	100,1 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Místo v zastupitelstvu získalo 7 kandidátů bez politické příslušnosti a 14 straníků, konkrétně tedy 5 z ODS, 3 z KSČM, 2 z ČSSD, 1 z KAN, 1 z ODA a 1 z KDU-ČSL. V roce

2002 bylo do zastupitelstva zvoleno 6 žen, což je ze všech sledovaných období nejvíce. V tomto roce byl rovněž nejvyšší průměrný věk zastupitelů, který činil 52,6 let.

Koaliční jednání bylo tentokrát velmi zajímavé, protože celá situace byla ovlivněna povodněmi, které měli všichni čerstvě v paměti. To potvrdil v rozhovoru tehdejší zastupitel za US-DEU Petr Holeček: „Tyto volby byly opravdu hodně ovlivněny povodněmi v roce 2002. Lidé tehdy, někteří možná i nespravedlivě, vyčítali tehdejšímu vedení města, že ty povodně dopadly tak, jak dopadly. Na druhou stranu je fakt, že tehdejší vedení města bylo hodně neviditelné a nečitelné a město těmi povodněmi hodně utrpělo.“²⁵⁸ ODS sice ve volbách opět zvítězila, ale její koaliční partneři (ODA, KDU-ČSL a KAN) získali malé množství mandátů. Ani spojení všech těchto stran z minulého vedení by tehdy totiž nestačilo k vytvoření minimální většiny. Této skutečnosti tedy využily subjekty, které v minulém volebním období zůstaly pouze v opozici, konkrétně se jednalo o ČSSD, KSČM a US-DEU, jež byla z velké části tvořena představiteli dřívější Unie svobody. Představitelé US-DEU chtěli do koalice zahrnout i nově kandidující VPM, protože tyto dvě strany byly částečně personálně propojeny (viz obrázek č. 7). ČSSD pak hodně trvala na přibrání KSČM. Spojení těchto 4 politických stran zajišťovalo 12 z 21 mandátů, což by stačilo, ale nakonec byl do koalice přibrán také KAN. Přibrání tohoto subjektu Petr Holeček odůvodnil následovně: „V podstatě KAN pod vedením pana Rynta tam zůstal jen proto, že se tam pokoušel udržet již čtvrté období. Vlastně jim ani nevadilo s kým v tom vedení města budou.“²⁵⁹

Koalici tak v roce 2002 uzavřelo celkem 5 politických subjektů, konkrétně tedy ČSSD, US-DEU, KSČM, VPM a KAN. V opozici tentokrát pro změnu zůstaly ODS, KDU-ČSL a ODA. Koalice měla v tomto složení k dispozici 14 z 21 mandátů. Jelikož byl v koalici alespoň jeden nadbytečný člen a její členi si nebyli ideově blízcí, tak se dle Balíkovy jedná o nadměrnou ideově nepropojenou koalici. Ve vedení města tak došlo s výjimkou KAN poprvé ke kompletní proměně.

Funkce starosty byla nakonec přenechána Pavlu Ryntovi. Lídr KAN byl tedy kralupským starostou zvolen již počtvrté. Místostarosty se nově stali představitelé US-DEU Petr Holeček a Vratislav Veselý. Zbývající místa v městské radě získali Marek Czechmann (VPM), Josef Materna (KSČM) a Milena Pencová (ČSSD).²⁶⁰

²⁵⁸ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

²⁵⁹ Tamtéž

²⁶⁰ Kralupy TV: Ustavující zasedání Zastupitelstva města Kralupy nad Vltavou (23. 11. 2002).

In: *YouTube* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, 31.1. 2019 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LJUrrRqvb0g&t=121s&ab_channel=M%C4%9BstoKralupynadVltavou

4.2.3.2 Průběh volebního období

Počátek tohoto období se samozřejmě nesl v duchu odstraňování škod způsobených srpnovou povodní. Po opadnutí vody začal úklid a ukázaly se vzniklé škody, které byly obrovské. Škody na městském majetku byly tehdy odhadovány na více než 150 milionů korun. Odstraňování následků povodně probíhalo řadu měsíců a zapojila se do něj velká část občanů. Díky dobré organizaci a pomoci sousedních obcí se dařilo dát město postupně do pořádku. V tomto období směřovala logicky velká část finančních prostředků do různých oprav a rekonstrukcí v souvislosti s následky povodně.²⁶¹ Starosta města v období let 2018 až 2022 Marek Czechmann v rozhovoru uvedl, že povodně městu v jistém ohledu defacto pomohly, jelikož se muselo vše opravovat a hodně se investovalo s přispěním různých dotací a peněz z pojistek, což vedlo k tomu, že se město začalo postupně měnit k lepšímu.²⁶²

Na počátku roku 2003 se Kralupy v souvislosti s reformou územní veřejné správy staly obcí s rozšířenou působností. V této době také začala pokulhávat spolupráce v rámci koalice, což postupně vedlo až k tomu, že v září byla odvolána městská rada. Hlasování o odvolání rady bylo tehdy iniciováno starostou Pavlem Ryntem, který upozorňoval na nefungující spolupráci ve vedení města. Stanislav Hejduk, tehdejší zastupitel za KSČM, popsal v rozhovoru důvod odvolání rady následovně: „*Co se týká rekonstrukce rady, tak tam byly velmi rozdílné názory na vedení města, které později přerostli i do osobních střetů.*“²⁶³ Tehdejší místostarosta Petr Holeček (US-DEU) v rozhovoru uvedl, že hlavním důvodem odvolání rady byly osobní neshody mezi starostou Pavlem Ryntem (KAN) a druhým místostarostou Vratislavem Veselým (US-DEU), což byl úspěšný podnikatel a poměrně kontroverzní osobnost - „*Proto pan starosta přeskočil a domluvil se s ODS, přičemž nás, tehdy jako Unii svobody, vlastně z vedení města vyšachovali.*“²⁶⁴ Ihned po odvolání byla zvolena rada v novém složení. Pavel Rynt (KAN) zůstal na pozici starosty. U místostarostů došlo ke kompletní obměně, protože zástupci US-DEU byli nahrazeni Evženem Listíkem (ODS) a Josefem Maternou (KSČM). Zbývající místa v radě získali Jaroslav Kaňka (ODA), Libor Lesák (ODS), Stanislav Hejduk (KSČM) a František Kyllar (ČSSD).²⁶⁵

²⁶¹ O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

²⁶² Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem, 2020

²⁶³ Rozhovor č. 09 se Stanislavem Hejdukem, 2023

²⁶⁴ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

²⁶⁵ Zápisy z roku 2003. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2003/>

Z rady tedy byli odvoláni všichni zástupci US-DEU a VPM a nově získala poměrně silné postavení ODS, která v původní radě vůbec nefigurovala. V tomto ohledu si přilepšili i komunisté, protože Josef Materna se posunul z pozice radního na post místostarosty a navíc získali i jedno dodatečné místo v radě. ČSSD i KAN si své postavení udrželi.

Nejvýznamnější investiční akcí byla ve druhé polovině tohoto volebního období výstavba druhého domu s pečovatelskou službou. Náklady na vybudování tohoto velkého domu s 59 bytovými jednotkami přesáhli 70 milionů korun, přičemž polovina této částky byla pokryta prostřednictvím státní dotace.²⁶⁶

4.2.4 Volební období 2006-2010

4.2.4.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

Volební místnosti byly pro občany v roce 2006 otevřeny ve dnech 20. a 21. října. Z celkového počtu 14 210 voličů jich svůj hlas tentokrát odevzdalo 5 713 a výsledná volební účast tedy činila 40,23 %. Oproti roku 2002 tak účast v komunálních volbách v Kralupech nad Vltavou narostla o 0,21 %. Ve srovnání s jinými územními celky však byla volební účast v Kralupech i tentokrát výrazně nižší. Například ve Středočeském kraji se účast vyšplhala až na 49,90 %, což je oproti Kralupům téměř o 10 % více. V okrese Mělník pak hlasovalo 45,37 % voličů a v rámci celé ČR jich hlasovalo 46,38 %.

Kandidátní listinu v roce 2006 předložilo v Kralupech celkem 9 politických subjektů, což je tedy o 1 subjekt méně než ve volbách předcházejících. Stejně jako v roce 2002 i tentokrát o mandáty soupeřily tyto politické subjekty - Volba pro město Kralupy nad Vltavou (VPM), Občanská demokratická strana (ODS), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), Klub angažovaných nestraníků (KAN), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL). Nově zde kandidovala Strana zelených a také 2 sdružení nezávislých kandidátů, konkrétně tedy PRO KRALUPY a Volba pro budoucnost.

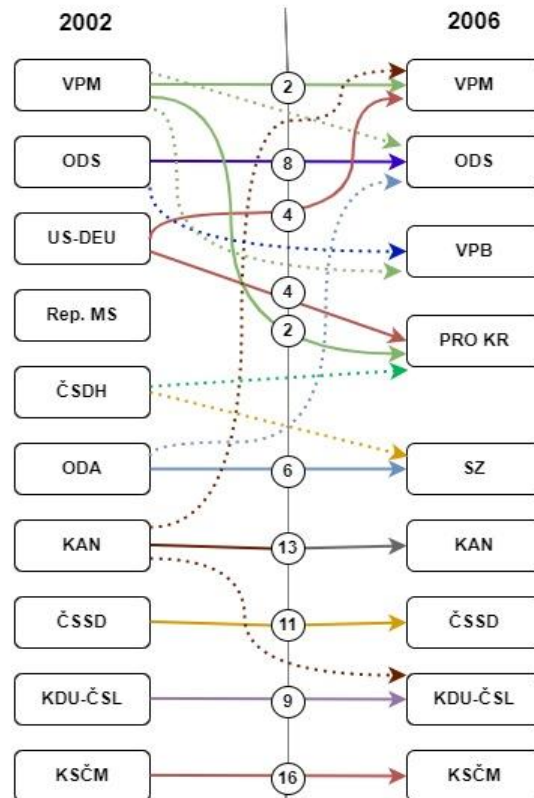
Oproti předešlým volbám v letech 1994, 1998 a 2002 měly nyní všechny politické subjekty zcela zaplněné kandidátní listiny. O místo v zastupitelstvu se tak v roce 2006 celkově ucházelo 189 kandidátů. Šance každého kandidáta na získání zastupitelského postu se ve srovnání s rokem 2002 nepatrně zvýšila, jelikož se index plurality snížil. V roce 2006 totiž připadalo na jeden mandát přesně 9 kandidátů, což je o 0,19 méně než v roce 2002.

²⁶⁶ Výstavba domu s pečovatelskou službou. *Sociální služby města Kralupy nad Vltavou* [online]. © 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.dpskralupy.cz/o-nas/historie>

Mezi kandidáty bylo 130 mužů a 59 žen. Zástupci mužského pohlaví tak tvořili 68,8 % z celkového počtu kandidátů a ženy tvořily 31,2 %. Průměrný věk kandidátů činil 46,6 let.

Co se týče kontinuity kandidatury, tak mezi lety 2002 a 2006 lze pozorovat podobně jako v předcházejícím období mnoho přesunů jednotlivých kandidátů napříč různými politickými subjekty. Důležitý je v tomto ohledu zejména rozpad US-DEU, jejíž kandidáti částečně přešli do nově vzniklého sdružení nezávislých kandidátů PRO KRALUPY a také do VPM. Podobný osud potkal také Občanskou demokratickou alianci, jejíž členové přešli do nově kandidující Strany zelených a jeden kandidát se připojil k ODS. Zajímavá je také skutečnost, že za Volbu pro město kandidovali v letech 2002 a 2006 pouze 2 stejní kandidáti. Kandidátní listinu VPM v roce 2006 tedy z větší části tvořili bývalí kandidáti US-DEU (mezi nimi byl např. i budoucí starosta Petr Holeček). Největší stabilitu členské báze vykazovali opět tradiční parlamentní strany jako KSČM, ODS, ČSSD a KDU-ČSL. Jednoznačně nejstabilnější členskou bázi lze pak i tentokrát pozorovat u KSČM, která měla hned 16 stejných kandidátů. Kontinuita kandidatury je k nahlédnutí na schématu níže.

Obrázek 8: Kontinuita kandidatury mezi lety 2002-2006

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Vítězem voleb se v roce 2006 stala Volba pro město, která kandidovala ve značně obměněném složení, což se podepsalo na jejím úspěchu. Tato strana oslovila téměř 30 % voličů, čímž si zajistila zisk 7 mandátů. Poprvé od roku 1994 tedy komunální volby v Kralupech nad Vltavou vyhrál jiný politický subjekt než ODS, která však byla úspěšná i nyní, jelikož získala celkem 6 mandátů. Shodný počet mandátů, konkrétně tedy 3, získaly KSČM a ČSSD. S jedním mandátem se do zastupitelstva probojoval ještě Klub angažovaných nestraníků a také sdružení nezávislých kandidátů PRO KRALUPY. Zbývající 3 subjekty pomyslnou pětiprocentní hranici nepřekročily a zůstaly tedy bez mandátu. V roce 2006 se tak do kralupského zastupitelstva dostalo celkově 6 z 9 kandidujících politických subjektů. V tabulce č. 15 je možné vidět, jak dobře si jednotlivé politické subjekty ve volbách počínaly.²⁶⁷

Tabulka 15: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2006

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Volba pro město Kralupy nad Vltavou	32 023	28,85 %	21	7
Občanská demokratická strana	24 526	22,09 %	21	6
Komunistická strana Čech a Moravy	14 725	13,26 %	21	3
Česká strana sociálně demokratická	14 104	12,70 %	21	3
Klub angažovaných nestraníků	7 078	6,38 %	21	1
PRO KRALUPY	5 864	5,28 %	21	1
Strana zelených	5 227	4,71 %	21	0
Křest'.demokr.unie - Čs.str.lid.	4 257	3,83 %	21	0
Volba pro budoucnost	3 208	2,89 %	21	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Tabulka č. 16 ukazuje, že v roce 2006 nebyla míra personalizace volby u většiny politických subjektů příliš vysoká. V případě ODS a KSČM byla variabilita dokonce nižší než 10 %. Zajímavá je však skutečnost, že vyšší míru personalizace měly především politické subjekty, které se nedostaly do zastupitelstva, tedy SZ, KDU-ČSL a VPB. Subjekty s nižší mírou personalizace naopak byly ve volbách převážně úspěšné a umístily se na předních příčkách.

²⁶⁷ Volby.cz [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Tabulka 16: Míra personalizace volby, 2006

Strana	Variabilita	Personalizace
Občanská demokratická strana	6,4 %	 nízká vysoká
Komunistická strana Čech a Moravy	9,8 %	
Volba pro město	15,2 %	
Česká strana sociálně demokratická	17,4 %	
Volba pro budoucnost	36,0 %	
Klub angažovaných nestraníků	43,8 %	
PRO KRALUPY	45,5 %	
Strana Zelených	46,5 %	
KDU-ČSL	60,1 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Do městského zastupitelstva se v roce 2006 dostalo 12 kandidátů bez politické příslušnosti a 9 členů stran, konkrétně tedy 4 z ODS, 3 z ČSSD a 2 z KSČM. Mandát získalo 16 mužů a 5 žen, což je úplně stejná situace jako v roce 1998. Průměrný věk zastupitelů se oproti roku 2002 snížil o 4,4 let – tentokrát činil pouze 48,2 let.

V rámci povolebního vyjednávání měla velmi silné postavení VPM, která získala hned třetinu všech mandátů. Pozadu však nezůstala ani v pořadí druhá ODS se 6 mandáty. Jelikož se součet mandátů těchto dvou stran rovnal 13, tak bylo jasné, že alespoň jedna z nich bude součástí koalice, protože i kdyby se zbývající subjekty spojily dohromady, tak by si nedokázaly zajistit potřebnou nadpoloviční většinu hlasů. Současně se tedy nabízela i varianta spočívající ve spojení dvou nejsilnějších stran, které by disponovaly 13 z 21 mandátů. Tato možnost však byla nakonec velmi rychle smetena ze stolu, protože mezi těmito dvěma stranami existovaly jisté neshody, zejména ohledně přestavby městského centra, která byla tehdy volebním tématem číslo jedna.²⁶⁸ Dle Petra Holečka měla VPM, která byla personálně propojená s dřívější US-DEU, vůči ODS i nadále jisté výhrady, jež přetrvávaly z minulých let, a stejně tak tomu bylo i z opačného úhlu pohledu.²⁶⁹ Následné vyjednávání tak spočívalo pouze v tom, která z těchto 2 nejsilnějších stran dokáže vytvořit koalici se zbývajícím politickými subjekty.

Lepší pozici měla v dalším jednání VPM, protože se pro získání nadpoloviční většiny mohla spojit pouze s ČSSD a jedním z dvojice KAN či PRO KRALUPY. V tomto ohledu bylo dle slov tehdejšího lídra VPM Petra Holečka upřednostňováno nově kandidující sdružení nezávislých kandidátů PRO KRALUPY, protože se dobře znali s jeho lídrem

²⁶⁸ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020

²⁶⁹ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

Ladislavem Beritem: „*Pojil nás podobný pohled na město i politická minulost, kterou jsme za sebou měli.*“²⁷⁰ ODS by se naopak musela spojit se všemi těmito subjekty. Jeden mandát navíc tedy poskytl VPM velkou výhodu, což se také nakonec potvrdilo. Zde je nutné dodat, že se ODS ani VPM nechystala spojit s KSČM. Koalici po dlouhém jednání vytvořily celkem 3 subjekty – Volba pro město, ČSSD a nově vzniklé sdružení PRO KRALUPY. Jelikož tato koalice disponovala 11 z 21 mandátů a její členy bylo možné považovat za ideově blízké, tak ji lze na základě Balíkovy typologie označit jakožto minimální vítěznou ideově propojenou.

Ustavující zasedání zastupitelstva mělo přinést zejména volbu nového starosty, jenž měl nahradit Pavla Rynta, který byl do této funkce opakovaně volen již od roku 1990. K očekávané volbě však nakonec k velkému překvapení všech přisedících občanů nedošlo, protože se zastupitelé jednohlasně shodli na odložení volby na následující týden. Na odloženém zasedání byl pro získání funkce starosty navržen bývalý místostarosta Petr Holeček z Volby pro město. Návrh byl podpořen 16 z 21 zastupitelů a Kralupy tak měly od této chvíle nového starostu. Do funkcí místostarostů pak byli zvoleni Šárka Drobná (VPM) a František Kyllar (ČSSD). Zbývajících radními se stali Marek Czechmann (VPM), Jiří Bezděch (VPM), Jindřich Havlík (ČSSD) a Ladislav Berit (PRO KRALUPY).²⁷¹

Rozložení sil v nově zvolené městské radě zcela jednoznačně odpovídalo volebnímu výsledku. VPM jakožto nejsilnější strana, která měla hlavní slovo při tvorbě koalice, získala hned 4 posty včetně prestižních funkcí starosty a místostarosty. ČSSD získala funkci druhého místostarosty a jedno další místo v radě. Poslední místo v městské radě pak bylo přenecháno lídrovi sdružení nezávislých kandidátů PRO KRALUPY Ladislavu Beritovi.

4.2.4.2 Průběh volebního období

Volební období se nejprve neslo v poklidném duchu a zastupitelům se dařilo nalézt ve většině otázek shodu. Kromě typických záležitostí jakými jsou např. budování chodníků a parkovacích míst bylo otevřeno zcela nové víceúčelové hřiště a byla vystavěna propojka cyklostezky, která vede přímo pod mostem TGM. K jistému pokroku došlo i v souvislosti s dlouho plánovaným obchvatem města, jelikož v roce 2007 byla schválena jeho trasa. Následně se však začaly čím dál tím více objevovat neshody mezi VPM a ČSSD a celá

²⁷⁰ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

²⁷¹ Zápisy z roku 2006. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2006/>

situace se pomalu začínala jevit jako neudržitelná. Hlavní příčinou těchto problémů byl konflikt mezi dvěma místostarosty, kteří dle slov tehdejšího radního Marka Czechmanna (VPM) byli oba svérázní a chtěli řešit vše po svém.²⁷² Podobný názor měl na tuto situaci také tehdejší starosta Petr Holeček (VPM): „Došlo mezi nimi jednak ke sporu o kompetence a vůbec vlastně v celkovém pohledu na směřování města.“²⁷³ Spolupráce ve vedení města zkrátka nefungovala a na konci roku 2008 místostarosta František Kyllar (ČSSD) odstoupil z funkce. Situace eskalovala na počátku roku 2009, protože nebyl schválen rozpočet a poté byla radě města na mimořádném veřejném zasedání dokonce vyslovena nedůvěra. Radní tak rezignovali a ihned na to byla zvolena nová rada města. Petr Holeček (VPM) si udržel funkci starosty, ale místostarostou se nově stal Libor Lesák (ODS). V nově zvolené radě dále zasedali Marek Czechmann (VPM), Pavel Skalička (VPM), Ivan Lipovský (ODS), Marie Blažková (ODS) a Ladislav Berit (PRO KRALUPY).²⁷⁴

Nově zvolená rada města tedy již nezahrnovala žádné zastupitele z ČSSD. Ti byli vystřídáni představiteli ODS, která do té doby působila v opozici. Od této chvíle začala spolupráce mezi VPM (později v podobě STAN) a ODS, která pokračovala ve všech následujících volebních obdobích. Petr Holeček (VPM) v rozhovoru uvedl, že velkou roli v navázání této spolupráce hrála zejména personální obměna ODS: „Myslím si, že s nástupem pana kolegy Lesáka tam vstoupil trochu jiný politik, takový pragmatičtější a dle mého názoru i charakternější než byly ty předchozí tváře.“²⁷⁵ Nově vzniklá koalice pak kromě těchto dvou subjektů zahrnovala opět i PRO KRALUPY a nyní také KAN. Koalice nyní měla v držení 15 z 21 mandátů a její členy lze i v tomto případě označit za ideově blízké. Dle Balíkovy typologie se tak jedná o nadměrnou ideově propojenou koalici.

Nové vedení města rozhodně ve zbývajícím období volebního období neztrácelo zbytečně čas a zasloužilo se o schválení různých projektů. Velkou investicí představovala především rekonstrukce městského koupaliště v celkové hodnotě 65 milionů Kč. Tím nejdůležitějším krokem zastupitelstva však bylo schválení návrhu adaptace obchodního domu Máj v centru města na nový městský úřad. Tímto krokem byl defacto nastartován komplexní proces přestavby městského centra, který i nyní, tedy na počátku roku 2023, stále pokračuje.²⁷⁶

²⁷² Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem, 2020

²⁷³ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

²⁷⁴ Zápisy z roku 2009. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2009/>

²⁷⁵ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

²⁷⁶ O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

4.2.5 Volební období 2010-2014

4.2.5.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

Volby do zastupitelstev obcí se v roce 2010 uskutečnily ve dnech 15. a 16. října. V Kralupech nad Vltavou mohlo tentokrát hlasovat celkem 14 152 voličů, ale svůj hlas jich nakonec odevzdalo pouze 5 452. Z toho vyplývá, že se voleb účastnilo 38,64 % kralupských občanů. Účast ve volbách byla v okrese Mělník, ve Středočeském kraji i v rámci celé ČR oproti Kralupům opět výrazně vyšší. Zajímavá je v tomto ohledu skutečnost, že zatímco ve všech těchto vyšších územních celcích došlo oproti roku 2006 k nárůstu volební účasti, tak v Kralupech naopak účast ve volbách poklesla o 1,59 %.

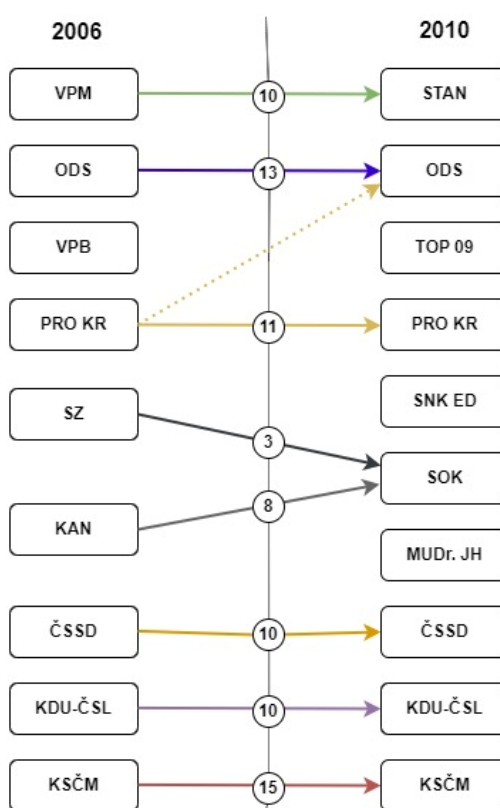
Kandidátní listinu tentokrát sestavilo celkem 10 politických subjektů, tedy o 1 více nežli v předešlých volbách. Již tradičně sestavily kandidátní listinu Občanská demokratická strana (ODS), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL). Na svou účast v minulých volbách navázalo rovněž SNK PRO KRALUPY. Hned polovina subjektů však kandidovala vůbec poprvé. Konkrétně se jednalo o tyto subjekty – TOP 09, Starostové a nezávislí (STAN), Sdružení občanů Kralup nad Vltavou (SOK), Sdružení nezávislých kandidátů Evropští demokraté (SNK ED) a NK MUDr. Jana Homolová.

Většina z výše uvedených politických subjektů na své kandidátní listiny zařadila maximální možný počet kandidátů (tj. 21). Za SNK ED však kandidoval pouze 1 člověk, stejně jako v případě NK MUDr. Jany Homolové. Celkově tak v roce 2010 v Kralupech kandidovalo 170 lidí. Šance kandidátů získat místo v zastupitelstvu se oproti minulým volbám navýšila, protože index plurality dosahoval hodnoty 8,10, což je na rozdíl od roku 2006 o 0,9 méně. Mezi kandidáty pak bylo 113 mužů a 57 žen. Muži tudíž tvořili 66,47 % kandidátů, zatímco ženy 33,53 %. Průměrný věk kandidátů se proti předchozím volbám nezměnil, takže činil 46,6 let.

Pokud jde o kontinuitu kandidatury mezi lety 2006 a 2010, tak lze pozorovat mnohem větší izolovanost jednotlivých politických subjektů. V tomto období až na výjimky totiž nedošlo téměř k žádným přesunům kandidátů napříč jednotlivými subjekty. Pokud přeci jen někteří kandidáti přešli do jiného subjektu, tak to bylo proto, že se subjekt, za který kandidovali v roce 2006, následujících voleb již neúčastnil. V tomto období byl důležitý zejména zánik Klubu angažovaných nestraníků, který kandidoval ve všech předchozích volbách. Celkem 8 kandidátů z KAN v roce 2010 ale kandidovalo pod hlavičkou SOK.

Kandidátní listinu tohoto subjektu ještě doplnili 3 bývalí kandidáti Strany Zelených. Další významnou skutečností pak byla přeměna vítězné Volby pro město na Starosty a nezávislé. Vzhledem k přesunu 10 kandidátů, mezi nimiž byli např. i starosta Petr Holeček a místostarosta Marek Czechmann, mezi těmito dvěma subjekty lze tvrdit, že se jednalo defacto jen o změnu názvu. Tradičně nejsilnější členskou bázi vykazovala v tomto období opět KSČM, která měla v letech 2006 a 2010 hned 15 stejných kandidátů. Kompletní kontinuitu kandidatury zobrazuje níže přiložené schéma.

Obrázek 9: Kontinuita kandidatury mezi lety 2006-2010

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Konečný výsledek voleb byl proti roku 2006 mnohem více vyrovnaný. Dokazuje to skutečnost, že první tři subjekty získaly všechny kolem 20 % hlasů. Vítězem voleb se však nakonec stali „nové“ kandidující Starostové a nezávislí, kteří obdrželi 21,15 % hlasů, čímž si vysloužili 5 mandátů. Na druhém místě se pak opět umístila ODS, která získala také 5 mandátů. Třetí místo obsadila ČSSD, jež si oproti roku 2006 přilepšila zhruba o 6 % hlasů, což jí vyneslo 4 mandáty. KSČM se sice propadla v celkovém pořadí o 1 místo směrem dolů, ale opět získala 3 místa v zastupitelstvu. 2 mandáty pak získalo Sdružení občanů Kralup

nad Vltavou a 1 zastupitelské křeslo získaly také TOP 09 a PRO KRALUPY. Do městského zastupitelstva se i tentokrát nedostala KDU-ČSL a úspěšní nebyli ani MUDr. Jana Homolová a Luboš Černý (SNK ED). Mandáty si tak mezi sebou v roce 2010 rozdělilo celkově 7 z 10 politických subjektů. Detailní výsledek voleb zobrazuje tabulka č. 17.²⁷⁷

Tabulka 17: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2010

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Starostové a nezávislí	21 038	21,15 %	21	5
Občanská demokratická strana	19 881	19,99 %	21	5
Česká strana sociálně demokratická	18 287	18,38 %	21	4
Komunistická strana Čech a Moravy	13 771	13,84 %	21	3
SOK – Sdružení občanů Kralup n. Vltavou	8 746	8,79 %	21	2
TOP 09	7 808	7,85 %	21	1
PRO KRALUPY	5 393	5,42 %	21	1
Křesť.demokr.unie - Čs.str.lid.	3 508	3,53 %	21	0
MUDr. Jana Homolová, NK	700	0,70 %	1	0
SNK Evropští demokraté	339	0,34 %	1	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V souvislosti s mírou personalizace volby lze v roce 2010 pozorovat podobnou situaci jako v roce 2006. Subjekty, které byly ve volbách nejméně úspěšné a obdržely tedy nejvíce hlasů, se vyznačují nízkou variabilitou. V tomto případě se konkrétně jedná o STAN, ODS, ČSSD a KSČM. Zbývající subjekty, které získaly menší počet mandátů, nebo se do zastupitelstva vůbec nedostaly, se naopak vyznačují vysokou mírou personalizace volby.

Tabulka 18: Míra personalizace volby, 2010

Strana	Variabilita	Personalizace
Starostové a nezávislí	7,0 %	
Občanská demokratická strana	11,0 %	
Česká strana sociálně demokratická	11,0 %	
Komunistická strana Čech a Moravy	13,0 %	
SOK – Sdružení občanů Kralup n. Vltavou	29,4 %	
PRO KRALUPY	32,6 %	
TOP 09	36,9 %	
KDU-ČSL	50,0 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

²⁷⁷ Volby.cz [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Do městského zastupitelstva se v roce 2010 dostalo 10 kandidátů bez politické příslušnosti a 11 členů stran, konkrétně tedy 4 z ODS, 3 z ČSSD, 2 z KSČM a 2 z KAN. Mandát získalo 17 mužů a 4 ženy, takže převaha mužů v zastupitelstvu se oproti předcházejícím volbám znovu navýšila. Průměrný věk zastupitelů byl 49,6 let.

Vyrovnaný výsledek voleb sliboval poměrně zajímavé povolební jednání o vzniku koalice. Hlavním cílem STAN (dříve VPM) a ODS bylo tehdy pokračovat v rozjeté spolupráci z minulého volebního období. Tato spolupráce dvou nejsilnějších politických subjektů i z důvodu podobných volebních programů oběma stranám vyhovovala (a stále vyhovuje), což v rozhovorech potvrdili Libor Lesák (ODS)²⁷⁸ i Marek Czechmann (STAN).²⁷⁹ Úmysl vytvořit pravicově smýšlející koalici v roce 2010 potvrdil v rozhovoru pro Mělnický deník i lídr STAN Petr Holeček.²⁸⁰ Spojení těchto 2 stran by jim zaručilo 10 z 21 hlasů v zastupitelstvu. Bylo tedy nutné k sobě přibrat ještě alespoň 1 další politický subjekt. Spolupráce s ČSSD byla z důvodu špatné zkušenosti z minulého volebního období téměř vyloučena, což v rozhovoru nastínil tehdejší zastupitel ČSSD Antonín Seidel: „Hlavním důvodem bylo zřejmě to, že Petr Holeček, starosta města, si dobře rozuměl s místostarostou města Liborem Lesákem z ODS, a proto byla navázána i jejich koaliční spolupráce.“²⁸¹ Nakonec se STAN a ODS rozhodli navázat na fungující spolupráci se sdružením nezávislých kandidátů PRO KRALUPY a do koalice byla přizvána nově také TOP 09. Přizvání poslední jmenované strany zajistilo koalici další 1 mandát a zároveň i bezpečnější většinu hlasů v zastupitelstvu.

Koaliční smlouvu v roce 2010 tak nakonec podepsaly 4 politické subjekty – STAN, ODS, PRO KRALUPY a TOP 09. Tato koalice měla zajištěných 12 z 21 hlasů v zastupitelstvu a její členy lze jednoznačně označit za ideově blízké. V opozici tentokrát kromě KSČM zůstal také SOK s ČSSD. Dle Balíkovy typologie lze danou koalici označit jako nadměrnou ideově propojenou.

Před ustavujícím zasedáním ještě mezi koaličními partnery probíhaly diskuze ohledně rozdělení funkcí v radě města. STAN nejprve ODS nabídl post místostarosty a 2 radních. Tato úvodní nabídka se ale ODS příliš nezamlouvala, protože dle slov Libora Lesáka nebyla

²⁷⁸ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020

²⁷⁹ Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem, 2020

²⁸⁰ ŘÍHA, Jiří. Starostové a nezávislí jednají o koalici s ODS. *Mělnický deník* [online]. 20.10. 2010 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/starostove-a-nezavisli-jednaji-o-koalici-s-ods.html

²⁸¹ Rozhovor č. 01 s Antonínem Seidelem, 2020

dostatečně vyvážená.²⁸² Tato nabídka byla tedy posléze vylepšena, což bylo potvrzeno při volbě nové městské rady. Na ustavujícím zasedání byl všemi zastupiteli kromě představitelů KSČM a ČSSD starostou znovu zvolen Petr Holeček ze STAN. Posty místostarostů opět získali Libor Lesák (ODS) a Marek Czechmann (STAN). Zbývající místa v radě pak získali Petr Listík (ODS), Marie Blažková (ODS), Jan Tomaier (ODS) a Jan Špaček (STAN). Rozložení sil v radě města tedy poměrně jasně odpovídalo silnému postavení STAN a ODS, přičemž TOP 09 ani PRO KRALUPY nezískali v radě města ani jeden post.²⁸³

4.2.5.2 Průběh volebního období

Zastupitelům se v letech 2010 až 2014 podařilo schválit a dokončit hned několik důležitých projektů. Ve vedení města v tomto volebním období navíc neprobíhaly žádné výraznější konflikty jako v předchozím období a lze tak tvrdit, že spolupráce, zejména tedy uvnitř koalice, fungovala. Městu se především dařilo získávat dotace, které byly následně použity k rekonstrukci několika MŠ a ZŠ. Rovněž došlo k dlouho plánované rekonstrukci kulturního a společenského střediska. Jisté neshody mezi zastupiteli se objevily pouze v souvislosti s prodejem budovy nemocnice jejímu dlouholetému nájemci, firmě RHG. Město mělo zájem budovu nemocnice prodat, jelikož vkládalo do její údržby každoročně nemalé finanční prostředky. Proti prodeji budovy tehdy programově protestovali zejména dva zastupitelé za ČSSD – Jindřich Havlík a Antonín Seidel.²⁸⁴

Další komplikaci pak přinesla povodeň, kterou bylo město zasaženo v létě roku 2013. Stejně jako v roce 2002 byla i nyní část města zatopena, ale na rozdíl od minulé povodně nebyly tentokrát škody tak drastické. Důležitou roli v tomto ohledu sehrála právě zkušenost s minulou povodní a také činnost krizového štábu.²⁸⁵ Tehdejší starosta Petr Holeček (STAN) v rozhovoru dokonce uvedl, že úspěšné zvládnutí povodně v roce 2013 vnímá jako jeden z největších úspěchů svého funkčního období: „*Bylo to samozřejmě dané také tím, že jsme byli již poučeni, jak se v takové situaci máme chovat, ale myslím si, že důležitá byla i práce*

²⁸² ŘÍHA, Jiří. Kralupy budou mít zřejmě dva místostarosty. *Mělnický deník* [online]. 24.10. 2010 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/kralupy-budou-mit-zrejme-dva-mistostarosty20101025.html

²⁸³ Zápisy z roku 2010. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2010/>

²⁸⁴ TLUSTÝ, Martin. Kralupy prodaly budovu nemocnice jejímu dlouholetému nájemci. *Novinky.cz* [online]. 14. 3. 2013 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/vase-zpravy-kralupy-prodaly-budovu-nemocnice-jejimu-dlouholetemu-najemci-270374>

²⁸⁵ O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

*vedení města, úřadu, odborníků na různých odborech a nadšenců. Původně se podařilo zvládnout a zase rychle nastartovat město na normální běžný život.*²⁸⁶

Právě v tomto období se však postupně začalo měnit centrum města. Nejvýraznější změnou byla v této souvislosti adaptace obchodního domu Máj na zcela nový městský úřad, který se stal reprezentativní dominantou města. Díky přestavbě chátrající budovy bývalého obchodního domu občané po dlouhých letech našli veškeré odbory městského úřadu na jednom místě a v důstojných podmínkách. Provoz budovy byl zahájen v lednu roku 2014 a celková hodnota této investice se vyšplhala k částce 150 milionů korun.²⁸⁷ Na konci období byla v blízkosti centra také dokončena výstavba Technoparku Kralupy, který vznikl na místě bývalého parního mlýna. Vědecko-technický park nyní slouží jako místo výzkumu a vývoje, kde působí studenti a vědečtí pracovníci VŠCHT Praha.²⁸⁸

4.2.6 Volební období 2014-2018

4.2.6.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

Komunální volby se v roce 2014 uskutečnily ve dnech 10. a 11. října. Z 14 307 možných voličů jich svůj hlas tentokrát odevzdalo 5 158. Volební účast v Kralupech nad Vltavou tak činila pouze 36,06 %, což je vůbec nejméně ze všech sledovaných období. Ve srovnání s předchozími volbami do zastupitelstva zde účast klesla o 2,58 %. Volební účast poklesla oproti roku 2010 i v okrese Mělník, Středočeském kraji a celé ČR, ale již tradičně zde stále byla vyšší nežli v Kralupech. V rámci Středočeského kraje byla účast vyšší o více než 12 %.

O místa v kralupském zastupitelstvu se v roce 2014 ucházelo celkem 9 politických subjektů, tedy o 1 méně nežli v předchozích volbách. Stejně jako v roce 2010 i nyní kandidovaly tyto subjekty – Starostové a nezávislí (STAN), PRO KRALUPY, Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL). Občanská demokratická strana (ODS) a TOP 09 v těchto volbách kandidovaly společně v koalici. Kandidátní listinu však předložila také 3 nová politická uskupení. Konkrétně se jednalo o Úsvit přímé demokracie (ÚPD), koalici České pirátské strany (ČPS) a Strany Zelených (SZ) a tehdy nově

²⁸⁶ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

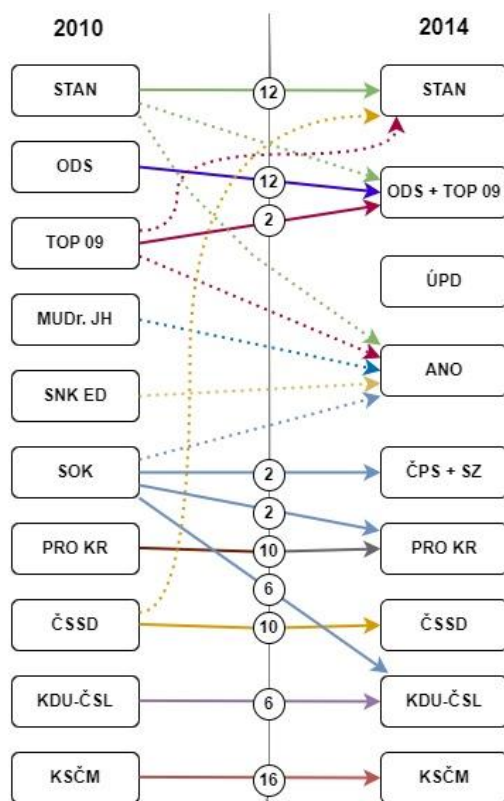
²⁸⁷ Osm let od zahájení provozu nové budovy Městského úřadu. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 16.1.2022 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/01/16/osm-let-od-zahajeni-provozu-nove-budovy-mestskeho-uradu/>

²⁸⁸ Realizační fáze projektu Technopark Kralupy byla ukončena. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 24.4.2015 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2015/04/24/realizacni-faze-projektu-technopark-kralupy-byla-ukoncena/>

vzniklé hnutí ANO 2011. Jelikož měly všechny tyto subjekty zcela obsazené kandidátní listiny, tak v Kralupech celkově kandidovalo 189 kandidátů – 130 mužů a 59 žen. Jedná se tak o zcela totožnou situaci jako v roce 2006. Index plurality vzrostl oproti předchozím volbám z hodnoty 8,10 na hodnotu 9. Šance získat místo v zastupitelstvu proto byla v těchto volbách o něco nižší. Průměrný věk kandidátů vzrostl na 47,4 let.

Mezi roky 2010 a 2014 lze rovněž pozorovat poměrně zajímavé přesuny kandidátů napříč politickými subjekty. Rozhodně je možné tvrdit, že míra izolovanosti jednotlivých subjektů se oproti předchozímu období snížila. Důležitý byl v tomto ohledu rozpad Sdružení občanů Kralup nad Vltavou. Kandidáti ze SOK se totiž následně „rozprchlí“ do několika jiných stran, přičemž největší část z nich se přesunula do KDU-ČSL. Velmi zajímavá pak byla strategie nově kandidujícího hnutí ANO 2011, které posbíralo jednotlivé kandidáty z celkem 5 různých politických subjektů. Kandidáti ze stran jako KSČM, KDU-ČSL a ČSSD se již tradičně nepřesouvali k jiným stranám, tedy až na přechod 1 kandidáta ČSSD ke Starostům a nezávislým. Nejvíce stejných kandidátů měla i v těchto letech znovu KSČM. Kontinuita kandidatury je zobrazena na níže přiloženém obrázku č. 10.

Obrázek 10: Kontinuita kandidatury mezi lety 2010-2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Prvenství ve volbách nakonec obhájili STAN, kteří získali zhruba o 8 % hlasů více než v minulých volbách a přilepšili si tak o 2 mandáty na celkových 7. Daleko za Starosty a nezávislími se, alespoň co se týče procenta získaných hlasů, umístilo nově kandidující hnutí ANO, které získalo 4 mandáty. Druhé místo v celkovém pořadí však bylo pro tento nově kandidující subjekt poměrně velkým úspěchem. O 1 místo si v pořadí přilepšila KSČM, která od voličů získala opět 3 místa v zastupitelstvu. Velký propad v roce 2014 zaznamenala především ODS (ve spojení s TOP 09). Dříve velmi úspěšná pravicová strana vůbec poprvé od roku 1994 získala méně než 15 % hlasů. Tento nepřilíš lichotivý výsledek koalici ODS a TOP 09 zajistil „pouze“ 3 mandáty, což je v celkovém součtu o 3 méně než v roce 2010. Dle lídra ODS Libora Lesáka mohl být jednou z příčin neúspěchu vliv celostátní parlamentní politiky, zejména tedy rozpad vlády Petra Nečase (ODS) z roku 2013.²⁸⁹ Ostatně to potvrdil i v roce 2014 v rámci rozhovoru pro Mělnický deník těmito slovy: „Značka ODS, která není v poslední době zrovna na výši, nám nyní nějaké to procento určitě ubrala.“²⁹⁰ Na tomto příkladu je tak poměrně zřetelně vidět, jak se může vliv parlamentní politiky odrazit na výsledku komunálních voleb. Vliv celostátní politiky na politické prostředí v Kralupech ostatně v rozhovorech potvrdili defacto všichni dotazovaní zastupitelé.

Podobný neúspěch jako ODS zažila v roce 2014 také kralupská ČSSD, která získala téměř o 10 % hlasů méně než v minulých volbách a získala tak nyní jen 2 křesla v zastupitelstvu. Lídr ČSSD Antonín Seidel tehdy popsal výsledek jako debakl a neúspěch přisuzoval oslabení zájmu o tradiční strany, slabé kandidátní listině a nevýrazné kampani.²⁹¹ Přes uzavírací klauzuli se kromě koalice České pirátské strany a Strany Zelených opět těsně dostalo také sdružení NK PRO KRALUPY. Oba tyto subjekty získaly po 1 mandátu. Do zastupitelstva se již potřetí nedostala KDU-ČSL a úspěchu se nedočkal ani Úsvit přímé demokracie. Alespoň 1 mandát tak opět získalo 7 politických subjektů. Kompletní výsledky ukazuje tabulka č. 19.²⁹²

²⁸⁹ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020

²⁹⁰ ŘÍHA, Jiří. Kralupské volby ovládlo hnutí v čele se starostou Holečkem. *Mělnický deník* [online]. 14.10.2014 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/kralupske-volby-ovladlo-hnuti-v-cele-se-starostou-holeckem-20141013.html

²⁹¹ Tamtéž

²⁹² *Volby.cz* [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Tabulka 19: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2014

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Starostové a nezávislí	28 197	28,70 %	21	7
ANO 2011	17 307	17,61 %	21	4
Komunistická strana Čech a Moravy	13 389	13,63 %	21	3
Koalice ODS a TOP 09	12 163	12,38 %	21	3
Česká strana sociálně demokratická	8 296	8,44 %	21	2
Česká pirátská strana a Strana Zelených	5 441	5,54 %	21	1
PRO KRALUPY	5 250	5,34 %	21	1
Křesť.demokr.unie - Čs.str.lid.	4 652	4,73 %	21	0
Úsvit přímé demokracie	3 562	3,63 %	21	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Také v roce 2014 lze nízkou míru personalizace volby pozorovat zejména u politických subjektů, které ve volbách získaly největší počet mandátů. Lze tedy usuzovat, že voliči dali těmto subjektům svůj hlas spíše kvůli jejich programu než kvůli jednotlivým osobnostem na jejich kandidátní listině. Nejvyšší variabilitu lze i tentokrát pozorovat u KDU-ČSL, která se však opět nedokázala dostat do zastupitelstva.

Tabulka 20: Míra personalizace volby, 2014

Strana	Variabilita	Personalizace
Starostové a nezávislí	3,9 %	<div style="text-align: center;"> nízká vysoká </div>
Komunistická strana Čech a Moravy	11,8 %	
ANO 2011	15,5 %	
ODS a TOP 09	19,0 %	
Úsvit přímé demokracie	20,7 %	
Česká strana sociálně demokratická	27,5 %	
PRO KRALUPY	39,2 %	
Česká pirátská strana a Strana Zelených	39,4 %	
KDU-ČSL	43,1 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Křeslo v zastupitelstvu získalo v roce 2014 celkem 10 kandidátů bez politické příslušnosti a 11 členů stran, konkrétně tedy 3 z ODS, 2 z KSČM, 2 z ANO, 2 z ČSSD, 1 ze STAN a 1 z ČPS. Pokud jde o zastoupení z hlediska pohlaví, tak se pomyslné nůžky ještě více rozevřely, protože se do zastupitelstva dostalo 18 mužů a pouze 3 ženy, což je ze všech sledovaných období vůbec nejméně. Průměrný věk zastupitelů činil 49,1 let.

Dobré postavení měli při koaličním jednání logicky STAN pod vedením Petra Holečka, kteří získali třetinu všech dostupných mandátů. Starostům a nezávislým tak teoreticky stačilo

potenciální spojení s druhým nejúspěšnějším subjektem, tedy hnutím ANO, které získalo 4 mandáty. Představitelé STAN však nebyli do ničeho tlačeni a mohli si v poklidu zvolit, koho přizvou do koalice. Automaticky se nabízelo navázání na několikaleté spojení s ODS (včetně TOP 09) a PRO KRALUPY. Spojení těchto subjektů by teoreticky zajišťovalo i potřebnou většinu hlasů v zastupitelstvu.

Povolební vyjednávání však v roce 2014 zamotalo hnutí ANO, které i s ohledem na dobrý volební výsledek samozřejmě chtělo mít zastoupení v radě města. Tuto skutečnost tehdy potvrdil lídr hnutí Tomáš Pekárek: „*Neradi bychom skončili v opozici. Šli jsme do toho s tím, že se pokusíme narušit takovou tu hegemonii, která na radnici dosud byla, a to se z opozice dá poněkud složitěji.*“²⁹³ Mezi ODS a STAN se diskutovalo o tom, kdo další by měl být do koalice přizván, což v rozhovoru potvrdil Libor Lesák: „*ODS tehdy upřednostňovala spíše spolupráci s ČSSD, ale pan Holeček chtěl v koalici ANO, protože na to mělo díky výsledku ve volbách větší nárok.*“²⁹⁴ Tuto skutečnost v rozhovoru potvrdil i samotný Petr Holeček (STAN): „*Já jsem o tom ANO tehdy ani moc nevěděl. Byl jsem docela rád, že se do zastupitelstva dostaly nové tváře a tak jsem se vlastně s ODS domluvil, že bych byl rád, kdyby také šli s námi do rady města.*“²⁹⁵ Jelikož měli STAN díky volebnímu výsledku silnější postavení, tak nakonec skutečně prosadili, že se součástí koalice stalo právě hnutí ANO, které se však muselo vzdát svého požadavku na získání postu místostarosty. Místo v koalici nakonec získal i Luboš Šuda z České pirátské strany. Koalice tak ve výsledku zahrnovala 5 politických subjektů, konkrétně tedy STAN, koalici ODS a TOP 09, PRO KRALUPY, ANO 2011 a ČPS. Tato koalice disponovala 16 z 21 mandátů a její jednotliví členi byli ideově propojeni. Na základě Balíkovy typologie je možné tuto koalici označit jakožto nadměrnou ideově propojenou.

Na ustavujícím zasedání zastupitelstva post starosty již podruhé obhájil Petr Holeček (STAN) a do funkcí místostarostů byli opět zvoleni Libor Lesák (ODS) a Marek Czechmann (STAN). Zbývající místa v radě města získali Jan Špaček (STAN), Petr Listík (ODS), Tomáš Pekárek (ANO) a Martin Luksík (ANO). Jedinou změnou v městské radě oproti předchozímu volebnímu období bylo tedy zastoupení dvou zástupců hnutí ANO. ODS se pak i přes neúspěch ve volbách podařilo získat 2 místa v radě včetně postu místostarosty,

²⁹³ ŘÍHA, Jiří. Kralupské volby ovládlo hnutí v čele se starostou Holečkem. *Mělnický deník* [online]. 14.10.2014 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/kralupske-volby-ovladlo-hnuti-v-cele-se-starostou-holeckem-20141013.html

²⁹⁴ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020

²⁹⁵ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

což jen potvrzuje dobré vztahy této strany se STAN. Zbylé koaliční subjekty nezískaly v radě města žádné místo.²⁹⁶

4.2.6.2 Průběh volebního období

Jelikož byly volební programy politických subjektů v zastupitelstvu velmi podobné, tak ani v tomto období nedocházelo ve vedení města k žádným výraznějším střetům. Tím nejdůležitějším cílem bylo zcela jistě pokračovat v rozjeté přestavbě městského centra a zlepšit špatnou dopravní situaci.²⁹⁷ V této souvislosti došlo k rekonstrukci hlavního průtahu města, který je tvořen Mostní ulicí, a na několika místech byly za účelem zlepšení plynulosti provozu vybudovány kruhové objezdy. Dále byla zhotovena nová cyklostezka vedoucí směrem do Zeměch a došlo i k rekonstrukci městského bazénu.²⁹⁸

Co se týče přestavby městského centra, tak i zde se situace posunula směrem dopředu, protože byl i přes odpor několika občanů zdemolován chátrající hotel Praha na náměstí. Důležitější však bylo schválení adaptace budovy bývalého pivovaru na moderní městské kulturní centrum, do kterého mají být přesunuty instituce, jež se již delší dobu potýkají s nedostatkem prostoru. Jedná se o městské muzeum, městskou knihovnu a ZUŠ. Adaptace bývalého pivovaru, který se nachází přímo v centru města, představuje velmi nákladný projekt, jehož dokončení se nyní odhaduje na rok 2025.²⁹⁹

Na konci volebního období byla před městským úřadem odhalena socha vojáka Švejka, k čemuž došlo na základě iniciativy občanů ve spojení s vedením města. Tato socha se rychle stala jednou z turistických atrakcí ve městě. V samotném závěru období pak ještě zastupitelé stihli schválit rozsáhlou rekonstrukci kuchyně a přístavbu několika učeben na ZŠ Komenského náměstí.³⁰⁰

²⁹⁶ Zápisy z roku 2014. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2014/>

²⁹⁷ Rozhovor č. 06 s Tomášem Pekárkem, 2021

²⁹⁸ O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

²⁹⁹ Pivovar se mění na městské kulturní centrum. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 10.8.2017 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2017/08/10/pivovar-se-meni-na-mestske-kulturni-centrum/>

³⁰⁰ O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

4.2.7 Volební období 2018-2022

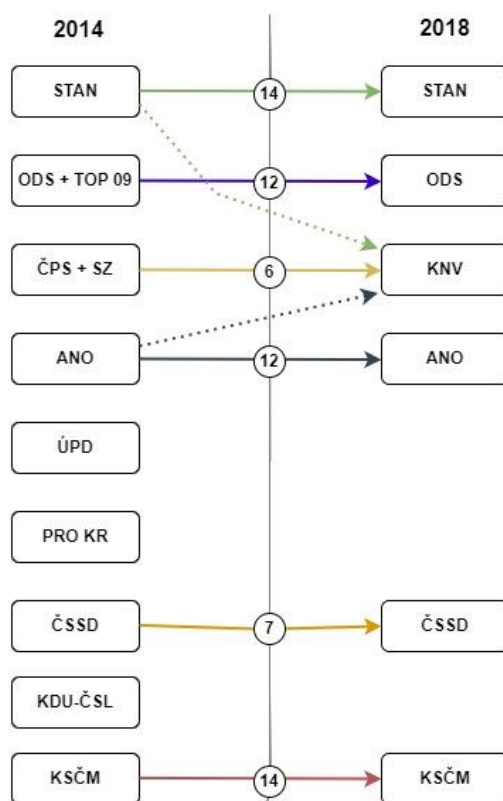
4.2.7.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

V roce 2018 volby proběhly ve dnech 5. a 6. října. Svůj hlas v Kralupech nad Vltavou odevzdalo 5 553 ze 14 064 voličů, takže volební účast činila 39,49 %. Účast ve volbách tak po dlouhé době ve srovnání s minulými komunálními volbami narostla, v tomto případě konkrétně o 3,43 %. Více voličů se však oproti roku 2014 dostavilo k volbám i v rámci okresu Mělník, Středočeského kraje a ČR. Kralupy tak v porovnání s těmito většími celky opět výrazně zaostávaly. Ve Středočeském kraji např. volební účast přesáhla 50 %.

Počet kandidujících politických subjektů byl tentokrát výrazně nižší. O mandáty jich totiž v roce 2018 soupeřilo pouze 6. Kandidátní listinu znovu předložily následující subjekty: Starostové a nezávislí (STAN), Občanská demokratická strana (ODS), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), hnutí ANO 2011 a Komunistická strana Čech a Moravy a nezávislí kandidáti (KSČM a NK). Poprvé zde kandidovalo také sdružení nezávislých kandidátů Kralupy Nová Vlna (KNV). Z důvodu snížení počtu kandidujících subjektů se logicky snížil celkový počet kandidátů. V těchto volbách se tak o hlasy voličů ucházelo 126 kandidátů, tedy o 63 méně než v roce 2014. Tato skutečnost se samozřejmě projevila ve sníženém indexu plurality, který tentokrát dosahoval pouze hodnoty 6. Šance kandidátů na zisk zastupitelského křesla se proto poměrně výrazně zvýšila. Z celkového počtu 126 kandidátů v Kralupech kandidovalo 85 mužů a 41 žen. Průměrný věk kandidátů pak činil 47,9 let.

V souvislosti s kontinuitou kandidatury mezi lety 2014 a 2018 lze převážně pozorovat plynulé přechody kandidátů mezi stejnými politickými subjekty a současně i větší izolovanost jednotlivých stran. Zajímavý je tak v tomto ohledu pouze příchod nového uskupení Kralupy Nová Vlna na zdejší politickou scénu. Do tohoto sdružení nezávislých kandidátů přešla zhruba třetina kandidátů z původní koalice České pirátské strany a Strany Zelených. Kromě toho se do KNV připojil i 1 kandidát ze STAN a 1 kandidát z hnutí ANO. Ani jeden kandidát, který v roce 2014 kandidoval za PRO KRALUPY, KDU-ČSL či Úsvit přímé demokracie se v následujících volbách nepřipojil k žádnému jinému politickému subjektu. Nejvíce stejných kandidátů (14) měla již tradičně KSČM, ale také STAN.

Obrázek 11: Kontinuita kandidatury mezi lety 2014-2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Nejvíce voličů svým programem oslovili opět Starostové a nezávislí, kteří, stejně jako v předchozích volbách, získali 28,70 % hlasů. Zatímco v minulých volbách jim tento výsledek ale zajistil 7 mandátů, tak nyní to bylo pouze 6. Na druhé místo se v roce 2018 probojovala ODS, která si tak výrazně přilepšila a získala celkem 5 mandátů. Poměrně překvapivé pak bylo umístění nového uskupení KNV, které obdrželo více než 18 % hlasů a získalo tedy 4 mandáty. Stejný počet mandátů získalo také hnutí ANO, které se však v celkovém pořadí propadlo o 2 místa směrem dolů. Posledním subjektem, který se dostal do zastupitelstva byla KSČM. Tato strana, jež se v předchozích volbách umísťovala spíše v horní polovině, však nyní zaznamenala částečný propad, protože získala „pouze“ necelých 10 % hlasů a 2 mandáty. Dle Stanislava Hejduka, lídra této strany, se však jedná o celostátní trend.³⁰¹ Ani jedno místo v zastupitelstvu pak poprvé od roku 1994 nezískala kralupská ČSSD, která se na rozdíl od ODS nedokázala „otřepat“ z neúspěchu v předchozích volbách

³⁰¹ Rozhovor č. 03 se Stanislavem Hejdukem, 2020

a naopak se propadla ještě více. V roce 2018 tedy mandáty získalo 5 ze 6 subjektů. Kompletní výsledky ukazuje níže přiložená tabulka č. 21.³⁰²

Tabulka 21: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2018

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Starostové a nezávislí	29 678	28,70 %	21	6
Občanská demokratická strana	22 738	21,99 %	21	5
Kralupy Nová Vlna	18 797	18,18 %	21	4
ANO 2011	18 137	17,54 %	21	4
Komunistická strana Čech a Moravy a NK	10 220	9,88 %	21	2
Česká strana sociálně demokratická	3 824	3,70 %	21	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V roce 2018 nebyla míra personalizace volby výrazněji vyšší u žádného politického subjektu, alespoň tedy ve srovnání s předchozími volbami. Nejvyšší variabilitu lze sledovat u KSČM a NK, což bylo způsobeno tím, že někteří kandidáti jako např. Stanislav Hejduk dostali větší množství preferenčních hlasů. U jiných subjektů hlasovali voliči spíše pro celou stranu, což se promítlo ve výsledné nízké variabilitě, viz tabulka č. 22.

Tabulka 22: Míra personalizace volby, 2018

Strana	Variabilita	Personalizace
Občanská demokratická strana	7,7 %	nízká vysoká
Kralupy Nová Vlna	9,1 %	
ANO 2011	10,4 %	
Starostové a nezávislí	19,1 %	
Česká strana sociálně demokratická	24,4 %	
Komunistická strana Čech a Moravy a NK	30,5 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Místo v zastupitelstvu získalo v roce 2018 celkem 13 kandidátů bez politické příslušnosti a 8 členů stran, konkrétně tedy 4 z ODS, 2 z ANO, 1 z KSČM a 1 ze STAN. Zastoupení z hlediska pohlaví zůstalo stejné jako v předchozím období. Průměrný věk zastupitelů nepatrně vzrostl na 49,4 let.

Při povolebním vyjednávání měli i tentokrát nejlepší postavení Starostové a nezávislí, kteří byli však tentokrát nově vedeni dlouholetým místostarostou Markem Czechmannem.

³⁰² *Volby.cz* [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Předešlý lídr Petr Holeček od roku 2016 působil v Senátu ČR, takže se rozhodl přenechat první místo na kandidátní listině a potenciální post starosty svému kolegovi. Sám byl původně na kandidátní listině až na 4. místě, ale preferenční hlasy ho nakonec přeci jen vynesly na první místo strany. Prioritou STAN bylo každopádně opět spojení s ODS, protože tato dlouholetá spolupráce byla oboustranně výhodná. Jelikož ODS získala ve volbách 5 mandátů, tak by i toto samotné spojení postačovalo k utvoření minimální vítězné koalice. Rizikem tohoto druhu koalice je však silné postavení opozice, takže i z tohoto důvodu STAN i ODS chtěli k sobě přibrat ještě další subjekt.

Spolupráce s KSČM nebyla příliš brána v úvahu, což v rozhovoru potvrdil lídr KSČM Stanislav Hejduk: „*Na rovinu, pan Holeček nám vícekrát řekl, že s komunisty spolupracovat nebude.*“³⁰³ Petr Holeček (STAN) v rozhovoru v této souvislosti uvedl, že on sám nemá konkrétně se Stanislavem Hejdukem žádný problém a jeho práci pro město oceňuje, ale subjekt komunistické strany jako takový je pro něj zkrátka politicky neuchopitelný, což opět vychází z celostátní politiky: „*V podstatě se přátelíme a nemáme spolu žádné problémy. Tam jde ale spíše o to, že vstoupit do koalice se subjektem KSČM je pro nás, tedy ty ostatní strany, téměř nemožné.*“³⁰⁴ Existovaly tak pouze dvě možnosti, tedy spolupráce s hnutím ANO nebo s Novou Vlnou. Jednání nakonec v tomto roce proběhla poměrně rychle, protože se představitelé STAN a ODS rozhodli do koalice přizvat právě Novou Vlnu pod vedením Vojtěcha Pohla. Důvod, proč bylo do koalice přibráno právě toto uskupení popsal Marek Czechmann následovně: „*Vzali jsme do koalice i nově vzniklé hnutí Nová Vlna s tím, že se snažíme předávat zkušenosti mladým lidem do dalších volebních období.*“³⁰⁵ Kandidáti Nové Vlny byli totiž převážně mladší lidé, kteří se ve městě více či méně aktivně angažovali v určitých oblastech, např. ve sportu, kultuře atd.

Nabízí se tak otázka, proč představitelé STAN a ODS nechtěli spíše pokračovat v rozjeté spolupráci s hnutím ANO, které bylo defacto hned po volbách smířeno s tím, že zřejmě bude v následujícím období působit v opozici. Potvrzují to i slova Tomáše Pekárka (ANO): „*Žádná jednání s námi neproběhla. Byli jsme postaveni před hotovou věc. To se ale dalo tušit už před volbami, kdy k nám došla informace, že Nová Vlna je vytvořena hnutím STAN za účelem vyřadit ze hry ANO.*“³⁰⁶ Propojení Nové Vlny se STAN v rozhovoru zmiňoval také Martin Luksík (ANO): „*Nová Vlna je určitým způsobem, například personálně,*

³⁰³ Rozhovor č. 03 se Stanislavem Hejdukem, 2020

³⁰⁴ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

³⁰⁵ Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem, 2020

³⁰⁶ Rozhovor č. 06 s Tomášem Pekárkem, 2021

*propojená se Starosty a nezávislími. Každý, kdo kralupskou politiku sleduje, tak to vidí.*³⁰⁷ Petr Holeček určitou spojitost mezi STAN a Novou Vlnou v rozhovoru potvrdil. Když totiž v roce 2018 STAN sestavovali kandidátku, tak měli velký přetlak a Petr Holeček dle jeho slov tehdy několika lidem doporučil, aby zkusili založit nové sdružení, k čemuž pak také nakonec došlo.³⁰⁸ Tomáš Pekárek v rozhovoru taktéž naznačil, že mezi STAN, ODS a Novou Vlnou mohla v tomto roce existovat předvolební dohoda. Tuto domněnku však lídr Nové Vlny Vojtěch Pohl v rozhovoru vyvrátil.³⁰⁹ Lídr ODS Libor Lesák se k důvodu vynechání ANO z koalice vyjádřil následovně: „*V předchozí koalici hnutí ANO 2011 nic nezkazilo, nikomu neškodilo, ale ani nepřišlo s novými nápady.*“³¹⁰ Jeho slova nepřímo potvrdil také Marek Czechmann (STAN), který dodal, že „*hnutí ANO 2011 nebylo až tak velkým přínosem pro koalici.*“³¹¹

Koaliční smlouvu nakonec v roce 2018 podepsaly 3 politické subjekty – STAN, ODS a Kralupy Nová Vlna. Jednalo se o poměrně silnou koalici, která měla v držení 15 z 21 mandátů, což jí zajišťovalo bezpečnou většinu. Jednotlivé koaliční subjekty lze pak i v tomto případě považovat za ideově propojené. V opozici tentokrát kromě hnutí ANO zůstala znovu KSČM. Dle Balíkovy typologie se opět jedná o nadměrnou ideově propojenou koalici.

Na ustavujícím zasedání zastupitelstva byl novým starostou zvolen Marek Czechmann (STAN). Do pozic místostarostů byli zvoleni Libor Lesák (ODS) a Vojtěch Pohl (KNV). Zbývající místa v městské radě připadla Petru Listíkovi (ODS), Ivaně Pacholíkove (STAN), Markovi Škabradovi (STAN) a Vladimíru Vymětalíkovi (KNV). Funkce v radě tak byly tentokrát rozděleny velmi rovnoměrně, což odpovídalo volebnímu výsledku. Zároveň došlo k „omlazení“ rady města, jelikož 3 radní v době zvolení ještě nedosáhli věku 40 let.³¹²

4.2.7.2 Průběh volebního období

Také v letech 2018 až 2022 se zastupitelstvu dařilo rozumně investovat a ve městě bylo dokončeno hned několik zajímavých projektů. Kralupy se díky dobrému finančnímu hospodaření dokázaly vypořádat i s epidemií koronaviru, která město zasáhla v roce 2020 a jejím následkem bylo poměrně výrazné snížení městského rozpočtu. I nadále pokračovaly

³⁰⁷ Rozhovor č. 08 s Martinem Luksíkem, 2023

³⁰⁸ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

³⁰⁹ Rozhovor č. 05 s Vojtěchem Pohlem, 2020

³¹⁰ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020

³¹¹ Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem, 2020

³¹² Zápisy z roku 2018. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2018/>

práce související s přestavbou městského centra. V tomto období dostalo zcela novou podobu např. Palackého náměstí u kostela. Ke změnám však došlo i v jiných částech města. Rozsáhlou rekonstrukcí prošla kupříkladu Čechova ulice.

Mezi nejvýraznější projekty jednoznačně patřila výstavba nového autobusového terminálu v blízkosti vlakového nádraží, která město vyšla na více než 80 milionů korun.³¹³ V roce 2022 byl do provozu uveden také nově vybudovaný parkovací dům, který nabízí 353 míst pro automobily a 120 míst pro jízdní kola. Dům by měl rovněž přispět ke zlepšení komplikované dopravní situace ve městě. Oba tyto nákladné projekty byly spolufinancovány z Integrovaného regionálního operačního programu.³¹⁴

Dalším velkým projektem, který byl v tomto období schválen, je výstavba nové multifunkční sportovní haly za krytým plaveckým bazénem. Tato hala by měla mít kapacitu 300 diváků a bude sloužit pro sporty jako florbal, basketbal, volejbal, futsal a další. V létě roku 2022 byl již vybrán dodavatel projektové dokumentace, takže lze předpokládat, že hala bude otevřena někdy v průběhu následujícího volebního období.³¹⁵

Často probíraným tématem pak jednoznačně byla výstavba bytů v lokalitě u nádraží. Město již uzavřelo smlouvu s developerem, který v rámci jednotlivých etap rozdělí výstavbu 750 bytových jednotek přibližně do dvanácti let. Takto rozsáhlá výstavba samozřejmě povede k navýšení počtu obyvatel, což by mohlo teoreticky posílit rozpočet a město by se dostalo do vyšší daňové skupiny. Některým zastupitelům (např. zástupcům Nové Vlny) se však projekt v této podobě příliš nezamlouvá, protože přináší mnoho rizik – např. zhoršení dopravní situace (pokud tedy nebude v následujících letech konečně vybudován dlouho plánovaný obchvat). Dalším problémem je pak kapacita MŠ a ZŠ, která je již zcela naplněná. Investor byl proto nucen přislíbit, že v místě vybuduje školku a komunitní centrum.³¹⁶

³¹³ Kralupy nad Vltavou mají nový autobusový terminál. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 2.6.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/06/02/kralupy-nad-vltavou-maji-novy-autobusovy-terminal/>

³¹⁴ Blíží se otevření parkovacího domu. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 2.1.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/01/02/blizi-se-otevreni-parkovaciho-domu/>

³¹⁵ Projekt nové sportovní haly právě začíná. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 20.6.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/06/20/projekt-nove-sportovni-haly-prave-zacina/>

³¹⁶ SOLAR, Martin. Kralupy podepsaly smlouvu s developerem. Bude se stavět za nádražím. *Náš Region* [online]. 8.4.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/kralupy-podepsaly-smlouvu-s-developerem-bude-se-stavet-za-nadrazim-266072/>

4.2.8 Volební období od roku 2022

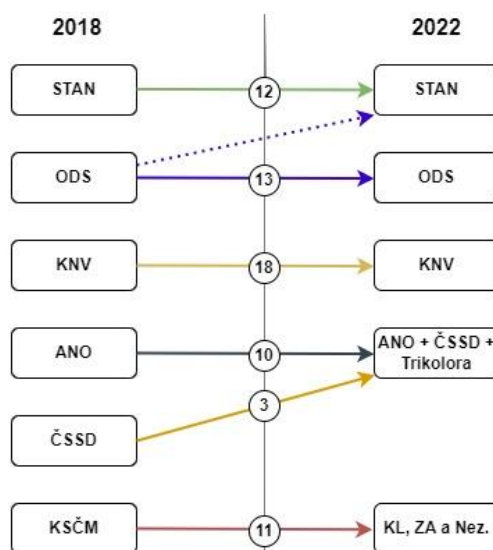
4.2.8.1 Výsledek voleb a povolební vyjednávání

V roce 2022 byly volební místnosti otevřeny ve dnech 23. a 24. září. Volební účast oproti roku 2018 celostátně poklesla, což se projevilo i v Kralupech nad Vltavou. Z celkového počtu 13 746 jich svůj hlas tentokrát odevzdalo 5 232 a výsledná volební účast tak dosáhla hodnoty 38,22 %. Ve srovnání s minulými komunálními volbami tedy účast ve volbách v Kralupech klesla o 1,27 %.

Kandidátní listinu v roce 2022 předložilo pouze 5 politických uskupení, což je ze všech sledovaných období vůbec nejméně. Pod stejným názvem jako v minulých volbách nyní kandidovali Starostové a nezávislí, ODS a Kralupy Nová Vlna (KNV). Zbývající dva politické subjekty však kandidovaly v novém složení. V prvním případě se jednalo o ANO a nezávislé s podporou ČSSD a Trikolory a ve druhém o Kralupskou levici, Zelenou alternativu a nezávislé. Všechny politické subjekty měly stejně jako v předešlých volbách na svých kandidátních listinách 21 kandidátů. Celkově se tedy v Kralupech o místa v zastupitelstvu ucházelo 105 kandidátů, což je za celé sledované období nejmenší počet. Z této skutečnosti pak logicky vyplývá, že i hodnota indexu plurality byla nejnižší, konkrétně tedy činila rovných 5. V roce 2022 proto měli jednotliví kandidáti zatím nejvyšší šanci získat křeslo v zastupitelstvu. Mezi kandidáty bylo tentokrát 77 mužů a 28 žen, přičemž jejich průměrný věk činil 47,6 let.

Co se týče kontinuity kandidatury mezi lety 2018 a 2022, tak je možné pozorovat značnou izolovanost jednotlivých politických subjektů. K přechodům jednotlivých kandidátů v tomto období téměř nedošlo. Pouze jeden kandidát ODS se připojil ke STAN. Tři kandidáti ČSSD pak přešli do nově zformované koalice vedené hnutím ANO. Z níže přiloženého schématu je dále možné vyčíst, že uskupení Kralupské levice, Zelené alternativy a nezávislých bylo z větší části tvořeno kandidáty KSČM. U jednotlivých politických subjektů lze pak pozorovat poměrně značnou stabilitu členské báze. Nejvíce stejných kandidátů (18 z 21) mělo v letech 2018 a 2022 sdružení nezávislých kandidátů Nová Vlna.

Obrázek 12: Kontinuita kandidatury mezi lety 2018-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Jako nejúspěšnější subjekt z politického souboje vyšlo nakonec ANO s podporou ČSSD, Trikolory a nezávislých. Toto uskupení oslovilo celkem 27,5 % voličů, čímž si zajistilo hned 6 křesel v zastupitelstvu. Vůbec poprvé od roku 2010 tedy v Kralupech zvítězil v komunálních volbách jiný politický subjekt než STAN. Velmi dobrého výsledku dosáhla také Nová Vlna, jež si oproti minulým volbám přilepšila zhruba o 6 % hlasů. Nyní toto uskupení skončilo na druhém místě a získalo 5 mandátů. ODS se sice v celkovém pořadí o 1 místo propadla, ale je nutno dodat, že dosáhla téměř totožného výsledku jako v roce 2018, což jí znovu přineslo 5 mandátů. Velký propad naopak poprvé od roku 2010 zaznamenali dříve velmi úspěšní Starostové a nezávislí, které tentokrát do voleb vedla Magdalena Modes Randáková. Propad STAN v Kralupech však nebyl ojedinělý případ, protože toto hnutí v roce 2022 neobhájilo velké množství mandátů celostátně. Důvodem tohoto propadu může být dle politologa Karla Párala skutečnost, že hnutí STAN je v současné době již oficiálně bráno jako celostátní, vládní strana, takže dříve používaná značka malé komunální strany již není tak účinná. Určitou roli však mohly sehrát i některé často probírané kauzy (např. Dozimetr).³¹⁷ Nepříliš lichotivého výsledku se dočkalo také nově kandidující uskupení Kralupské levice, Zelené alternativy a nezávislých, které získalo pouze 1 mandát. Za toto uskupení se do zastupitelstva dostal dlouholetý lídr KSČM Stanislav

³¹⁷ PIKA, Tomáš. STAN ve volbách propadl. Znovuzvolení členů předsednictva je ale motivační, hodnotí politolog. *iRozhlas* [online]. 26.9. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/stan-zaznamenal-ve-volbach-propad-znovuzvoleni-clenu-predsednictva-je-ale_2209260500_pik

Hejduk, který v rozhovoru uvedl, že doufal v získání alespoň 2 nebo 3 křesel v zastupitelstvu. Rovněž dodal, že levicově orientované subjekty to nemají v posledních letech v Kralupech úplně jednoduché: „Je zde averze vůči komunistické straně a vůči levici jako takové.“³¹⁸ Detailní výsledky voleb jsou k nahlédnutí v následující tabulce č. 23.³¹⁹

Tabulka 23: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2022

Název	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
ANO a nez. s podp. ČSSD a Trikolory	26 570	27,50 %	21	6
Kralupy Nová Vlna	23 956	24,80 %	21	5
Občanská demokratická strana	20 518	21,24 %	21	5
Starostové a nezávislí	18 227	18,87 %	21	4
Kralupská levice, Zelená alt. a Nezávislí	7 336	7,59 %	21	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

U většiny politických subjektů byla míra personalizace volby v posledních volbách poměrně nízká a variabilita tak nepřesáhla hranici 20 %. Lidé tak zřejmě jako v předchozích volbách hlasovali převážně pro celé strany kvůli jejich programu a udělovali menší počet preferenčních hlasů. Jediné uskupení, u kterého lze pozorovat v roce 2022 o něco vyšší variabilitu je Kralupská levice, Zelená alternativa a nezávislí. V rámci tohoto uskupení obdrželi větší množství preferenčních hlasů především dlouholetí představitelé kralupské KSČM Stanislav Hejduk a Ivan Ottis, což se odrazilo ve vyšší míře personalizace volby.

Tabulka 24: Míra personalizace volby, 2022

Strana	Variabilita	Personalizace
ANO a nez. s podp. ČSSD a Trikolory	8,4 %	nízká vysoká
Občanská demokratická strana	13,9 %	
Kralupy Nová Vlna	16,1 %	
Starostové a nezávislí	19,1 %	
Kralupská levice, Zelená alt. a Nezávislí	31,9 %	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Do zastupitelstva bylo zvoleno 9 kandidátů bez politické příslušnosti a 12 členů politických stran, konkrétně tedy 4 za ODS, 3 za ANO, 1 za KSČM, 1 za STAN, 1 za ČSSD,

³¹⁸ Rozhovor č. 09 se Stanislavem Hejdukem, 2023

³¹⁹ *Volby.cz* [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

1 za Trikoloru a 1 za KDU-ČSL. V zastupitelstvu v současné době zasedá 17 mužů a 4 ženy, přičemž průměrný věk v době jejich zvolení činil 49,2 let.

Povolební vyjednávání bylo velmi zajímavé, což bylo částečně způsobeno vítězstvím hnutí ANO, které mělo se 6 mandáty nejsilnější výchozí pozici. Vítězi voleb se pro vytvoření většiny teoreticky stačilo spojit pouze s jedním z dvojice ODS a Nová Vlna, protože oba tyto subjekty získaly ve volbách shodně po 5 mandátech. Spojení s jedním z těchto politických uskupení by totiž vedlo k vytvoření minimální vítězné koalice, což byla z pohledu vítěze preferována varianta. První kroky v rámci povolebního vyjednávání tak učinilo právě hnutí ANO, jelikož se hned následující den od zveřejnění výsledků voleb sešel lídr tohoto hnutí Martin Luksík s hlavním představitelem ODS Liborem Lesákem, aby probrali možnosti spolupráce a priority v programu. ANO rovněž během této schůze učinilo ODS nabídku na možné rozdělení funkcí v městské radě, což potvrdila „dvojka“ hnutí ANO Tomáš Pekárek: „*První návrh zněl čtyři místa v radě města pro ANO, v tom pozice starosty a místostarosty, a pro ODS pak tři místa v radě města a pozice místostarosty.*“³²⁰ Stejná nabídka byla o den později učiněna také zástupcům Nové Vlny.

Výše popsaná nabídka byla pro ODS nedostačující a proto požádala ANO o vylepšení s tím, že chce pro sebe pozici starosty. Na tento protinávrh představitelé ANO, ČSSD a Trikolory nakonec přistoupili, ale následně byla tato potenciální spolupráce zamítnuta hlasováním všech kandidátů ODS. Pro většinu z nich totiž bylo spojení s ANO nepřijatelné. Od Nové Vlny již během celé doby žádná zpětná reakce nepřišla.³²¹ Vojtěch Pohl se k tomuto tématu vyjádřil následovně: „*My jsme o té nabídce přestali uvažovat ve chvíli, kdy nám bylo řečeno, že máme počkat do doby než proběhne jejich jednání s ODS. V tu chvíli jsme pozornost začali věnovat jinému směru než dvojkoalici s ANO.*“³²² Druhým důvodem dle jeho slov byla skutečnost, že ANO chtělo vytvořit koalici pouze o 2 stranách, což se zdálo jako příliš riskantní. Během koaličních jednání se pokoušel oslovit ANO s možností spolupráce také jediný zvolený zastupitel za KSČM Stanislav Hejduk, který tuto skutečnost potvrdil v rozhovoru - „*Já jsem se snažil jednat s vítězem voleb, což bylo hnutí ANO, které se naopak snažilo oslovit pravicové strany, což se jim svým způsobem vymstilo.*“³²³ Jelikož ODS nabídku odmítla, Nová Vlna nereagovala a spolupráce se STAN nepřipadala příliš

³²⁰ HEDVÍKOVÁ, Alena. Petr Holeček zpět ve vedení města? Koaliční vyjednávání v Kralupech pokračuje. *Mělnický deník* [online]. 5.10. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://melnicky.denik.cz/volby-2022-komunalni/petr-holecek-zpet-ve-vedeni-mesta-koalicni-vyjednavani-v-kralupech-pokracuje.html>

³²¹ Tamtéž

³²² Rozhovor č. 07 s Vojtěchem Pohlem, 2023

³²³ Rozhovor č. 09 se Stanislavem Hejdukem, 2023

v úvahu, tak mělo ANO poměrně rychle svázané ruce a nezbývalo mu nic jiného než čekat na kroky ostatních stran.

V mezičase zároveň probíhala jednání mezi koaličními partnery z minulého volebního období, tedy ODS, STAN a Novou Vlnou. Všechny tyto politické subjekty měly zájem pokračovat v rozjeté spolupráci, která fungovala dle jejich názoru velmi dobře. Nová Vlna v rámci vyjednávání trvala na třech radních a pozici místostarosty a ODS měla velký zájem ukořistit post starosty. Rozhodující úlohu nakonec v rámci vyjednávání sehráli právě občanští demokraté, kteří dali přednost zkušenostem před změnou. Ve výsledku tak byla utvořena „staronová“ koalice a v opozici kromě ANO s podporou ČSSD a Trikolory zůstala také Kralupská levice, Zelená alternativa a nezávislí.³²⁴ Koalice ve složení ODS, Nová Vlna a STAN má v současné době k dispozici 14 z 21 mandátů, což se na první pohled může zdát jako silná většina, ale ve skutečnosti se jedná o minimální vítěznou koalici. Pokud by se totiž jakýkoliv subjekt rozhodl koalici opustit, tak by automaticky ztratila většinu. Jelikož lze jednotlivé koaliční subjekty označit za ideově blízké, tak se v rámci Balíkovy typologie v tomto případě jedná o minimální vítěznou ideově propojenou koalici.

Hlavním důvodem, proč ODS upřednostnila stávající koaliční partnery před hnutím ANO byl dle slov Libora Lesáka zejména zájem pokračovat ve fungující spolupráci: „*Jsem rád, že jsme nakonec zvolili právě tuto koalici, neboť vychází z platformy té předešlé. Město za poslední roky realizovalo spoustu hodnotných projektů, které se podařilo dotáhnout do úspěšného konce. Naším cílem je v tomto pokračovat.*“³²⁵ Stejný pohled na věc má také lídr Nové Vlny Vojtěch Pohl: „*V rámci vyjednávání jsme oslovili strany současné koalice, neboť se domníváme, že jsme během uplynulých čtyř let společně udělali spoustu dobré práce.*“³²⁶ Lídr koalice ANO, ČSSD a Trikolory Martin Luksík se ke skutečnosti, že se vítěz voleb nestal součástí koalice, vyjádřil tak, že politika je dle něj věcí, kde se nemožné stává možným. Rovněž dodal následující: „*Spoustu lidí mi řeklo, že už k těm volbám ani nepřijdou, že to je prý vrchol prasárny, když tedy budu citovat, a že volby postrádají jakýkoliv smysl. Někteří lidé tomu nechtěli ani věřit, že to je vůbec možné. Jiní zase říkají, že nás musí volit ještě více. Více hlasů ale bylo takových, že už se na to vykašlu, že to nemá cenu.*“³²⁷

³²⁴ HEDVÍKOVÁ, Alena. Je rozhodnuto. Hnutí ANO v Kralupech nad Vltavou vládnout nebude. *Mělnický deník* [online]. 7.10. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://melnicky.denik.cz/volby-2022/foto-je-rozhodnuto-hnuti-ano-v-kralupech-nad-vltavou-vladnout-nebude-20221007.html>

³²⁵ Tamtéž

³²⁶ Tamtéž

³²⁷ Rozhovor č. 08 s Martinem Luksíkem, 2023

Na ustavujícím zasedání byl dle domluvy zvolen novým starostou města dlouholetý lídr ODS Libor Lesák a do funkcí místostarostů byli zvoleni Vojtěch Pohl (KNV) a Petr Holeček (STAN). Další místa v městské radě byla rozdělena mezi Petra Listíka (ODS), Vladimíra Vymětalíka (KNV), Luboše Truhláře (KNV) a Marka Škabradu (STAN).³²⁸ Posty v radě města tak byly znovu rozděleny rovnoměrně s ohledem na volební výsledek. Oproti minulému volebnímu období došlo v radě pouze ke dvěma personálním změnám.

4.2.8.2 Plánované projekty

Ve volebním období 2022 až 2026 čeká Kralupy nad Vltavou celá řada velkých projektů, které změni tvář města. Největší investiční akcí od roku 1989 bude již zmiňovaná přestavba budovy pivovaru na městské kulturní centrum. Přestavba tohoto rozsáhlého objektu by měla začít již v roce 2023 a měla by město vyjít zhruba na 500 milionů korun, přičemž až polovina z této částky by měla být uhrazena prostřednictvím dotací. V letech 2023 až 2024 by zároveň měla probíhat rekonstrukce ulic Husova a Jungmannova. Právě tyto projekty pak budou představovat pomyslný konec přestavby městského centra, která v Kralupech probíhá již řadu let. Dále by mělo dojít k dokončení poslední etapy rekonstrukce Čechovy a Vrchlického ulice a k modernizaci učeben na ZŠ Komenského a Třebízského.

Z hlediska dlouhodobějšího horizontu město plánuje upravit přednádražní prostor a Správa železnic by se dokonce měla postarat o rekonstrukci celého nádraží. V současné době se rovněž zpracovává projekt na revitalizaci Seifertova parku v Lobečku. V souvislosti s plánovanou výstavbou nové sportovní haly město momentálně čeká na výpis dotací ze strany Národní sportovní agentury, protože i tento projekt bude nákladný a město by ho dle slov starosty z vlastních prostředků financovalo velmi těžce. Předpokládané datum dokončení haly se odhaduje na rok 2025. Developerské projekty byly z důvodu zvyšujících se cen stavebního materiálu částečně přibrzděny. Finep by však měl začít stavět první domy u nádraží již na konci roku 2024. V dalších lokalitách, tedy v Lobči a v Minicích, je situace komplikovanější a stavět se zde začne pravděpodobně o něco později.³²⁹

³²⁸ Zápisy z roku 2022. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2022/>

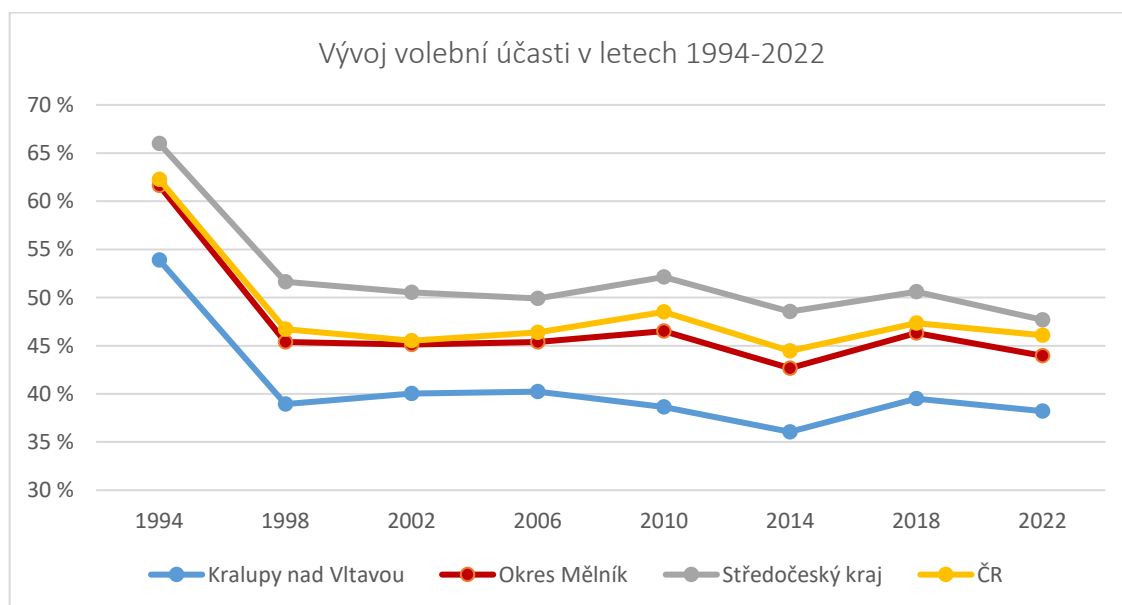
³²⁹ Libor Lesák: Na jaře město zahájí největší investiční akci po roce 1989. In: *YouTube* [online]. MěÚ Kralupy nad Vltavou, 9.2.2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=g-B83mB8vUQ&ab_channel=M%C4%9B%C3%9AKralupynadVltavou

5 Výsledky provedené analýzy

5.1 Vývoj volební účasti

Volební účast představuje průměrnou intenzitu účasti obyvatel ve volbách ve vztahu ke všem občanům, kteří disponují aktivním volebním právem. Její výše je v jednotlivých zemích různá a liší se také v závislosti na typu voleb.³³⁰ Analýza ukázala, že účast ve volbách do zastupitelstev obcí byla v Kralupech za celé sledované období převážně nízká. Následující graf č. 12 ukazuje vývoj volební účasti v Kralupech nad Vltavou a ostatních územních celcích v letech 1994 až 2022.

Graf 12: Srovnání vývoje volební účasti mezi územními celky, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Z výše uvedeného grafu je možné vyčíst, že se volební účast ve všech čtyřech územních celcích až na malé výjimky vyvíjela téměř totožně a měla kolísavý charakter. Graf rovněž potvrzuje skutečnost, že účast ve volbách v Kralupech ve srovnání s ostatními územními celky ve všech letech zaostávala. Jednoznačně nejvyšší účast ve volbách lze pozorovat v roce 1994. Takto vysoká účast byla zřejmě způsobena tím, že se jednalo o vůbec první volby do zastupitelstev obcí v rámci samostatné České republiky a občané tak měli větší zájem podílet se na volbě představitelů svých samospráv. Mezi roky 1994 a 1998 již došlo k rapidnímu poklesu, což odpovídá skutečnosti, že v evropských postkomunistických státech

³³⁰ CABADA, L. a M. KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2007, s. 288-289

volební účast po počátečních vysokých hodnotách v první polovině 90. let 20. století klesla na západoevropský průměr.³³¹ Od tohoto okamžiku byla volební účast v Kralupech po celé období poměrně konstantní a pohybovala se kolem hodnoty 40 %. Mezi roky 1998 a 2006 se účast ve volbách nepatrně zvyšovala, ale poté začala klesat a minima dosáhla v roce 2014, kdy činila pouze 36,06 %. V tomto roce však byla volební účast nejnižší i v ostatních územních celcích. Mezi roky 2014 a 2018 účast opět vzrostla a v Kralupech se přiblížila hranici 40 %. V posledních uskutečněných volbách lze ale pozorovat mírný pokles. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší volební účastí v Kralupech nad Vltavou činil ve sledovaném období více než 17 %, což je samozřejmě velmi vysoké číslo.

Kralupští zastupitelé jsou si nižší volební účasti plně vědomi a v rozhovorech uvedli různé příčiny, které mohou podle nich neúčast občanů ve volbách způsobovat. Většina se shodla v tom, že je ve městě určitá část obyvatel, které zkrátka politika a obecně dění v místě jejich bydliště příliš nezajímá, a nemají proto ani potřebu dostavit se k volbám, což potvrzují kupříkladu slova Tomáše Pekárka (ANO): „*Volit chodí bohužel jen ti nejvěrnější. Většinou obyvatel je to buď jedno, nebo jsou rezignovaní a nevěří, že by mohli něco změnit.*“³³² Dalším důvodem neúčasti v komunálních volbách pak může být právě určitý projev rezignace ze strany občanů, na což upozornil Stanislav Hejduk (KSČM): „*Takový ten názor, že prostě stejně nic nezměním, tak proč bych tam chodil.*“³³³ Také podle Martina Luksíka (ANO) je hlavním důvodem nižší volební účasti v komunálních volbách zkrátka nezájem občanů. Zároveň poukazuje na to, že celé situaci nepomáhá ani skutečnost, že vítěz voleb může skončit v opozici: „*Když se lidé podívají na výsledek koaličního jednání a výsledek voleb a vidí, že vítěz skončí mimo koalici, tak co si o tom řeknou? Že to nemá smysl.*“³³⁴

Bývalý starosta Marek Czechmann (STAN) pak dodal, že nižší volební účast není problém pouze v Kralupech: „*Podle mě je to celostátní problém. My jsme takový národ, že umíme hodně kritizovat, ale sami pak nejsme schopni pro to něco udělat.*“³³⁵ Současný starosta města Libor Lesák (ODS) však nabídl zcela jiný pohled na věc když uvedl, že se lidé nemusí k volbám dostavit např. i z toho důvodu, že mohou být s prací současného vedení města jednoduše spokojeni, a nemají tak potřebu nic měnit.³³⁶ Vojtěch Pohl z Nové Vlny se pak domnívá, že komunálním volbám není přikládána taková důležitost: „*Ted' to*

³³¹ CABADA, L. a M. KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2007, s. 290

³³² Rozhovor č. 06 s Tomášem Pekárkem, 2021

³³³ Rozhovor č. 09 se Stanislavem Hejdukem, 2023

³³⁴ Rozhovor č. 08 s Martinem Luksíkem, 2023

³³⁵ Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem, 2020

³³⁶ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020

například potvrzují i prezidentské volby, které mají účast nad 60 %, a je to vidět i opticky, že se do volebních místností dostává více voličů.³³⁷

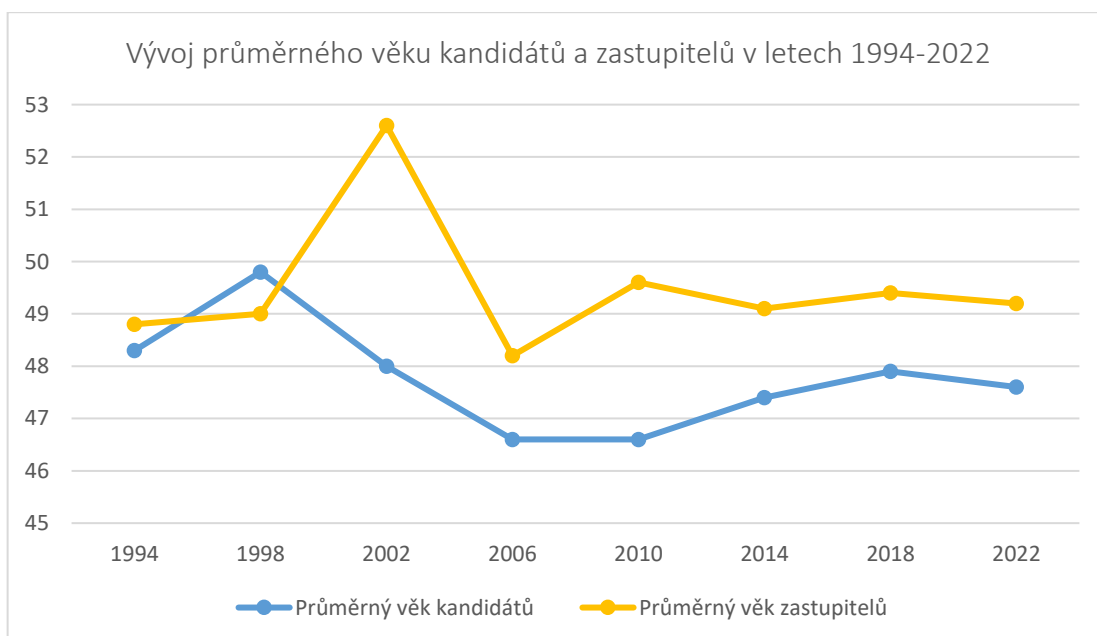
Petr Holeček (STAN) v rozhovoru uvedl, že je lepší volební účast srovnávat s městy podobné velikosti: „Já to hodně srovnávám s Neratovicemi nebo Mělníkem, což jsou města tady okolo nás. Mělník má vždy trochu vyšší volební účast a Neratovice mají naopak o dost nižší volební účast. My se pohybuje v tom prostředku.“³³⁸ Zde je nutné dodat, že ačkoliv volební účast v Kralupech může působit jako podprůměrná, tak v případě srovnání s jinými podobně velkými městy v blízkém okolí tomu tak skutečně není. V roce 2022 např. v Neratovicích volební účast dosáhla hodnoty 34,90 %, což je ještě méně než v Kralupech. Ve Slaném se voleb účastnilo 41,03 % občanů a na Mělníku pak 40,54 %.

5.2 Kandidáti a zastupitelé

5.2.1 Hledisko věku

Na základě analýzy jednotlivých volebních období bylo zjištěno, že průměrný věk kandidátů i zastupitelů se vyvíjel kolísavě. Tuto skutečnost potvrzuje níže přiložený graf č. 13 zobrazující daný ukazatel od roku 1994 do roku 2022.

Graf 13: Vývoj průměrného věku kandidátů a zastupitelů, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

³³⁷ Rozhovor č. 07 s Vojtěchem Pohlem, 2023

³³⁸ Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

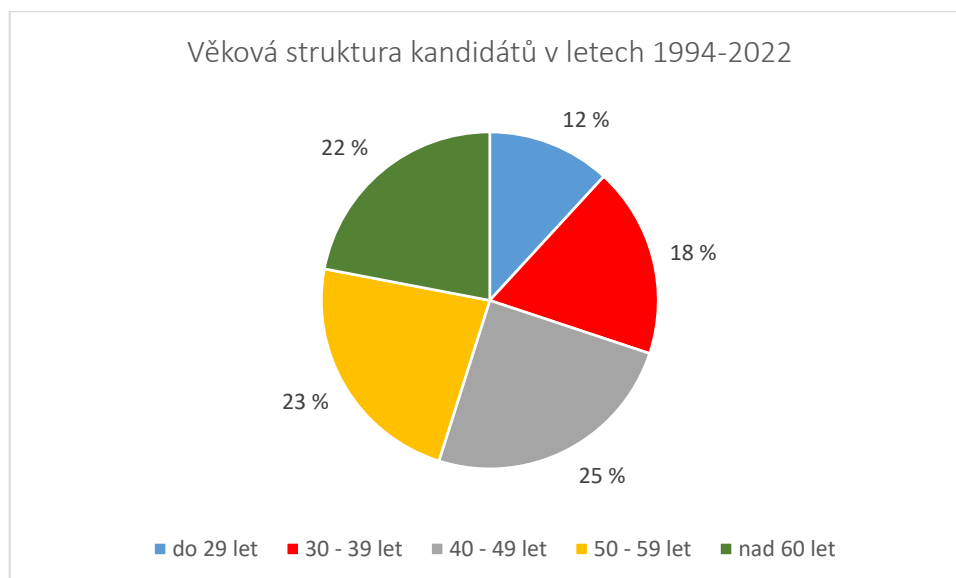
Z grafu č. 13 je možné vyčíst, že průměrný věk zastupitelů byl s výjimkou roku 1998 vždy vyšší nežli průměrný věk kandidátů. Z této skutečnosti lze usuzovat, že jsou do kralupského zastupitelstva častěji voleni kandidáti, kteří jsou v průměru starší. Zatímco průměrný věk kandidátů se v průběhu celého období pohyboval v intervalu 46,6 až 49,8 let, tak průměrný věk zastupitelů se pohyboval od 48,2 let až do 52,6 let.

Průměrný věk kandidátů nejprve mezi lety 1994 a 1998 poměrně výrazně narostl, konkrétně tedy o 1,5 let. Právě v roce 1998 byl průměrný věk kandidátů vůbec nejvyšší, protože dosáhl horní hranice 49,8 let. V následujících dvou volbách se průměrný věk kandidujících plynule snižoval až na minimální hodnotu 46,6 let. Od roku 2010 až do roku 2018 se pak průměrný věk naopak postupně zvyšoval a opět se dostal téměř až k hranici 48 let. V posledních volbách lze však znovu pozorovat mírný pokles.

Co se týče zastupitelů, tak mezi roky 1994 a 1998 se jejich průměrný věk pohyboval okolo hranice 49 let. V roce 2002 jejich průměrný věk velmi prudce vzrostl a dosáhl svého maxima, které činilo 52,6 let. Za celé sledované období se jedná o jediný případ, kdy průměrný věk přesáhl hranici 50 let. Mezi roky 2002 a 2006 lze následně pozorovat ještě prudší pokles průměrného věku. Zatímco v roce 2002 byl totiž průměrný věk zastupitelů nejvyšší, tak v roce 2006 byl nejnižší. Mezi lety 2006 až 2022 se posléze průměrný věk zvolených zástupců střídavě zvyšoval a snižoval, nejednalo se však o výrazné změny.

Kromě průměrného věku je dalším důležitým ukazatelem také věková struktura. Následující graf č. 14 zobrazuje zastoupení kandidátů v rámci 5 věkových skupin za celé sledované období, tedy od roku 1994 do roku 2022. Z grafu je možné vyčíst, že do zastupitelstva v Kralupech nad Vltavou nejčastěji kandidovali lidé ve věku 40 až 49 let. Druhou nejzastoupenější skupinou pak byli kandidáti ve věku 50 až 59 let, kteří tvořili 23 % ze všech kandidátů. Velmi podobné zastoupení měli rovněž nejstarší osoby nad 60 let. Nejméně aktivní byli v tomto ohledu nejmladší lidé do 29 let. Z celkového počtu kandidátů totiž tvořili pouze 12 %.

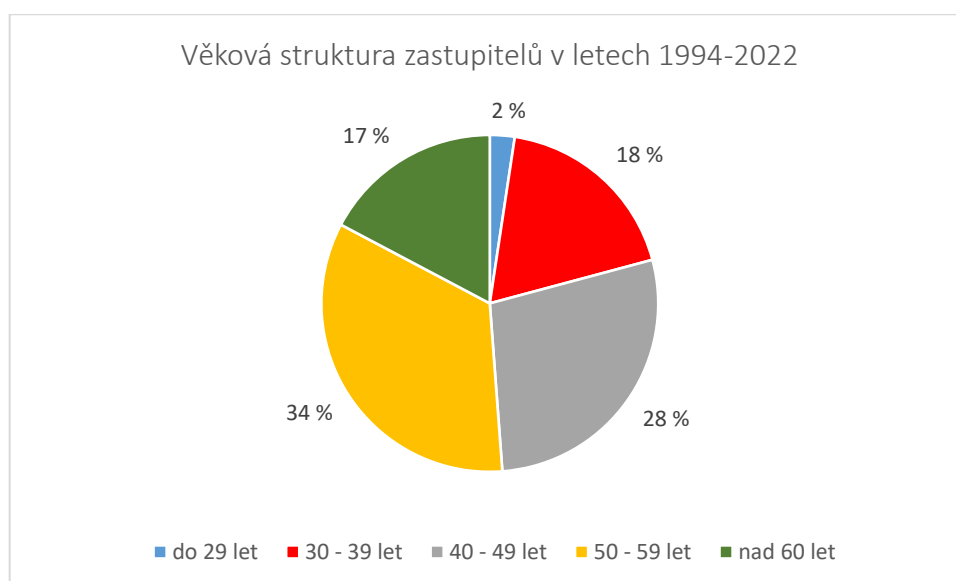
Graf 14: Kandidáti dle věkových skupin, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Graf č. 15 ukazuje rozdělení zastupitelů do stejných pěti věkových skupin ve stejném období. Hned na první pohled je zřejmé, že do kralupského zastupitelstva byli nejčastěji voleni lidé ve věku 50 až 59 let – ti tvořili dokonce 34 % z celkového počtu zastupitelů. Druhou největší skupinou zastupitelů pak byli lidé ve věkovém rozmezí 40-49 let. Téměř shodné zastoupení měli lidé ve věku 30 až 39 let a lidé nad 60 let. Zcela jednoznačně nejmenší podíl zastupitelů pak tvořila nejmladší skupina do 29 let, konkrétně jen 2 %.

Graf 15: Zastupitelé dle věkových skupin, 1994-2022

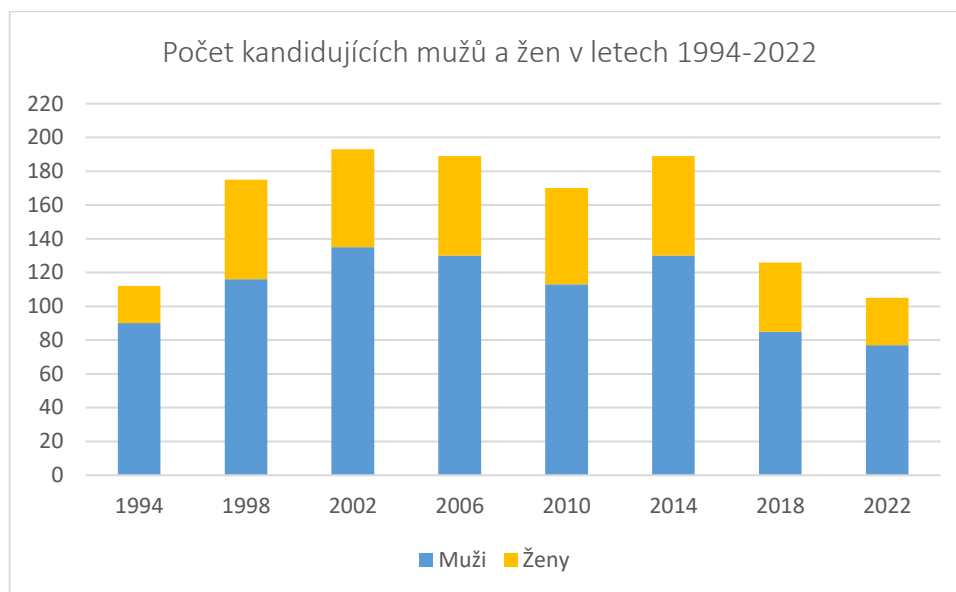
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V souvislosti s porovnáním věkové struktury kandidátů a zastupitelů je možné tvrdit, že do zastupitelstva jsou v Kralupech častěji voleni spíše starší kandidáti. Zatímco nejpočetnější skupinou kandidátů byli ve sledovaném období lidé ve věku 40 až 49 let, tak u zastupitelů to byli s velkou převahou lidé ve věkovém rozmezí 50-59 let. Skutečnost, že se do zastupitelstva častěji dostávají starší kandidáti, lze sledovat zejména na příkladu nejmladší věkové skupiny. Kandidáti do 29 let totiž v letech 1994 až 2022 tvořili celkem 12 % z celkového počtu kandidátů. V rámci zastupitelstva však měla tato skupina pouze 2% zastoupení. Proto je možné domnívat se, že lidé v komunálních volbách upřednostňují spíše starší a zřejmě tedy i zkušenější kandidáty.

5.2.2 Hledisko pohlaví

Z analýzy jednotlivých volebních období vyplývá, že do kralupského zastupitelstva ve všech letech kandidovalo výrazně více mužů než žen. Tuto skutečnost potvrzuje níže přiložený graf č. 16 zobrazující celkový počet kandidujících mužů a žen ve volbách od roku 1994 až do roku 2022. Největší rozdíl co se týče zastoupení mezi kandidáty z hlediska pohlaví lze pozorovat hned v prvních volbách. V roce 1994 se o místo v kralupském zastupitelstvu ucházelo 90 mužů a 22 žen. Muži tak tvořili více než 80 % z celkového počtu kandidátů zatímco ženy pouze necelých 20 %. V letech 1998 až 2018 se procentuální zastoupení kandidátů z hlediska pohlaví příliš neměnilo. Ženy v tomto období tvořily zhruba 30 až 34 % kandidátů a muži pak 66 až 70 %. Zastoupení žen mezi kandidáty se následně výrazněji snížilo až v roce 2022. V posledních uskutečněných volbách totiž kandidovalo 77 mužů a 28 žen. Mezi kandidáty tak bylo 73 % mužů a pouze 27 % žen.

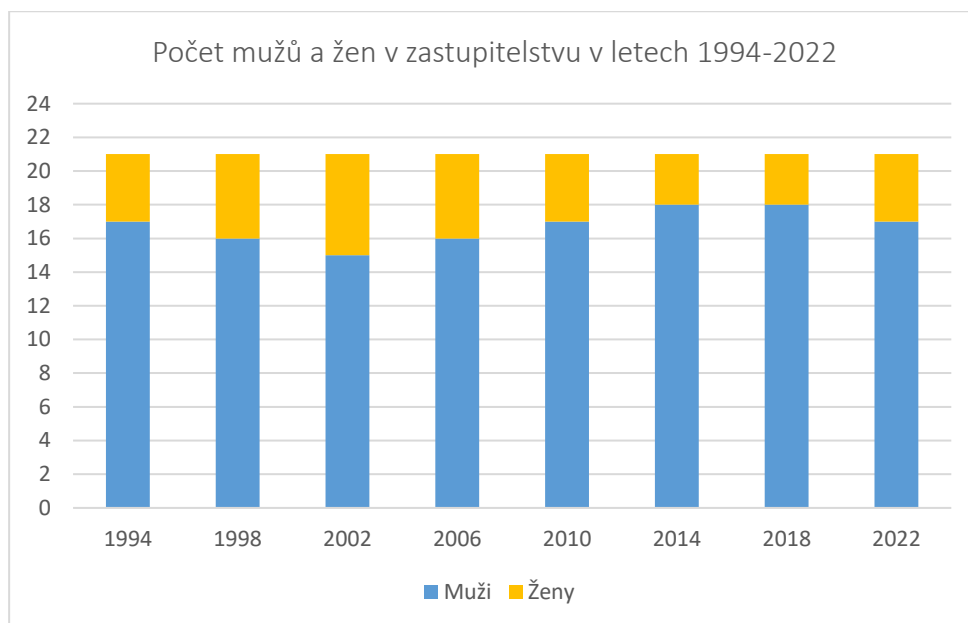
Graf 16: Počet kandidujících mužů a žen, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V zastupitelstvu se propast symbolizující zastoupení mužů a žen ještě více prohlubuje. Toto tvrzení potvrzuje následující graf č. 17, který ukazuje počet zvolených mužů a žen do kralupského zastupitelstva v období let 1994-2022. Z grafu je možné vyčíst, že mezi roky 1994 až 2002 se podíl žen mezi zastupiteli postupně zvyšoval. Zatímco v roce 1994 tvořily ženy pouze necelých 20 % zastupitelů, tak v roce 2002 již téměř 30 %. Právě v roce 2002 zasedalo z celého sledovaného období nejvíce žen, konkrétně tedy 6. Od této chvíle se však počet žen v zastupitelstvu začal plynule snižovat a podíl mužů se tedy naopak postupně čím dál tím více zvyšoval. Nejméně žen, konkrétně tedy pouze 3, bylo mezi zastupiteli v letech 2014 a 2018. Ženy v těchto letech tvořily necelých 15 % zastupitelů zatímco muži více než 85 %. V roce 2022 se již počet žen v zastupitelstvu opět o 1 navýšil.

Graf 17: Počet mužů a žen v zastupitelstvu, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

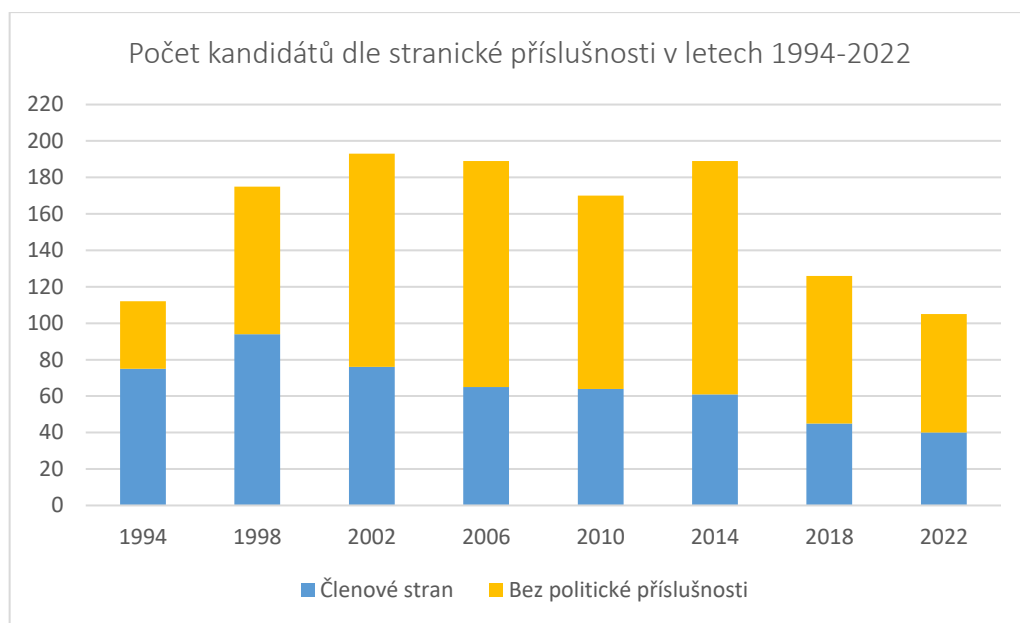
Celkově je rozdíl v zastoupení mužů a žen mezi kandidáty i zastupiteli za celé sledované období skutečně velmi vysoký. Do kralupského zastupitelstva v letech 1994 až 2022 kandidovalo celkem 876 mužů a 383 žen. Muži tak tvořili 69,6 % z celkového počtu kandidátů a ženy 30,4 %. Do zastupitelstva bylo ve stejném období zvoleno 134 mužů a jen 34 žen. V tomto ohledu tedy ženy zaostávaly ještě o něco více, jelikož jich mezi zastupiteli bylo v letech 1994-2022 pouze 20,2 %. Muži, kteří v daném období tvořili téměř 80 % zastupitelů, tak poměrně jasně převažují. Grafy č. 16 a 17 navíc ukazují, že se zastoupení žen mezi kandidáty a zastupiteli v průběhu let nezvyšovalo, spíše naopak.

5.2.3 Hledisko stranické příslušnosti

Při zkoumání lokálního politického prostředí bylo dále velmi zajímavé sledovat, jak se v průběhu let měnil počet kandidátů z hlediska stranické příslušnosti. Graf č. 18 ukazuje počet kandidátů bez politické příslušnosti a počet kandidujících členů stran v letech 1994 až 2022. Kandidáty bez politické příslušnosti jsou zde myšleni takoví kandidáti, kteří kandidovali samostatně, v rámci sdružení nebo jako bezpartijní pod hlavičkou nějaké politické strany. Z grafu lze vyvodit, že v roce 1994 v tomto ohledu poměrně jasně převažovali straníci, kteří tvořili 67 % z celkového počtu kandidátů. V následujících volbách se již podíl kandidujících členů stran a bezpartijních začal vyrovnávat, ale straníci stále převažovali. Od roku 2002 se ale situace obrátila a do kralupského zastupitelstva začalo

kandidovat mnohem více lidí bez politické příslušnosti. Od této chvíle až do posledních voleb se již podíl kandidujících straníků a bezpartijních příliš neměnil. Bezpartijní vždy tvořili více než 60 % kandidátů. Největší převahu kandidátů bez politické příslušnosti lze pak pozorovat v roce 2014, kdy tvořili více než 67 % kandidujících osob.

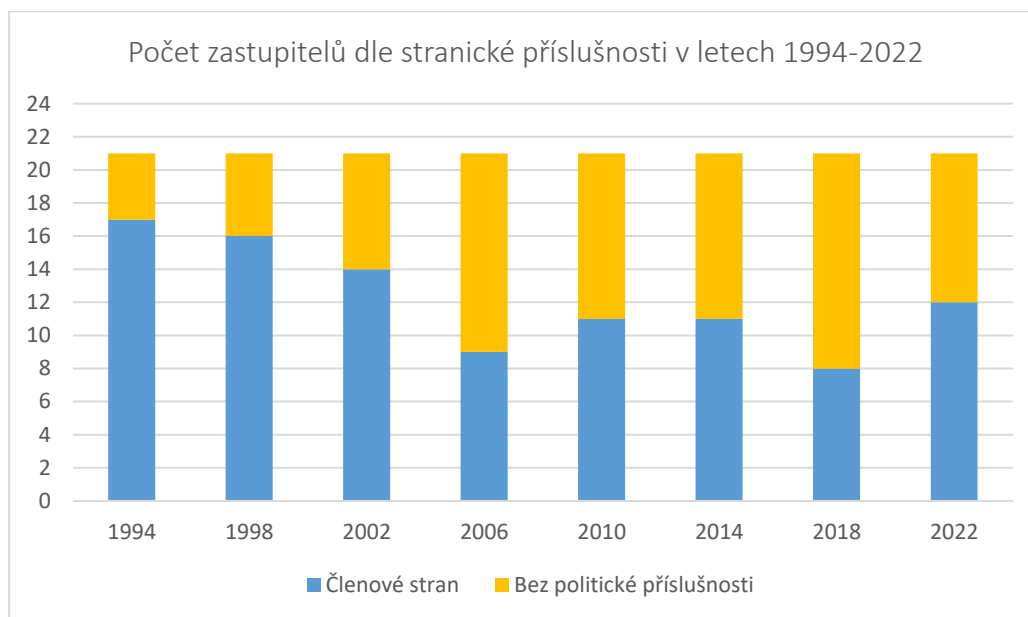
Graf 18: Počet kandidátů dle stranické příslušnosti, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

V zastupitelstvu bylo zastoupení členů stran a bezpartijních ve stejném období již mnohem proměnlivější, což potvrzuje níže přiložený graf č. 19. Zatímco u kandidujících osob ve většině let převažovali kandidáti bez politické příslušnosti, tak mezi zastupiteli tomu bylo právě naopak. Bezpartijních zastupitelů bylo ve vedení města více pouze ve dvou případech (2006 a 2018). Ve zbývajících letech měli v zastupitelstvu převahu členové stran. V roce 1994 bylo v zastupitelstvu dokonce 17 členů stran a pouze 4 bezpartijní. Od tohoto roku se však podíl straníků postupně snižoval až do výše zmíněného roku 2006, kdy bylo do zastupitelstva vůbec poprvé zvoleno více kandidátů bez politické příslušnosti. V letech 2010 a 2014 byl pak podíl těchto dvou skupin velmi vyrovnaný, ale minimálním rozdílem převažovali členové stran. V roce 2018 místo v zastupitelstvu získalo 13 kandidátů bez politické příslušnosti a pouze 8 straníků. V posledních uskutečněných volbách se však situace opět obrátila ve prospěch straníků, protože se jich do zastupitelstva probjovalo 12 a bezpartijních jen 9.

Graf 19: Počet zastupitelů dle stranické příslušnosti, 1994-2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

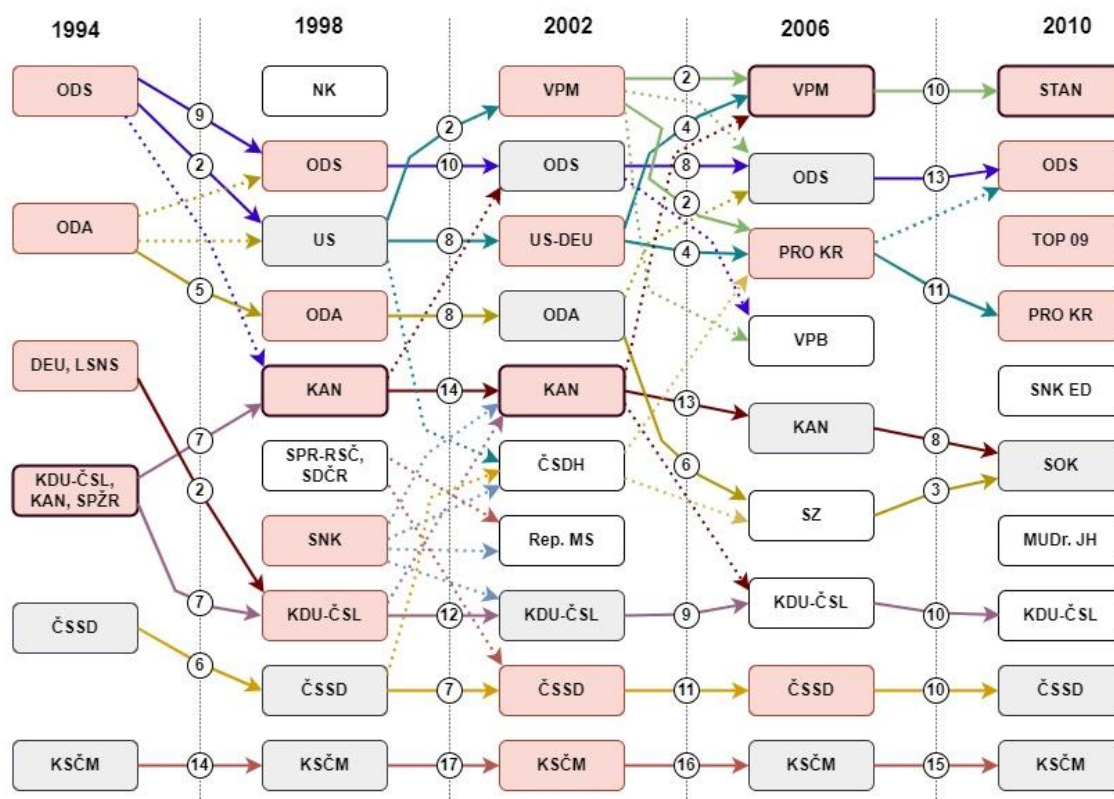
Při srovnání počtu kandidátů a zastupitelů z hlediska jejich stranické příslušnosti vyplývá, že ačkoliv od roku 2002 v Kralupech kandidovalo výrazně více kandidátů bez politické příslušnosti, tak v zastupitelstvu ve většině let stále převažovali členové stran, i když ne tak výrazně jako v letech 1994 a 1998. Z toho lze usuzovat, že kralupští občané častěji volí ty kandidáty, kteří jsou členy dané politické strany. Potvrzuje to skutečnost, že z celkového počtu kandidátů jich za celé sledované období bylo 58,7 % bez politické příslušnosti a 41,3 % členů stran. Situace v zastupitelstvu byla však za stejné období zcela opačná – bezpartijní tvořili 41,7 % zastupitelů a straníci 58,3 %. Mezi zvolenými bezpartijními zastupiteli pak byli nejčastěji lidé, kteří kandidovali za nějaké místní sdružení nezávislých kandidátů (např. PRO KRALUPY, Nová Vlna atd.).

5.3 Kontinuita kandidatury

Pro pochopení celkového obrazu lokálního stranického systému je nutné analyzovat kontinuitu kandidatury u jednotlivých politických subjektů. Nově kandidující politické subjekty totiž nejsou tvořeny jen novými tvářemi, ale mohou být doplňovány i kandidáty z jiných politických uskupení. Analýza kontinuity kandidatury tedy především pomáhá odhalit původ těchto nově vzniklých politických uskupení a rovněž ukazuje stabilitu členské báze u těch politických subjektů, které se voleb účastní opakovaně. Kontinuita kandidatury již byla zkoumána u jednotlivých voleb, ale následující dvě schémata zobrazují přesuny

kandidátů mezi kandidátními listinami v rámci celého sledovaného období, tedy od roku 1994 až do roku 2022. Kontinuita kandidatury naznačená šipkami stejně jako v předchozích schématech uvádí údaj o počtu pokračujících kandidátů. Pokud je šipka přerušovaná, tak se jednalo o přesun jediného kandidáta. V následujících dvou schématech jsou navíc černě zvýrazněny ty politické subjekty, které v daném období obsadily post starosty. Světle růžovou barvou jsou označeny politické subjekty, které utvořily po volbách v daném roce koalici a šedivě jsou označeny subjekty, které naopak zůstaly v opozici. Bíle označené subjekty pak v daném období nezískaly ani 1 mandát.

Obrázek 13: Kontinuita kandidatury mezi lety 1994 až 2010

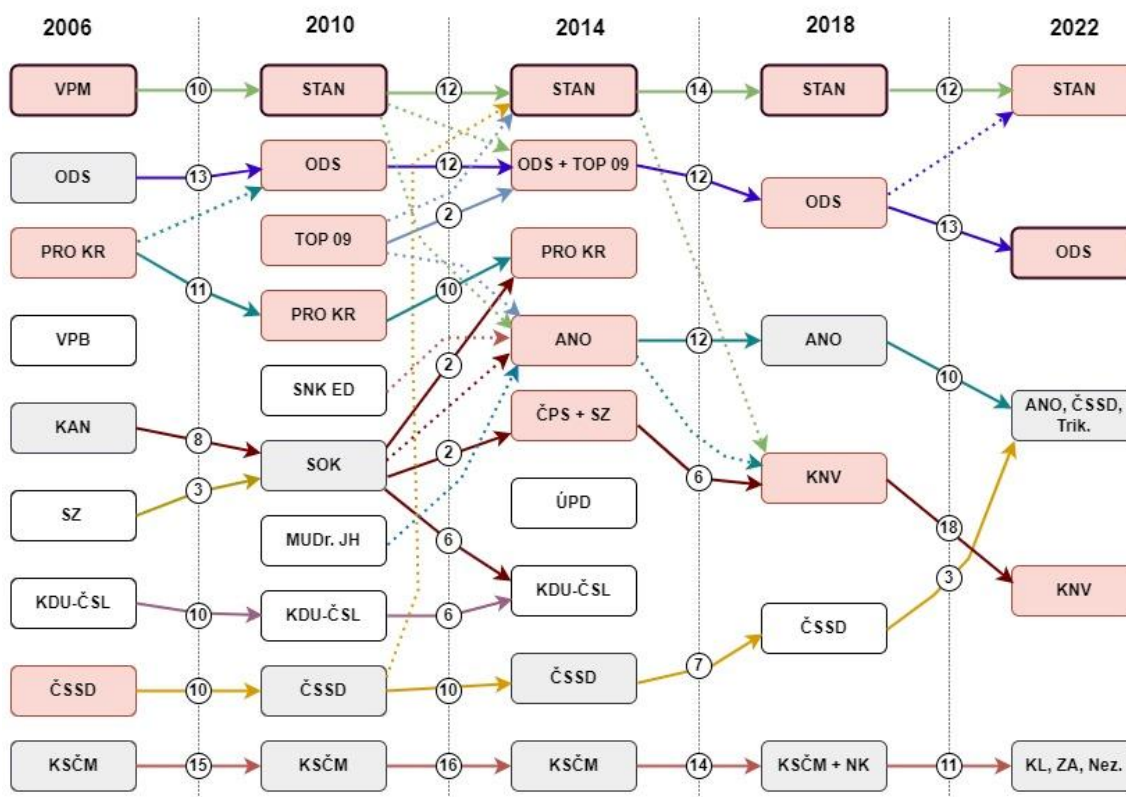
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Výše uvedené schéma jasně dokazuje, že k přesunům kandidátů mezi různými politickými subjekty v prvních pěti volebních obdobích skutečně docházelo, ale současně zobrazené přesuny naznačují určité rozdíly mezi jednotlivými volbami, zejména tedy co se míry izolovanosti jednotlivých politických uskupení týče. Především období let 1998 až 2006 by se v této souvislosti dalo označit jako „divoké“, protože mezi politickými subjekty docházelo k mnoha individuálním přesunům kandidátů. V této době vznikalo mnoho nových politických uskupení a zároveň se některé politické subjekty po jednom volebním období

ihned rozpadly, což vedlo k tomu, že se jednotliví kandidáti v následujících volbách přesunuli na jiné kandidátní listiny. To se týkalo například SNK „Za nemocnici“ a koalice SPR-RSČ a SDČR v roce 1998. Je zajímavé sledovat, že k největšímu množství přesunů docházelo v těchto prvních pěti obdobích u pravicově smýšlejících subjektů. Většinou se jednalo o individuální přechody kandidátů, kteří se kupříkladu z osobních důvodů připojí k jinému podobně smýšlejícímu subjektu, kde mají větší šanci uspět. Levicově orientované politické subjekty naopak byly v tomto období převážně izolované, zejména tedy KSČM.

Mezi lety 2006 a 2010 lze již pozorovat větší míru izolovanosti u všech kandidujících politických uskupení. V tomto období je taktéž možné sledovat, že politický subjekt sice může změnit název, ale z personálního hlediska zůstane do jisté míry nezměněn. Konkrétně se jednalo o přeměnu VPM na STAN a částečně i KAN na SOK. Především zmíněná změna VPM na STAN byla pro další vývoj kralupského politického prostředí velmi důležitá, jelikož mezi deseti kandidáty, kteří se mezi těmito dvěma subjekty přesunuli, byli významné osobnosti kralupské politiky Petr Holeček a Marek Czechmann.³³⁹

Obrázek 14: Kontinuita kandidatury mezi lety 2006 až 2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

³³⁹ NOVÝ, L. *Proces rozhodování místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou*. 2021, s. 96-97

Výše uvedené schéma jasně dokazuje, že mezi roky 2010 a 2014 opět došlo k mnoha různým individuálním přesunům kandidátů napříč různými subjekty, což se logicky odrazilo v tom, že se izolovanost politických uskupení oproti předchozímu období zmenšila. Kartami tehdy zamíchalo zejména nově kandidující hnutí ANO 2011, do něhož se připojili jednotliví kandidáti hned z 5 různých subjektů. Důležitý byl v tomto ohledu samozřejmě i rozpad SOK, jehož kandidáti z větší části přešli ke KDU-ČSL. Mezi volbami v letech 2014-2018 naopak proběhly spíše plynulé přechody kandidátů v rámci stejných politických uskupení. Mezi těmito roky byla důležitá především redukce počtu kandidujících subjektů o 1/3 a příchod sdružení nezávislých kandidátů Nová Vlna na kralupskou politickou scénu. Schéma ukazuje, že toto sdružení vzniklo na základech bývalé koalice České pirátské strany a Strany Zelených a také se k němu připojil 1 kandidát z ANO a 1 ze STAN.³⁴⁰

V posledním období se pak míra izolovanosti kandidujících subjektů ještě navýšila. U STAN, ODS a Nové Vlny lze pozorovat velmi plynulé přechody kandidátů. ANO a ČSSD tentokrát vytvořili společnou kandidátní listinu (společně s Trikolorou) a nově v Kralupech kandidovalo uskupení Kralupské levice, Zelené alternativy a nezávislých. Schéma kontinuity kandidatury však dokazuje, že tento nově kandidující subjekt byl z větší části tvořen bývalými kandidáty KSČM.

Schémat zobrazující kontinuitu kandidatury ukazují, že se voleb do kralupského zastupitelstva v průběhu let 1994 až 2022 účastnilo mnoho různých politických uskupení. Některá z nich byla neúspěšná a proto se hned rozpadla, ale jiná naopak kandidátní listiny předkládala opakovaně. Pouze 2 politické strany pak kandidovaly ve všech letech, konkrétně to byla ODS a ČSSD. Do této kategorie by se zřejmě dala zařadit také KSČM vzhledem k tomu, že více než polovina jejích kandidátů přešla v posledních volbách do nového uskupení. Při pohledu na schémata je možné pozorovat, že největší stabilitu členské báze měly v průběhu let tradiční parlamentní strany jako ODS, ČSSD, KDU-ČSL a především KSČM. V pozdějších letech pak také STAN a hnutí ANO. Velmi silnou kontinuitu kandidatury lze rovněž sledovat v letech 1998-2006 u KAN. Nejvíce stejných kandidátů ve dvou po sobě navazujících volbách pak měla Nová Vlna, za kterou v letech 2018 a 2022 kandidovalo hned 18 stejných kandidátů. K největšímu množství přesunů osob napříč různými politickými subjekty docházelo v letech 1998 až 2006 a také mezi roky 2010 a 2014.

³⁴⁰ Tamtéž

5.4 Způsob sestavování koalic

Z hlediska Jüptnerovy typologie je možné Kralupy nad Vltavou dle velikostního kritéria řadit mezi obce větší střední velikosti (viz kapitola 3.7.3). Pro tento typ obcí je velmi charakteristický polosoutěživý systém vyznačující se obsazováním exekutivních postů s ohledem na volební výsledek. Důležitou roli v tomto ohledu hraje povolební sestavování exekutivních koalic, na základě kterých se následně volí starosta, místostarosta a další členové rady, což jsou ve větších městech již poměrně atraktivní posty. Dle Jüptnera v tomto typu obcí nejčastěji vznikají takové koalice, které zajišťují výraznou většinu v zastupitelstvu, ale nezahrnují všechny politické subjekty. Lze se zde však setkat i s jinými typy koalic, například minimální vítěznou.³⁴¹ Při pohledu na tabulku č. 25 je zřejmé, že utvořené koalice v Kralupech tomuto tvrzení odpovídají. Od roku 1994 bylo totiž ve městě sestaveno celkem 8 různých koalic, přičemž 6 z nich bylo nadměrných a pouze 2 minimální vítězné.

Níže přiložená tabulka č. 25 ukazuje, že složení jednotlivých koalic se v průběhu let poměrně výrazně měnilo. Z hlediska Balíkovy typologie koalic byla v Kralupech nejčastěji utvořena nadměrná ideově propojená koalice, konkrétně tedy v 5 z 8 případů. Z toho lze usuzovat, že politické subjekty upřednostňují mít v zastupitelstvu výraznější většinu a zároveň preferují spojení s jinými ideově blízkými subjekty. Ve dvou volebních obdobích (2006 a 2022) pak byla utvořena minimální vítězná koalice a pouze v roce 2002 vznikla nadměrná ideově nepropojená koalice. Velmi zajímavé je zjištění, že nadměrná ideově propojená koalice se v Kralupech nad Vltavou během celého sledovaného období ani jednou nerozpadla. Oproti tomu minimální vítězná koalice z roku 2006 se především z důvodu neshod místostarostů z VPM a ČSSD v roce 2009 rozpadla a následně byla zvolena nová rada. Velmi podobná situace pak nastala v případě koalice utvořené v roce 2002. Tato nadměrná ideově nepropojená koalice přestala fungovat kvůli osobním neshodám mezi starostou Pavlem Ryntem (KAN) a místostarostou Vratislavem Veselým (US-DEU), což vedlo k jejím rozpadu v roce 2003. Na základě této skutečnosti by se zřejmě dalo tvrdit, že nadměrná ideově propojená koalice je nejstabilnější variantou. Kompletní přehled utvořených koalic včetně rozdělených funkcí v radě města je k nahlédnutí v následující tabulce č. 25. U období, kde je znaménko hvězdy se koalice rozpadla.

³⁴¹ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 93-95

Tabulka 25: Přehled vytvořených koalic od roku 1994

Období	Členové koalice	Mandáty	Funkce v radě města	Typ koalice
1994-1998	ODS (6)	15 z 21	2 místostarostové, 1 radní	nadměrná ideově propojená
	KDU, KAN, SPŽR (4)		starosta, 1 radní	
	ODA (3)		1 radní	
	DEU, LSNS (2)		1 radní	
1998-2002	ODS (4)	13 z 21	2 místostarostové, 1 radní	nadměrná ideově propojená
	SNK Za nemocnici (3)		1 radní	
	KAN (2)		starosta	
	ODA (2)		1 radní	
	KDU-ČSL (2)		1 radní	
2002-2006*	KSČM (4)	14 z 21	1 radní	nadměrná ideově nepropojená
	US-DEU (4)		2 místostarostové	
	ČSSD (3)		1 radní	
	KAN (2)		starosta	
	VPM (1)		1 radní	
2006-2010*	VPM (7)	11 z 21	starosta, místostarosta, 2 radní	minimální vítězná ideově propojená
	ČSSD (3)		místostarosta, 1 radní	
	Pro Kralupy (1)		1 radní	
2010-2014	STAN (5)	12 z 21	starosta, místostarosta, 1 radní	nadměrná ideově propojená
	ODS (5)		místostarosta, 3 radní	
	TOP 09 (1)		žádná	
	Pro Kralupy (1)		žádná	
2014-2018	STAN (7)	16 z 21	starosta, místostarosta, 1 radní	nadměrná ideově propojená
	ANO 2011 (4)		2 radní	
	ODS, TOP 09 (3)		místostarosta, 1 radní	
	Pro Kralupy (1)		žádná	
	ČPS + SZ (1)		žádná	
2018-2022	STAN (6)	15 z 21	starosta, 2 radní	nadměrná ideově propojená
	ODS (5)		místostarosta, 1 radní	
	Nová Vlna (4)		místostarosta, 1 radní	
2022-(2026)	ODS (5)	14 z 21	starosta, 1 radní	minimální vítězná ideově propojená
	Nová Vlna (5)		místostarosta, 2 radní	
	STAN (4)		místostarosta, 1 radní	

Zdroj: Vlastní zpracování

Ideologická vzdálenost mezi jednotlivými politickými subjekty není dle Jüptnera v obcích větší střední velikosti při tvorbě koalic stále příliš významná, větší roli hraje až v těch největších městech. Mnohem důležitější jsou v této spojitosti osobní vztahy mezi jednotlivými aktéry a samozřejmě také početní kritérium.³⁴² Naprostá většina dotazovaných zastupitelů tuto domněnku v rozhovorech potvrdila. Samozřejmě se v Kralupech najdou

³⁴² JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. 2006, s. 113-115

i určité výjimky, protože například spojení s KSČM je pro některé politické subjekty téměř nepřijatelné. Důvodem je ale spíše vliv celostátní politiky a celkový pohled voličů ostatních stran na komunistickou stranu jako takovou. Kupříkladu pro ODS i STAN je dle slov Libora Lesáka a Petra Holečka komunistická strana z hlediska případné koaliční spolupráce politicky neuchopitelný subjekt, ale s jejími zdejšími představiteli žádný problém nemají.³⁴³ Naopak si defacto všichni dotazovaní zastupitelé velmi pochvalují práci hlavního představitele kralupských komunistů Stanislava Hejduka. Dle Martina Luksíka se dá v posledních letech pozorovat podobná situace i v případě hnutí ANO. Konkrétně tedy v rozhovoru poukazyval na to, že i pouhé spojení s osobou Andreje Babiše může být pro některé zastupitele záminka k tomu, aby s tímto hnutím nespolupracovali v koalici.³⁴⁴

Koaliční jednání v Kralupech nad Vltavou dle slov dotazovaných zastupitelů probíhají téměř ihned po oznámení volebních výsledků. Většina politických subjektů je během koaličního jednání otevřena všem možnostem. Jednotlivé politické subjekty zvažují své možnosti především s ohledem na počet získaných mandátů. Při oslovování potenciálních koaličních partnerů jsou důležité společné body programu, které jsou však v případě kralupských politických subjektů vždy velmi podobné a nijak výrazně se od sebe neliší. Nejvíce se tak hledí na požadavky na rozdělení exekutivních funkcí a velmi důležité jsou rovněž personální vazby mezi jednotlivými představiteli.

Právě výše uvedené osobní vztahy a vazby mezi elitami některých stran dle Jüptnera často vedou v obcích větší střední velikosti ke dlouhodobé spolupráci některých subjektů.³⁴⁵ Tuto tzv. politickou alianci lze skutečně pozorovat na několika příkladech také v Kralupech nad Vltavou. V prvních třech volebních obdobích mezi sebou velmi úzce spolupracovali ODS a ODA, což byly dvě strany, jež vznikly z původního Občanského fóra. S těmito dvěma stranami byl spojen rovněž KAN a KDU-ČSL. Tyto čtyři politické subjekty tvořily v letech 1994-2002 pevné jádro koalice. Po volbách v roce 2002 pak byly s výjimkou KAN společně odsunuty do opozice. Druhý a pravděpodobně ještě zjevnější politickou alianci lze později pozorovat mezi STAN a ODS. Tyto dvě strany navázaly spolupráci po odvolání a následném zvolení nové rady města v roce 2009 (STAN tehdy ještě v podobě VPM). Od roku 2010 pak tyto dvě strany společně tvoří silný tandem, který má jednoznačně největší vliv na politické dění ve městě. Dokazuje to skutečnost, že obě tyto strany byly od roku 2010 vždy nedílnou

³⁴³ Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem, 2020 a rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem, 2023

³⁴⁴ Rozhovor č. 08 s Martinem Luksíkem, 2023

³⁴⁵ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 95

součástí koalice a zároveň vždy obsadily nejprestižnější funkce v městské radě. K této dlouhodobé a fungující spolupráci jednoznačně přispívá právě i dobrý vztah mezi jejími hlavními představiteli Petrem Holečkem (STAN) a Liborem Lesákem (ODS). Při pohledu na tabulku č. 25 se lze domnívat, že součástí této aliance je v posledních dvou volebních obdobích také Nová Vlna.

V obcích větší střední velikosti se dle Jüptnera začíná ve větší míře uplatňovat princip vlády a opozice. V této souvislosti je nutné říct, že v Kralupech nad Vltavou ve všech volebních obdobích opozice skutečně byla, ale k žádným větším konfliktům ve zdejším zastupitelstvu nedocházelo. Většina dotazovaných zastupitelů dokonce uvedla, že se na nějaké rozdělení na vládu a opozici příliš „nehraje“. Kralupské zastupitelstvo se zkrátka snaží spolupracovat nehledě na to, kdo je v koalici a kdo naopak v opozici. Zastupitelé se ve většině projednávaných bodů shodují a snaží se jednat v co možná nejlepším zájmu města. Je to dané i tím, že mezi zastupiteli panují převážně dobré vztahy a opoziční představitelé nehází vedení města „klacky pod nohy“. Kralupy jsou v tomto ohledu ve srovnání s okolními městy jako např. Neratovice poměrně výjimečné, na což poukazovali i dotazovaní zastupitelé. Pouze Tomáš Pekárek (ANO) v rozhovoru uvedl, že zdejší politický systém vnímá jako soutěživý a dodal, že by zdejší opozice měla být aktivnější.

5.5 Lokální stranický systém

V obcích větší střední velikosti dle Jüptnera kandidátní listinu předkládá 5 až 13 politických subjektů.³⁴⁶ Při pohledu na níže přiloženou tabulku č. 26 je zřejmé, že počet kandidujících subjektů v kralupských komunálních volbách v letech 1994-2022 této charakteristice přesně odpovídá. V Kralupech totiž kandidátní listinu předložilo nejméně 5 politických subjektů (rok 2022) a nejvíce 10 (roky 1998, 2002 a 2010). Čmejrek ve svém díle uvádí, že v obcích střední velikosti se lze většinou setkat s úplným stranickým spektrem. Zpravidla zde působí všechny či téměř všechny parlamentní strany a také některé lokální politické strany a sdružení.³⁴⁷ Při pohledu na skladbu kandidujících subjektů v jednotlivých letech je na první pohled jasné, že v Kralupech během celého sledovaného období kandidovaly převážně právě parlamentní strany. Ostatní subjekty, kam spadají již zmiňované lokální či regionální uskupení a nezávislí kandidáti, zdejší politickou scénu spíše pouze doplňují. Parlamentní strany neměly ve sledovaném období pouze početní převahu, ale

³⁴⁶ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 92-93

³⁴⁷ ČMEJREK, J. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR*. 2003, s. 272-275

ve většině případů dosahovaly i mnohem lepších volebních výsledků. Lokální subjekty, především tedy samostatně kandidující nezávislí kandidáti, se často ani nedokázaly probojovat do zastupitelstva. Samozřejmě se však najdou i výjimky. Některá lokální sdružení nezávislých kandidátů (např. Pro Kralupy či Nová Vlna) byla ve volbách úspěšná a dokonce se následně stala i součástí vládnoucí koalice. Celkově lze však tvrdit, že skladba kandidujících subjektů v Kralupech odpovídá Čmejrkově teorii, viz tabulka č. 26.

Tabulka 26: Základní statistiky komunálních voleb v Kralupech n. Vlt., 1994-2022

Volební rok	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
Počet voličů	13 743	14 070	14 213	14 210	14 152	14 307	14 064	13 746
Volební účast	53,9 %	38,9 %	40,0 %	40,2 %	38,6 %	36,1 %	39,5 %	38,2 %
Počet kandid. subjektů	6	10	10	9	10	9	6	5
- parlamentní strany	6	8	8	6	7	8	5	3
- ostatní subjekty	0	2	2	3	3	1	1	2
Hlasy pro 2 největší strany	50,6 %	34,7 %	36,6 %	50,9 %	41,1 %	46,3 %	50,7 %	52,3 %
Pluralita	5,33	8,33	9,19	9,00	8,10	9,00	6,00	5,00
Fragmentace (hlasy)	5,04	7,37	7,25	5,65	6,42	6,10	4,86	4,47
Fragmentace (mandáty)	4,85	7,47	6,04	4,20	5,44	4,96	4,55	4,28
Volatilita	x	35,3 %	20,4 %	16,3 %	17,7 %	35,5 %	22,3 %	12,9 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Českého statistického úřadu

Výše uvedená tabulka č. 26 ukazuje, že počet voličů se v Kralupech nad Vltavou v průběhu sledovaného období nijak výrazně neměnil. Mezi některými volbami došlo k mírnému nárůstu a v jiných případech naopak došlo k poklesu. V souvislosti s plánovanou rozsáhlou výstavbou lze však v tomto ohledu v budoucích letech očekávat nárůst počtu voličů, což samozřejmě může mít vliv na zdejší volební výsledky.

Velmi zajímavé je sledovat dynamiku vývoje kralupského stranického systému. Pluralitu lokálního politického prostředí lze charakterizovat např. na základě fragmentace měřenou indexem efektivního počtu stran na volební úrovni (hlasy) a na úrovni zastupitelstva (mandáty). Zvýšenou roztržitostí na obou úrovních lze pozorovat zejména v letech 1998 a 2002, kdy došlo k nárůstu počtu kandidujících subjektů mezi nimiž byli i samostatně kandidující NK. Ostatně to naznačuje i míra plurality vyjádřená počtem kandidátů připadajícím na 1 mandát. Tento ukazatel se mezi roky 1994 a 2002 zvýšil téměř o 4 body, což je velmi vysoká hodnota. Při srovnání let 1998-2002 s rokem 1994 lze tedy hovořit o rozšíření a částečné destabilizaci stranického systému, což potvrzuje i Blondelovo

kritérium součtu procent hlasů dvou nejsilnějších stran. Zatímco v roce 1994 byl součet hlasů 2 největších stran vyšší než 50 %, tak v následujících dvou volbách se pohyboval pouze kolem hranice 35 %. Bylo to způsobeno zejména nárůstem počtu kandidujících subjektů, což vedlo k většímu rozložení hlasů mezi jednotlivé strany. Jasným důkazem této skutečnosti je ODS, jež v roce 1994 získala téměř 30 % hlasů a v následujících volbách již pouze necelých 20 %. V roce 2006 se fragmentace snížila, takže došlo k částečné stabilizaci stranického systému. V tomto roce dosáhly velmi dobrého volebního výsledku VPM a ODS, což se opět odrazilo v součtu hlasů 2 nejsilnějších stran, který se opět vyšplhal nad 50 %. Následně byl však stranický systém i v důsledku vstupu nových politických subjektů včetně NK na politickou scénu opět destabilizován, i když ne tak výrazně jako v letech 1998-2002. Od roku 2010 se však fragmentace rovnoměrně snižuje a lze tedy tvrdit, že alespoň z tohoto hlediska dochází v Kralupech k postupné stabilizaci stranického systému.

Větší fragmentaci lze během sledovaného období pozorovat na volební úrovni. Výjimku v tomto ohledu tvoří pouze rok 1998, kdy byla roztržitost vyšší v zastupitelstvu. Bylo to způsobeno tím, že se do zastupitelstva dostalo 8 politických subjektů a rozdělení mandátů bylo navíc velmi vyrovnané. Vítěz voleb tehdy získal pouze 4 mandáty, což je ze všech období vůbec nejméně, a hned čtyři subjekty pak získaly dvě křesla v zastupitelstvu.

Při zkoumání stability stranického systému je dále vhodné analyzovat i chování samotných voličů prostřednictvím měření míry volatility. Největším úskalím při výpočtu volatility je odlišování starých a nových politických subjektů. V tomto ohledu je velmi nápomocná kontinuita kandidatury, která do jisté míry dokáže odhalit původ daného politického subjektu. K odlišení starých a nových stran byla v tomto případě použita metodika Birchové, která je detailně popsána v knize Chytilka a dalších autorů.³⁴⁸ Tabulka č. 26 ukazuje, že volatilita byla v Kralupech v průběhu sledovaného období kolísavá, ale její celková tendence je klesající, což zejména v posledních letech opět dokazuje postupnou stabilizaci zdejšího stranického systému. Výrazněji vyšší hodnoty volatility lze pozorovat pouze v letech 1998 a 2014. V prvním případě to bylo způsobeno tím, že mezi roky 1994 a 1998 došlo ke zvýšení počtu kandidujících subjektů a hlasy voličů se tedy přesunuly k novým uskupení jako např. SNK „Za nemocnici“. V roce 2014 pak došlo k výraznému zvýšení volatility především z toho důvodu, že velká část voličů hlasovala pro nově kandidující hnutí ANO 2011, které tehdy kralupským stranickým systémem otřásl.

³⁴⁸ CHYTILEK, R., J. ŠEDO, T. LEBEDA a D. ČALOUD. *Volební systémy*. 2009, s. 92-93

6 Závěr

Hlavní cíl této diplomové práce spočíval v definování faktorů, které ovlivňují charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou. Pro splnění hlavního cíle bylo nejprve nutné charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele města, identifikovat aktéry místního politického prostředí včetně jejich vzájemných vztahů a analyzovat vývoj lokálního stranického systému od roku 1994. Teprve na základě splnění těchto dílčích cílů bylo možné identifikovat několik faktorů ovlivňujících charakter lokálního politického prostředí.

První faktor, který ovlivňuje fungování komunálního politického systému je již samotná velikost města společně s jeho geografickým umístěním. Kralupy nad Vltavou jsou dle počtu obyvatel v rámci Jüptnerovy typologie řazeny mezi obce větší střední velikosti. V současné době dokonce patří mezi nejlidnatější obce Středočeského kraje. V posledních letech lze v Kralupech pozorovat postupný nárůst počtu obyvatel, který je způsoben zejména přílivem lidí z nedalekého hlavního města, kteří zde nalézají možnost levnějšího bydlení. Často se jedná především o mladší lidi s vyšším dosaženým stupněm vzdělání. Čím více žije v obci voličů s vyšším vzděláním, tím větší pak bývají volební zisky pravicově orientovaných politických subjektů.³⁴⁹ Tato skutečnost se týká právě i Kralup, kde se během sledovaného období počet lidí s vyšším vzděláním navýšil a zároveň zde došlo k postupnému oslabení levicových politických subjektů, což lze pozorovat například na postupném úpadku zdejší ČSSD či KSČM. Ve městě je také značná část obyvatel, kteří vyjíždějí do Prahy za prací nebo do školy, takže mohou být následně ovlivněni politickým děním v hlavním městě.

Druhým identifikovaným faktorem je vliv celostátní, přesněji tedy parlamentní politiky. Tento faktor se během sledovaného období projevil v Kralupech hned několikrát zejména v souvislosti s volebními výsledky některých parlamentních stran. Jako příklad může být v tomto ohledu prezentován výsledek kralupských STAN ve volbách v roce 2022. Tato strana, která v kralupských komunálních volbách od roku 2010 opakovaně, mnohdy i s výrazným náskokem, vítězila se v posledních uskutečněných volbách propadla až na čtvrté místo. Tento pokles získaných hlasů byl nejen v Kralupech, ale i v dalších obcích způsoben nepříliš zdařilým působením STAN na národní politické úrovni a některými kauzami, které se ve spojitosti s touto stranou v poslední době probíraly. Vliv parlamentní politiky se určitě podepsal také na propadu kralupské ODS v roce 2014. Tato strana, jež

³⁴⁹ VOBECKÁ, J. a T. KOSTELECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace*. 2007, s. 14

od roku 1994 získávala vždy kolem 20 % hlasů se v důsledku nezdařilého působení ODS v parlamentu a s tím souvisejícím pádem vlády Petra Nečase propadla v roce 2014 až na čtvrté místo a získala tehdy v koalici s TOP 09 pouze necelých 13 % hlasů.

Dalším významným faktorem je zcela jistě podoba lokálního stranického systému. Počet politických stran, jež působí v obci, je bezpochyby závislý na velikosti dané obce. Ve středně velkých obcích dle Čmejřka stranická spektra zahrnují všechny či téměř všechny parlamentní strany a také další politické subjekty místního charakteru.³⁵⁰ Toto tvrzení přesně odpovídá situaci v Kralupech, kde během celého sledovaného období byly hlavním aktérem právě parlamentní strany, ale zároveň zde vystupovali i nezávislí kandidáti a jejich sdružení.

V Kralupech lze v této souvislosti pozorovat i další jev, který je typický pro českou komunální politiku, a tím je zařazování nezávislých kandidátů bez politické příslušnosti na kandidátní listiny parlamentních stran z důvodu jejich slabé členské základny.³⁵¹ Dokazuje to skutečnost, že podíl nezávislých kandidátů bez politické příslušnosti byl ve většině volebních let vyšší než podíl kandidujících členů stran, a to i přes to, že mezi kandidujícími subjekty byly převážně parlamentní strany. V Kralupech se kandidující strany bez nezávislých kandidátů zkrátka neobejdou, protože zde není dostatek registrovaných členů stran. Z hlediska nastavení volebního systému je samozřejmě lepší mít zcela zaplněné kandidátní listiny. Z pohledu stran se zároveň jedná o chytrý taktický krok, protože mezi nezávislými kandidáty jsou často významné osobnosti, které mohou být ve volbách tím rozhodujícím faktorem, který ovlivní voličovo chování, což v rozhovorech potvrdili i dotazovaní zastupitelé. Toto ostatně dokazuje i vysoká míra personalizace volby u několika kralupských politických stran. Politické strany v Kralupech na své kandidátní listiny ve většině případů zařazovaly kupříkladu doktory, učitele, sportovce a další osobnosti, které jsou mezi zdejšími občany dobře známé. Tyto osobnosti často získaly největší počty preferenčních hlasů. Jako příklad může sloužit bývalý učitel Petr Holeček, který opakovaně získal nejvyšší počet preferenčních hlasů a podepsal se tak na úspěchu STAN.

Důležitý faktor, který ovlivňuje charakter politického rozhodování místních orgánů samosprávy, je spojen se způsobem vytváření koalic. Jüptner ve svém díle uvádí, že v obcích větší střední velikosti se lze nejčastěji setkat s koalicemi, jež nezahrnují celé politické spektrum, ale na druhou stranu zajišťují výraznou většinu hlasů v zastupitelstvu.³⁵² Kralupy

³⁵⁰ ČMEJŘEK, J. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR*. 2003, s. 272-274

³⁵¹ ČMEJŘEK, J., V. BUBENÍČEK a J. ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 70

³⁵² JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 93-94

se s jeho teorií shodují, protože zde během celého sledovaného období vzniklo celkově 6 nadměrných koalic a pouze 2 minimální vítězné. Často se politickým subjektům nabízela možnost vytvořit koalici s minimální většinou hlasů, ale z důvodu touhy po bezpečí k sobě raději přibraly 1 nebo 2 další (většinou slabší) subjekty. Kralupští zastupitelé v rozhovorech uváděli, že se při jednání o vytvoření koalice příliš nehledí na ideovou propojenost jednotlivých politických subjektů. Mnohem důležitější je právě popsané početní kritérium a také personální vazby mezi jednotlivými představiteli stran. To se tedy také shoduje s Jüptnerovým tvrzením, že role ideologické vzdálenosti má v obcích větší střední velikosti malý význam.³⁵³ I přes to však v Kralupech od roku 1994 vzniklo 7 ideově propojených koalic a pouze 1 ideově nepropojená, takže toto kritérium zřejmě určitou roli přeci jen hraje.

Dle Jüptnera se politický systém v obcích větší střední velikosti vyznačuje obsazováním exekutivních postů s ohledem na výsledek voleb a sníženou mírou soutěživosti v mezivolebním období.³⁵⁴ V Kralupech skutečně většinou byla místa v městské radě rozdělována na základě počtu získaných mandátů. Nejsilnější koaliční strana kupříkladu mnohdy obsadila pozici starosty či místostarosty a některé menší koaliční subjekty naopak zastoupení v radě vůbec neměly. V případě Kralup je pro vývoj místní samosprávy významný faktor spočívající v neexistenci zásadnějších konfliktních bodů, což se následně projevuje právě sníženou mírou soutěživosti v průběhu volebního období. Princip vlády a opozice se zde sice na první pohled uplatňuje, ale opozice ve většině hlasování poskytuje koalici tichou podporu. Pokud se v kralupském zastupitelstvu nějaké konflikty objevily, tak se vždy jednalo spíše o osobní neshody. Zastupitelé zde spolu ve větší míře vychází a snaží se jednat v nejlepším zájmu města, což se odráží v jeho rychlém rozvoji. Zdejší politický systém lze proto označit jako polosoutěživý.

Posledním faktorem, který profiluje charakter politického rozhodování v Kralupech je nepochybně dlouhodobá spolupráce koaličních partnerů. Tu lze pozorovat v posledních letech zejména na příkladu STAN (dříve VPM) a ODS. Tyto dvě strany mezi sebou navázaly spolupráci již v roce 2009 a od té doby vždy tvořily pomyslné jádro exekutivní koalice, což vede v rámci zastupitelského orgánu k určité kontinuitě. K této fungující spolupráci velkou měrou přispívají dobré vztahy mezi hlavními představiteli těchto stran. Tyto politické aliance jsou dle Jüptnera v obcích větší střední velikosti velmi častým jevem.³⁵⁵

³⁵³ JÜPTNER, P. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. 2006, s. 115

³⁵⁴ JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. 2004, s. 93

³⁵⁵ Tamtéž, s. 95

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Odborná literatura

BALÍK, Stanislav. *Typologie exekutivních koalic v českém prostředí*. In CABADA, L. *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2006, ISBN 80-7380-004-7.

BALÍK, Stanislav. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-144-4.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BERNARD, Josef, Tomáš KOSTELECKÝ, Michal ILLNER a Jana VOBECKÁ. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.

ČMEJREK, Jaroslav. *Lokální a regionální politické stranictví v ČR*. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2003. ISBN 80-902176-3-X.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Markéta LUHANOVÁ. *Politika v regionálním rozvoji: Úvod do studia*. Praha: Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze, 2004. ISBN: 80-213-1157-6

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-561-0.

HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.

CHYTILEK, Roman, Jakub ŠEDO, Tomáš LEBEDA a Dalibor ČALOUD. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.

JÜPTNER, Petr, Jiří SVOBODA a Jakub HUDÁK. *Komunální politické systémy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2003. ISBN 80-7308-056-7.

- JÜPTNER, Petr. *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue č. 2. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2004. ISSN 1211-0353.
- JÜPTNER, Petr. *Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. In CABADA, L. *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-004-7.
- JÜPTNER, Petr et al. *Local Governance between Democracy and Efficiency: V4 comparative case study*. Novo Mesto: Faculty of Organisation Studies, 2014. ISBN 978-961-93688-0-0
- KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-78-2.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-665-5
- KUBÁLEK, Michal a Václav BUBENÍČEK. Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru. *Acta Politologica* [online]. Praha: Katedra politologie IPS FSV Univerzity Karlovy, 2012, 4 (3), 284-305 [cit. 2022-10-01]. ISSN 1803–8220. Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>
- LA PALOMBARA, Joseph a Myron WEINER. *Political Parties and Political Development. (SPD-6)*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1966. SBN 691-02163-5.
- LEBEDA, Tomáš. Hlavní proměnné proporčních volebních systémů. *Sociologický časopis* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2001, 37(4), 425-448 [cit. 2022-09-09]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2001/04/03.pdf>
- LEBEDA, Tomáš. Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica* [online]. Praha: Katedra politologie IPS FSV Univerzity Karlovy, 2009, 1(3), 332-344 [cit. 2022-09-15]. ISSN 1803- 8220. Dostupné z: https://tarantula.ruk.cuni.cz/ACPO-23-version1-006_Lebeda_US_merged.pdf
- MÜLLER, Karel B. Dobré vládnutí a jeho aktéři v postkomunistickém happyvillu aneb jak rozhodovat v zájmu těch, kteří nejsou slyšet. *Acta Politologica* [online]. Praha: Katedra politologie IPS FSV Univerzity Karlovy, 2018, 10 (1), 57-85 [cit. 2022-10-02]. ISSN 1803-8220. Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/001503.pdf>
- NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-22-2
- OUŘEDNÍČEK, Martin. Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003, 39 (2), 235-253 [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/02/06.pdf>
- OUTLÝ, Jan. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. Politologická revue č. 2. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2003. ISSN 1211-0353.
- PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 5. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2763-0.

RYŠAVÝ, Dan a Pavel ŠARADÍN. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-042-1.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií: Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě*. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-461-3.

STUPKA, Josef. *Kralupy nad Vltavou - 100 let města*. Kralupy nad Vltavou: Město Kralupy nad Vltavou, 2002. ISBN 80-238-9730-6.

STUPKA, Josef. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou: Soubor článků o kralupských událostech, výročích a osobnostech-výročí 750 let obce*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2003. ISBN 80-239-3535-6.

ŠEDO, Jakub. *Vybrané problémy kvantitativního výzkumu stability stranických systémů a jejich možná řešení*. European Electoral Studies. 2011, 6 (1), 63-74. ISSN 1801-6545.

ŠPECINGER, Otakar. *Kralupy nad Vltavou: Devadesát let města 1902-1992*. Kralupy nad Vltavou: Městské muzeum, 1992.

VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-010-1.

VOBECKÁ, Jana a Tomáš KOSTELECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace: analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-129-3.

7.2 Internetové zdroje

Analýza města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2017 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z:

<https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/analyza-plna-verze.pdf>

Blíží se otevření parkovacího domu. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 2.1.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z:

<https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/01/02/blizi-se-otevreni-parkovaciho-domu/>

Časové řady věkového složení obyvatel za vybraná města Středočeského kraje: Kralupy nad Vltavou. *Český statistický úřad* [online]. 2021 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/xs/casove-rady-vekoveho-slozeni-obyvatel-za-vybrana-mesta-stredoceskeho-kraje>

Databáze demografických údajů za obce ČR. *Český statistický úřad* [online]. 2021 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Doprava. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/doprava/>

HEDVÍKOVÁ, Alena. Je rozhodnuto. Hnutí ANO v Kralupech nad Vltavou vládnout nebude. *Mělnický deník* [online]. 7.10. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://melnicky.denik.cz/volby-2022/foto-je-rozhodnuto-hnuti-ano-v-kralupech-nad-vltavou-vladnout-nebude-20221007.html>

HEDVÍKOVÁ, Alena. Petr Holeček zpět ve vedení města? Koaliční vyjednávání v Kralupech pokračuje. *Mělnický deník* [online]. 5.10. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://melnicky.denik.cz/volby-2022-komunalni/petr-holecek-zpet-ve-vedeni-mesta-koalicni-vyjednavani-v-kralupech-pokracuje.html>

Kdo jsme. *Sociální služby města Kralupy nad Vltavou* [online]. © 2021 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.dpskralupy.cz/o-nas/kdo-jsme>

Kralupy nad Vltavou mají nový autobusový terminál. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 2.6.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/06/02/kralupy-nad-vltavou-maji-novy-autobusovy-terminal/>

Kralupy TV: Ustavující zasedání Zastupitelstva města Kralupy nad Vltavou (23. 11. 2002). In: *YouTube* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, 31.1. 2019 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LJUrrRqvb0g&t=121s&ab_channel=M%C4%9BstoKralupynadVltavou

Kultura a volný čas. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/kultura-a-volny-cas/>

Libor Lesák: Na jaře město zahájí největší investiční akci po roce 1989. In: *YouTube* [online]. MěÚ Kralupy nad Vltavou, 9.2.2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=g-B83mB8vUQ&ab_channel=M%C4%9B%C3%9AKralupynadVltavou

Malý lexikon obcí České republiky - 2021. *Český statistický úřad* [online]. 2021 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2021>

Národnostní složení obyvatelstva - 2001. *Český statistický úřad* [online]. 2003 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/narodnostni-slozeni-obyvatelstva-2001-ibdndejapf>

Obyvatelstvo podle pohlaví a podle druhu pobytu, státního občanství, způsobu bydlení, národnosti a náboženské víry v obci. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_af=VYSTUPOBJEKT&pvo=OTOB111&z=T&f=TABULKA&katalog=30814&u=v125_VUZEMI_43_534951

Obyvatelstvo podle vybraných národností a obcí vybraného okresu. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2021 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD210082-OB-OK&z=T&f=TABULKA&skupId=4293&katalog=33522&pvo=SLD210082-OB-OK&pvokc=101&pvoch=40215&evo=v202 ! SLD21F1008-H2_1

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání a obcí vybraného okresu. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2021 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4292&katalog=33519&pvo=SLD210072-OB-OK&pvo=SLD210072-OB-OK&pvokc=101&pvoch=40215>

O městě Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Turistický a informační portál města* [online]. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.infokralupy.cz/o-meste-kralupy-nad-vltavou/ds-1009/archiv=0&p1=1004>

Osm let od zahájení provozu nové budovy Městského úřadu. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 16.1.2022 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/01/16/osm-let-od-zahajeni-provozu-nove-budovy-mestskeho-uradu/>

O zpravodaji: Archiv čísel. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/o-zpravodaji/>

PIKA, Tomáš. STAN ve volbách propadl. Znovuzvolení členů předsednictva je ale motivační, hodnotí politolog. *iRozhlas* [online]. 26.9. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/volby/stan-zaznamenal-ve-volbach-propad-znovuzvoleni-clenu-predsednictva-je-ale-2209260500-pik>

Pivovar se mění na městské kulturní centrum. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 10.8.2017 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2017/08/10/pivovar-se-meni-na-mestske-kulturni-centrum/>

Povodně 2002. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, © 2023 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/povodne-2002-2/>

Projekt nové sportovní haly právě začíná. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 20.6.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2022/06/20/projekt-nove-sportovni-haly-prave-zacina/>

Realizační fáze projektu Technopark Kralupy byla ukončena. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 24.4.2015 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2015/04/24/realizacni-faze-projektu-technopark-kralupy-byla-ukoncena/>

ŘÍHA, Jiří. Kralupské volby ovládlo hnutí v čele se starostou Holečkem. *Mělnický deník* [online]. 14.10.2014 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/kralupske-volby-ovladlo-hnuti-v-cele-se-starostou-holeckem-20141013.html

ŘÍHA, Jiří. Kralupy budou mít zřejmě dva místostarosty. *Mělnický deník* [online]. 24.10.2010 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/kralupy-budou-mit-zrejme-dva-mistostarosty20101025.html

ŘÍHA, Jiří. Starostové a nezávislí jednájí o koalici s ODS. *Mělnický deník* [online]. 20.10.2010 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/starostove-a-nezavisli-jednaji-o-koalici-s-ods.html

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Mělník: Kralupy nad Vltavou - Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle pohlaví a odvětví ekonomické činnosti. *Český statistický úřad* [online]. 2003 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-2136-03--1300>

Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Obyvatelstvo podle pohlaví a podle ekonomické aktivity v obci - Kralupy nad Vltavou. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vyhledavani&vyhltext=kralupy&bkv=a3JhbHVweQ..&katalog=30713>

Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Zaměstnaní podle pohlaví a podle odvětví ekonomické činnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v obci - Kralupy nad Vltavou. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vyhledavani&vyhltext=kralupy&bkv=a3JhbHVweQ..&katalog=30713>

SOLAR, Martin. Kralupy podepsaly smlouvu s developerem. Bude se stavět za nádražím. *Náš Region* [online]. 8.4.2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/kralupy-podepsaly-smlouvu-s-developerem-bude-se-stavet-za-nadrazim-266072/>

Spolky ve městě. Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/kultura-a-volny-cas/spolky-ve-meste/>

Správní obvody obcí s rozšířenou působností - Středočeský kraj: Kralupy nad Vltavou - Ekonomická aktivita obyvatelstva podle SLDB. *Český statistický úřad* [online]. 2004 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-2104-04--0250>

Strategický plán města Kralupy nad Vltavou. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. 2018 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mesto/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-kralupy-nad-vltavou/strategicky-plan.pdf>

Symbole. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, ©2022 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/o-meste/symbole/>

Školství. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/skolstvi/>

ŠTYGLEROVÁ, Terezie, Michaela NĚMEČKOVÁ a Miroslav ŠIMEK. Stárnutí se nevyhne. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ea002b5947>

TLUSTÝ, Martin. Kralupy prodaly budovu nemocnice jejímu dlouholetému nájemci. *Novinky.cz* [online]. 14. 3. 2013 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/vase-zpravy-kralupy-prodaly-budovu-nemocnice-jejimu-dlouholetemu-najemci-270374>

Volby.cz [online]. © Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Volební klauzule. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. ©2022 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=304>

Vše o území: Kralupy nad Vltavou (okres Mělník). *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2011 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=32915&u= VUZEMI 43 534951#>

Vyjiždějící do zaměstnání a do školy podle pohlaví, věku a podle obce vyjížděky a obce dojížděky. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20533970/dvok714_40215_melnik.pdf/162536e7-3bef-4c27-8c2c-855f21f536c5?version=1.0

Výstavba domu s pečovatelskou službou. *Sociální služby města Kralupy nad Vltavou* [online]. © 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.dpskralupy.cz/o-nas/historie>

Zaměstnanost, nezaměstnanost: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E501_null_&katalog=30853

Zápisy z roku 2003. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2003/>

Zápisy z roku 2006. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2006/>

Zápisy z roku 2009. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2009/>

Zápisy z roku 2010. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2010/>

Zápisy z roku 2014. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2014/>

Zápisy z roku 2018. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2018/>

Zápisy z roku 2022. *Kralupy nad Vltavou: Oficiální web města* [online]. Město Kralupy nad Vltavou, © 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.mestokralupy.cz/samosprava/mestske-zastupitelstvo/zapisy-z-roku-2022/>

Ze dne na den jsem opustil žáky a přijal nové poslání. *Kralupský Zpravodaj* [online]. Kralupský Zpravodaj, 18.1.2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.kralupskyzpravodaj.cz/2023/01/18/ze-dne-na-den-jsem-opustil-zaky-a-prijal-nove-poslani/>

7.3 Vysokoškolské kvalifikační práce

BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích v ČR*. Praha-Suchdol, 2010. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Provozně ekonomická fakulta. Katedra humanitních věd. Vedoucí práce Jaroslav Čmejrek.

NOVÝ, Lukáš. *Proces rozhodování místní samosprávy ve městě Kralupy nad Vltavou*. Praha-Suchdol, 2021. Bakalářská práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Provozně ekonomická fakulta. Katedra humanitních věd. Vedoucí práce Václav Bubeníček.

7.4 Judikatura

Zákon č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení). In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2023 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č. 131/2000 Sb. Zákon o hlavním městě Praze. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2023 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-131>

Zákon č. 491/2001 Sb. Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2023 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>

7.5 Rozhovory s místními politickými aktéry

Rozhovor č. 01 s Antonínem Seidelem (ČSSD) ze dne 20. listopadu 2020

Rozhovor č. 02 s Liborem Lesákem (ODS) ze dne 25. listopadu 2020

Rozhovor č. 03 se Stanislavem Hejdukem (KSČM) ze dne 26. listopadu 2020

Rozhovor č. 04 s Markem Czechmannem (STAN) ze dne 27. listopadu 2020

Rozhovor č. 05 s Vojtěchem Pohlem (KNV) ze dne 2. prosince 2020

Rozhovor č. 06 s Tomášem Pekárkem (ANO) ze dne 11. ledna 2021

Rozhovor č. 07 s Vojtěchem Pohlem (KNV) ze dne 25. ledna 2023

Rozhovor č. 08 s Martinem Luksíkem (ANO) ze dne 3. února 2023

Rozhovor č. 09 se Stanislavem Hejdukem (KSČM) ze dne 4. února 2023

Rozhovor č. 10 s Petrem Holečkem (STAN) ze dne 14. února 2023

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Typologie vůdcovských stylů starostů	27
Obrázek 2: Vzorec pro výpočet indexu efektivního počtu stran.....	48
Obrázek 3: Vzorec pro výpočet indexu volatility	50
Obrázek 4: Typologie koalic dle Stanislava Balíka	60
Obrázek 5: Městský znak Kralup nad Vltavou	69
Obrázek 6: Kontinuita kandidatury mezi lety 1994-1998.....	95
Obrázek 7: Kontinuita kandidatury mezi lety 1998-2002.....	100
Obrázek 8: Kontinuita kandidatury mezi lety 2002-2006.....	105
Obrázek 9: Kontinuita kandidatury mezi lety 2006-2010.....	111
Obrázek 10: Kontinuita kandidatury mezi lety 2010-2014.....	116
Obrázek 11: Kontinuita kandidatury mezi lety 2014-2018.....	122
Obrázek 12: Kontinuita kandidatury mezi lety 2018-2022.....	128
Obrázek 13: Kontinuita kandidatury mezi lety 1994 až 2010	143
Obrázek 14: Kontinuita kandidatury mezi lety 2006 až 2022	144

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet volených členů zastupitelstva dle počtu obyvatel.....	23
Tabulka 2: Počet obyvatel na mandát v obcích různé velikosti.....	39
Tabulka 3: Velikostní rozmezí obcí	65
Tabulka 4: Věková struktura obyvatel Kralup nad Vltavou v letech 1994, 2007 a 2021	76
Tabulka 5: Podíl Čechů a cizinců v Kralupech nad Vltavou v letech 2001, 2011 a 2021 ...	77
Tabulka 6: Vzdělanostní struktura obyvatel Kralup n. Vlt. v letech 2001, 2011 a 2021	81
Tabulka 7: Obyvatelé Kralup n. Vlt. dle ekonomické aktivity v letech 2001 a 2011	83
Tabulka 8: Vyjíždějící do zaměstnání a do školy, 2011	87
Tabulka 9: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 1994	92
Tabulka 10: Míra personalizace volby, 1994.....	92
Tabulka 11: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 1998	96
Tabulka 12: Míra personalizace volby, 1998.....	97
Tabulka 13: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2002	101
Tabulka 14: Míra personalizace volby, 2002.....	101
Tabulka 15: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2006	106

Tabulka 16: Míra personalizace volby, 2006.....	107
Tabulka 17: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2010	112
Tabulka 18: Míra personalizace volby, 2010.....	112
Tabulka 19: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2014	118
Tabulka 20: Míra personalizace volby, 2014.....	118
Tabulka 21: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2018	123
Tabulka 22: Míra personalizace volby, 2018.....	123
Tabulka 23: Výsledek komunálních voleb v Kralupech nad Vltavou, 2022	129
Tabulka 24: Míra personalizace volby, 2022.....	129
Tabulka 25: Přehled utvořených koalic od roku 1994.....	147
Tabulka 26: Základní statistiky komunálních voleb v Kralupech n. Vlt., 1994-2022.....	150

8.3 Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel ve městě Kralupy nad Vltavou, 1994-2021	72
Graf 2: Celkový, přirozený a migrační přírůstek obyvatel, 1994-2021	73
Graf 3: Průměrný věk obyvatel Kralup nad Vltavou, 1994-2021.....	75
Graf 4: Věková struktura obyvatel Kralup n. Vlt. v letech 1994 a 2021	77
Graf 5: Cizinci v Kralupech nad Vltavou dle národnosti, 2001	78
Graf 6: Cizinci v Kralupech nad Vltavou dle národnosti, 2011	79
Graf 7: Cizinci v Kralupech nad Vltavou dle národnosti, 2021	80
Graf 8: Vzdělanostní struktura obyvatel Kralup n. Vlt. v letech 2001, 2011 a 2021	82
Graf 9: Ekonomická aktivita obyvatel Kralup n. Vlt. dle odvětví činnosti, 2001	84
Graf 10: Ekonomická aktivita obyvatel Kralup n. Vlt. dle odvětví činnosti, 2011	85
Graf 11: Podíl nezaměstnaných osob v Kralupech nad Vltavou a ČR, 2005-2022.....	86
Graf 12: Srovnání vývoje volební účasti mezi územními celky, 1994-2022.....	133
Graf 13: Vývoj průměrného věku kandidátů a zastupitelů, 1994-2022.....	135
Graf 14: Kandidáti dle věkových skupin, 1994-2022.....	137
Graf 15: Zastupitelé dle věkových skupin, 1994-2022.....	137
Graf 16: Počet kandidujících mužů a žen, 1994-2022.....	139
Graf 17: Počet mužů a žen v zastupitelstvu, 1994-2022.....	140
Graf 18: Počet kandidátů dle stranické příslušnosti, 1994-2022	141
Graf 19: Počet zastupitelů dle stranické příslušnosti, 1994-2022.....	142

8.4 Seznam použitých zkratk

ČPS – Česká pirátská strana

ČR – Česká republika

ČSDH – České sociálně demokratické hnutí

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

ČSÚ – Český statistický úřad

DEU – Demokratická unie

KAN – Klub angažovaných nestraníků

KDU-ČSL - Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová

KL – Kralupská levice

KNV – Kralupy Nová Vlna

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LSNS – Liberální strana národně sociální

MŠ – Mateřská škola

MUDr. JH – MUDr. Jana Homolová, nezávislý kandidát

NK – Nezávislý kandidát

ODA – Občanská demokratická aliance

ODS – Občanská demokratická strana

RMS – Republikáni Miroslava Sládka

SDČR – Sdružení důchodců České republiky

SNK – Sdružení nezávislých kandidátů

SOK – Sdružení občanů Kralup nad Vltavou

SPR-RSČ – Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa

SPŽR – Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků České republiky

STAN – Starostové a nezávislí

SZ – Strana zelených

US – Unie svobody

ÚPD – Úsvit přímé demokracie

VPB – Volba pro budoucnost

VPM – Volba pro město

ZA – Zelená alternativa

ZŠ – Základní škola